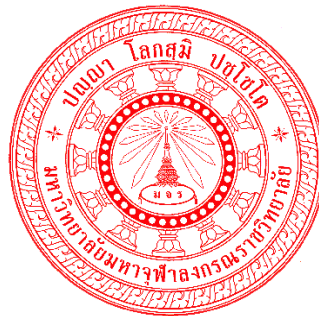

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

Strengthening learning resources and networks to promote cultural
tourism in Chachoengsao Province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

Strengthening learning resources and networks to promote cultural
tourism in Chachoengsao Province

โดย

นายदनัย ทองบุญมา

พระมหาเกรียงไกร กิตติปัญโญ (ใจสว่าง)

นายปัญญา โพธิ์ทอง

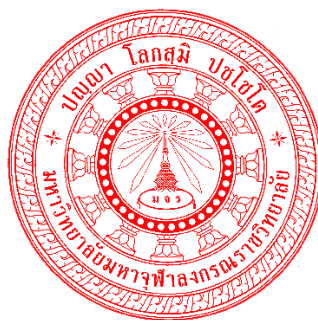
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร

พ.ศ. ๒๕๖๗

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์

วิจัยและนวัตกรรม (สกว.)

MCU RS 800767019

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

Strengthening learning resources and networks to promote cultural
tourism in Chachoengsao Province

โดย

นายदनัย ทองบุญมา

พระมหาเกรียงไกร กิตติปัญโญ (ใจสว่าง)

นายปัญญา โพธิ์ทอง

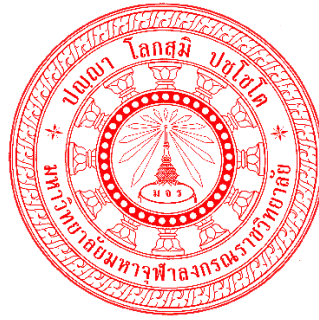
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร

พ.ศ. ๒๕๖๗

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์
วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

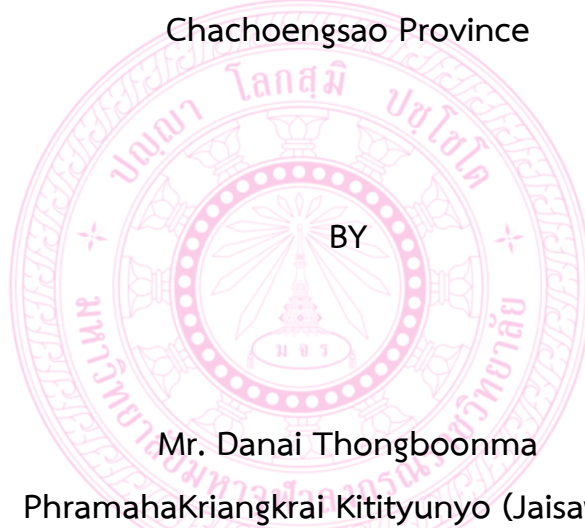
MCU RS 800767019

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Strengthening learning and cultural tourism networks in
Chachoengsao Province

BY

Mr. Danai Thongboonma

PhramahaKriangkrai Kitityunyo (Jaisawang)

Mr. Panya Photong

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Buddhasothorn

Buddhist College

B.E. 2567

Research Project Funded by

Thailand Science Research and Innovation

MCU RS 800767019

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ผู้วิจัย: นายदनัย ทองบุญมา, พระมหาเกรียงไกร กิตติปัญญา (ใจสว่าง), นายปัญญา โพธิ์ทอง

ส่วนงาน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร

ปีงบประมาณ: ๒๕๖๗

ทุนอุดหนุนการวิจัย: กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บทคัดย่อ

งานวิจัย เรื่อง การเสริมสร้างการเรียนรู้และเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อเสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) พื้นที่วิจัย คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่าง คือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาทางเยือนจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๑๒๐ คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ตัวแทนกลุ่มภาครัฐ ตัวแทนกลุ่มภาคเอกชน และผู้นำชุมชน พื้นที่ละ ๗ รูป/คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๒๑ รูป/คน โดยการใช้แบบเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๑ รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี ๒ ชนิด คือ ๑) แบบสอบถาม ๒) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

๑. การวิเคราะห์ สภาพปัจจุบันการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า พื้นที่วัดและตลาดบ้านใหม่เป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ โดยผสมผสานศาสนา ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตท้องถิ่น เช่น วัดโสธรวัดสมาน และตลาดบ้านใหม่ ที่ส่งเสริมรดกทางวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การศึกษาศิลปกรรม การอนุรักษ์ศาสนสถาน พิพิธภัณฑสถาน และการแสดงศิลปะพื้นบ้าน นอกจากนี้ ยังมีการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนผ่าน การจำหน่ายสินค้าเกษตร กิจกรรมเชิงวัฒนธรรม และการพัฒนาสถานที่อย่างเป็นระบบ ซึ่งหากได้รับการแก้ไขจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้มากขึ้น

๒. การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ได้แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม โดยจัดทำแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย เช่น คู่มืออบรม แหล่งเรียนรู้ canva แผ่นพับ แหล่งเรียนรู้อินโฟกราฟิกแผนที่บอกจุดต่าง ๆ ภายในวัดและภายนอกวัด รวมถึงตลาดนัด ๑๐๐ ปี ป้ายข้อมูลและแอปพลิเคชันที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ

ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแหล่งเรียนรู้ พร้อมทั้งเพิ่มการเผยแพร่ข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ และ QR Code เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายในการเพิ่มศักยภาพด้านการเรียนรู้และสร้างมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

๓. กระบวนการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า กระบวนการพัฒนาประกอบด้วย ๖ ขั้นตอน คือ (๑) การเก็บข้อมูลสภาพ ปัจจุบันของแหล่งเรียนรู้ คือ สำรวจและวิเคราะห์สถานะของแหล่งเรียนรู้ในปัจจุบัน (๒) การจัดทำ คู่มืออบรมเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ คือการจัดทำแนวทางหรือคู่มือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มี ประสิทธิภาพ (๓) การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ คือการจัดกิจกรรมอบรมให้กับ ผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาทักษะในการดูแลและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (๔) การถอดบทเรียนและจัดทำแผนที่ แหล่งเรียนรู้ คือรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์แนวทางพัฒนาโดยสรุปเป็นแผนที่แหล่งเรียนรู้ (๕) การ พัฒนาทักษะการเป็นไกด์นำเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือการฝึกอบรมบุคลากรหรือชุมชนให้มีความสามารถ ในการเป็นผู้นำเสนอข้อมูลด้านวัฒนธรรม (๖) การรวมตัวกันสร้างเครือข่ายอย่างยั่งยืน คือการส่งเสริม การเชื่อมโยงเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

คำสำคัญ : การเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้, เครือข่ายการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Research Title: The Strengthening Learning And Cultural Tourism Networks
In Chachoengsao Province

Researchers: Danai Tongbunma, PhramahaKriangkrai Kittipunyo (Jaisawang),
Panya Photong

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Buddhasothorn Buddhist College

Fiscal Year: 2567/2024

Research Scholarship Sponsor: Thailand Science Research and Innovation Fund

ABSTRACT

The research on the promotion of cultural tourism learning and networks in Chachoengsao Province aims to study the current situation of the promotion of learning resources and cultural tourism promotion networks in Chachoengsao Province to promote learning resources and cultural tourism promotion networks in Chachoengsao Province to propose the process of promoting learning resources and cultural tourism promotion networks in Chachoengsao Province. The research model is research and development. The research area is Chachoengsao Province. The sample group is 120 tourists who visit Chachoengsao Province. Key informants are representatives of government sectors, representatives of private sectors, and community leaders, 7 persons per area, totaling 21 key informants. Purposive sampling and focus group discussions with 11 experts are used. There are 2 types of research instruments: 1) questionnaires and 2) in-depth interviews. Data analysis is done by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation. Qualitative research uses content analysis and descriptive writing.

Research Findings

1. Analysis of the current situation of the development of learning resources and networks for promoting cultural tourism in Chachoengsao Province found that the temple area and Ban Mai Market are important learning and cultural tourism resources that combine religion, history, and local lifestyles, such as Wat Sothon, Wat Saman, and

Ban Mai Market, which promote cultural heritage through various activities such as art education, religious site conservation, museums, and folk art performances. In addition, the community economy is stimulated through the sale of agricultural products, cultural activities, and systematic site development. However, the problems found include limited public relations, a lack of specialized personnel, and data management that still needs to be improved. If these are resolved, it will help increase the efficiency of learning and tourism in the area.

2. Strengthening cultural tourism promotion learning resources and networks in Chachoengsao Province found that the development of cultural learning resources was guided by creating modern learning resources such as training manuals, Canva learning resources, brochures, infographic learning resources, maps showing various points inside and outside the temple, including the 100-year-old market, information signs and applications that provide information about the history and culture of the learning resources, as well as increasing the dissemination of information via social media, websites and QR Codes to reach a variety of target groups to increase learning potential and create value for sustainable cultural tourism.

3. The process of strengthening learning resources and networks to promote cultural tourism in Chachoengsao Province found that the development process consists of 6 steps: (1) Collecting data on the current status of learning resources, i.e. surveying and analyzing the current status of learning resources; (2) Creating a training manual to strengthen learning resources, i.e. creating guidelines or manuals for developing learning resources effectively; (3) Training workshops to develop learning resources, i.e. organizing training activities for relevant persons to develop skills in caring for and developing learning resources; (4) Lessons learned and mapping learning resources, i.e. collecting data and analyzing development guidelines, summarized as a learning resource map; (5) Developing skills to be a cultural tour guide, i.e. training personnel or communities to be able to present cultural information; (6) Building a sustainable network, i.e. promoting the connection of learning resource networks to be continuous and sustainable.

Keywords: Strengthening of learning resources, tourism networks, cultural tourism

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้ส่งเสริมสนับสนุนและอนุมัติงบประมาณเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ อ่าน/ตรวจสอบรายงานการวิจัยทุกท่าน ที่ช่วยให้คำแนะนำในการจัดทำโครงการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณพระครูปริยัติวรธรรมาภรณ์, ผศ. รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร ผู้บริหาร คณาจารย์-เจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่ให้การส่งเสริมบุคลากรเพื่อการพัฒนาทักษะด้านการวิจัย และขอขอบคุณพระเทพภาวนาวชิรคุณ วิ. เจ้าอาวาสวัดโสธรวราราม พระราชวรประชาณถ เจ้าอาวาสวัดสมานรัตนาราม ประธานชุมชนตลาดบ้านใหม่ ผู้แทนจากหน่วยงานราชการ ผู้แทนชุมชน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในกระบวนการวิจัยในทุกด้าน ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน

คุณประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการทำวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอมอบให้เป็นความดี ความชอบแก่วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้แทนชุมชน วัดโสธรวราราม วัดสมานรัตนาราม และตลาดบ้านใหม่ ผู้แทนจากหน่วยงานราชการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัยทุกท่านทุกประการ

นายदनัย ทองบุญมา และคณะ

๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

สารบัญ

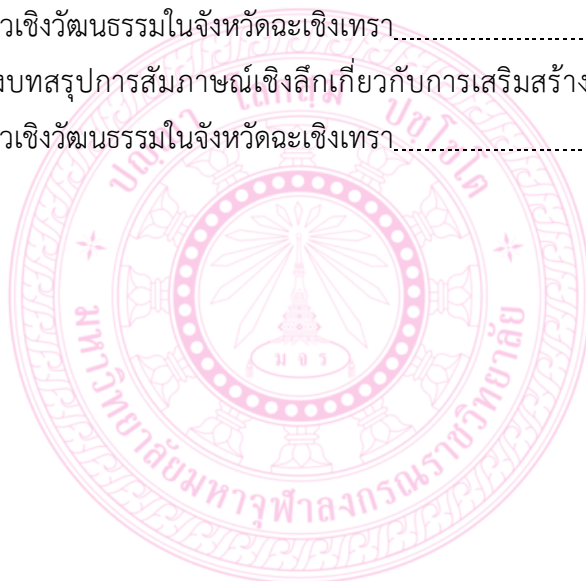
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๘
กิตติกรรมประกาศ.....	๙
สารบัญ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๙
สารบัญแผนภาพ.....	๙
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย.....	๑
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย.....	๕
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	๙
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัย.....	๑๐
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๑๑
๒.๑ แนวคิด เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้.....	๑๑
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว.....	๒๔
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	๒๘
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่าย.....	๓๓
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๓๖
๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย.....	๔๑
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๔๒
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๔๒
๓.๒ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย.....	๔๒
๓.๓ ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๔๓
๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๔๓
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๔๔
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๕๑

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ ๔ ผลการศึกษาวิจัย.....	๕๒
๔.๑ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๕๒
๔.๒ ผลการศึกษาการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๙๐
๔.๓ นำเสนอกระบวนการการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๙๙
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้รับ.....	๑๐๑
 บทที่ ๕ สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	๑๐๒
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๐๒
๕.๒ อภิปรายผล.....	๑๑๕
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๑๗
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	๑๑๗
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป.....	๑๑๘
บรรณานุกรม.....	๑๑๙
ภาคผนวก.....	๑๑๑
ภาคผนวก ก หนังสือรับรองการวิจัยในมนุษย์.....	๑๑๔
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๑๑๗
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย.....	๑๒๓
ภาคผนวก ง หนังสือแนะนำ.....	๑๒๗
ภาคผนวก จ การคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC).....	๑๔๐
ภาคผนวก ฉ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Try out).....	๑๕๒
ภาคผนวก ช คู่มืออบรม.....	๑๕๕
ภาคผนวก ซ ภาพประกอบ.....	๑๗๕
ภาคผนวก ฌ การนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๘๙
ภาคผนวก ญ บทความวิจัย.....	๑๙๕
ประวัติคณะผู้วิจัย.....	๒๐๐

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ ๓.๑ แสดงรายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๕๙
ตารางที่ ๓.๒ แสดงรายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม	๖๐
ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามอายุ	๕๔
ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา	๕๗
ตารางที่ ๔.๓ แสดงบทสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา	๖๐

สารบัญภาพ

ภาพ.....	หน้า.....
ภาพที่ ๓.๑ แสดงกระบวนการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่าย.....	๓๔
ภาพที่ ๔.๑ การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และสำรวจความต้องการการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้.....	๙๑
ภาพที่ ๔.๒ การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และสำรวจความต้องการการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้.....	๙๒
ภาพที่ ๔.๔ การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และสำรวจความต้องการการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้.....	๙๓
ภาพที่ ๔.๕ รับสมัครเยาวชนยังไค้ และเครือข่าย	๙๔
ภาพที่ ๔.๖ จัดทำคู่มือเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม	๙๕
ภาพที่ ๔.๗ เยาวชนลงพื้นที่สำรวจแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม	๙๕
ภาพที่ ๔.๘ เยาวชนอบรมถอดบทเรียนแหล่งเรียนรู้ canva	๙๖
ภาพที่ ๔.๙ เยาวชนอบรมถอดบทเรียนแหล่งเรียนรู้	๙๖
ภาพที่ ๔.๑๐ เยาวชนอบรมถอดบทเรียนแหล่งเรียนรู้ และทดลองการเป็นไก้	๙๗
ภาพที่ ๔.๑๑ เยาวชนได้สร้างแหล่งเรียนรู้ One Day Trip.....	๙๗
ภาพที่ ๔.๑๒ ผลการปรับปรุงการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๑๐๕
ภาพที่ ๔.๑๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการการวิจัย	๑๐๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและ ความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยมีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมากเนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นหนึ่งในแหล่งรายได้ที่สำคัญที่นำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ กระแสเงินตราไหลเวียนในประเทศ การสร้างงาน และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ อีกทั้งยังมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคมและขนส่ง รวมถึงการค้าและการลงทุนที่ช่วยเพิ่มการขยายตัวและเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของประเทศไทย อ้างอิงจากบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว (Tourism Satellite Account : TSA) ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศด้านการท่องเที่ยว (Tourism Gross Domestic Product : TGDP) มากถึง ๓,๐๐๕,๕๕๒ ล้านบาท หรือเท่ากับสัดส่วนร้อยละ ๑๗.๗๙ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ดังนั้น เพื่อให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการพัฒนาและกระจายผลประโยชน์ไปยังภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศได้อย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง จึงจำเป็นต้องพัฒนาและจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ให้มีความสมบูรณ์ ต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวในระยะที่ผ่านมาประเทศไทยในภาพรวมจะประสบผลสำเร็จในด้านการเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว แต่จากการศึกษาค้นคว้าและวิจัยที่ผ่านมา พบว่าปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยยังคงประสบปัญหา อุปสรรค และความท้าทายสำคัญหลายประการ และเมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด – 19 ในช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงทำให้ปัญหาในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยเด่นชัดยิ่งขึ้น อาทิ การพึ่งพานักท่องเที่ยวต่างชาติมากเกินไป จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ยังคงกระจุกตัวอยู่ในเมืองท่องเที่ยวหลัก ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในแง่ลบของประเทศไทย เช่น การเป็นจุดหมายปลายทางราคาถูก ปัญหาด้านอาชญากรรม เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม สังคม และสิ่งแวดล้อม การขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ การทำการตลาดด้านการท่องเที่ยวที่ไม่คำนึงถึงความยั่งยืนและความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคที่สนับสนุนการท่องเที่ยว เช่น ระบบการเดินทางและขนส่ง

มวลชนที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวอย่างไม่ครอบคลุม เป็นต้น ชีตความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของสถานที่ต่าง ๆ ข้อจำกัดในการพัฒนาและยกระดับบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ความล้าสมัยและความขัดแย้งของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การขาดข้อมูลเชิงลึกเพื่อการวิเคราะห์และวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ตลอดจนขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกันของกลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทั้งระบบ^๑

ซึ่งความเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดฉะเชิงเทรา กับนโยบายและทิศทางที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งในพื้นที่ EEC ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ นโยบายของรัฐบาล แผนท่องเที่ยวชาติ ฉบับที่ ๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๔) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) แผนปฏิบัติการในเขตการพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออก (๒๕๕๙-๒๕๖๓) และแผนพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งมีเป้าหมายและแนวทางที่เป็นกรอบการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีทำเลที่ตั้งใกล้กับกรุงเทพมหานคร เป็น ๑ ใน ๓ จังหวัดที่อยู่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีศักยภาพด้านการเกษตร ในการเป็นแหล่งผลิตอาหาร และสินค้าเกษตรปลอดภัยสูง มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และมีศาสนสถานที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีความเข้มแข็งด้านอุตสาหกรรม โดยเป็นที่ตั้งของกลุ่มอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล จึงได้จัดทำแผนส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลจังหวัดฉะเชิงเทราขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดระบบนิเวศที่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดให้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างสมบูรณ์ เพื่อยกระดับ การพัฒนาจังหวัดตามศักยภาพ และความต้องการของพื้นที่ บนความเข้าใจและความร่วมมือของชุมชน และมีเป้าหมายให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีระบบเศรษฐกิจที่สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองจากทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่หรือท้องถิ่นการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดฉะเชิงเทรา ให้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล เป็นการพัฒนามตามศักยภาพและความต้องการของจังหวัด ในการก้าวสู่การเป็น “เมืองน่าอยู่ น่าเที่ยว น่าลงทุน พัฒนาสู่เมืองอัจฉริยะ EEC” มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรไปสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ การพัฒนาศักยภาพกลุ่มอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไปสู่การเป็นท่องเที่ยวอัจฉริยะ การส่งเสริมการค้า การลงทุน โดยการบ่มเพาะและพัฒนาผู้ประกอบการ Digital Startup ในพื้นที่ เพื่อสร้างสรรค์รูปแบบสินค้าและบริการใหม่ทางด้านเกษตร และด้านการท่องเที่ยวและบริการ ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล (Agriculture & Tourism

^๑กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ฉบับประชาชน. <https://anyflip.com/zzfck/rptc/basic>, สืบค้นเมื่อ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๖.

Platform) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้ง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านดิจิทัล และการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลการสร้างแพลตฟอร์มข้อมูล การส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์การพัฒนา Smart City และ City Data Platform เพื่อพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทราสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ^๒

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลายเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศในขณะนี้ โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษกับวัด และแหล่งโบราณสถาน เนื่องจากวัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลาช้านานแล้ว โดยจะเห็นได้ว่า “วัด” เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรม และยังสะท้อนไปถึงร่องรอยวิถีชีวิตในอดีตที่มีลักษณะกลมกลืนระหว่างชุมชน วัด และสิ่งแวดล้อม ที่มีลักษณะการผสมกลมกลืนการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ความเชื่อของท้องถิ่น และยังเป็นแหล่งรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ การศึกษา ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ล้วนมีคุณค่าต่อจิตใจและมีความศักดิ์สิทธิ์ และงดงามเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของชาวไทย วัดจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง คือเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้น แต่มีความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นประเภทอื่น เนื่องจากมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม รวมถึงความผูกพันทางจิตใจต่อชุมชนรุ่นหลัง ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์จำนวนมาก กระจายอยู่ตามภาคต่างๆ ทั่วประเทศไทย และมีความเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมเฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดดึงดูดที่สำคัญในด้านการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์สำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศที่มุ่งหวังที่จะได้รับความเพลิดเพลินและได้บุญกุศลไปพร้อมกัน^๓

จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นจังหวัดหนึ่งในพื้นที่ EEC ในฐานะเมืองท่องเที่ยวทางศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำบางปะกง และการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ซึ่งมีจุดเด่นทางด้านการดำเนินวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำบางปะกง วัฒนธรรมและท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมีประวัติความเป็นมาเก่าแก่ตั้งแต่

^๒สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล,แผนส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลจังหวัดฉะเชิงเทรา มิถุนายน ๒๕๖๕. <https://www.opsmoac.go.th/chachoengsao-strategic-files-441391791792>, สืบค้นเมื่อ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๖.

^๓สำนักงานพัฒนาคุณธรรม : กรมศาสนา, แนวทางการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญในมิตศาสนา, ๒๕๕๗ หน้า ๖.

สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ประชาชนส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ริมแม่น้ำบางปะกง และตามลำคลองต่าง ๆ มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำ ศาสนาและวัฒนธรรม โดยแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดฉะเชิงเทราส่วนใหญ่มีความโดดเด่นในด้านแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เช่น วัดหลวงพ่อโสธร (วัดโสธรวรารามวรวิหาร) ตลาดบ้านใหม่ และตลาดริมน้ำร้อยปี เป็นต้น ดังนั้นจากอัตลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น จังหวัดฉะเชิงเทรา จึงมีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม

จากการศึกษางานเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ส่วนใหญ่ยังขาดเรื่องการประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เช่น ขาดเครือข่ายการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม เป็นต้น ส่งผลให้นักท่องเที่ยวขาดความประทับใจ แต่ว่าการท่องเที่ยวในจังหวัดฉะเชิงเทราก็ยังคงเป็นที่นิยมในปัจจุบัน โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มีศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมและความเจริญของชาติที่สามารถย้อนกลับได้ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรมต่างๆ ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ทั้งที่มาเพื่อหาความรู้และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่า แนวคิดการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นแนวคิดที่สำคัญต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราให้เกิดความยั่งยืนและมั่นคง รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลและแนวทางที่ได้จากงานวิจัยเรื่องนี้มากำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดอื่น ๆ ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการดังนี้

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๑.๒.๒ เพื่อเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๑.๒.๓ เพื่อเสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑.๓.๑ สภาพปัจจุบันด้านแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ กระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) โดยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการดำเนินวิจัยที่หลากหลาย โดยการสัมภาษณ์ (Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ด้วยการใช้เทคนิควิธีวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) แล้วนำเสนอผลการศึกษาดำเนินการตามแบบวิธีการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษา วิเคราะห์ สภาพปัจจุบันด้านแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อเสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สภาพปัจจุบันด้านแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา เสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา และเสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีชุมชนได้แก่

- ๑) ชุมชนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา
- ๒) ชุมชนตลาดบ้านใหม่ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา
- ๓) ชุมชนวัดสมานรัตนาราม ตำบลบางแก้ว อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑.๔.๓.๑ ระยะที่ ๑ ศึกษา วิเคราะห์ศึกษาสภาพปัจจุบันด้านแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พื้นที่ละ ๗ รูป/คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๒๑ คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

ตารางที่ ๓.๑ รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ลำดับ	ชื่อ สกุล	ตำแหน่ง	สังกัด
๑	พระครูโสภณสรกิจ	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโสธรวราราม วรวิหาร	วัดโสธรวราราม วรวิหาร
๒	พระครูภาวนากิจพิลาส, ดร.	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโสธรวราราม วรวิหาร	วัดโสธรวราราม วรวิหาร
๓	พระครูศรีปริยัติวิมล	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโสธรวราราม วรวิหาร	วัดโสธรวราราม วรวิหาร
๔	พระครูสิริวิริยธาดา	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโสธรวราราม วรวิหาร	วัดโสธรวราราม วรวิหาร
๕	พระมหาพิชัยมรกต ปริบุญโน	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโสธรวราราม วรวิหาร	วัดโสธรวราราม วรวิหาร
๖	นายประสาน จันทมาลา	ข้าราชการบำนาญ	กระทรวงศึกษาธิการ
๗	นายสุวัฒน์ สว่างเวียง	เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ วัดโสธรวราราม วรวิหาร	วัดโสธรวราราม วรวิหาร
๘	พระครูพินิจวรกิจพิมล	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเทพนิมิต	วัดเทพนิมิต
๙	พระครูวินัยธรพงษ์ศักดิ์ วรสกลโข	วัดเทพนิมิต	วัดเทพนิมิต
๑๐	องปลัดศรายุทธ เพ็ญเฑื่อง (จันทนะ), ดร.	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอุภัยภาติการาม	วัดอุภัยภาติการาม
๑๑	คุณทับทิม กักสุวรรณ	ประธานชุมชนตลาดบ้านใหม่	ตลาดบ้านใหม่
๑๒	คุณยุวดี กิตาการ	เลขานุการ	ตลาดบ้านใหม่
๑๓	คุณสาคร กนกทิพย์พรชัย	เหรัญญิก	ตลาดบ้านใหม่
๑๔	คุณธัญชยา ภิรักษ์จิรบูรณ์	เจ้าหน้าที่วัดอุภัยภาติการาม	วัดอุภัยภาติการาม

ลำดับ	ชื่อ สกุล	ตำแหน่ง	สังกัด
๑๕	พระราชวชิรประชานาถ	เจ้าอาวาสวัดสมานรัตนาราม	วัดสมานรัตนาราม
๑๖	พระสมุห์สราวุฒิ	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสมานรัตนาราม	วัดสมานรัตนาราม
๑๗	พระครูกมลธรรมรัต	เจ้าคณะอำเภอแปลงยาว จ. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสมานรัตนาราม	วัดสมานรัตนาราม
๑๘	คุณสุรัสวดี มหาวิริโยทัย	พี่สาวเจ้าอาวาสวัดสมานรัตนาราม	วัดสมานรัตนาราม
๑๙	ดร.คณิตศาสตร์ มั่นในบุญธรรม	นักวิชาการวัฒนธรรม	กลุ่มอำนวยการพิธีการ ศพที่ได้รับพระราชทาน ที่ ๔ ฉะเชิงเทรา
๒๐	นายปิติวัฒน์ โคยะทา	นักวิชาการวัฒนธรรม	กลุ่มอำนวยการพิธีการ ศพที่ได้รับพระราชทาน ที่ ๔ ฉะเชิงเทรา
๒๑	คุณประเสริฐ ผู้เพชร	เจ้าของร้านค้า	วัดสมานรัตนาราม

๑.๔.๓.๒ ระยะที่ ๒ เสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริม
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา จัดทำคู่มือการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และ
 เครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดฉะเชิงเทรา แหล่งการเรียนรู้ที่สามารถสะท้อน
 ประวัติศาสตร์ความเชื่อและวิถีชีวิตของชุมชน ผ่านสถาปัตยกรรม ศิลปะ และกิจกรรมทางวัฒนธรรม
 รับสมัครได้กตามคุณสมบัติที่ตั้งไว้ อายุระหว่าง ๑๕-๒๕ ปี อบรมถอบทเรียนการทดลองเด็ก
 เยาวชนให้เป็นไกด์ และเปิดรับสมัครเครือข่ายยังไกด์

๑.๔.๓.๓ ระยะที่ ๓ เสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และ
เครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราโดยการสนทนากลุ่มเป้าหมาย
 (focus group) ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัด ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนภาคเอกชน ผู้นำชุมชนหรือ
 ประชาชนในพื้นที่ ผู้ให้บริการ รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๒ รูป/คน ดังนี้

ลำดับ	ชื่อ สกุล	ตำแหน่ง	สังกัด
๑	พระครูสุตธรรมาภรณ์, ผศ.ดร.	รองเจ้าคณะจังหวัด ฉะเชิงเทรา	วัดปิตุลาธิราช รังสฤษฎ์
๒	พระครูสิริวิริยธาดา	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโสธรวราราม วรวิหาร	วัดโสธรวราราม วรวิหาร
๓	นางพวงผกา วิมลภักตร์	วัฒนธรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา	สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๔	นางสาวสุกัสน์ส ประภาเลิศ	ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์ และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม	สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๕	นางสาวสุนทรี เจียสุวรรณ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ชำนาญการ	สำนักงานท่องเที่ยว และกีฬาจังหวัด ฉะเชิงเทรา
๖	อาจารย์วรพงษ์ มณีนันทวัฒน์	รองผู้อำนวยการศูนย์ ศิลปวัฒนธรรมและท้องถิ่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏ ราชนครินทร์
๗	นางนุชนาถ ธงทองทิพย์	ผู้แทนจากวัดโสธรวราราม วรวิหาร	วัดโสธรวราราม วรวิหาร
๘	นายสรพงษ์ สุรพิพิธ	คณะกรรมการชมรมรักษ์ ตลาดบ้านใหม่ ฝ่าย ประชาสัมพันธ์	ตลาดบ้านใหม่
๙	นางสาวธารทิพย์ สุบิน	ผู้แทนจากตลาดบ้านใหม่	ตลาดบ้านใหม่
๑๐	นายวิทยาพล เป้าเปี่ยมทรัพย์	กรรมการมูลนิธิโรงพยาบาล วัดสมานรัตนาราม	วัดสมานรัตนาราม
๑๑	นายมานโซ เกาว์เพ็ง	กรรมการมูลนิธิโรงพยาบาล วัดสมานรัตนาราม	วัดสมานรัตนาราม

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา

รวมทั้งสิ้น ๑๒ เดือน ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๖ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๖๗

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

๑.๔.๕.๑ แนวคิด เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้

๑.๔.๕.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้

๑.๔.๕.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมการเรียนรู้

๑.๔.๕.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย

๑.๔.๕.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว

๑.๕ นิยามศัพท์ในการวิจัย

การเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การเพิ่มศักยภาพเกี่ยวกับการทำแหล่งเรียนรู้ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชม สถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตของชุมชน เช่น วัดวาอาราม โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ ตลาดวัฒนธรรม และหมู่บ้านวัฒนธรรม การวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เด็กเยาวชนได้ถอดบทเรียนสถานที่ วัดโสธรวราราม ตลาดบ้านใหม่ และวัดสมานรัตนารามจำลองการเป็นไกด์เพื่ออบรมเด็กเยาวชนที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูล นำทาง และให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว โดยอาจเป็นไกด์อาชีพหรืออาสาสมัครที่มีความรู้เกี่ยวกับพื้นที่

การเสริมสร้างเครือข่าย หมายถึง การตั้งกลุ่มที่มีความเห็นและสอดคล้องกันในการดำเนินกิจกรรมที่คล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ให้กลุ่มผู้ที่สนใจได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ โดยเน้นให้เด็กเยาวชนได้ลงมือปฏิบัติจริง เช่น การที่เยาวชนทำหน้าที่เป็นไกด์นำเที่ยวและแหล่งเรียนรู้จากการได้เที่ยวสถานที่จริง

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง สถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งเป็นจุดดึงดูดของนักท่องเที่ยวที่ต้องการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และสัมผัสมรดกทางวัฒนธรรม เช่น วัดวาอาราม โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วัฒนธรรม ตลาดที่มากด้วยอายุ ๑๐๐ ปี และหมู่บ้านวัฒนธรรมวิถีชีวิตชุมชน

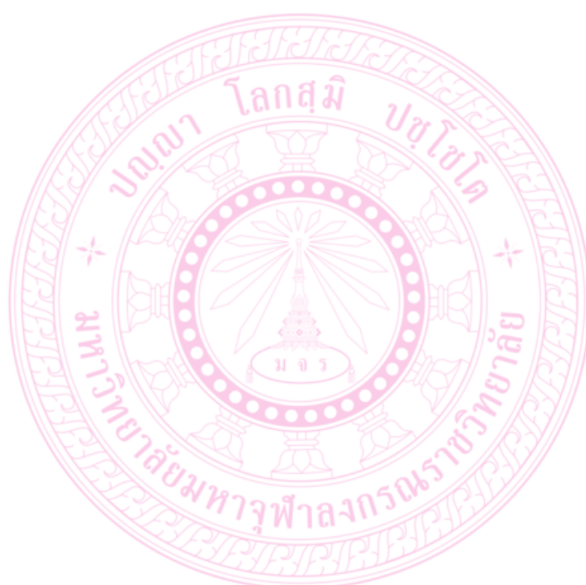
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ผลการวิจัยทำให้ได้ทราบการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๑.๖.๒ ผลการวิจัยทำให้ได้ทราบการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๑.๖.๓ ผลการวิจัยทำให้ได้ทราบถึงศักยภาพการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๑.๖.๔ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดเป็นนโยบายในการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดอื่น ๆ ได้ต่อไปในอนาคต

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการอ้างอิงและเป็นข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเรียงลำดับเนื้อหาดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิด เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่าย
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิด เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้

๒.๑.๑ ความหมายของแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในวงจรจัดการเรียนการสอนเพราะแหล่งเรียนรู้จะเป็นสื่อในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ และเกิดการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการหรือกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ให้บังเกิดผลต้องเกิดจากการสนับสนุนของผู้บริหารการดำเนินการของครู นักเรียน องค์กร ชุมชน และความร่วมมือของทุกฝ่าย นอกจากนี้การเรียนรู้ในโลกปัจจุบันนั้น มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องเรียนรู้หรือได้รับความรู้จากครูเท่านั้น แต่สามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว ได้แก่ พ่อแม่ ชุมชน เพื่อน สถาบันทางศาสนา การใช้สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งทุกคนจะได้รับความรู้ตามที่ตนเองต้องการ การเรียนรู้จึงสนุก ไม่เกิดความเครียด เพราะไม่ต้องท่องจำเพื่อคอยตอบคำถามครูให้ได้ แหล่งเรียนรู้มีวิธีจัดได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความพร้อมของประชาชนหรือสภาพของชุมชนนั้น ๆ ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้ในแต่ละแหล่งเรียนรู้นั้นได้จัดลักษณะ คือ ^๗

^๗ ทศนีย์ อันติมานนท์, การบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองตะกั่วป่าจังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ๒๕๕๓, หน้าที่ ๑๑

๑. จัดความพร้อมและศักยภาพของแหล่งเรียนรู้ เพื่อการนำเสนอข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

๒. จัดตามสาระความรู้สอดคล้องกับหลักสูตรชาติ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้พบ และมีส่วนร่วมในประสบการณ์ ได้ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน ได้สัมผัสกับความเป็นจริงสร้างองค์ความรู้เองจากประสบการณ์ของตนเอง ทั้งจากการสำรวจ ตรวจสอบ ทดสอบความรู้ที่ได้รับและหาข้อสรุป

๓. จัดตามความต้องการของผู้เรียน เพื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ตลอดจนพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น

๔. จัดโครงการหรือกิจกรรมที่รัฐบาลเห็นความสำคัญ และให้การสนับสนุน

ดังนั้น การจัดการศึกษา กระบวนการเรียนรู้ทางการศึกษาที่เน้นบทบาทและความสำคัญของการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง กรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและผู้สอนให้สอดคล้องกับแนวปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ การจัดการศึกษาที่ดีย่อมนำไปสู่การพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพ การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๐ ได้ระบุแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้^๔

๑. แหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งที่นักเรียนจะศึกษา ค้นคว้า หาคำตอบในเรื่องที่สนใจใฝ่รู้แหล่งเรียนรู้มีทั้งในโรงเรียนและชุมชน

๒. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน นอกจากห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ แล้ว สถานที่ทุกแห่งในบริเวณโรงเรียนจัดเป็นแหล่งเรียนรู้และบางครั้งโรงเรียนอาจจัดเพิ่มเติมจากสิ่งที่มีอยู่ เช่น จัดเป็นจุดศึกษา สวนการเรียนรู้ ค่ายการเรียนรู้ เป็นต้น

๓. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติและที่สร้างขึ้น อาจเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนาสาธารณประโยชน์ สถานที่ประกอบการ สถาบันตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ

๔. โรงเรียนจัดการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงกิจกรรมต่อเนื่องระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนในโรงเรียน และชุมชน

พรชัย ภาพันธ์^๕ กล่าวถึง แนวคิดของการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ว่า โรงเรียนเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ให้บริการที่ผูกพันกับเรื่องการสอน และการเรียนรู้เป็นหลักเป้าหมายสุดท้าย (Ultimate Goal ของโรงเรียนก็คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน (Student Learning) ครูที่จัดการเรียนรู้ที่

^๔ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์และเน้นการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๐.

^๕ พรชัย ภาพันธ์, การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต, ห้องสมุดประชาชน, ๒๕๔๗, ๘ หน้า.

เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ จึงเป็นครูที่ทำทลายให้นักเรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การปฏิรูปจากการยึดวิชาเป็นตัวตั้งมาเป็นมนุษย์หรือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง การเรียนรู้โดยการท่องหนังสือหรือเอาวิชาเป็นตัวตั้งไม่สามารถทำให้มนุษย์เผชิญและแก้ปัญหาความจริงของชีวิตจริง

กาญจน การุณ^{๑๐} ได้กล่าวถึง ระบบการศึกษาปัจจุบันนั้น ควรจะมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งนี้เพราะการให้ความสำคัญกับแหล่งเรียนรู้เพียงแหล่งเดียว อยู่เฉพาะภายในสถานศึกษานั้น อาจจะไม่สามารถพัฒนาเยาวชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต อาชีพ วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและทรัพยากรของชุมชน และยังอาจทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ขาดความสามารถ ทักษะที่จะดำรงชีวิตและพัฒนาตนเองตามวิถีของชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ เนื่องจากไม่มีแหล่งเรียนรู้จากแหล่งอื่นเข้ามาเสริม แหล่งเรียนรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะตอบสนองการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนำนักเรียนไปสัมผัสกับชีวิตจริง ใกล้ชิดธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่เป็นของจริง ทำให้ผู้เรียนได้บูรณาการความรู้ที่หลากหลายวิชาเข้าด้วยกัน การได้ลงมือค้นหาความรู้นอกห้องเรียน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่สัมพันธ์

กับชีวิตจริง และ อัครวิน กองผาผลา ได้กล่าวถึง แนวคิดของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ว่า การเรียนรู้จะเกิดได้และได้ผลดี บรรยากาศของการเรียนรู้จะต้องเป็นที่พึงพอใจของผู้เรียนมีความสุข สนุกสนาน สดชื่น มีสิ่งแวดล้อมที่ร่มรื่น สวยงาม น่าอยู่ เป็นไปตามสภาพธรรมชาติของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เรียนอย่างมีความสุข และมีคุณค่าในการดำรงชีวิต จึงต้องมีการจัดบรรยากาศและกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนให้เป็นอุทยานแห่งการเรียนรู้ นอกจากจะเป็นการเสริมสร้างคุณภาพทางวิชาการแล้ว ยังส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งสุขภาพอนามัยของผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาอีกด้วยโลกยุคใหม่ ครูจึงควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่อยู่รอบตัว นอกจากนั้น

รัฐเขต ศรีเกื้อกูล^{๑๑} ได้สรุปว่าแหล่งเรียนรู้ หมายถึง สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ได้แก่บุคคล สถานที่ สิ่งของต่าง ๆ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ผู้เรียนเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และ เพลินทิพย์ ตาแก้ว ได้กล่าวว่าแหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้น และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล ที่ผู้สอนสามารถนำมาใช้

^{๑๐} กาญจน การุณ, การบริหารการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒ สาขาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๗.

^{๑๑} รัฐเขต ศรีเกื้อกูล, บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๖๔. บทคัดย่อหน้า ๑๕.

ประโยชน์เชื่อมโยงกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ขณะที่ สุดา หงษ์คำ ๒๕๕๔ กล่าวสรุปว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัว ซึ่งบุคคลได้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ที่มีอยู่ และดับหายไปในช่วงชีวิต โดยการเรียนรู้ย่อมมีกระบวนการ ๒๕๕๔ หรือการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อการดำรงชีวิตอยู่รอดในสังคม สอดคล้องกับ วรจักร ใจแก้ว สรุปความหมายของแหล่งเรียนรู้ว่า เป็นแหล่งหรือที่รวบรวมข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศวิทยาการ ประสบการณ์ตรง วัตถุสิ่งของ ตำราที่มีอยู่ในท้องถิ่นรวมถึงบุคคล สถานที่ สถาบัน หน่วยงานเทคโนโลยี สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ กิจกรรมประเพณี หรือการดำรงชีวิตในชุมชน ท้องถิ่นที่มีคุณค่า และมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง และ ภัณญา ประเสริฐไทย ๒๕๕๔ สรุปความหมายแหล่งเรียนรู้ว่า หมายถึง สถานที่หรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเป็นแหล่งที่จะให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

จิตินันท์ สุวรรณเรือง (2553, หน้า 9) ได้กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สถานที่ บุคคล เหตุการณ์ ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ที่เป็นที่รวบรวมข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ประสบการณ์และความชำนาญ ที่สามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นรับรู้ได้ ซึ่งผู้เรียนสามารถ แสวงหาหรือเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง แหล่งเรียนรู้สามารถแบ่งได้เป็น แหล่ง เรียนรู้ภายในสถานศึกษาซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ในระบบ และแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาซึ่ง เป็นแหล่ง เรียนรู้นอกระบบ

บุษบา ช่วยแสง ๒๕๕๓^{๑๒} ให้ความหมายแหล่งเรียนรู้ว่า หมายถึง สถานที่ ศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มี กระบวนการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม บุคคล สิ่งประดิษฐ์ วัตถุ อาคารสถานที่ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒.๒.๒ ความหมายของแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การศึกษาค้นคว้าเอกสารผลงานวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีนักวิชาการได้ให้อธิบายหลักของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดังนี้

^{๑๒} บุษบา ช่วยแสง, การพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนบ้านหนองอ้อยน้อยอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี, ๒๕๕๓, หน้า ๑๐.

ธฤชวรรณ มาตกุล ๒๕๕๖^{๑๓} กล่าวว่า การท่องเที่ยวรูปแบบนี้จัดขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เนื่องในเทศกาลต่าง ๆ เป็นการสืบทอดและรักษามรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นไว้โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น ซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ คือ

๑. เป็นประเพณีหรือวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ที่เด่นของแต่ละท้องถิ่น และสมควรที่จะดำรงรักษาไว้สืบต่อไป

๒. เจ้าของพื้นที่ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งด้านการวางแผน การจัดการและการอนุรักษ์

๓. มีวิทยากรและมัคคุเทศก์ประจำท้องถิ่น

๔. มุ่งให้นักท่องเที่ยวได้รับทั้งความรู้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความประทับใจและประสบการณ์ในการดำรงชีวิตในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากเดิม

จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ ๒๕๕๔^{๑๔} ได้กล่าวถึงหลักการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ประกอบด้วย ๔ ประการ ดังนี้

๑. การท่องเที่ยวที่มีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ รวมถึงคุณค่าของประวัติศาสตร์ ประวัติความเป็นมาทรัพยากรของวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวขึ้น เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลต่างเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีรู้สึก รัก วัฒนธรรมท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ๆ

๒. การท่องเที่ยวที่มีการสร้างหรือส่งเสริมให้คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหรือจัดการทรัพยากรท้องถิ่นของตนเอง ทั้งยังได้รับผลตอบแทนจากการท่องเที่ยวในลักษณะต่าง ๆ เช่น การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นคอยให้บริการแก่นักท่องเที่ยว การให้บริการที่พักที่เป็นแบบโฮมสเตย์ การบริการร้านอาหารที่เป็นอาหารพื้นเมือง เป็นต้น

๓. การท่องเที่ยวที่ให้ความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรม พร้อมทั้งกระตุ้นจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยาวนานและยั่งยืน

๔. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้าน หรือของชุมชนอื่น ให้เกียรติทุกคนเท่าเทียมกัน

^{๑๓} ธฤชวรรณ มาตกุล, แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยเชื่อมโยงสู่เชิงวัฒนธรรมอีสานกรณีศึกษา วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) จังหวัดชัยภูมิ. การศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๖.

^{๑๔} จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ, ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ วัดโสธรวรารามวรวิหารจังหวัดฉะเชิงเทรา, มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี, ๒๕๕๔, หน้า ๔๗.

จากการศึกษาเกี่ยวกับหลักของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สรุปได้ว่า หลักเกณฑ์ที่สำคัญคือประเพณีหรือวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ที่เด่นของแต่ละท้องถิ่น และสมควรที่จะดำรงรักษาไว้เจ้าของพื้นที่ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งด้านการวางแผน การจัดการและการอนุรักษ์ มีวิทยากรและมัคคุเทศก์ประจำท้องถิ่น มุ่งให้นักท่องเที่ยวได้รับทั้งความรู้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความประทับใจและประสบการณ์ในการดำรงชีวิตในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากเดิม

๒.๒.๓ ประเภทของแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้มีทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ ถ้ำ ทะเล แหล่งเรียนรู้บางอย่างก็เป็นสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นมา เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถานที่สำคัญ พระราชวัง อาคารบ้านเรือน นอกจากนี้ บุคคลที่สำคัญ อาทิเช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครู อาจารย์ ประชาชน ผู้รู้ ก็เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญเช่นเดียวกัน แหล่งเรียนรู้จึงสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท แนวคิดที่สำคัญมีดังนี้

ประจักษ์ บุญอารีย์ ๒๕๔๕^{๑๕} ได้กล่าวถึงประเภทของแหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้

๑. แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติได้แก่แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติเช่นดินหินน้ำสัตว์พืชอากาศหรือ สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

๒. แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นได้แก่แหล่งเรียนรู้ที่องค์กรภาครัฐและเอกชนสร้างขึ้น ได้แก่ ๒.๑) หอสมุด ของท้องถิ่นและห้องสมุดเอกชนทั้งที่อยู่ในและนอกสถานศึกษาขององค์กรเอกชนหรือของส่วนบุคคล ๒.๒) สถาบันการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในท้องถิ่นเช่นศูนย์ศิลปวัฒนธรรมหอศิลป์พิพิธภัณฑ์เมืองพิพิธภัณฑ์ปลาน้ำจืดลวน สัตว์สวนสมุนไพรสวนหินสวนรุกขชาติศูนย์วิทยาศาสตร์ ๒.๓) แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีเป็นสถานที่ อันมีร่องรอยความเป็นมาในอดีตเช่นซากปรักหักพังของชุมชนเก่าวัดเก่าภาพเขียนสีผนังถ้ำเตาเผา เครื่องปั้นดินเผาปราสาทขอม ๒.๔) สถานที่ราชการให้ประชาชนได้สามารถเรียนรู้และเข้าใจในการกิจต่าง ๆ ๒.๕) สถานประกอบการของเอกชนสามารถให้ผู้ต้องการเรียนรู้เข้าไปเรียนรู้กิจกรรมต่างๆได้ ๒.๖) สถานที่สาธารณะเช่นสวนสาธารณะอนุสาวรีย์สนามกีฬาวนอุทยานป่าชุมชนค่ายลูกเสือ ๒.๗) แดนเคารพและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นสถานที่สร้างขึ้นให้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือจิตวิญญาณของความเชื่อของแต่ละชุมชน

๓. วัดวาอารามและสถานที่สำคัญทางศาสนาเช่นวัดของชุมชนชาวพุทธโบสถ์ในชุมชนคริสต์มัสยิดใน ชุมชนอิสลาม

^{๑๕} ประจักษ์ บุญอารีย์, การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการศึกษา, วารสารครุทัศน์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ๒๕๔๕, หน้า ๑๒.

๔. ภูมิปัญญาและแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นมีแหล่งภูมิปัญญาที่เป็นบุคคลหรือที่เรียกว่าภูมิปัญญาชาวบ้าน (ตัวคน) และมีสถานที่ที่เก็บรวบรวมผลผลิตหรือผลงานอันเกิดจากการกระทำของภูมิปัญญาบุคคล

๕. กิจกรรมในวิถีชีวิตและตามประเพณีท้องถิ่นมีการละเล่นและประเพณีวัฒนธรรมมากมายที่คนในแต่ละสังคมต้องเรียนรู้และถือปฏิบัติเช่นประเพณี ๑๒ เดือนประเพณีตามริต ๑๒ คอง ๑๔ ของอีสานซึ่งมีความรู้และการปฏิบัติแตกต่างกันไป

๖. วัตถุเครื่องมือเครื่องใช้ในท้องถิ่นอันเป็นผลผลิตจากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น

๗. แหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน

๘. แหล่งเรียนรู้จากสื่อสารมวลชนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ความเจริญก้าวหน้าด้านการสื่อสารและ โทรคมนาคมในทุกท้องถิ่นสามารถมีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งสามารถจัดได้ทั้งในสถาบันการศึกษาและธุรกิจ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๔๗^{๑๖} ได้จัดประเภทของแหล่งเรียนรู้ไว้ ๒ แบบดังนี้

แบบที่ ๑ จัดตามลักษณะของแหล่งเรียนรู้

๑. แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนจะศึกษาหาความรู้ได้จากสิ่งที่มีอยู่แล้วตาม ธรรมชาติเช่นแม่น้ำภูเขาป่าไม้ลำธารกรวดหินดินทรายชายทะเล

๒. แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างเพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรมตลอดจน เทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์เช่นโบราณสถาน โบราณวัตถุพิพิธภัณฑ์ห้องสมุดประชาชน สถาบันทางการศึกษาสวนสาธารณะตลาดบ้านเรือนที่อยู่อาศัยสถานประกอบการ

๓. บุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ความสามารถคุณธรรมจริยธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้ง ด้านการประกอบอาชีพและการสืบสานวัฒนธรรมตลอดจนนักคิดนักประดิษฐ์และผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในด้านต่างๆ

แบบที่ ๒ จัดตามแหล่งที่ตั้งของแหล่งเรียนรู้

๑. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น ครูอาจารย์ห้องเรียนห้องสมุดห้องปฏิบัติการ วิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษาห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ห้องโสตทัศนศึกษาห้องจริยธรรม ห้องศิลปะตลอดจนการใช้อาคารสถานที่บริเวณและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเช่นห้องอาหารสนามห้องน้ำสวนดอกไม้สวนสมุนไพรแหล่ง น้ำในโรงเรียน

^{๑๖} กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ๒๕๔๗. การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ. หน้าที่ ๒๓.

๒. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน แหล่งเรียนรู้ในชุมชนครอบคลุมทั้งด้านสถานที่และบุคคลซึ่งอาจอยู่ในชุมชน ใกล้เคียงโรงเรียนและชุมชนที่โรงเรียนพานักเรียนไปศึกษาหาความรู้เช่นแม่น้ำภูเขา ชายทะเลวัดตลาดห้องสมุด ประชาชนสถานที่ดำรงสถานื่อนามัยสวนสาธารณะสวนสัตว์ทุ่งนาสวนผักสวนผลไม้แหล่งท่องเที่ยวร้านอาหาร คนตรีพื้นบ้านการละเล่นพื้นเมืองเทคโนโลยีพื้นบ้านเทคโนโลยีในชีวิตประจำวันแหล่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ

ดารี บุญชู ๒๕๔๘^{๑๗} ได้จำแนกประเภทของแหล่งเรียนรู้ออกเป็นดังนี้

๑. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ บุคคลทั่วไปที่อยู่ในชุมชนซึ่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับ ผู้เรียนได้เช่นชานาชาวนาชาวสวนชาวไร่ช่างฝีมือพ่อค้านักธุรกิจพนักงานบริษัทข้าราชการ ศึกษาศาสตร์ศิลปินนักกีฬา

๒. แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถานที่ราชการสถาบันทางศาสนาพิพิธภัณฑ์ตลาดร้านค้าห้างร้านบริษัทธนาคารโรงแรมสหกรณ์ อุตสาหกรรมห้องสมุดถนนสะพานเขื่อนฝายทดน้ำสวนสาธารณะสนามกีฬาสนามบิน

๓. แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ เช่น ภูเขาป่าไม้พืชดินหินแร่ทะเลเกาะ แม่น้ำห้วยหนอง คลองบึงน้ำตกทุ่งนาสัตว์ป่าสัตว์น้ำ

๔. แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณีและความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี พื้นบ้านการละเล่นพื้นบ้านกีฬาพื้นบ้านวรรณกรรมท้องถิ่นศิลปะพื้นบ้าน คนตรีพื้นบ้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประจำวัน

วรวิทย์ เฟื่องพันธ์ ๒๕๔๘^{๑๘} ได้สรุปไว้ว่าแหล่งเรียนรู้ชุมชน แบ่งออกเป็นดังนี้

๑. แหล่งเรียนรู้ชุมชนประเภทบุคคล คือ บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ที่ตนมีอยู่ให้ผู้สนใจเรียนรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ ช่างรีเมื่อ ช่างทอง ช่างไม้ หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ อาทิ ศิลปิน นักกฎหมาย นักหนังสือพิมพ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้ที่มิใช่ประสบการณ์ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่นิยมใช้มากที่สุดในชุมชน เพราะอยู่ใกล้ตัวที่สุด จำแนกเป็นดังนี้ ๑.๑) บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งเป็นทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พัฒนาการ ครู ทหาร แพทย์ประจำตำบล ๑.๒) บุคคลที่เป็นตามสถานะและบทบาทในสังคม เช่น ครู ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้นำอาวุโส ๑.๓) บุคคลที่เป็นโดยอาชีพ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล ตำรวจ ช่างรีเมื่อ เกษตรกร ๑.๔) บุคคลที่เป็นโดยความสามารถเฉพาะตัว เช่น ศิลปิน ช่างรีเมื่อ ผู้รู้ ผู้ปฏิบัติที่มีประสบการณ์ ๑.๕) บุคคลที่ถือว่าเป็น

^{๑๗} ดารี บุญชู, การใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา, วารสารวิชาการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร ๒๕๔๘, หน้า ๒๗-๓๑.

^{๑๘} วรวิทย์ เฟื่องพันธ์, การจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ชุมชน บนฐานเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๘, หน้า ๕๖-๕๘.

ภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น ผู้รู้ หรือผู้อาวุโสที่เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน พระสงฆ์ หมอชาวบ้าน พ่อเพลง นายหนัง ศิลปินพื้นบ้านทั้งทางหัตถกรรม จิตรกรรม ดนตรี และการละเล่นต่างๆ

๒. แหล่งเรียนรู้ชุมชนประเภทสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ คือ ตัวกลางที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ ที่ผู้แสวงหาความรู้ ไปศึกษาหรือรับถ่ายทอดความรู้ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้งห้าได้โดยจำแนกเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เทปเสียง วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ รวมทั้งสื่อวัสดุ อุปกรณ์อื่นๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน เช่น เมล็ดพืช หิน ดิน

๓. แหล่งเรียนรู้ชุมชนประเภทกิจกรรม คือ ประเพณีและวัฒนธรรม การปฏิบัติงานของหน่วยงาน ราชการ การเคลื่อนไหวเพื่อแก้ปัญหา ปรับปรุง พัฒนาท้องถิ่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม เช่น การรณรงค์ป้องกันยาเสพติด การส่งเสริมการเลือกตั้งตามระบอบ ประชาธิปไตย

๔. แหล่งเรียนรู้ชุมชนประเภทสถานที่และทรัพยากรธรรมชาติ คือ อาคารสถานที่ซึ่งจะช่วยให้ ผู้เรียนสามารถเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้โดยทำให้ศึกษาสิ่งที่ต้องการได้ง่ายขึ้น และยังทำให้เกิดประสบการณ์ ตรงแก่ผู้เรียน แหล่งเรียนรู้ ประเภทสถานที่ที่มีอยู่ทั่วไป ได้แก่ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ คาสนสถาน สถานประกอบการ ห้องสมุด ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ตลาด สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและ เอกชน แหล่งทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เช่น แหล่งน้ำ ป่าไม้ แร่ธาตุ จำแนกได้ดังนี้ (๔.๑) ทรัพยากรธรรมชาติที่รักษาให้คงสภาพความเป็นธรรมชาติมากที่สุด ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ ซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สวยงามที่มีลักษณะเฉพาะตัวตามเขตภูมิศาสตร์ มีคุณค่าในการศึกษาค้นคว้าทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และอารยธรรมของมนุษย์ และยังเป็นแหล่งพักผ่อนทางธรรมชาติ (๔.๒) ทรัพยากรธรรมชาติที่มี การเสริมแต่งแต่ยังคงความเป็นธรรมชาติมากที่สุด ได้แก่ วนอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็น แหล่งเรียนรู้ที่สวยงาม ซึ่งให้คุณค่าทางด้านความรู้และนันทนาการ และเป็นแหล่งศึกษาทางวิชาการ แต่จะมี การเสริมแต่งธรรมชาติเท่าที่จำเป็นเพื่อให้ผู้ที่เข้าไปสัมผัสได้รับความรู้ที่ชัดเจนด้วยตนเอง เช่น ทำป้ายอธิบาย ธรรมชาติ สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มาเที่ยว เช่น ที่พักแรม ร้านค้า สถานพยาบาล (๔.๓) ทรัพยากรธรรมชาติที่ดัดแปลงเพื่อใช้ประโยชน์ ได้แก่ สวนพฤกษศาสตร์ เป็นที่จัดรวบรวมปลูกพันธุ์ไม้ประเภท ต่างๆ เช่น พันธุ์ไม้พื้นเมือง พันธุ์ไม้หายาก สมุนไพร เพื่อเป็นการอนุรักษ์พันธุ์ไม้ หรือเพื่อเป็นแหล่งศึกษาทางชีววิทยาของพืช ทางพฤกษศาสตร์ เพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ และศูนย์ศึกษาธรรมชาติ

สรุปได้ว่าประเภทของแหล่งเรียนรู้โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ ๑) แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ คือ สิ่งต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ทั่วไปตามธรรมชาติในทุกชุมชนและอาจแตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิ ประเทศแต่ละแห่ง ได้แก่ ต้นไม้ ป่าไม้ ดิน หิน แร่ แม่น้ำ ทะเล ภูเขา สัตว์ ๒) แหล่ง

เรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ โบราณวัตถุ โบราณสถาน หอสมุดประชาชน บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย สวนสมุนไพร วัด โบสถ์ ศูนย์ ศิลปวัฒนธรรม อาคารสถานที่ ที่ทำการของรัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ เครื่องมือเครื่องใช้ ๓) บุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความสามารถ อันเป็น ผลผลิตหรือผลงานอันเกิดจากการกระทำของภูมิปัญญาบุคคล บุคคลถือเป็นส่วนสำคัญของชุมชน ชุมชนแต่ละชุมชนประกอบไปด้วยสมาชิกประเภทต่างๆ ที่แตกต่างกันทั้งเพศ วัย ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ อาชีพ ๔) ระเบียบแบบแผนประเพณี วัฒนธรรม การปกครอง การเมือง ระบบเศรษฐกิจ อาชีพ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

รัฐเขต ศรีเกื้อกุล กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้มีอยู่รอบตัวเราทุกหนทุกแห่ง จะมีลักษณะ แตกต่างกันไป สามารถจำแนกออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

๑. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล เช่น ครู เพื่อนในห้องเรียน เพื่อนต่างห้องเรียน บุคลากรใน โรงเรียน ผู้ปกครอง คนในชุมชน เป็นต้น

๒. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นวิทยาการ ได้แก่ สถานที่ต่าง ๆ ภายในโรงเรียนและชุมชน เช่น หอสมุด วัด ตลาด ร้านค้า สถานีตำรวจ สถานีอนามัย เป็นต้น

๓. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง แม่น้ำ สวนสาธารณะ อุทยาน แห่งชาติ ป่าไม้ ต้นไม้ รวมทั้งสัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น

เพลินทิพย์ ตาแก้ว ได้กล่าวถึงประเภทของแหล่งเรียนรู้ว่า แบ่งออกเป็น ๓ ประเภทคือ ถ้ำ ทะเล และรวมถึงทรัพยากรธรรมชาติ

๑. แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ คือ แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา แม่น้ำ

๒. แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้น คือ แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น สามารถเป็นแหล่งข้อมูลและมีส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

๓. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล คือ องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนในท้องถิ่นซึ่ง เกิดจากการสะสมประสบการณ์และถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น เบญจวรรณ ระตา ๒๕๕๒^{๑๙} ได้สรุป ประเภทของแหล่งเรียนรู้ออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ประกอบไปด้วย ครู ผู้ปกครองหรือบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น หอเรียน หอสมุด หอ คอมพิวเตอร์ รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นในวันสำคัญ เช่น กิจกรรมวันไหว้ครู วัน เข้าพรรษา วันแม่แห่งชาติ

^{๑๙} เบญจวรรณ ระตา, การใช้แหล่งเรียนรู้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนเทศบาลดอกเงินจังหวัด เชียงใหม่, ๒๕๕๐, หน้า ๔๔.

๓. แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน โดยในที่นี้จะเป็นแหล่งเรียนรู้จากการสำรวจความต้องการที่จะไปเรียนรู้สถานศึกษาในปีการศึกษานั้น อุมวดี ยลวงค์ ๒๕๕๓ ได้สรุปประเภทของแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษามี ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

๑. แหล่งเรียนรู้ที่อยู่ภายในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องศูนย์วิชาการ ห้องปฏิบัติการต่าง (สวนวิทยาศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สนามกีฬา

๒. แหล่งเรียนรู้ที่อยู่ภายนอกโรงเรียน จำแนกได้ที่เป็นสถานที่ เช่น ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์ห้องสมุดประชาชน เป็นต้น และจำแนกได้ตามบุคคล เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน คนในชุมชน เป็นต้นอดิพันธ์ อมาตยคง ๒๕๔๔ ได้กล่าวถึง ประเภทของแหล่งเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนไว้ ๒ แบบ คือ

๑. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ห้องเรียน และอุทยานการศึกษา

๒. แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนได้แก่ แหล่งเรียนรู้ที่อยู่รอบโรงเรียนภายในชุมชนและห่างไกลออกไป อาจเป็นต่างจังหวัดที่ให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าได้ทุกสาขาวิชา ทั้งที่เป็นบุคคล ธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ดังนี้

๒.๑ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล คือ ผู้ที่สามารถเล่า อธิบาย บรรยาย หรือสาธิตการทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างชำนาญ

๒.๒ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ คือ แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นและมีขึ้นเองตามธรรมชาติเช่น น้ำตก ทะเล ภูเขา หาดทราย แหล่งน้ำ พื้นที่ป่า เป็นต้น

๒.๓ แหล่งเรียนรู้ที่จัดสร้างขึ้น ได้แก่ สถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเป็นศูนย์ความรู้ต่าง ๆ ให้สืบทอดแก่ลูกหลานในท้องถิ่น เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ห้องฟ้าจำลอง สถานประกอบการต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ๒๕๔๗^{๒๐} ได้มีการจัดประเภทของแหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้

๑. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษา ห้อง วิชาการ ห้อง ศิลปะ โรงอาหาร สนามกีฬา สนามเด็กเล่น สวนหย่อม สวนสมุนไพร แปลง เกษตร ห้องน้ำ เป็นต้น

๒. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง สถานที่และบุคคลซึ่งอาระ อยู่ในชุมชนที่ใกล้เคียง โรงเรียนและชุมชนที่อยู่ห่างไกลออกไป เช่น แม่น้ำ ภูเขา ชายทะเล วัด ตลาด ห้องสมุดประชาชน

^{๒๐} กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ๒๕๔๗. การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ. หน้าที่ ๒๓.

สถานีตำรวจ สถานีอนามัย สวนสาธารณะ สวนสัตว์ พუნา สวนผักผลไม้ แหล่งทอผ้า ร้านอาหาร สถานที่ประกอบการดนตรีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน เทคโนโลยีพื้นบ้าน แหล่งข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

๒.๒.๔ รูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้

การจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมดำเนินการโดยแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น ดังนั้น การจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมจึงเกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ และรูปแบบการใช้ ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

ณัฐจรียา รอดพฤษภูมิ ๒๕๕๘^{๒๑} ได้นำเสนอรูปแบบการ บริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

๑) นโยบายการ บริหารทรัพยากรท่องเที่ยวของหน่วยงานท่องเที่ยวในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ มีนโยบายให้แหล่ง ท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้ การจัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ โดยมีการเตรียมสถานที่ บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก เอกสารความรู้ของแหล่งท่องเที่ยว

๒) นโยบายการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ได้แก่ นโยบายของการใช้ แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนเพื่อการศึกษา การจัดทำแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการใช้แหล่งเรียนรู้ ภายนอก โรงเรียนตามนโยบายการใช้แหล่งเรียนรู้ การวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน การประสานงานกับ แหล่งเรียนรู้และผู้เกี่ยวข้อง

๓) การประสานงานระหว่างโรงเรียนกับแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การมอบหมาย ผู้รับผิดชอบในการประสานงานกับแหล่งท่องเที่ยว การเตรียมการใช้แหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้ ตามแผนการ จัดการเรียนรู้ การขออนุญาตนำนักเรียนไปเรียนรู้นอกสถานที่ตามระเบียบของ กระทรวงศึกษาธิการ การ เตรียมการเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักเรียน

๔) การเตรียมการ ประกอบด้วย การเตรียมการของโรงเรียน ได้แก่ การปฐมนิเทศ นักเรียนเพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามแผนการเรียนรู้ การจัดทำรายการจัดการเรียนรู้ ตาม แผนการจัดการเรียนรู้ การทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างคณะครูและนักเรียน การเตรียมการของแหล่ง เรียนรู้ ได้แก่ การเตรียมสถานที่ วิทยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกตามที่ได้รับประสานงาน การจัดกิจกรรมให้ สอดคล้องกับแผนการเรียนรู้ตามที่สถานศึกษากำหนด

๕) การใช้แหล่งเรียนรู้จากทรัพยากรท่องเที่ยว ได้แก่ การ เรียนรู้จากทรัพยากร ท่องเที่ยวตามเวลาที่กำหนด การจัดกิจกรรมตามกำหนดการให้สอดคล้องกับแผนการ จัดการเรียนรู้

^{๒๑} ณัฐจรียา รอดพฤษภูมิ, รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๘, หน้า ๑๓๕.

ได้แก่ กลุ่มสาระวิชาภาษาไทย กลุ่มสาระวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

๖) การประเมินผล ได้แก่ ความคิดเห็นของครู ความคิดเห็นของนักเรียน
ความสามารถของนักเรียน

เมธี ศรีวะรมย์ ๒๕๖๐^{๒๒}ได้นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับ
สถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วย

๑) การวิเคราะห์นโยบาย ได้แก่ การ กำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดทางเลือก การ
วิเคราะห์ผลกระทบ การกำหนดเกณฑ์การวัด การจัดการองค์การ

๒) การวางแผน ได้แก่ การเตรียมการวางแผน การวิเคราะห์ข้อมูลและปัญหา การ
กำหนดแผนงาน การปฏิบัติ ตามแผน การตรวจสอบและปรับปรุงแผน

๓) การดำเนินงาน ได้แก่ การกำหนดทิศทาง การประเมิน สภาพแวดล้อมของ
สถานศึกษา การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การควบคุมและประเมินผลการ ปฏิบัติตาม
กลยุทธ์

๔) การจัดกิจกรรม ได้แก่ การจัดประชุมดำเนินงาน การจัดสรรงบประมาณ การ
จัดสรรอุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย การจัดสรรทรัพยากรบุคคล การจัด
สภาพแวดล้อมให้เหมาะสม

๕) การนิเทศติดตามผล ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมายการนิเทศ การกำหนดวิธีหรือ
กิจกรรมการนิเทศ การ กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ

บุญทา พุกชาฉิมพลี และคณะ ๒๕๖๒^{๒๓} ได้นำเสนอว่า องค์ความรู้ด้านวิถีชาวนา
ชาวปากแคะญอ บ้านผาหมอน ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ความ
เปลี่ยนแปลงวิถีชาวนาชุมชน ผาหมอน ทำให้องค์ความรู้วิถีการทำนาของชุมชนซึ่งนับวันมีแนวโน้มจะ
สูญหายไปจากบ้านผาหมอน การ พัฒนาแหล่งเรียนรู้วิถีชาวนาบ้านผาหมอนเพื่อการรวบรวมและ
เผยแพร่องค์ความรู้วิถีชาวนาบ้านผาหมอน ที่ นำไปสู่การพัฒนา “ศูนย์เรียนรู้วิถีชาวนาบ้านผาหมอน
ดอยอินทนนท์” การดำเนินการพัฒนาศูนย์เรียนรู้วิถี ชาวนาบ้านผาหมอน ประกอบด้วย กระบวนการ

^{๒๒} เมธี ศรีวะรมย์, การวิจัยเพื่อศึกษาการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อ
เสริมสร้างอัตลักษณ์ชุมชน

บนฐานเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร, ๒๕๖๐,
หน้า ๑๕๓ - ๑๕๕)

^{๒๓} บุญทา พุกชาฉิมพลี และคณะ, โครงการการจัดการแหล่งเรียนรู้และพัฒนาแบบการท่องเที่ยว
วิถีชาวนาชาติพันธุ์ปากแคะญอ บ้านผาหมอน ดอยอินทนนท์ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่: รายงานวิจัย
ฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, ๒๕๖๒.

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บข้อมูล เพื่อสร้างองค์ความรู้ วิถีชาวนาที่เป็นระบบ และนำไปสู่การออกแบบแหล่งรวบรวมสื่อการเรียนรู้วิถีชาวนารูปแบบต่างๆ ตั้งแต่ อาคารศูนย์เรียนรู้ มีลักษณะเป็นบ้านโบราณของชาวปกาเกอะญอ เพื่อแสดงให้เห็นวิถีการดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา และระบบคิดที่สะท้อนผ่านองค์ประกอบต่างๆ ของบ้าน โดยประกอบด้วย บ้านแบบโบราณ ศาลา อเนกประสงค์ ครกกระเดื่องแบบโบราณ เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนาแบบดั้งเดิมตามวิถีชาวนา เพื่อเป็นสื่อ ในการเรียนรู้วิถีการเพาะปลูกข้าวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวิถีชาวนา ของคน ในชุมชน ศูนย์เรียนรู้วิถีชาวนาเป็นแหล่งรวบรวมสื่อการเรียนรู้ประเภทต่างๆ เป็นพื้นที่ในการ ดำเนินกิจกรรม เพื่อการเผยแพร่องค์ความรู้วิถีชาวนาไปสู่คนภายนอก ชุมชนมีศักยภาพในด้านการ ท่องเที่ยวค่อนข้างสูง จึง นำไปสู่กระบวนการการพัฒนากิจกรรม “ท่องเที่ยววิถีชาวนา” เพื่อเป็นพื้นที่ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวิถี ชาวนาบ้านผาหมอนระหว่างคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยวอย่างเป็น ระบบ เป็นการพัฒนาเพื่อยกระดับการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย สามารถรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวได้อย่างครอบคลุม มากขึ้น อันนำไปสู่การสร้างรายได้ให้แก่การ ท่องเที่ยวของชุมชนต่อไป

การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยววิถีชาวนาที่เหมาะสมในชุมชนบ้านผาหมอน ดอยอินทนนท์ จังหวัด เชียงใหม่ มีดังนี้ การวิเคราะห์องค์ความรู้วิถีชาวนาเพื่อการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยววิถี ชาวนาจะเป็นพื้นที่ของการเรียนรู้องค์ความรู้เกี่ยวกับวิถีชาวนา วิถีชีวิตความ เป็นอยู่ของคนในชุมชนอย่าง ครอบคลุม การสำรวจเส้นทางท่องเที่ยววิถีชาวนาเพื่อการสร้างกิจกรรม การเรียนรู้วิถีการเพาะปลูกข้าว ซึ่ง ประกอบด้วยจุดเรียนรู้ที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ขั้นตอนการ เพาะปลูกข้าว ภูมิปัญญาในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการเพาะปลูก พิธีกรรมและความเชื่อ เกี่ยวกับการเพาะปลูกข้าว อาหารจากข้าว จุด เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากป่า กิจกรรมบอก เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิต ซึ่งเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่ ชุมชนได้ดำเนินการมาแต่เดิม ได้แก่ การจักสาน การทอผ้า อันเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนซึ่งสัมพันธ์กับวิถีการ เพาะปลูกข้าว โปรแกรมท่องเที่ยว วิถีชาวนา มีจำนวน ๒ วัน ๑ คืน มีบ้านพักแบบโฮมสเตย์

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ ๑) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการการ ท่องเที่ยววิถีชาวนา ซึ่งจำเป็นต้อง'ฝึกฝนจากการปฏิบัติงานจริงเพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการ โปรแกรมได้อย่างเป็นมาตรฐาน รวมถึงสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานได้ตามเงื่อนไขของ นักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ อย่างเหมาะสม ๒) การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เป็นระบบ โดยเฉพาะการ พัฒนาป้ายสื่อความหมายตามเส้นทางท่องเที่ยววิถี ชาวนา และการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก ต่างๆ เพื่อการดูแลรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ระหว่างเส้นทางเดินศึกษาวิถีชาวนา ๓) การ พัฒนาศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นเพื่อเพิ่มทักษะในการสื่อความหมาย และ การบริหารจัดการโปรแกรม ท่องเที่ยวทั้งกระบวนการ ตั้งแต่การควบคุมเวลา การดูแลรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ซึ่ง

บ้านผาหมอนเป็นพื้นที่ที่มีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาส่งเสริมการฝึกทักษะมีคฤศก์ท้องถิ่นเป็น ระยะ
 ดังเช่น เทศบาลตำบลบ้านหลวง อุทยานแห่งชาติอินทนนท์ โครงการหลวงอินทนนท์ ซึ่งเป็นโอกาสที่
 คน ในชุมชนจะได้รับการฝึกฝนการเป็นมีคฤศก์ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ๔) การพัฒนาบ้านพักโฮมส
 เตย์อย่างเป็น มาตรฐาน โดยในเบื้องต้นได้จัดกิจกรรมการศึกษาดูงานชุมชนชนท่องเที่ยวที่ประสบ
 ความสำเร็จในการจัดการ บ้านพักแบบโฮมสเตย์ เพื่อเรียนรู้กระบวนการจัดการบ้านพักแบบโฮมสเตย์
 และนำมาประยุกต์ใช้ในการ ดำเนินการพัฒนาบ้านพักโฮมสเตย์ของชุมชน ๕) การพัฒนาช่องทางการ
 ขายโปรแกรมท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ หลากหลายทั้งช่องทางของบริษัทที่เป็นพันธมิตรด้านการ
 ท่องเที่ยวที่ได้ดำเนินงานร่วมกันมากกว่า ๑๔ ปีรวมถึงการประชาสัมพันธ์ของชุมชนเพื่อเพิ่มช่องทางใน
 การเผยแพร่ข้อมูลท่องเที่ยวและช่องทางในการรับ นักท่องเที่ยวที่หลากหลาย

การดำเนินงานวิจัยโครงการ “การจัดการแหล่งเรียนรู้และพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยววิถี
 ชวนาชาติ พันธุ์ป่าเกาะฮูอ บ้านผาหมอน ดอยอินทนนท์ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่” ทำให้
 ชุมชนผาหมอน สามารถรวบรวมองค์ความรู้วิถีชวนาอย่างครอบคลุมและเป็นระบบ รวมถึงสามารถ
 นำความรู้วิถีชวนามาใช้ ในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้วิถีชวนาบ้านผาหมอน รวมถึงการนำคุณค่าของ
 องค์ความรู้ท้องถิ่นมาใช้ในการสร้าง มูลค่าให้แก่คนในชุมชนผ่านการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยววิถี
 ชวนา เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างคนในชุมชนกับคนภายนอก ซึ่งถือเป็นส่วน
 หนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนที่ได้ดำเนินการ มาแล้วกว่า ๑๔ ปี แต่การวิจัยนี้เป็นเพียง
 จุดเริ่มต้นของการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวที่ชุมชนผาหมอนยังคงต้อง พัฒนารายละเอียดของการ
 ดำเนินงานในด้านอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว วิถีชวนาเพื่อให้
 สามารถแข่งขันในตลาดท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ การ
 ท่องเที่ยววิถีชวนาของชุมชนอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนใน
 ชุมชน และคนภายนอกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้คุณค่าขององค์ความรู้ท้องถิ่นยังคงอยู่กับชุมชน
 และสามารถนำ องค์ความรู้ท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการสร้างรายได้ให้แก่
 คนในชุมชน ซึ่งถือเป็นการ นำคุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้สร้างมูลค่าทาง
 เศรษฐกิจอย่างเหมาะสม อันเป็นส่วนหนึ่ง ของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดยคนในชุมชนได้อย่างยั่งยืน
 สืบไป

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ การ
 กำหนดนโยบาย การวางแผน การสนับสนุนส่งเสริม การประสานงาน การเตรียมการ การใช้แหล่ง
 เรียนรู้เชิงวัฒนธรรม การบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอน และการติดตาม ประเมินผล และการ
 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประกอบไปด้วย ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน
 ด้านการตรวจสอบ ด้านการสรุปและรายงานผล

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว

๒.๒.๑ ความหมายการสร้างเครือข่าย

คำว่า "เครือข่าย" ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "Network" มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

นฤมล นิราทร^{๒๔} ให้นิยามของ เครือข่าย คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกันหรือทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งนี้ หากมองในเชิงโครงสร้าง "เครือข่าย" หมายถึง กลุ่มของจุดต่างๆ ซึ่งเชื่อมต่อกันด้วยเส้น จุดต่างๆ ที่ว่านี้ คือบุคคลหรือกลุ่มส่วนเส้นที่เชื่อมต่อนี้หมายถึง ความสัมพันธ์ที่บุคคล หรือกลุ่มต่างๆ มีต่อกัน เครือข่ายจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของกลุ่ม แต่กลุ่มไม่ใช่เครือข่ายเสมอไป

เครือข่าย (Network) คือ การเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจ ที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่าย ด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน ในตลาดโลกได้ให้ความสำคัญในการนำเอาวัฒนธรรมมาเป็น ส่วนหนึ่งในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตนจำหน่ายเพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งสอดคล้องกับ กระแสเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่กำลังมาแรง

Jeremy Boissevain^{๒๕} ให้นิยามของ เครือข่ายทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคม ของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

Borgatta, Edgar F.; and Borgatta, Marie.^{๒๖} (อ้างถึงใน อภิษฎา ศรีเครือตง และคณะ)^{๒๗} ให้นิยามของ เครือข่ายทางสังคม (Social Network) ว่าหมายถึง ปรากฏการณ์ทางสังคมใน รูปแบบหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการจัดเรียงความสัมพันธ์ (Patterned Arrays of Relationship) ระหว่างปัจเจกชน (Individual) ที่ร่วมกระทำการในสังคม

^{๒๔} นฤมล นิราทร, การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ, กรุงเทพมหานคร สาขา พัฒนาแรงงานและสวัสดิการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๔. หน้า ๖.

^{๒๕} Jeremy Boissevain, 1974, 22.

^{๒๖} Boissevain, Jeremy, Friends of Friends : Network, Manipulators and Coalitions, Oxford : Basil Blackwell, 1974.

^{๒๗} " อภิษฎา ศรีเครือตง และคณะ, เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๕-๑๖.

Bruce, Steve ; and Yearley, Steven (อ้างถึงใน อภิษฎา ศรีเครื่อง และคณะ)^{๒๘} ให้นิยามว่า เครือข่ายทางสังคมคือรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม (Pattern of Social Relationship) ของปัจเจกชน (Individual) ซึ่งนักสังคมวิทยาถือว่า เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในการศึกษา และใช้วิธีศึกษาโดยการสังเกต (Observation) ก่อนจะเขียนออกมาเป็นแผนที่ปฏิสัมพันธ์

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์^{๒๙} กล่าวว่า "เครือข่าย" หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคลองค์กร หน่วยงานหรือสถาบันใดๆ ได้ตกลงที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์ หรือข้อตกลง อย่างเป็นระบบ

ธนา ประมุขกุล^{๓๐} กล่าวว่า "เครือข่าย" เป็นการเชื่อมโยงอย่างมีเป้าหมายการเชื่อมโยงนี้อาจเป็นการเชื่อมโยงระหว่างระบบที่ปฏิบัติการอยู่เข้าด้วยกัน เช่น การเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์เข้าเป็นเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น หรืออาจเป็นการเชื่อมโยงระหว่างบทบาทของบุคคล/องค์กรต่างๆ ภายใต้วัตถุประสงค์ของภาคสมาชิก ซึ่งถ้าหากพิจารณาถึงลงไปในการเป็นบุคคล/องค์กรก็จะพบถึงความแตกต่างของระบบการทำงาน และตามบทบาทภารกิจที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล/องค์กร การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายจึงเท่ากับ การเชื่อมโยงหลายๆ ระบบย่อยให้รวมกันขึ้นมาใหม่เป็นอีกหนึ่งระบบของหน่วยสมาชิกทุกหน่วยที่เข้ามารวมกัน

พระมหาสุทิตย์ อาภากร^{๓๑} ให้นิยามของเครือข่ายทางสังคมว่า หมายถึงความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และกลุ่มกับเครือข่าย โดยเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับ สิ่งต่างๆ เช่น กิจกรรมการสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย

^{๒๘} " อภิษฎา ศรีเครื่อง และคณะ , การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรี, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๘, หน้า ๑๕-๑๖.

^{๒๙} **เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์**, การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา, กรุงเทพมหานคร : บริษัทซีเอสเอ็มเดีย จำกัด, ๒๕๕๓. หน้า ๓๒.

^{๓๐} **ธนา ประมุขกุล** , "ความหมายของเครือข่าย" <<http://www.anamai.moph.go.th/advisor>>, ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๓๑} **พระมหาสุทิตย์ อาภากร**, เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ, กรุงเทพมหานคร :โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, ๒๕๕๙. หน้า ๖.

เครือข่าย คือ การเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจ ที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน โดยประเด็นที่สำคัญ คือ

- ๑) ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ
- ๒) กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน
- ๓) การเป็นสมาชิกเครือข่ายต้องไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเองของคนหรือองค์กรนั้นๆ

การเชื่อมโยงในลักษณะของเครือข่าย ไม่ได้หมายถึงการจัดการให้คนมานั่ง "รวมกัน" เพื่อพูดคุยสนทนากันเฉยๆ โดยไม่ได้ "รวมกัน" ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด เปรียบเหมือนการเอาก้อนอิฐมากองรวมกัน ย่อมไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด การเชื่อมโยงเข้าหากันจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเอาอิฐแต่ละก้อนมาต่อกันเป็นกำแพงโดยการประสานอิฐแต่ละก้อนเข้ากันอย่างเป็นระบบ และก็ไม่ใช่เป็นแค่การรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจร่วมกันเพียงเพื่อพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเท่านั้น แต่จะต้องพัฒนาไปสู่ระดับของการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันด้วย และไม่ใช่การรวบรวมรายชื่อบุคคลที่มีความสนใจเหมือนกัน ไว้ในมือเพื่อสะดวกแก่การติดต่อ การมอบหมายให้สมาชิกแต่ละคนหาสมาชิกเพิ่มขึ้น ยิ่งได้รายชื่อมากก็ยิ่งทำให้เครือข่ายใหญ่ขึ้น การกระทำเช่นนี้เปรียบเสมือนการขยายวงใส่อิฐให้โตขึ้นเพื่อจะได้บรรจุอิฐได้มากขึ้นแต่กองอิฐในวงก็ยิ่งวางระเกะระกะขาดการเชื่อมโยงประสานกันอย่างเป็นระบบ

ดังนั้น เครือข่ายต้องมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมเฉพาะกิจตามความจำเป็นเมื่อภารกิจบรรลุเป้าหมายแล้ว เครือข่ายก็อาจยุบสลายไป แต่ถ้ามีความจำเป็นหรือมีภารกิจใหม่อาจกลับมารวมตัวกันได้ใหม่หรือจะเป็นเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระยะยาวก็ได้การรวมตัวเป็นเครือข่ายในลักษณะการแลกเปลี่ยน ต้องสกัดเอาส่วนดีหรือ จุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาเรียนรู้ และสนับสนุนกันและกัน เป็นการผนึกกำลัง (synergy) ในลักษณะที่มากกว่า $1+1=2$ แต่ต้องเป็น

๑+๑> ๒ เรียกว่าเป็น "พลังทวีคูณ" ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานเป็นเครือข่ายต้องดีกว่าผลรวมที่เกิดจากการปล่อยให้ต่างคนต่างทำแล้วนำผลลัพธ์ของแต่ละคนมารวมกัน^{๓๒}

ส่วนคำว่า "การสร้างเครือข่าย" หรือ Networking นั้น ก็คือกิจกรรมในการก่อให้เกิดกลุ่ม (ซึ่งอาจจะเป็นกลุ่มองค์กร กลุ่มบุคคล) ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยน การจัดกิจกรรม หรือ การผลิตระหว่างองค์กรสมาชิก" นอกจากนี้ "การสร้างเครือข่าย" มีความหมายรวมถึง การทำให้มีการติดต่อและการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ^{๓๓}

๒.๒.๒ ความเป็นมาของเครือข่าย

คำว่า "เครือข่าย" มีความหมายแตกต่างกันไปตามมุมมองของแต่ละบุคคล แต่จากการวิเคราะห์เครือข่ายรูปแบบต่างๆ กลุ่มเครือข่ายนี้ ต้องมีการแสดงออกเป็นการลงมือกระทำกิจกรรมร่วม" คำว่า "เครือข่าย" เป็นมโนภาพที่เห็นว่า สามารถสร้างความเข้าใจในเบื้องต้นได้โดยง่าย คือ ภาพข่ายใยแมงมุม ซึ่งแสดงให้เห็นการถักทอโยงใยกัน ของเส้นใยที่พาดผ่านกันไปมาหลายเส้น หลากทิศทาง ดังนั้น ความหมายอย่างง่ายที่ผมขอให้ได้ ๓ สำหรับคำว่า เครือข่าย คือ"การเชื่อมโยงอย่างมีเป้าหมาย" การเชื่อมโยงนี้ อาจเป็นการเชื่อมโยงระหว่าง ระบบที่ปฏิบัติการอยู่เข้าด้วยกัน เช่น การเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์เข้าเป็นเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น หรืออาจเป็นการเชื่อมโยงระหว่าง บทบาทของบุคคล/องค์กรต่างๆ ภายใต้วัตถุประสงค์ร่วมใดๆ ของภาคีสมาชิกซึ่งถ้าหากพิจารณาถี่กลงไปอีกหน่อย ในความเป็นบุคคล/องค์กร ก็จะพบความแตกต่างของระบบการทำงาน (ของบุคคล) และความแตกต่างของระบบการทำงาน (ขององค์กร) ที่ปรากฏออกมา ตามการปฏิบัติตัว และตาม บทบาทภารกิจที่มีลักษณะเฉพาะ ของแต่ละบุคคล/องค์กร การเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย จึงเท่ากับการเชื่อมโยงหลายๆ ระบบย่อย (ที่ต่างมีลักษณะจำเพาะของระบบ) ให้รวมกันขึ้นมาใหม่ เป็นอีกหนึ่งระบบ ของหน่วยสมาชิกทุกหน่วย ที่เข้ามารวมกัน^{๓๔}

Paul Starkey ให้ความหมายของ "เครือข่าย" ว่า คือ กลุ่มของคนหรือองค์การที่สมัครใจ แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะที่บุคคลหรือองค์กรสมาชิก ยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตนการสร้างเครือข่ายเป็นการทำให้บุคคลและองค์กร

^{๓๒} "เครือข่าย" <http://www.med.md.kku.ac.th/site_data/mykku_med> ๘ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๓๓} อ่างแล้ว, นฤมล นิราทร, การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ, หน้า ๖.

^{๓๔} ธนา ประมุขกุล, เครือข่าย, (ขอนแก่น : ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ, ๒๕๕๕), หน้า ๒๒.

ที่กระจัดกระจายได้ติดต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ อีกทั้งให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระมากกว่าสร้างการคบค้าสมาคมแบบพึ่งพิง^{๓๕}

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ กล่าวถึงเครือข่ายว่า หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคลองค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใดได้ตกลงที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์ หรือข้อตกลง อย่างเป็นระบบหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ เช่นการปฏิรูป การศึกษาโดยกลุ่มเครือข่ายที่ต้องมีการแสดงออกเป็นการลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน^{๓๖}

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๓.๑ ความสำคัญของการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองยังเป็นบริบทที่สำคัญในอนาคตที่ส่งกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวในประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้ประชาชนตระหนักสูงขึ้นในการให้ความสำคัญกับ ประเด็นด้านเศรษฐกิจ นักท่องเที่ยวต่างชาติต่างจับตามองความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และการให้ความสำคัญกับความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันภาครัฐมีการกำหนด มาตรฐานส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และบริการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้นจากบทเรียน ของการพัฒนาประเทศ โครงการพัฒนาหลายโครงการเป็นโครงการที่ดีแต่ไม่สามารถทำได้เนื่องจาก มองที่โครงการเป็นตัวตั้งไม่ได้มองที่ประชาชน ดังนั้น การให้บทบาทและความสำคัญของประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมและรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาที่ยั่งยืนในส่วนขององค์กร ประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชน เห็นว่าหากจะให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยั่งยืนต้องมองที่ชุมชน เป็นศูนย์กลาง จึงเกิดแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้น รศ.ดร.วีระพล ทองมากล่าว"การ ท่องเที่ยวโดยชุมชน (community base sustainable tourism) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความ ยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือนโดยมองว่า การท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม ๕ ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ ในช่วง ๒ - ๓ ปี ที่ผ่านมามีคำว่า

^{๓๕} Paul Starkey, Networking for Development, London: International Forum for Rural Transport and Development, 1997.

^{๓๖} เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทซัคเซสมีเดีย จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๒๘.

"Community-based Tourism : CBT" การท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนเป็นฐานการบริหารจัดการ"การท่องเที่ยวโดยชุมชน" เป็นที่รู้จักและใช้กันอย่างแพร่หลายในหลายๆ ความหมาย ความเข้าใจและประสบการณ์ ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ เป็นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม^{๓๗} การจัดการด้านโฮมสเตย์ ที่ต้องมี "ชุมชน" เป็นส่วนประกอบสำคัญ แต่จากการที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีจำกัดไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ซึ่งผู้ดูแลหรือเป็นเจ้าของก็คือประชาชนที่อยู่ในชุมชนนั้นๆ ว่าจะมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างไร เพราะทรัพยากรทุกอย่างต้องมีข้อจำกัดในการใช้ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามการใช้ที่ยั่งยืน และเป็นไปได้หรือไม่ที่จะดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และควรทำอย่างไร เมื่อ "ชุมชน" กลายเป็น "สินค้า" หรือ "เครื่องมือ" ที่เป็นทั้งผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำ ในขณะเดียวกันเป็นสิ่งที่ทำลายและละเลยต่อตนเองอย่างยิ่ง เหมือนกับการที่ต้องคำนึงถึงความรู้สึก ความยินดีของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งยังเป็นผู้ที่ถูกกล่าวอ้างถึงอยู่ตลอดเวลาในการที่รัฐบาลจะดำเนินการพัฒนาใดๆ จึง "ต้องให้ความสำคัญต่อชุมชนในระดับต้นๆ และชุมชนต้องได้รับประโยชน์" อยู่เสมอ เมื่อชุมชนมาเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก็จะมีคำใหม่ๆ เกิดขึ้น อาทิเช่น การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวผ่านชุมชน การท่องเที่ยวในชุมชน ก็ขึ้นอยู่กับนิยามแห่งการสื่อความหมายต่อคำดังกล่าว แต่ที่แน่นอนก็คือ "ชุมชน" เป็นสิ่งที่ต้องถูกกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และอย่างไรคือการท่องเที่ยวโดยชุมชน "Community Based Tourism : CBT" ที่เหมาะสมอันจะเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและเห็นผล การท่องเที่ยวโดยชุมชน : "Community-based Tourism : CBT" เป็นเรื่องของการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ท้องถิ่น และผู้มาเยือน ในการที่จะดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่างๆ ของชุมชนที่มีอยู่แล้ว ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน

กระบวนการเรียนรู้ของ CBT : มุ่งองค์ประกอบที่สำคัญคือ

- ศักยภาพของคน ต้องเริ่มที่คนในชุมชนที่จะต้องรู้จักรากเหง้าของตนเองให้ดีเสียก่อนเพื่อความพร้อมในการบอกเล่าข้อมูล และคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความสามัคคีทำงานร่วมกันได้

^{๓๗} วีระพล ทองมา, ประเจต อำนาง. ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อประชาชนในพื้นที่ ตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้: เชียงใหม่, ๒๕๕๗. หน้า ๒๔.

- ศักยภาพของพื้นที่ หมายรวมถึง ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานต่อกันมา คนในชุมชนต้องรู้จัก ต้องรัก และหวงแหนเห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนของตน สามารถที่จะนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทั้งนี้แล้วชุมชนต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ ตลอดจนมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องแนวคิด พื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดการในพื้นที่ได้ด้วย

- การจัดการ เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักที่จะทำอะไร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืน สมดุลในกลุ่มคนหมู่มาก ดังนั้นชุมชนที่จะสามารถบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน : "Community-based Tourism : CBT" ได้ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการพูดคุยกำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมชุมชนรู้ว่าพื้นที่ของตนจะมีรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร ควรมีกิจกรรมอะไรบ้าง และจะมีการกระจาย จัดสรรรายได้อย่างไร ทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมานั้น สิ่งสำคัญที่สุดของชุมชนก็คือการมีส่วนร่วม อันหมายรวมถึง ร่วมในทุกๆสิ่ง ทุกอย่างเพื่อส่วนรวม

- มีส่วนร่วม มีได้อย่างไร กรสื่อสารพูดคุย เป็นการสื่อความคิดเห็น กรแก้ปัญหา รวมถึงการหาทางแก้ไขปัญหามากมาย จากการระดมความคิดจากประสบการณ์ของนักวิจัยท้องถิ่นพบว่าชุมชนจัดให้มีเวทีพูดคุย ร่วมกันคิดวางแผนดำเนินการ ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน สร้างกฎระเบียบของชุมชนทางด้านต่างๆ เพื่อให้คนในชุมชนรวมถึงผู้มาเยือนปฏิบัติตาม

- ผลกระทบจากการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน : "Community-based Tourism CBT" ทุกอย่างที่ดำเนินการย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งที่ตั้งอยู่ สิ่งแวดล้อมโดยรอบทั้งสิ้น ซึ่งมีผลกระทบด้านบวกและด้านลบ ได้แก่

๑) ผลกระทบด้านบวก ส่งผลให้ชุมชนมีจิตสำนึกเกิดการพัฒนาตนเอง พึ่งพาตนเอง คิดเป็น ทำเป็น มีความพยายามในการเรียนรู้พัฒนา เกิดรายได้เพิ่มขึ้นมีการรวมตัวกัน สร้างความเข้มแข็งในชุมชน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามความคาดหวัง และความพยายามที่จะดำเนินการเพื่อให้เป็น

๒.๓.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวกลายเป็น "เครื่องมือ" ที่รัฐบาลให้ความสำคัญเนื่องจากมีความสำคัญต่อการสร้างรายได้ เพื่อพัฒนาประเทศอย่างมากและยังเป็นรายได้ที่เป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ และมีการกระจายไปในหลายภาคอย่างค่อนข้างชัดเจน เช่นการเดินทาง ที่พัก การซื้อของที่ระลึก ภัตตาคาร ร้านค้าต่างๆ จึงมีการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งโดยตรงและทางอ้อม ขยาย

มากขึ้น เช่นการเพิ่มขึ้นของสถานที่พัก ทั้งโรงแรมขนาด ๕ ดาว ๔ ดาว ไปถึงที่พักแบบพื้นบ้านที่เรียกว่า โฮมสเตย์ การเพิ่มขึ้นของร้านอาหาร และแหล่งบริการอื่นๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ และการขยายตัวไปในแทบทุกภูมิภาคของไทย ก่อให้เกิดการตื่นตัวเพราะมองว่าเป็นเรื่องง่ายที่จะมีรายได้เพิ่มจากการท่องเที่ยว ที่เป็นผู้มาซื้อสินค้าถึงที่ไม่ว่าจะทำได้ก็ตาม

๒.๓.๓ ความหมายการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยวจากที่องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยขึ้น ณ กรุงโรมประเทศอิตาลี

นิคม จารุมณี ^{๓๔} ๒๕๔๔ ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้คือการท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทางที่มีค่า ๓ ค่า เป็นเงื่อนไขในการท่องเที่ยว คือ๑) การท่องเที่ยวจะต้องมีการเดินทาง (Travel) หมายถึง การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่งโดยใช้นานพาหนะนาไปเป็นระยะทางไกลหรือไกลก็ได้ การท่องเที่ยวจะต้องมีจุดหมายปลายทาง (Destination) หมายถึง มีสถานที่ที่เลือกเดินทางไปเยือนและใช้ช่วงเวลานั่งอยู่ ณ ที่นั้นมักมีสถานที่ที่มีความสวยงามทางทัศนียภาพมากหรือเป็นสถานที่ที่มีรากฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่หรือเป็นสถานที่ที่มีวัฒนธรรม ประเพณีกิจกรรมที่น่าสนใจซึ่ง ณ ที่นั้นมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวที่เพียงพอสำหรับสนองความต้องการและความพอใจแก่ผู้มาเยือน ๓) การท่องเที่ยวจะต้องมีจุดหมาย (Purpose) หมายถึง มีจุดประสงค์ในการในการเดินทางไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือไปอยู่ประจำ แต่มีความมุ่งหมายในการเดินทางอย่างอื่นโดยผู้เดินทางอาจมีจุดหมายในการเดินทางมากกว่า ๑ อย่างก็ได้

จี และโชว (Gee & Choy, ๑๙๘๙)^{๓๕} กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความเพลิดเพลินสนุกสนาน โดยที่นักท่องเที่ยวนั้นคือนักท่องเที่ยวตนเอง

^{๓๔} นิคม จารุมณี, การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว, กรุงเทพมหานคร, โอเดียนสโตร์. ๒๕๔๔.

^{๓๕} Gee, C. Y. and Choy, J. L. The Travel Industry. New York: Van Nostrand. 1989.

เศกสรรค์ ยวงนิชัย^{๔๐} ได้กล่าวถึง ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว ด้วยความสมัครใจตามวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ได้ ที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

นิคม จารุมณี^{๔๑} ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อการศึกษาและพักผ่อนหย่อนใจหรือก่อให้เกิดการกระทำความร่วมมือกันของมนุษย์ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม จนเป็นเหตุดึงดูดใจให้เดินทางไปศึกษาและท่องเที่ยวตามแหล่งต่างๆ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา^{๔๒} กล่าวว่า แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็เหมือนแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีทั้งภาครัฐและเอกชนในการตระหนักถึงการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จึงก่อให้เกิดกระแสเรียกร้องหลัก ๓ ประการ ดังต่อไปนี้

๑) กระแสความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสด้านความต้องการของประชาชนทั่วโลกให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในแง่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระดับท้องถิ่นจนถึงขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพไว้

๒) กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสด้านความต้องการที่มีมากขึ้นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวและเจ้าของท้องถิ่น ในขณะเดียวกันก็ปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลัง ซึ่งความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคมและสุนทรียภาพ พร้อมกับรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศได้ด้วย

จากหมายดังกล่าวสามารถมาแปลเป็นหลักการเบื้องต้น และสร้างกรอบนโยบายและแนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จึงทำให้ประเทศต่างคิดหารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ เพื่อไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นเหตุให้มีการประชุม Earth Summit ขึ้นที่กรุงริโอเดอ

^{๔๐} เศกสรรค์ ยวงนิชัย, ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว, (พิมพ์ครั้งที่ ๒). ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑.

^{๔๑} การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว, กรุงเทพมหานคร : บริษัทโอ เอสพรีนติ้ง เฮาส์, ๒๕๔๔.

^{๔๒} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, กรุงเทพมหานคร: เพรส แอนด์ ดีไซน์, ๒๕๔๘, หน้า ๒๗.

จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ค.ศ. ๑๔๙๒ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ในที่ประชุมมุ่งเน้นความสนใจทั่วโลกสู่ประเด็นเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสรุปบทเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมา เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและได้มีการลงนาม อันเป็นที่เกิดแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงวัฒนธรรม

และในเล่มเดียวกันได้กล่าวถึง กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มุ่งเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและได้รับความรู้จากการศึกษาความเชื่อ ความเข้าใจต่อสภาพสังคม และวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ เพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว อันเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสมดุลแห่งกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวและกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยกันสนับสนุนส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก่อประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างยั่งยืน เนื่องจากประเทศไทยเป็นชาติที่มีความเจริญด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ที่สืบทอดต่อเนื่องกันมาแต่บรรพกาล สิ่งเหล่านี้เป็นสมบัติล้ำค่าที่แสดงให้เห็นถึงความงามค่าที่แสดงให้ถึงความเป็นไทยซึ่งแตกต่างจากชาติอื่นจึงเป็นสิ่งที่คนไทยควรจะต้องรักษาไว้ด้วยความรู้ ความฉลาดรอบคอบ มิให้สูญหายหรือเสื่อมโทรมไป^{๔๓}

การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การร่วมมือของชุมชน องค์กรโดย การเชื่อมโยงความสัมพันธ์เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้าน ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมประเพณี กฎมณียา เพื่อดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภายใต้วัตถุประสงค์ร่วมกัน

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่าย

๒.๔.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่าย

การสร้างและการพัฒนาเครือข่ายแต่ละเครือข่าย ต่างมีจุดเริ่มต้น หรือถูกสร้างมาด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน แบ่งชนิด ของเครือข่ายออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ

^{๔๓} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, กรุงเทพมหานคร: เพรส แอนด์ ดีไซน์, ๒๕๔๘, หน้า

๑) เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติ เครือข่ายชนิดนี้มักเกิดจากการที่ผู้คนมีใจตรงกัน ทำงานคล้ายคลึงกันหรือประสบกับสภาพปัญหาเดียวกันมาก่อน เข้ามารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิด และประสบการณ์ ร่วมกันแสวงหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า การดำรงอยู่ของกลุ่มสมาชิกในเครือข่ายเป็นแรงกระตุ้นที่เกิดขึ้นภายในตัวสมาชิกเอง (ฉันทะ) เครือข่ายเช่นนี้มักเกิดขึ้นในพื้นที่ อาศัยความเป็นเครือญาติ เป็นคนในชุมชนหรือมาจากภูมิลำเนาเดียวกันที่มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มโดยจัดตั้งเป็นชมรมที่มีกิจกรรมร่วมกันก่อน เมื่อมีสมาชิกเพิ่มขึ้นจึงขยายพื้นที่ดำเนินการออกไป หรือมีการขยายเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ ของกลุ่มมากขึ้น ในที่สุดก็พัฒนาขึ้นเป็นเครือข่ายเพื่อให้ครอบคลุมต่อความต้องการของสมาชิกได้กว้างขวางขึ้นเครือข่ายประเภทนี้ มักใช้เวลาก่อร่างสร้างตัวที่ยาวนาน แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้ว มักจะเข้มแข็ง ยั่งยืน และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้น

๒) เครือข่ายจัดตั้ง เครือข่ายจัดตั้งมักจะมี ความเกี่ยวข้องกับนโยบายหรือการดำเนินงานของภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ การจัดตั้งอยู่ในกรอบความคิดเดิมที่ใช้กลไกของรัฐผลักดันให้เกิดงานที่เป็นรูปธรรมโดยเร็ว และส่วนมากภาคีหรือสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายมักจะได้มีพื้นฐาน ความต้องการ ความคิด ความเข้าใจ หรือมุมมองในการจัดตั้งเครือข่ายที่ตรงกันมาก่อนที่จะเข้ามารวมตัวกัน เป็นการ ทำงานเฉพาะกิจชั่วคราวที่ไม่มีความต่อเนื่อง และมักจะจางหายไปในที่สุด เว้นแต่ว่าเครือข่ายจะได้รับ การชี้แนะที่ดี ดำเนินงานเป็นขั้นตอนจนสามารถสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เกิดเป็นความผูกพันระหว่างสมาชิกจนนำไปสู่การพัฒนาเป็นเครือข่ายที่แท้จริง อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากลุ่มสมาชิกจะยังคง รักษาสถานภาพของเครือข่ายไว้ได้ แต่มีแนวโน้มที่จะลดขนาดของเครือข่ายลงเมื่อเปรียบเทียบกับระยะ ก่อตั้ง

๓) เครือข่ายวิวัฒนาการ เป็นการถือกำเนิดโดยไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติตั้งแต่แรก และไม่ได้เกิดจากการจัดตั้งโดยตรงแต่มีกระบวนการพัฒนาผสมผสานอยู่ โดยเริ่มที่กลุ่มบุคคล/องค์กรมา รวมกันด้วยวัตถุประสงค์กว้างๆ ในการสนับสนุนกันและเรียนรู้ไปด้วยกัน โดยยังไม่ได้สร้างเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์เฉพาะที่ชัดเจนนัก หรืออีกลักษณะหนึ่งคือถูกจุดประกายความคิดจากภายนอก ไม่ ว่าจะเป็น การได้รับฟัง หรือการไปได้เห็นการดำเนินงานของเครือข่ายอื่นๆ มา แล้วเกิดความคิดที่จะ รวมตัวกัน สร้างพันธสัญญาเป็นเครือข่ายช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง เครือข่ายที่ว่ำนี้นี้แม้จะไม่ได้เกิด

จากแรงกระตุ้นภายในโดยตรงตั้งแต่แรก แต่ถ้าสมาชิกมีความตั้งใจจริงที่เกิดจากจิตสำนึกที่ดี เมื่อได้รับการกระตุ้นและสนับสนุน ก็จะสามารถพัฒนาต่อไปจนกลายเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง^{๔๔}

ปรัชญาการสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายต้องคำนึงถึงเสมอว่า "เครือข่าย" เป็นกระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ การนำเครือข่ายต้องมี LINK หมายถึง "การเชื่อมโยง"

L - Learning การเรียนรู้

I - Investment การลงทุน

N - Nature การฟูมฟักบำรุง

G (K)-Give การรักษาสัมพันธภาพ ซึ่งรวมกันเป็นคำว่า LINK หมายถึงการ

การพัฒนาเครือข่าย เพื่อความยั่งยืน

๑) สมาชิกที่เข้าร่วม ต้องเข้าใจเป้าหมายในการรวมตัวกันว่าจะก่อให้เกิดความสำเร็จใน

๒) สร้างการยอมรับในความแตกต่างระหว่างสมาชิก ยอมรับในรูปแบบและวัฒนธรรมองค์กรของสมาชิก

๓) มีกิจกรรมสม่ำเสมอและมากพอที่จะทำให้สมาชิกได้ทำงานร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่ต้องแน่ใจว่าทำได้ และกระจายงานได้ทั่วถึง ควรเลือกกิจกรรมที่ง่ายและมีแนวโน้มประสบความสำเร็จ อย่าทำกิจกรรมที่ยากโดยเฉพาะครั้งแรกๆ เพราะถ้าทำไม่สำเร็จอาจทำให้เครือข่ายที่เริ่มก่อตัวเกิดการแตกสลายได้

๔) จัดให้มีและ กระตุ้นให้มีการสื่อสารระหว่างกันอย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ

๕) สนับสนุนสมาชิกทุกกลุ่ม และทุกด้านที่ต้องการความช่วยเหลือ เน้นการช่วยเหลือกลุ่มสมาชิกที่ยังอ่อนแอให้สามารถช่วยตนเองได้

๖) สร้างความสัมพันธ์ของบุคลากรในเครือข่าย

๗) สนับสนุนให้สมาชิกได้พัฒนางานอย่างเต็มกำลังตามศักยภาพและความชำนาญที่มีอยู่ โดยร่วมกันตั้งเป้าหมายในการพัฒนางานให้กับสมาชิกแต่ละกลุ่ม ส่งผลให้สมาชิกแต่ละกลุ่มมีความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน เป็นพื้นฐานในการสร้างความหลากหลายและเข้มแข็งให้กับเครือข่าย

^{๔๔} ธนา ประมุขกุล. เครือข่าย. วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๓ กค-กย ๒๕๔๔.

๘) สร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ระหว่างบุคลากรทุกระดับของสมาชิกในเครือข่ายใน ลักษณะความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน

๙) จัดกิจกรรมให้สมาชิกใหม่ของเครือข่าย เพื่อเชื่อมต่อคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ในการสืบทอดความเป็นเครือข่ายต่อไป

๑๐) จัดให้มีเวทีระหว่างคนทำงานเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาในการทำงานด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

๑๑) จัดให้มีช่องทางการทำงานร่วมกัน การสื่อสารที่ง่ายต่อการเข้าถึงที่ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน เช่น สร้างระบบการส่งต่องาน และสร้างเว็บไซต์เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายเข้าด้วยกัน

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภัทรสุภา สีสานภาพรณ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงพุทธ : ศึกษาเฉพาะกรณี แหล่งวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธ หมายถึง การเดินทางไปท่องเที่ยวยังพุทธสถานใดๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบำเพ็ญบุญกุศล ๑๐ หรืออย่างใดอย่างหนึ่งตามคติทางพระพุทธศาสนา นอกจากนั้น ยังหมายรวมถึงการเดินทางไปเพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปฏิบัติธรรมและเข้าร่วมศาสนพิธี งานเทศกาลประเพณีต่างๆ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่สำคัญได้แก่ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นต้นแบบในการเสด็จประพาสไปสู่วัดพุทธศาสนสถาน พระพุทธศาสนาผสมผสานอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไทยมาแต่โบราณ และกระแสสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ทำให้ประชาชนนิยมหาทางออกจากความรีบเร่ง สับสน วุ่นวาย ด้วยการเดินทางท่องเที่ยวในลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

จากการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงพุทธในแหล่งวัฒนธรรมกรุงเทพมหานครทั้ง ๓ แหล่งพบว่า นักท่องเที่ยวสามารถดำเนินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่างๆ ได้ด้วยการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การสวดมนต์ การฟังธรรม และการบำเพ็ญภาวนา นอกจากนั้น ยังสามารถเยี่ยมชมและศึกษาแหล่งศิลปวัฒนธรรม ซึ่งก่อให้เกิดคุณค่าทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

ความสำคัญและคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่สำคัญ ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี ก่อให้เกิดการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมไทย เอกลักษณ์ของชาติและสืบทอดปรัชญาคติ และศาสนคติ ด้านเศรษฐกิจ ช่วยลดปัญหาความยากจน และส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการพัฒนาชีวิตและจิตใจ ก่อให้เกิดการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพคนและสังคม ส่งเสริม

คุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมอันดี และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านศาสตร์และศิลป์ของ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย ^{๔๕}

กรณีฯ ฌนอมกุล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมกาท่องเที่ยวเชิงพุทธของนักท่องเที่ยวที่มา เที่ยวในจังหวัดสกลนคร” ในการวิจัยนี้ การท่องเที่ยวเชิงพุทธ หมายถึง การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับ สถานที่ทางพระพุทธศาสนา และรวมถึงการมาท่องเที่ยวในงานประเพณีหรือกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การเวียนเทียน การแห่เทียนพรรษา เป็นต้น ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ ๕๑ – ๖๐ ปี สมรส รายได้ต่อเดือนน้อยกว่า ๕,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐ บาท และมีจุดประสงค์การเดินทางคือการท่องเที่ยว มีรูปแบบการดำรงชีวิตส่วนใหญ่ งานอดิเรกคือการ ท่องเที่ยว กิจกรรมทำบุญตามวัด ใช้บ้านเป็นสถานที่พักผ่อน ชอบอาหารไทย ศึกษาธรรมะด้วยการ อ่านหนังสือธรรมะ คิดว่าตนเองเป็นคนรักสงบ เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาเพื่อให้จิตใจสงบ คิดเห็นเกี่ยวกับการทำบุญ บริจาคทานเพื่อช่วยเหลือสังคม คิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม โดยทั่วไปของจังหวัดสกลนครเหมาะสำหรับการปฏิบัติธรรม เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว ระยะเวลา ท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนคร ๑-๒ วัน พักแรมที่บ้านญาติ เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร ๑ ครั้ง เดินทางมาจังหวัดสกลนคร นครพนม หนองคาย มุกดาหาร เลือกวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหารเป็น แหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด และกราบสักการะพระพุทธรูปเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพุทธมากที่สุด

เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จุดประสงค์การเดินทางมาท่องเที่ยวที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมกาท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนครที่แตกต่างกัน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารกิจกรรม ความสนใจ และความคิดของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดสกลนครมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสกลนคร ได้แก่ รูปแบบการเดินทาง สถานที่พักแรม จังหวัดที่เดินทาง การเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ และรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสกลนคร ^{๔๖}

อัญชลี สมใจ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา : กรณีศึกษา วัดโสธร วรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา ในการวิจัยนี้ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา หมายถึง การ เดินทางไปยังสถานที่ตั้งของวัดเพื่อศึกษาธรรมะ ศึกษาหาความรู้ แสวงบุญ ประกอบกับพักผ่อน หย่อนใจ และหาที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิง ศาสนาวัดโสธรวรารามวรวิหารส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๒๑ – ๓๐ ปี มีการศึกษา ระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง ๑๐,๐๐๑ –

^{๔๕}ภัทร์สุภา สีสานภาพรรณ, “การท่องเที่ยวเชิงพุทธ : ศึกษาเฉพาะกรณีแหล่งวัฒนธรรมใน กรุงเทพมหานคร”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

^{๔๖}กรณีฯ ฌนอมกุล, “พฤติกรรมกาท่องเที่ยวเชิงพุทธของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดสกลนคร”, รายงานการศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๘).

๒๐,๐๐๐ บาท นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงศาสนา วัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวมากกว่า ๑ ครั้ง ส่วนใหญ่ใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่ำกว่า ๑,๕๐๐ บาท นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด สาเหตุที่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยววัดโสธรฯ เนื่องจากความเลื่อมใสศรัทธา เดินทางมาท่องเที่ยวด้วยตนเอง เดินทางมากับครอบครัวและญาติ จำนวนผู้ร่วมเดินทาง ๑ – ๕ คน เดินทางโดยรถส่วนตัว ทราบข้อมูลจากเพื่อนหรือการบอกต่อ กิจกรรมที่ส่วนใหญ่ คือ ทำบุญ และส่วนใหญ่จะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวอีก

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว จากการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยววัดโสธรฯ ด้านความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว พบว่าความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยววัดโสธรฯ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นทางด้านสิ่งดึงดูดใจมาก รองลงมาคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง ส่วนด้านกิจกรรมสันทนาการอยู่ในระดับปานกลางและด้านความสะดวกในการเดินทางตามลำดับ ^{๔๗}

อภิรักษ์ ไพบูลย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวประเภทวัด : กรณีศึกษา วัดใหม่ทุ่งคา ต.กำแพงเพชร อ.รัตนภูมิ จ.สงขลา” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง ๒๑ – ๔๐ ปี ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม มีรายได้ระหว่าง ๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนและรับข้อมูลข่าวสารของวัดจากคนแนะนำ

ผลการศึกษาข้อมูลด้านศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดใหม่ทุ่งคา พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นในภาพรวมทั้ง ๔ ด้านว่า วัดใหม่ทุ่งคามีสถียภาพทางการท่องเที่ยวในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าวัดใหม่ทุ่งคามีสถียภาพทางการท่องเที่ยวสูงเท่ากันทั้ง ๔ ด้านคือ ศักยภาพด้านการเข้าถึง ศักยภาพด้านกิจกรรมและสิ่งดึงดูดใจ ศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดใหม่ทุ่งคา โดยชุมชนมีส่วนร่วม พบว่านักท่องเที่ยวมัทัศนคติที่ดีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของวัดใหม่ทุ่งคา ซึ่งอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดใหม่ทุ่งคาโดยชุมชนมีส่วนร่วม พบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการฝึกสมาธิ ศิลป ปัญญา การบริหารสมาธิให้แก่ผู้สนใจ จัดบรรยายธรรมะทางวิทยุชุมชน จัดเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนโดยให้วัดใหม่ทุ่งคาเป็น

^{๔๗} อัญชลี สมใจ, “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา : กรณีศึกษาวัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๒).

ศูนย์กลาง ควรมีการรื้อฟื้นประเพณีเก่าๆ ที่ได้สูญหายไปแล้ว ควรประชาสัมพันธ์วัดใหม่ทุ่งคาให้เป็นให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งควรมีการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ โดยจัดทำเว็บไซต์ (website) เป็นของวัดใหม่ทุ่งคาโดยเฉพาะ จัดทำโบว์ชัวร์ (Brochure) หรือคู่มือท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว และในการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า องค์กรของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นชาวบ้านในชุมชน หน่วยงานราชการต่างๆ มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดใหม่ทุ่งคา มีความยินดี พร้อมทั้งจะช่วยเหลือและเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านของการบริหารจัดการและการปฏิบัติการ ^{๔๘}

วันขพร จันทรักษา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา เขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า ๑. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๑๐ วัด ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๓๐ มีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐๐ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๘๐ มีถิ่นที่อยู่อาศัยในภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๓๐ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่มีรายได้ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓๐ และมีจุดมุ่งหมายในการมาจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อชมสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนาคิดเป็นร้อยละ ๓๙.๓๐ ๒. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศแตกต่างกันจะมีปัจจัยในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านการคมนาคม ด้านสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนา และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓. อาชีพและรายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของนักท่องเที่ยวชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๗ รายการ ได้แก่ พาหนะที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว รูปแบบการเดินทางท่องเที่ยว ลักษณะของกลุ่มนักท่องเที่ยว จุดมุ่งหมายของการมาเยือน ช่วงเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำนวนวันที่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และระยะทางที่เหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ๔. ปัจจัยในการท่องเที่ยวเชิงศาสนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย ภายในวัดมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีวิทยากรบรรยายข้อมูลและดำเนินกิจกรรมร่วมกับนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันมากที่สุดที่ระดับร้อยละ ๗๐.๙๐ และปัจจัยในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนาและด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย สภาพของโบสถ์

^{๔๘}อภิรักษ์ ไพบูลย์, “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวประเภทวัด : กรณีศึกษา วัดใหม่ทุ่งคา ต.กำแพงเพชร อ.รัตนภูมิ จ.สงขลา”, รายงานการค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรังสิต), ๒๕๕๑.

วิหารภายในวัดจะต้องมีการบูรณะขึ้นมาใหม่ให้มีความงดงาม และภายในวัดมีการจัดที่นั่งพัก ไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวตามจุดต่างๆ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันน้อยที่สุดที่ระดับร้อยละ ๐.๔๕ ^{๔๙}

พระมหาวิชาญ เลี้ยวเส็ง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธศิลป์กับการท่องเที่ยว : ศึกษาบทบาทของวัดในการอนุรักษ์พุทธศิลป์เพื่อการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า หลักคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างงานพุทธศิลป์ มีหมวดธรรมว่าด้วยเรื่อง บุชา ไตรสิกขา บุญกิริยาวัตถุ ไตรลักษณ์ เจตียะ อปายะ อุโบสถศีล และทศบารมี วัดเกิดขึ้นมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล ผู้สร้างได้ถวายเพื่อเป็นที่ประทับของพระพุทธองค์และเป็นที่อยู่ของพระสงฆ์ วัดได้พัฒนารูปแบบจากสิ่งก่อสร้างที่มุ่งประโยชน์ใช้สอยเป็นพระอารามที่มีความอลังการเพื่อเป็นพุทธบูชา วัดจึงได้กลายเป็นที่รวมของฝีมือเชิงช่าง และมรดกทางวัฒนธรรมในการต่อมา ดังนั้น การมาเที่ยวชมพุทธศิลป์จึงได้คุณค่าทั้งด้านการพักผ่อน การแสวงหาความรู้ และการแสวงบุญ วัดที่เข้าไปศึกษามีพุทธศิลป์ที่มีคุณค่าโดดเด่นแตกต่างกันออกไป มีประโยชน์ทางการใช้สอยเพื่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลัก ทุกวัดได้ดูแลรักษาพุทธศิลป์ในวัดให้คงอยู่ในสภาพเดิมหรือใกล้เคียงกลมกลืนกับสภาพเดิมมากที่สุด พระสงฆ์ที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในวัดที่เข้าไปศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์พุทธศิลป์ตรงกันกับนักวิชาการศิลปะ และนักวิชาการศิลปะเหล่านั้นเห็นว่า วัดต้องใช้พุทธศิลป์ให้เกิดคุณค่าทางธรรมาปฏิบัติแก่ผู้มาเที่ยวชมให้มากที่สุดโดยไม่ได้ให้ความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจใด ๆ จากการสำรวจภาคสนาม พบว่า สิ่งที่วัดควรปรับปรุงมากที่สุด คือ การจัดทำเอกสารแนะนำวัด (ร้อยละ ๓๔) และปรับปรุงความสะอาดบริเวณวัด (ร้อยละ ๓๐) กรมศิลปากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรให้การสนับสนุนและแนวทางในการปรับปรุงวัดเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่สูญเสียเอกลักษณ์ของความเป็นศาสนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่อไป ^{๕๐}

พระมหาบุญพิเชษฐ์ จันทรเมือง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอก ในเกาะรัตนโกสินทร์” ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรทางวัฒนธรรมในพระอารามหลวงชั้นเอกทุกวัด มีศักยภาพที่โดดเด่น ซึ่งทางภาครัฐพร้อมให้การสนับสนุน ภาคเอกชนมีความสนใจร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวยังปลอบปลื้มในความงดงามของพระอาราม แต่ในด้านการบริการการท่องเที่ยวของพระอาราม ๕ วัดยังไม่ได้มาตรฐาน ยกเว้นวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เนื่องจากความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องยังไม่

^{๔๙} วณิชพร จันทรักษา, “ปัจจัยและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา เขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๒).

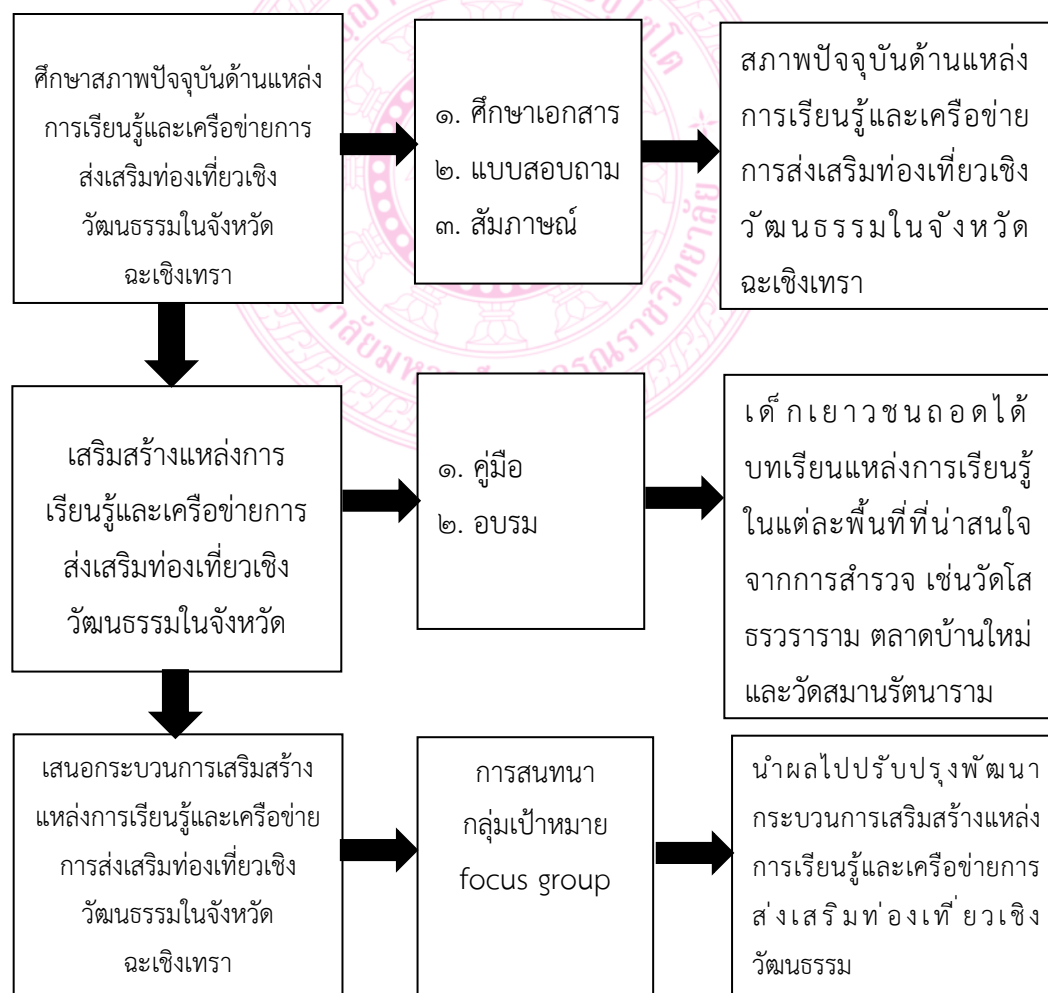
^{๕๐} พระมหาวิชาญ เลี้ยวเส็ง, “พุทธศิลป์กับการท่องเที่ยว : ศึกษาบทบาทของวัดในการอนุรักษ์พุทธศิลป์เพื่อการท่องเที่ยว”, **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๔).

สามารถหาข้อสรุปที่เหมาะสมในทิศทางเดียวกันได้ ระหว่างแนวคิดการอนุรักษ์กับแนวคิดเพื่อการพัฒนาวัดเพื่อบริการการท่องเที่ยว รวมถึงการใช้อำนาจบริหารสั่งการต่าง ๆ ของวัด

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวภายในพระอารามหลวงนั้น ควรเน้น ๑) การขึ้นชมศิลปกรรมต่าง ๆ ๒) การนมัสการไหว้พระและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ๓) การฝึกสมาธิภาวนาในวันหยุดและวันพักผ่อน ๔) สิ่งที่นักท่องเที่ยวควรได้รับในการมาท่องเที่ยวคือความเพลิดเพลิน คติธรรม เกร็ดความรู้ทางศาสนาที่ประกอบด้วยประวัติศาสตร์ที่ละเอียดลึกซึ้ง และ ๕) ควรปรับปรุงด้านการบริการท่องเที่ยวของวัดที่ยังไม่เป็นที่ดึงดูดใจเพื่อมาตรฐานแรงจูงใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการสาธารณูปโภค

๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและนำแนวคิด ทฤษฎี และผลงานที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ ๑.๑ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่อง การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมของการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) ที่นำมาใช้ในครั้งนี้ ทางคณะผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methods) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๓ ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๔ เครื่องมือการวิจัย
- ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยงานวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ร่วมกับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

๓.๒ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ๑) ชุมชนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ๒) ชุมชนตลาดบ้านใหม่ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ๓) ชุมชนวัดสมานรัตนาราม ตำบลบางแก้ว อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ระยะเวลาในการศึกษา รวมทั้งสิ้น ๑๒ เดือน ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๖ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๖๗

๓.๓ ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓.๑ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ศึกษา

ระยะที่ ๑ ศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methods) ใช้แบบสอบถาม กับประชาชน ชุมชน นักท่องเที่ยว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงพระภิกษุและปราชญ์ที่อาศัยอยู่รอบๆ ชุมชนพื้นที่ในการวิจัย จำนวน ๑๒๐ คน โดยการเลือกแบบบังเอิญ เกี่ยวกับสภาพปัญหาการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย หน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน เจ้าอาวาส นักท่องเที่ยว ผู้ให้บริการ ผู้ประกอบการร้านค้า และชุมชน รวมทั้งหมดจำนวน ๒๐ ท่าน โดยยึดหลักการเลือกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเฉพาะในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

ระยะที่ ๒ เสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยกลุ่มเยาวชนอาสาสมัครและประชาชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๒๕ คน โดยการรับอาสาสมัคร

ระยะที่ ๓ เสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการสนทนากลุ่มเป้าหมาย (focus group) ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัด ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนภาคเอกชน ผู้นำชุมชนหรือประชาชนในพื้นที่ ผู้ให้บริการ รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ๑) กลุ่มผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๒ คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ๒) กลุ่มผู้แทนภาคเอกชน จำนวน ๒ คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ๓) กลุ่มผู้นำชุมชนหรือประชาชนในพื้นที่ จำนวน ๓ คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ๔) กลุ่มผู้ให้บริการ จำนวน ๒ คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๙ คน

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔.๑ แบบสอบถาม (Questionnaire)

ระยะที่ ๑ ศึกษา วิเคราะห์ สภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริม
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมี ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และพื้นที่ชุมชน

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามแบบเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน ๒๑ ข้อ โดยใช้
เป็นคำถามลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ให้เลือกตอบตามที่คุณผู้วิจัยกำหนด โดยกา
เครื่องหมาย (✓) ในช่องที่กำหนด โดยใช้สเกลการวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) แบ่งออกเป็น ๕
ช่วง คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ ๕	หมายถึง ความพึงพอใจระดับอยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ ๔	หมายถึง ความพึงพอใจระดับอยู่ในระดับมาก
ระดับ ๓	หมายถึง ความพึงพอใจระดับอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ ๒	หมายถึง ความพึงพอใจระดับอยู่ในระดับน้อย
ระดับ ๑	หมายถึง ความพึงพอใจระดับอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การคิดค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการ
ส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(S.D) ประเมินโดยใช้เกณฑ์ ของ เบทส์ (Best, ๑๙๘๑ : ๒๐๔ - ๒๐๘) มาใช้ในการแปลผล ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	๔.๕๐ - ๕.๐๐ มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	๓.๕๐ - ๔.๔๙ มีระดับความพึงพอใจมาก
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	๒.๕๐ - ๓.๔๙ มีระดับความพึงพอใจปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	๑.๕๐ - ๒.๔๙ มีระดับความพึงพอใจน้อย
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	๑.๐๐ - ๑.๔๙ มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะด้านการเสริมสร้างแหล่ง
การเรียนรู้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๑ ข้อ โดยใช้ข้อคำถาม
แบบปลายเปิด

ระยะที่ ๒ ประเมินกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริม
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับ
กระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัด
ฉะเชิงเทราเป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมี ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และพื้นที่ชุมชน

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน ๑๒ ข้อ

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๑ ข้อ โดยใช้ข้อคำถามแบบปลายเปิด

๓.๔.๒ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview)

ระยะที่ ๑ ศึกษา วิเคราะห์ สภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราโดยการตั้งคำถามในแบบสัมภาษณ์สำหรับตัวแทนกลุ่ม ๓ แห่งด้วยกันดังนี้ ๑.ผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่วัดโสธรวราราม วรวิหาร มีผู้ช่วยเจ้าอาวาส และเจ้าหน้าที่ภายในวัด ๒.ผู้ให้ข้อมูลตลาดบ้านใหม่ มีผู้นำชุมชน พ่อค้าแม่ค้า ๓.ผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่วัดสมานรัตนาราม มีเจ้าอาวาสผู้ช่วยเจ้าอาวาส ผู้นำชุมชนที่ขายของภายในวัด เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชนเพื่อใช้ในการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราและสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ระยะที่ ๒ เสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผู้วิจัยได้จัดทำคู่มืออบรม ให้เด็กเยาวชนแบ่งกลุ่มลงสำรวจพื้นที่แหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภายในและภายนอก หลังจากนั้นเด็กเยาวชนกลับมาการถอดบทเรียนและจัดทำแผนที่แหล่งเรียนรู้ผ่าน canva และเข้ากระบวนการกิจกรรมที่ ๒ อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ โดยให้เด็กเยาวชนได้ถอดบทเรียนแหล่งเรียนรู้ลำดับสถานที่กิจกรรมในและภายนอกของแต่ละกลุ่ม เช่น วัดโสธรวรารามวรวิหาร ตลาดบ้านใหม่และวัดสมานรัตนาราม ต่อด้วยกิจกรรมที่ ๓ การให้เด็กเยาวชนได้ทดลองเป็นไกด์ โดยใช้แหล่งเรียนรู้สถานการณ์จำลอง จากนั้นเด็กเยาวชนได้การพัฒนาทักษะการออกแบบแผนที่แหล่งเรียนรู้แปดริ้ว (One Day Trip) กระบวนการเสร็จสิ้นก็มีการรวมตัวกันสร้างเครือข่ายยังไกด์โดยการรับสมัครเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมต่อมีการสร้างกลุ่ม Line เครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ กระบวนการดำเนินงาน ๖ ขั้นตอนด้วยกัน (ภาพที่ ๓.๑ แสดงกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่าย)

ภาพที่ ๓.๑ แสดงกระบวนการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่าย

๓.๔.๓ แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ระยะที่ ๓ ประเมินกระบวนการการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ มาสร้างเป็นรูปแบบการสนทนากลุ่ม แล้วนำไปเป็นแบบในการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มผู้แทนภาคเอกชน กลุ่มผู้นำชุมชนหรือประชาชนในพื้นที่ กลุ่มผู้ให้บริการ โดยกลุ่มเยาวชนอาสาสมัครในจังหวัดฉะเชิงเทรา รวมไปถึงนักท่องเที่ยวและผู้วิจัยเพื่อร่วมกันวิเคราะห์กระบวนการเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๓.๔.๔ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ระยะที่ ๑ ศึกษา วิเคราะห์ สภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๑. ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อนำแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการทางการศึกษามาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

๒. สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการที่จะศึกษา
๓. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์สร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อปรับปรุง
๔. ปรับปรุงแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้

เสนอแนะ

๕. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ๓ ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity)

ระยะที่ ๒ กระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๑. จัดทำคู่มือจัดทำคู่มืออบรมให้กับเด็กเยาวชนโดยแบ่งกลุ่มกันลงสำรวจพื้นที่แหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภายในและภายนอก

๒. ให้กลุ่มเด็กเยาวชนได้ถอดบทเรียนจากพื้นที่จริงภายในภายนอกว่าสถานที่ในวัดโสธรวรารามวรวิหาร ตลาดบ้านใหม่ วัดสมานรัตนาราม โดยการเรียบเรียงจุดสำคัญและตารางกิจกรรมที่มีค่าใช้จ่ายแต่ละแห่งที่เดินสำรวจจากนั้นจัดทำแผนที่แหล่งเรียนรู้ผ่าน canva

๓. อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ โดยให้เด็กเยาวชนได้ถอดบทเรียนแหล่งเรียนรู้ลำดับสถานที่กิจกรรมในและภายนอกของแต่ละกลุ่ม เช่น วัดโสธรวรารามวรวิหาร ตลาดบ้านใหม่ และวัดสมานรัตนาราม

๔. การให้เด็กเยาวชนได้ทดลองเป็นไกด์ โดยใช้แหล่งเรียนรู้สถานการณ์จำลอง

๕. เด็กเยาวชนได้การพัฒนาทักษะการออกแบบแผนที่แหล่งเรียนรู้แปดริ้ว (One Day Trip)

๖. สร้างเครือข่ายยังไกด์โดยการรับสมัครเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมต่อมีการสร้างกลุ่ม Line เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ

ระยะที่ ๓ เสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group)

๑. สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการที่จะศึกษา
๒. เชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน ๑๒ รูป/คน
๓. นำเสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

๔. ปรับปรุงกระบวนการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะ

๕. นำกระบวนการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ๓ ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity)

๓.๔.๕ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ระยะที่ ๑ ศึกษา วิเคราะห์ สภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่าย การส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ดังนี้

๑. การหาค่าความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่าน ดังนี้

๑.๑) นายกฤษ วิชาญสิน นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ หัวหน้า กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

๑.๒) อาจารย์ณัฐ สบายสุข อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์

๑.๓) อาจารย์วชิรพงศ์ มณีนันท์วิวัฒน์ รองผู้อำนวยการศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น

ทั้งนี้คณะผู้วิจัยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า ๐.๕ มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๓ ท่านซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้วเห็นว่า แบบสอบถามทุกข้อที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงของเนื้อหา ครอบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒. ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ รูป/คน แล้วนำมาวิเคราะห์ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .๙๐๒

๓. ได้แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

ระยะที่ ๒ ตรวจสอบการจัดทำคู่มือกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่าย การส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

คณะผู้วิจัยได้จัดทำคู่มืออบรมเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สามารถ สะท้อนประวัติศาสตร์ ความเชื่อและวิถีชีวิตของชุมชน ดังนี้

๑. โดยนำคู่มือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปตรวจสอบความถูกต้องและชัดเจนตามความเป็นมาในแต่ละพื้นที่ที่ได้ลงสำรวจและศึกษาประวัติความเป็นมาโดยผู้ตรวจเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่าน ดังนี้

๑.๑) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุพล พรหมมี รักษาการรองผู้อำนวยการ วิทยาลัยฝ่ายวิชาการ

๑.๒) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภุชิต ศรีอร่าม รักษาการผู้อำนวยการสำนักงาน
วิชาการ

๑.๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมภพ สายหยุด อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐ
ประศาสนศาสตร์

๒. ปรับปรุงคู่มือกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริม
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๓. ได้คู่มือฉบับสมบูรณ์

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๑. ทำหนังสือขออนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในการทำวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในการดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม และแบบ
สัมภาษณ์

ระยะที่ ๑ ศึกษา วิเคราะห์ สภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่าย
การส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๑. ทำหนังสือขออนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในการทำวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในการดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถามและแบบ
สัมภาษณ์

๒. ดำเนินการแก้ไขแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามที่คณะกรรมการพิจารณา
จริยธรรมในการทำวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการลงพื้นที่ศึกษา สภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้าง
แหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๔. ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย พร้อมทั้งแบบสอบถาม จำนวน ๑๒๐ ฉบับ
เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ด้วยวิธีการไปแจกด้วย
ตนเองและรับกลับคืนด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน ๑๒๐ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ
๑๐๐.๐๐

๕. เก็บข้อมูลบริบทพื้นที่และศึกษาความต้องการ โดยใช้แบบสัมภาษณ์มีขั้นตอนการเก็บ
รวบรวมข้อมูลดังนี้

๕.๑ ทำหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์และการ
สนทนาแบบกลุ่ม พร้อมแบบสัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลในการเตรียมความพร้อมในการให้สัมภาษณ์
พร้อมนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์

๕.๒ ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

๕.๓ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์การสนทนาแบบกลุ่มด้วยแบบสัมภาษณ์ ตามที่นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ โดยมีการบันทึกเทป จดบันทึก และถ่ายภาพนิ่งระหว่างการสัมภาษณ์

๕.๔ นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสม และนำเสนอต่อไป

ระยะที่ ๒ การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๑. รับสมัครอาสาสมัครในการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน ๒๕ คน

๒. จัดทำคู่มืออบรมการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการให้แก่เยาวชนและประชาชนเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๓. พัฒนาแหล่งการเรียนรู้โดยให้เด็กเยาวชนได้ทดลองเป็นไกด์สถานการณ์จำลองเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา

๔. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสำรวจพื้นที่สภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๕. ผู้วิจัยร่วมกับอาสาสมัครลงพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๖. นำเสนอการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อร่วมกันให้ข้อคิดเห็นในการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายให้ได้มาตรฐาน

๗. แก่ไขกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อให้สมบูรณ์

ระยะที่ ๓ เสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราสนทนากลุ่มเป้าหมาย (focus group) มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

๑. ทำหนังสือขออนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในการทำวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในการดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

๒. ดำเนินการแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในการทำวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. สอดแนากลุ่มเป้าหมาย (focus group) กำหนดวันเวลานัดหมายและสถานที่ล่วงหน้า ให้กลุ่มผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับด้านการท่องเที่ยวทราบ โดยใช้ระยะเวลาในการสนทนากลุ่มๆ ตามความเหมาะสม

๔. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖.๑ แบบสอบถามสำหรับ

มีการสรุปผลการวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ ร้อยละ ซึ่งเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบการวิเคราะห์

๓.๖.๒ แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

๑. คณะผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยนำคำสัมภาษณ์จากผู้ถูกสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของแต่ละบุคคล และจัดลำดับความสำคัญและคุณลักษณะของข้อมูล

๒. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่จัดลำดับความสำคัญแล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลทางเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะทราบถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันของข้อมูล

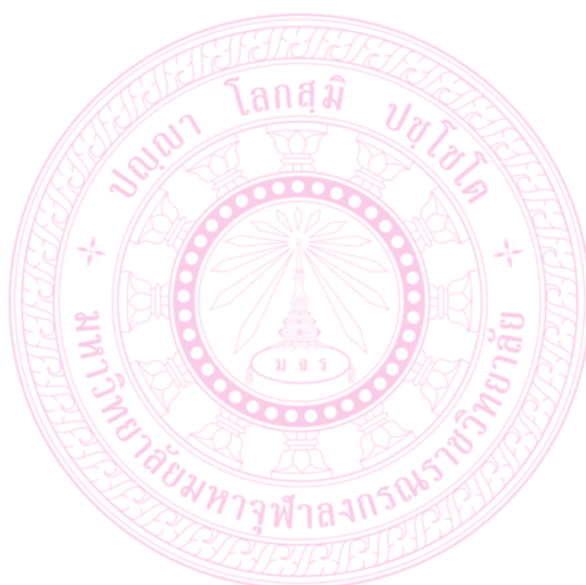
๓. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน แสดงความสำคัญของข้อมูลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์และเขียนรายงานข้อมูลที่ได้จากการวิจัย

๓.๖.๓ การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผลการสนทนากลุ่ม และการสร้างข้อมูล เพื่อศึกษาการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ดังนั้น ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการตอบประเด็นสัมภาษณ์ (Interview Research) ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Document Research) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) รวมทั้งการตอบแบบสอบถามจะถูกนำมาวิเคราะห์และประมวลผลออกมาในลักษณะของการพรรณนาซึ่งนำไปสู่สภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา เสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน

จังหวัดฉะเชิงเทรา และเสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริม
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อหาคำตอบในการวิจัยและสรุปผลตามหลักวิชาการ
ประกอบการเขียนรายงาน

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน จังหวัดฉะเชิงเทรา พื้นที่เป้าหมาย คือ ๑) ชุมชนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง ฉะเชิงเทรา ๒) ชุมชนตลาดบ้านใหม่ ๑๐๐ ปี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา ๓) ชุมชนวัดสมาน รัตนาราม ตำบลบางแก้ว อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จำนวน ๑๒๐ คน มาวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งนำเสนอ ออกเป็น ๖ ขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๔.๒ ผลการศึกษาการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๔.๓ นำเสนอกระบวนการการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้รับ

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	หมายถึง	ประชากรทั้งหมด
n	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	หมายถึง	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๔.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

วิเคราะห์จำนวนและร้อยละ จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๕๐	๓๓.๓
หญิง	๘๐	๖๖.๗
รวม	๑๒๐	๑๐๐.๐
๒. ช่วงอายุ		
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๓๘	๓๑.๗
๒๐-๓๐ ปี	๓๒	๒๖.๗
๓๑-๔๐ ปี	๑๙	๑๕.๘
๔๑-๕๐ ปี	๑๐	๘.๓
๕๑-๖๐ ปี	๑๓	๑๐.๘
๖๑ ปี ขึ้นไป	๘	๖.๗
รวม	๑๒๐	๑๐๐.๐
๓. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	๙	๗.๕
มัธยมศึกษาตอนต้น	๑๐	๘.๓
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	๖๕	๕๔.๒
อนุปริญญา/ปวส.	๑๖	๑๓.๓
ปริญญาตรี	๑๖	๑๓.๓
สูงกว่าปริญญาตรี	๔	๓.๓
รวม	๑๒๐	๑๐๐.๐

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๔. อาชีพ		
เกษตรกร	๔	๓.๓
รับจ้าง	๑๔	๑๑.๗
ธุรกิจส่วนตัว	๒๕	๒๐.๘
ข้าราชการ	๑๑	๘.๒
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๓	๒.๕
พนักงานบริษัทเอกชน	๙	๗.๕
นักเรียน/นักศึกษา	๔๒	๓๕.๐
อื่น ๆ	๑๒	๑๐.๐
รวม	๑๒๐	๑๐๐.๐
๕.รายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๔๐	๓๓.๓
๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๗	๑๔.๒
๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๔๑	๓๔.๒
๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท	๑๕	๑๒.๕
มากกว่า ๓๐,๐๐๑ บาท	๗	๕.๘
รวม	๑๒๐	๑๐๐.๐
๖.พื้นที่ชุมชน		
ชุมชนวัดโสธรวราราม วรวิหาร	๓๕	๒๙.๒
ชุมชนตลาดบ้านใหม่ ๑๐๐ ปี	๓๙	๓๒.๕
ชุมชนวัดสมานรัตนาราม	๔๖	๓๘.๓
รวม	๑๒๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน ๑๒๐ คน สามารถอธิบายได้ ดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๗ เป็นเพศชาย จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓ ตามลำดับ

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มียุ่ต่ำกว่า ๒๐ ปี จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๗ รองลงมาคือ ๒๐-๓๐ ปี จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๗ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๑๙ คน คิด

เป็นร้อยละ ๑๕.๘ อายุ ๕๑-๖๐ ปี จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๘ อายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓ และอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๗ ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.จำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๒ รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓ ระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓ ระดับประถมศึกษา จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๕ และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๓ ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๔๒ คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐ รองลงมาคือ อาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๒๕ คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๘ อาชีพรับจ้าง จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗ อาชีพอื่น ๆ จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐ อาชีพข้าราชการ จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๒ อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๕ อาชีพเกษตรกร จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๓ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕ ตามลำดับ

รายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๓.๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๒ รองลงมาคือ รายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๔๐ คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕ รายได้ ๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕ รายได้ ๓๐,๐๐๑ ขึ้นไป จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๘

พื้นที่ชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ชุมชนวัดสมานรัตนาราม จำนวน ๔๖ คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓ รองลงมาคือ ชุมชนตลอดบ้านใหม่ ๑๐๐ ปี จำนวน ๓๙ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๕ และชุมชนวัดโสธรวราราม จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๒ ตามลำดับ

๔.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพปัญหาด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวม

(n = ๑๒๐)

สภาพปัจจุบันด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
๑. มีนโยบายการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๔.๖๕	.๖๑๗	มากที่สุด	๑
๒. มีนโยบายการอนุรักษ์และสืบทอดแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๔.๕๓	.๘๓๐	มากที่สุด	๒
๓. มีนโยบายการเพิ่มมูลค่าเชิงเศรษฐกิจแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๔.๔๓	.๘๙๕	มาก	๔
๔. มีแผนยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๔.๓๙	.๘๕๓	มาก	๑๒
๕. มีแผนปฏิบัติการที่ส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๔.๔๔	.๗๙๗	มาก	๓
๖. มีมาตรการการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๔.๔๐	.๘๘๓	มาก	๑๐
๗. มีการรณรงค์การบูรณาการการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๔.๓๕	.๙๑๓	มาก	๑๙
๘. มีการสนับสนุนให้ครู บุคลากรไปทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน	๔.๓๔	.๙๓๐	มาก	๒๐
๙. มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๔.๓๑	.๙๒๔	มาก	๒๑

สภาพปัจจุบันด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
๑๐. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน การใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๔.๓๖	.๙๘๖	มาก	๑๘
๑๑. มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามา มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๔.๓๗	.๘๙๘	มาก	๑๕
๑๒. มีการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงความสำคัญ ของการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๔.๔๓	.๙๐๕	มาก	๕
๑๓. มีการจัดประชุม อบรม และรับฟังความ คิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้แหล่ง เรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๔.๓๙	.๙๓๘	มาก	๑๔
๑๔. มีการบูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้เชิง วัฒนธรรมในชุมชนกับการจัดการเรียนการ สอน	๔.๔๐	.๘๓๔	มาก	๑๑
๑๕. มีการนิเทศ กำกับ และติดตามผลการ ดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการการใช้แหล่ง เรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๔.๔๒	.๘๖๖	มาก	๘
๑๖. มีการประเมินผลการดำเนินงานการใช้แหล่ง เรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๔.๔๐	.๙๔๗	มาก	๑๒
๑๗. มีการรายงานผลการดำเนินงานให้กับผู้ที่ เกี่ยวข้องได้รับทราบเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๔.๔๓	.๘๗๖	มาก	๖
๑๘. มีการนำผลการประเมินมาใช้วางแผนเพื่อ ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานการใช้แหล่ง เรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๔.๔๓	.๗๘๖	มาก	๗
๑๙. มีการใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมใน ชุมชนไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนตามที่ ตั้งเป้าหมายไว้	๔.๓๗	.๘๖๙	มาก	๑๖
๒๐. มีการนำปราชญ์ท้องถิ่น ผู้ทรงความรู้ ทรงคุณวุฒิ มาส่งเสริมการจัดการแหล่งเรียนรู้	๔.๔๑	.๘๕๕	มาก	๙

สภาพปัจจุบันด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
๒๑. มีการจัดการเรียนการสอนได้ใช้ประโยชน์ จากแหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น วิถีชีวิตริม คลอง ตลาดน้ำ	๔.๓๗	.๙๔๓	มาก	๑๗
รวมทั้งสิ้น	๔.๔๐	.๗๕๑	มาก	

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = .๗๕๑) และเมื่อแยกพิจารณาในรายด้าน พบว่า สภาพปัจจุบันด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน อันดับหนึ่ง มีนโยบายการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๕$, S.D. = .๖๑๗) รองลงมาคือ มีนโยบายการอนุรักษ์และสืบทอดแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน ($\bar{X} = ๔.๕๓$, S.D. = .๘๓๐) มีแผนปฏิบัติการที่ส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน ($\bar{X} = ๔.๔๔$, S.D. = .๗๙๗) มีนโยบายการเพิ่มมูลค่าเชิงเศรษฐกิจแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน ($\bar{X} = ๔.๔๓$, S.D. = .๘๙๕) มีการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน ($\bar{X} = ๔.๔๓$, S.D. = .๙๐๕) มีการรายงานผลการดำเนินงานให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน ($\bar{X} = ๔.๔๓$, S.D. = .๘๗๖) มีการนำผลการประเมินมาใช่วางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน ($\bar{X} = ๔.๔๓$, S.D. = .๗๘๖) มีการนิเทศ กำกับ และติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน ($\bar{X} = ๔.๔๒$, S.D. = .๘๖๖) มีการนำปราชญ์ท้องถิ่น ผู้ทรงความรู้ ทรงคุณวุฒิ มาส่งเสริมการจัดการแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = ๔.๔๑$, S.D. = .๘๕๕) มีมาตรการการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน ($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = .๘๘๓) มีการบูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชนกับการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = .๘๓๔) มีการประเมินผลการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน ($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = .๙๔๗) มีการจัดประชุมอบรม และรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน ($\bar{X} = ๔.๓๙$, S.D. = .๙๓๘) มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน ($\bar{X} = ๔.๓๗$, S.D. = .๘๙๘) มีการใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชนไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ($\bar{X} = ๔.๓๗$, S.D. = .๘๖๙) มีการ

จัดการเรียนการสอนได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น วิถีชีวิตริมคลอง ตลาดน้ำ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .543) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = .524) ตามลำดับ

๔.๑.๓ ผลการวิเคราะห์ สภาพปัจจุบันสภาพปัญหาด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการให้สัมภาษณ์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยใช้เหตุผลและหลักเกณฑ์ในการเลือกจากกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ตัวแทนจากพื้นที่เป้าหมาย คือ ๑) ชุมชนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทราจำนวน ๗ คน ๒) ชุมชนตลาดบ้านใหม่ ๑๐๐ ปี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จำนวน ๗ คน ๓) ชุมชนวัดสมานรัตนาราม ตำบลบางแก้ว อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จำนวน ๗ คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๒๑ คน ซึ่งได้ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓ แสดงบทสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ประเด็นคำถาม	บทสรุปการสัมภาษณ์
ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคด้านการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างไร	ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑^{๔๘} ๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเยือนวัดโสธรมักมีเป้าหมายหลักเพื่อขอพรหลวงพ่อโสธรและชื่นชมความงามของพระอุโบสถ อย่างไรก็ตาม บริเวณพื้นที่ยังไม่มีการจัดทำข้อมูลหรือสื่อที่เพียงพอเพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม หรือความสำคัญของสถานที่ดังกล่าว นอกจากนี้ การขาดจุดประชาสัมพันธ์เฉพาะที่มุ่งเน้นการเผยแพร่ความรู้เชิงวัฒนธรรมยังเป็นข้อจำกัดที่ควรได้รับการแก้ไข ๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

^{๔๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

จำเป็นต้องพัฒนาสื่อความรู้ โดยจัดทำสื่อความรู้ที่ทันสมัย เช่น อินโฟกราฟิก บ้ายข้อมูล หรือแอปพลิเคชันที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของวัด และใช้สื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดียในการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย และจัดตั้งจุดประชาสัมพันธ์เฉพาะ โดยจัดตั้งศูนย์ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยวในบริเวณวัด เพื่อให้บริการข้อมูลที่ครอบคลุมและตอบข้อสงสัยของผู้มาเยือน และพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และวัฒนธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม โดยจัดกิจกรรมหรือเวิร์กช็อปที่เน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน วัด และหน่วยงานการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนกิจกรรมในพื้นที่

๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเยือนวัดโสธรฯ มีจุดประสงค์หลักเพื่อขอพรและชื่นชมความงามของพระอุโบสถ ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของพื้นที่ในเชิงจิตวิญญาณและความงามทางสถาปัตยกรรม อย่างไรก็ตาม พื้นที่ยังขาดแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการเผยแพร่ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การไม่มีจุดประชาสัมพันธ์หรือสื่อเฉพาะเจาะจงสำหรับนักท่องเที่ยว ส่งผลให้นักท่องเที่ยวพลาดโอกาสในการเรียนรู้และเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมในพื้นที่และเครือข่ายในชุมชน

๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ควรสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ที่สามารถช่วยส่งเสริมความรู้และการจัดกิจกรรมที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การจัดนิทรรศการ การแสดงศิลปะพื้นบ้าน และการสาธิตภูมิปัญญาชาวบ้าน และการสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และภาครัฐ จะช่วยให้การส่งเสริม

	การท่องเที่ยวมีความยั่งยืนและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชน
	ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒^{๔๙} ๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติวัดโสธรถูกจัดแสดงในอาคารเอนกประสงค์ของโรงเรียนวัดโสธร โดยเน้นการรวบรวมและจัดแสดงสิ่งของที่สะท้อนถึงมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัด อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า การประชาสัมพันธ์ยังไม่เพียงพอ: พิพิธภัณฑสถานวัดโสธรยังขาดแผนการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน ทำให้ประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวไม่รับทราบถึงการมีอยู่หรือความสำคัญของพิพิธภัณฑสถาน ขาดบุคลากรเฉพาะทางในการดูแลและอำนวยความสะดวก ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสบการณ์ของผู้เยี่ยมชม และยังไม่มียุทธศาสตร์การจัดการข้อมูลหรือสื่อการเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เสริมสร้างศักยภาพของพิพิธภัณฑสถานให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีข้อเสนอแนะดังนี้: พัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์ โดยจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย และโบรชัวร์ เพื่อดึงดูดความสนใจของประชาชน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานการท่องเที่ยวและชุมชนเพื่อเพิ่มการเข้าถึงข้อมูล และจัดตั้งทีมงานบริหารจัดการ โดยแต่งตั้งบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อดูแลและพัฒนาพิพิธภัณฑสถาน และจัดการอบรมเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกและการนำชม พร้อมทั้งวางแผนพัฒนาในระยะยาว โดยปรับปรุงการจัดแสดงให้มีความทันสมัยและดึงดูดความสนใจ และ

^{๔๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

	เพิ่มพื้นที่สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การสาธิตวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือการจัดนิทรรศการพิเศษ ๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถานของเก่าตั้งอยู่ภายในอาคารเอนกประสงค์ของโรงเรียนวัดโสธร เป็นแหล่งรวบรวมวัตถุโบราณที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งการบริหารจัดการดำเนินการโดยโรงเรียนวัดโสธร ขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนในกระบวนการพัฒนา และควรบูรณาการพิพิธภัณฑสถานของเก่าเข้ากับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดและจำเป็นต้องพัฒนากิจกรรมที่เชื่อมโยงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของจังหวัด เช่น การนำชมพื้นที่สำคัญในบริเวณวัด ๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาพิพิธภัณฑสถานของเก่าในวัดโสธรวรารามวรวิหารให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เข้มแข็งและมีความยั่งยืน จำเป็นต้องมีการวางแผนประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนา การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและส่งเสริมให้พื้นที่กลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่มีคุณค่าของจังหวัดฉะเชิงเทราต่อไปในอนาคต
	ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓^{๕๐} ๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ขนมใบจากเป็นหนึ่งในทรัพยากรท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง ซึ่งมีการผลิตและจำหน่ายเป็นสินค้าของฝากที่ได้รับความนิยมมาอย่างยาวนาน ความสำคัญของขนมใบจากอยู่ที่การสะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตอาหารที่มีเอกลักษณ์ การเรียนรู้วิธีการทำขนมใบจากจึงสามารถเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างประสบการณ์ทางวัฒนธรรม

^{๕๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

และการท่องเที่ยว และในด้านการแสดงศิลปะ วัฒนธรรมการ
แสดงละครลำก้านหลวงพ่อโสธรก็เป็นอีกหนึ่งแหล่งเรียนรู้ที่มี
ความสำคัญ การฝึกสอนและการถ่ายทอดทักษะการแสดงนี้
ดำเนินการผ่านหัวหน้าคณะซึ่งถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น จึง
เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมและสัมผัสกับ
ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างใกล้ชิด

**๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อ
ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม**

การเสริมสร้างการประชาสัมพันธ์และการใช้สื่อที่หลากหลาย
เช่น โซเชียลมีเดีย หรือการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานการ
ท่องเที่ยวท้องถิ่น สามารถช่วยเผยแพร่แหล่งเรียนรู้และกิจกรรมที่
จัดขึ้นในพื้นที่ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างการตระหนักรู้ถึง
ความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

**๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม**

ขาดการเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการ
สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณ และการสร้างความร่วมมือ
กับชุมชนในการจัดกิจกรรมและอนุรักษ์วัฒนธรรม พร้อมทั้งหา
เครือข่ายความร่วมมือมาจัดทำข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับขนมใบจาก
และละครลำก้าน เช่น การจัดทำคลิปวิดีโอหรือสื่อโซเชียลมีเดีย

**๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรม**

ทรัพยากรท้องถิ่นในพื้นที่วัดโสธรวรารามวรวิหาร เช่น ขนม
ใบจากและละครลำก้านหลวงพ่อโสธร มีศักยภาพสูงในการ
เสริมสร้างการเรียนรู้และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม
การขาดการประชาสัมพันธ์และการบริหารจัดการที่
เหมาะสมยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ แนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้น
การประชาสัมพันธ์ การฝึกอบรมบุคลากร และการสร้างเครือข่าย
จะช่วยยกระดับทรัพยากรท้องถิ่นเหล่านี้ให้เป็นส่วนสำคัญของ
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอนาคต

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔^{๕๑}

๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

หนึ่งในแหล่งเรียนรู้สำคัญในพื้นที่คือการศึกษาความศักดิ์สิทธิ์ขององค์หลวงพ่อโสธร ซึ่งมีการเล่าต่อกันมาว่าผู้ที่มากราบขอพรจากองค์หลวงพ่อโสธรจะได้รับการสมปรารถนาตามความต้องการ ความเชื่อในเรื่องนี้ทำให้พื้นที่นี้เป็นที่นิยมในหมู่นักท่องเที่ยวที่สนใจในด้านศาสนาและความเชื่อ อีกทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการสังเกตและเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนในพื้นที่ รวมถึงการค้าขายและกิจกรรมต่างๆ ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตท้องถิ่น และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่อีกประการคือ การลองเรือชมวัฒนธรรม ๒ ผังแม่น้ำบางปะกง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์วัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้ง การลงเรือเอกชนที่จัดให้โดยชุมชนทำให้เกิดการเรียนรู้และการเชื่อมโยงกับธรรมชาติและวิถีชีวิตท้องถิ่น

๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ถึงแม้ว่าการประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้จะทำได้ดีผ่านสื่อออนไลน์ แต่ยังคงขาดการพัฒนาจุดบริการและการอำนวยความสะดวกที่เป็นรูปธรรม เช่น จุดบริการข้อมูล จุดพักผ่อน หรือสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางและการเยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้เป็นไปอย่างสะดวกสบาย และตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ขาดการเชื่อมโยงชุมชน หน่วยงานรัฐ และเอกชนในการพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรม และการสนับสนุนการฝึกอบรมบุคลากรในพื้นที่เพื่อให้ข้อมูลและดูแลนักท่องเที่ยว

^{๕๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๗.

	๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและหาเครือข่ายเข้ามา สร้างแนวทางการพัฒนาที่เน้นการประชาสัมพันธ์ การสร้างจุดบริการที่ชัดเจน และความร่วมมือในเครือข่าย จะช่วยยกระดับพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ
	ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕^{๕๒} ๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ปัจจุบัน มีวิหารแก้วได้รับการพัฒนาให้เป็นพื้นที่สำหรับศึกษาพระปรางค์ต่างๆ ซึ่งถือเป็นศิลปะและสถาปัตยกรรมที่สะท้อนถึงความงดงามและความศรัทธาทางศาสนา การจัดแสดงในวิหารแก้วช่วยให้ผู้มาเยือนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความหมายและประวัติของพระปรางค์แต่ละแบบ นอกจากนี้ พิพิธภัณฑ์หลวงพ่อโสธรยังมีบทบาทสำคัญในการรวบรวมทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม อาทิ เหยี่ยวพระเครื่องเก่า ซึ่งเป็นของสะสมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และศิลปะเชิงช่าง ทั้งนี้ การจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ถูกออกแบบมาเพื่อให้ผู้เยี่ยมชมสามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับหลวงพ่อโสธรและประวัติศาสตร์ของชุมชนโดยรอบ ทำให้พิพิธภัณฑ์ไม่เพียงเป็นพื้นที่การศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งสร้างความเข้าใจและความภูมิใจในมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น ๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แม้ว่าแหล่งเรียนรู้ในวิหารแก้วและพิพิธภัณฑ์หลวงพ่อโสธรจะได้รับการพัฒนาอย่างดี แต่ยังคงมีความจำเป็นในการพัฒนาการประชาสัมพันธ์และจุดบริการที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่

^{๕๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

	หลากหลาย การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ และการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้มาเยือน ๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ขาดการร่วมมือกับชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในการส่งเสริมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม พร้อมทั้งขาดการจัดฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มทักษะด้านการให้บริการและการสื่อสารข้อมูล ๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการและการประชาสัมพันธ์ โดยเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยยกระดับความสำคัญของพื้นที่นี้ในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณค่ายิ่งขึ้นและมีความยั่งยืนในระยะยาว
	ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๖^{๕๓} ๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การบูรณะพระอุโบสถและองค์หลวงพ่อโสธรได้รับการบันทึกอย่างเป็นระบบในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การอนุรักษ์ โครงสร้างเดิม ไปจนถึงการฟื้นฟูรายละเอียดทางศิลปกรรมที่เกี่ยวข้อง การจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวช่วยให้ผู้สนใจสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการอนุรักษ์ศิลปกรรมและศาสนสถานที่มีคุณค่าและพิพิธภัณฑสถานแห่งใหม่ที่กำลังจะแล้วเสร็จเป็นสถานที่ที่จัดเตรียมไว้สำหรับการนำเสนอข้อมูลการบูรณะเหล่านี้อย่างครบถ้วนภายในพิพิธภัณฑสถานจะมีการจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับขั้นตอนการบูรณะ วัสดุที่ใช้ และผลกระทบทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่สำหรับการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับหลวงพ่อโสธรและบทบาทของพระอุโบสถในชุมชน

^{๕๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๗.

	๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ถึงแม้การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการประชาสัมพันธ์จะเป็นไปในทิศทางที่ดี แต่ยังคงมีความจำเป็นในการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดทำข้อมูลหลายภาษา การเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเผยแพร่ความรู้ และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว ๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หน่วยงานราชการมีบทบาทสนับสนุนการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัด ซึ่งการประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่ยังคงเป็นข่าวทั่วไป เช่น กิจกรรมเทศกาลหรือพิธีกรรมต่างๆ โดยยังขาดการนำเสนอข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประวัติหลวงพ่อโสธร เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมที่มีอยู่ภายในวัด เช่น พิพิธภัณฑ์หรือวิหารแก้ว ๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ความพัฒนาการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในวัดโสธรารามวรวิหาร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การบูรณาการเครือข่ายประชาสัมพันธ์ การนำเสนอข้อมูลเชิงลึก และการส่งเสริมเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจะช่วยเพิ่มความน่าสนใจและคุณค่าของพื้นที่ให้กับนักท่องเที่ยวและชุมชนอย่างยั่งยืน
	ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๗^{๕๔} ๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทรัพยากรแหล่งเรียนรู้: ประเพณีและเทศกาลศาสนา มีประเพณีเดือน ๕ : พิธีอัญเชิญหลวงพ่อโสธรขึ้นจากน้ำ เป็น

^{๕๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๗.

กิจกรรมที่มีความสำคัญทั้งในด้านศาสนาและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้เรื่องราวของหลวงพ่อโสธรและความสัมพันธ์ของพระองค์กับชุมชนผ่านกิจกรรมนี้ และประเพณีเดือน ๑๒ : พิธีแห่หลวงพ่อโสธรทางบกและทางน้ำ เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่แสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมชุมชนและแม่น้ำบางปะกง ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตของชาวบ้าน และเทศกาลกินเจ ซึ่งเทศกาลกินเจจัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ โดยมีโรงเจเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และกิจกรรมต่างๆ เช่น การปรุงอาหารเจ การสาธิตวัฒนธรรมจีน และการส่งเสริมความร่วมมือของผู้มาเยือนในกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม

๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ควรบูรณาการและจุดบริการที่มีคุณภาพยังเป็นอุปสรรคสำคัญ ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาประกอบด้วย: การเพิ่มจุดบริการข้อมูลและอำนวยความสะดวกที่ทันสมัย และการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างหลากหลาย พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ยังขาดกลุ่มเครือข่ายร่วมพัฒนาจุดบริการข้อมูลที่ครบวงจร เช่น ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกด้านการเรียนรู้ด้วยการจัดนิทรรศการหรือแหล่งข้อมูลเชิงโต้ตอบ และความเชื่อมโยงการทำงานกับชุมชนท้องถิ่นและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ในการสร้างกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่า

๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การพัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้และประเพณีในวัดโสธรวรารามวรวิหารมีศักยภาพในการเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว

	เชิงวัฒนธรรม การจัดการข้อมูลอย่างมีระบบและการพัฒนาจุดบริการแหล่งเรียนรู้จะช่วยเพิ่มคุณค่าและเสน่ห์ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ พร้อมสร้างความยั่งยืนแก่ชุมชนและวัฒนธรรมในระยะยาว
วัดสมาน	ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๘^{๕๕} ๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดสมานได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวที่มาสักการะหลวงพ่อดำในพระอุโบสถขนาดใหญ่ที่สุด รวมถึงองค์พระพิฆเนศปางนอนขนาดใหญ่ และเจ้าแม่กวนอิม รูปแบบศิลปะและการจัดวางสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานศาสนาพุทธและฮินดู ซึ่งสะท้อนถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชน การจัดกิจกรรมในพื้นที่ยังเปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และความหมายของสัญลักษณ์ทางศาสนาเหล่านี้ ๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาวัดสมานในฐานะศูนย์กลางการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมสามารถเสริมสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคม ตัวอย่างเช่น การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา การจัดกิจกรรมเวิร์กช็อปที่เกี่ยวข้องกับศิลปะท้องถิ่น หรือการบรรยายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของวัดสมานและชุมชนโดยรอบ กิจกรรมเหล่านี้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศได้เพิ่มขึ้น ๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้การพัฒนาวัดสมานประสบความสำเร็จ วัดได้มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน องค์กรภาครัฐ และภาคเอกชนถือเป็นสิ่งสำคัญ ความร่วมมือเหล่านี้ทำให้วัดสามารถไปสู่การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงวัด

^{๕๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ และ ๑๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๘.

	สมานกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นในพื้นที่ เช่น ตลาดท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ เพื่อสร้างประสบการณ์ที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยว ๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ในวัดสมานมีศักยภาพสูงในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สถานที่แห่งนี้ไม่ได้เป็นเพียงศูนย์รวมความเชื่อทางศาสนา แต่ยังเป็นพื้นที่ที่สามารถสื่อสารคุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้วัดสมานเป็นต้นแบบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน กับส่วนงานที่หวังผลได้
	ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๙^{๕๖} ๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่วัดมีทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นสวนมะพร้าว มะม่วง และผักพื้นถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการเกษตรพื้นบ้านและชนิดของพืชที่บางครั้งหาชมได้ยาก รวมไปถึงการเปิดโอกาสให้นำสินค้าทางการเกษตรมาจำหน่ายภายในวัด เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน และเกิดการซื้อซ้ำเมื่อได้รับประสบการณ์ที่ดี และได้ยกระดับแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ ด้วยการจัดแสดงพืชชนิดต่างๆ ทำให้ผู้มาเยือนได้เรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพืชในท้องถิ่น เพิ่มจุดจำหน่ายสินค้าเกษตรถูกมองว่าเป็นพื้นที่เรียนรู้แบบไม่เป็นทางการที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านและนักท่องเที่ยว ๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

^{๕๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ และ ๑๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๘.

	แนวทางการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม น่าจะเพิ่มการสร้างระบบข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ ด้วยการจัดทำแผนผังและข้อมูลเกี่ยวกับพืชที่มีในพื้นที่ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น QR Code สำหรับให้ข้อมูลเพิ่มเติม รวมไปถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น การแสดงวิธีปลูกหรือแปรรูปสินค้าเกษตร ๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การผสมผสานทรัพยากรธรรมชาติและเกษตรในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างประสบการณ์ที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยว การส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับพืชและสินค้าท้องถิ่น พร้อมกับการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนจะช่วยให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเติบโตอย่างยั่งยืน การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถเชื่อมโยงและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ. ๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม น่าจะต้องสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับพืชพันธุ์และสินค้าทางการเกษตรในพื้นที่วัดสามารถช่วยเสริมการเรียนรู้แก่ผู้เยี่ยมชม พร้อมทั้งการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อออนไลน์และช่องทางต่างๆ ยังเป็นการขยายการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งการสนับสนุนชุมชนในการนำเสนอสินค้าทางการเกษตรและการทำกิจกรรมในพื้นที่จะช่วยสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยว และยังเป็นการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างวัดและชุมชนสามารถช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับแหล่งเรียนรู้และการท่องเที่ยวในพื้นที่อีกด้วย
	ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๐^{๕๗} ๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

^{๕๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ และ ๑๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๘.

มีการจำลองพระธาตุอินทร์แขวนจากประเทศพม่ามาไว้ในพื้นที่นี้ ทำให้ผู้เยี่ยมชมสามารถสักการบูชาหรือเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่ศักดิ์สิทธิ์โดยไม่ต้องเดินทางไปไกล ซึ่งพระธาตุอินทร์แขวนจำลองนี้ตั้งอยู่บนหน้าผาสูงชัน ซึ่งมีลักษณะเป็นหินสีทองอร่ามที่สะดุดตาและมีความหมายทางศาสนา

๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การสร้างแหล่งเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการจำลองสถานที่ศักดิ์สิทธิ์จากต่างประเทศ สามารถเสริมสร้างการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีความหลากหลายและเข้มแข็งได้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เช่นพระธาตุอินทร์แขวนจำลอง และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและเสริมสร้างการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ยั่งยืน.

๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

วัดได้พัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ศาสนาและวัฒนธรรมในรูปแบบการเดินทางเป็นวงกลมสามารถสร้างโอกาสในการเรียนรู้และส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และประเพณีต่างๆ เช่น พระธาตุอินทร์แขวนจำลอง ช่วยให้สามารถส่งเสริมความเข้าใจด้านศาสนาและวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว

๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ควรมีการพัฒนาเครือข่ายวัดและแหล่งเรียนรู้ศาสนาในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สามารถเดินทางเป็นรูปวงกลมช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาและเรียนรู้ประวัติศาสตร์และความเชื่อในแต่ละวัดและควรเพิ่มการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการรับรู้ถึง

	ความสำคัญของสถานที่และประเพณีต่างๆ จะช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนและกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านการท่องเที่ยว
	ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๑^{๕๘} ๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีการวางแผนและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ด้วยหลวงพ่เจ้าอาวาสได้วางแผนและกรอบแนวคิดในการจัดการแหล่งเรียนรู้และพื้นที่ทางศาสนาอย่างชัดเจน ทำให้ชื่อเสียงของวัดได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง และวัดมีสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมากมาย ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในการศึกษาความเชื่อและประเพณีท้องถิ่น อีกทั้งวัดมีการประชาสัมพันธ์ผ่านหลายช่องทาง เช่น สื่อเพจของวัด และเสียงตามสายของวัด เพื่อให้ผู้คนที่ทราบถึงจุดต่างๆ ในวัดและแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ และได้จัดคนไว้คอยอำนวยความสะดวกในแต่ละจุดช่วยให้การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้เป็นไปอย่างสะดวกและมีระเบียบ ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถได้รับประสบการณ์ที่ดีและเกิดการเรียนรู้จากการเยี่ยมชม ๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การวางแผนการจัดการที่ดีและการประชาสัมพันธ์ที่สามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้ในหลายรูปแบบ (ออนไลน์และออฟไลน์) จะช่วยเพิ่มจำนวนผู้เข้าชมและเสริมสร้างความเข้าใจในแหล่งเรียนรู้รวมถึงการบริการที่ดี เช่น การมีคนคอยอำนวยความสะดวกและการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวที่ชัดเจน ช่วยเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว และการสร้างการมีส่วนร่วมจากชุมชนท้องถิ่นในกิจกรรมต่างๆ ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบในการรักษาแหล่งเรียนรู้ และทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้จากทั้งชุมชนและแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่

^{๕๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๘.

	๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดได้สร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์กับสื่อหลายช่องทาง ซึ่งทำให้การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในวัดเป็นไปอย่างรวดเร็วและครอบคลุม การใช้สื่อหลายรูปแบบเช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านเพจและเสียงตามสายช่วยให้ผู้คนรู้จักจุดต่างๆ ที่ควรเยี่ยมชม ๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การเสริมสร้างและขยายช่องทางการประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะการใช้สื่อออนไลน์ และการทำงานร่วมกับสื่อมวลชน และกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จะช่วยเพิ่มการเข้าถึงข้อมูลของแหล่งเรียนรู้ การใช้เครื่องมือประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัย เช่น โซเชียลมีเดียและแอปพลิเคชันมือถือ จะช่วยให้ผู้ท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในวัดได้อย่างรวดเร็วและสะดวก และการสร้างความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาครัฐและองค์กรเอกชน จะช่วยเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและช่วยให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
	ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๒^{๕๙} ๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ละจุดของวัดมีป้ายประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของสถานที่ ความหมายเชิงสัญลักษณ์ และข้อควรปฏิบัติที่เหมาะสม ป้ายเหล่านี้ช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าใจคุณค่าของสถานที่ทั้งในเชิงศาสนาและวัฒนธรรมได้ง่ายขึ้น และจัดเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่ดูแลและอำนวยความสะดวกในแต่ละจุดช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ราบรื่นและสามารถเดินทางไปยังจุดสำคัญต่างๆ ของวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

^{๕๙}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๘.

๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีเสริม เช่น QR Code บนป้ายประชาสัมพันธ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลเพิ่มเติมในรูปแบบมัลติมีเดีย และการบูรณะสถานที่ให้เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวพักผ่อน ควรดำเนินการโดยคำนึงถึงสมดุลระหว่างการรักษาคุณค่าเชิงวัฒนธรรมและการเพิ่มความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ประจำจุดอำนวยความสะดวกให้มีความรู้เกี่ยวกับสถานที่และทักษะการสื่อสารที่ดี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการและตอบคำถามของนักท่องเที่ยว

๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

มีการสร้างเครือข่ายประชาสัมพันธ์ในวัด ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การดำเนินงานที่ครอบคลุม เช่น การติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ การบูรณะสถานที่ และการใช้สื่อออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์ ช่วยสร้างความน่าสนใจและยกระดับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งรักษาคุณค่าเชิงวัฒนธรรมให้คงอยู่ในระยะยาว

๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ใช้เทคโนโลยีและเครือข่ายดิจิทัล เช่น QR Code บนป้ายประชาสัมพันธ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลเพิ่มเติมหรือข้อมูลมัลติมีเดียได้อย่างสะดวก และพัฒนาเครือข่ายกับสื่อมวลชน หน่วยงานท้องถิ่น และภาคส่วนต่างๆ เพื่อเพิ่มการประชาสัมพันธ์และเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่ครอบคลุม พร้อมทั้งเพิ่มกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เช่น การจัดนิทรรศการ หรือการแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบคู่กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่วัด

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๓^{๖๐}

๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

วัดเปิดโอกาสให้ชาวบ้านนำผลผลิตหรือสินค้าในท้องถิ่น เช่น ผลไม้ พืชผัก หรือผลิตภัณฑ์แปรรูป เข้ามาจำหน่ายในพื้นที่ของวัด ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านในพื้นที่ พร้อมทั้งส่งเสริมความภาคภูมิใจในทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งสินค้าและทรัพยากรที่ชาวบ้านนำมาเสนอเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์จริงผ่านการเยี่ยมชมและการอุดหนุนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น พร้อมทั้งจัดแสดงสินค้าและผลผลิตในวัดช่วยเชื่อมโยงระหว่างการแสวงบุญและการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน

๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จำเป็นต้องจัดตั้งเครือข่ายชุมชนเพื่อพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมภายในวัด เครือข่ายดังกล่าวช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการประชาสัมพันธ์ และจะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเชิงปฏิบัติ ด้วยการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติ เช่น การสาธิตการปลูกพืชผัก การทำผลิตภัณฑ์แปรรูป หรือการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวิถีชีวิตท้องถิ่น และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น ป้ายข้อมูลหรือแผ่นพับที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าชุมชน ความเป็นมา และวิธีการผลิต

๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

วัดเปิดพื้นที่ให้ชาวบ้านนำสินค้าท้องถิ่น เช่น ผลิตภัณฑ์เกษตรหรือหัตถกรรมมาจำหน่ายในบริเวณวัด ผมเชื่อว่าการดำเนินการนี้ช่วยเสริมรายได้ให้กับชุมชน และส่งเสริมความ

^{๖๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๘.

	ภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางที่เชื่อมโยงกับจุดเด่นด้านการท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น พระพิษณุองค์ยืน ซึ่งเป็นทั้งศิลปะที่งดงามและเป็นจุดหมายของนักท่องเที่ยว และชาวบ้านและวัดร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์และเครือข่ายภายในชุมชน เครือข่ายเหล่านี้ช่วยเพิ่มการเข้าถึงข้อมูลและดึงดูดนักท่องเที่ยว ๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกระดับ ตั้งแต่การนำเสนอข้อมูล การจัดกิจกรรม ไปจนถึงการประเมินผล วัดเครือข่ายควรปรับปรุงพื้นที่ในวัดให้เหมาะสมกับการเข้าชม เช่น การสร้างทางเดิน ป้ายประชาสัมพันธ์ หรือจุดบริการนักท่องเที่ยว ต้องจัดพื้นที่สำหรับจำหน่ายสินค้าท้องถิ่นอย่างเป็นระเบียบ และควรใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เพจวัดหรือโซเชียลมีเดีย ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมต่าง ๆ และร่วมมือกับบริษัทนำเที่ยวหรือหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อจัดทำแพ็คเกจการท่องเที่ยว
	ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๔^{๖๑} ๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดส่งเสริมการเรียนรู้ประเพณีท้องถิ่นด้วยการจัดให้มีมหรหรรษ์สินค้าราคาถูกที่รวบรวมสินค้าจากผู้ผลิตโดยตรง เช่น ผลิตภัณฑ์จากเกษตรกร ร้านค้าชื่อดังในดึกตอก และสินค้าหลากหลายจากทั่วประเทศ ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน และกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น ซึ่งวัดยังมุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรมไทย ผ่านจุดสำคัญต่าง ๆ ในบริเวณวัด ๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

^{๖๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๘.

	จำเป็นที่จะต้องเพิ่มความหลากหลายในกิจกรรม เช่น การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของประเพณีแห่เทียนและความสำคัญทางศาสนา และพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในวัด พร้อมทั้งร่วมมือกับสื่อออนไลน์ เช่น เพจของวัดและแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เพื่อขยายการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม ๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีการใช้ช่องทางออนไลน์และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเพจวัด ช่วยให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ทางศาสนาในวัด และการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวและเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของวัดในด้านศาสนาและวัฒนธรรม ๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องยกกิจกรรมงานแห่เทียนเข้าพรรษาเป็นตัวอย่างที่ดีของการบูรณาการระหว่างศาสนา วัฒนธรรม และเศรษฐกิจชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กิจกรรมนี้ไม่เพียงช่วยส่งเสริมศรัทธาทางศาสนา แต่ยังสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลและสินค้าในพื้นที่ ช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเติบโตอย่างยั่งยืน
	ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๕ จนท. ผู้หญิง^{๖๒} ๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลาดบ้านใหม่เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในเชิงวัฒนธรรมและศาสนา โดยครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่ตลาดไปจนถึงวัดอุภัยภาติการาม (หรือวัดชำปอกง) ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และศาสนา วัดอุภัยภาติการามมีความโดดเด่นใน

^{๖๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๘.

ฐานะที่ประดิษฐานองค์เจ้าพ่อชำปอกง (หลวงพ่โต) ซึ่งในประเทศไทยมีเพียงสามแห่ง ได้แก่ วัดกัลยาณมิตร (กรุงเทพฯ ฝั่งธนบุรี) และวัดพนัญเชิง (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) และวัดอภัยภูฏาภิการาม ไม่เพียงมีบทบาทในด้านศาสนา แต่ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความเชื่อดั้งเดิม เช่น การขอพรเพื่อหายจากอาการเจ็บป่วยหรือการได้รับโชคลาภ เจ้าอาวาสวัดได้ดำเนินแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการจัดทำข้อมูลประวัติศาสตร์ของสิ่งสำคัญต่างๆ ภายในวัด พร้อมทั้งจัดพื้นที่และมุมเรียนรู้ให้เข้าถึงได้ง่าย เพื่อให้ผู้มาเยือนสามารถศึกษาและซึมซับคุณค่าทางวัฒนธรรมได้อย่างเป็นระบบ

๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ต้องจัดทำข้อมูลประวัติศาสตร์และสิ่งสำคัญภายในวัด เพื่อให้ผู้มาเยือนได้รับความรู้และเข้าใจถึงคุณค่าเชิงวัฒนธรรมของสถานที่ รวมไปถึงการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการเรียนรู้ โดยให้มีการจัดมุมเรียนรู้ในจุดสำคัญของวัดและมีพระสงฆ์หรือญาติโยมช่วยดูแล เพื่อให้การเข้าถึงแหล่งข้อมูลสะดวกและมีประสิทธิภาพ และการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจแก่สาธารณชน เนื่องจากบางคนอาจมองว่าวัดอภัยภูฏาภิการามเป็นศาลเจ้ามากกว่าวัด ทำให้พลาดโอกาสในการเข้าเยี่ยมชมและสักการะ

๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สภาพปัจจุบันของการพัฒนาเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่วัดและชุมชนโดยรอบ มีลักษณะการดำเนินงานที่เน้นความร่วมมือระหว่างหลายภาคส่วน โดยมีคณะกรรมการ เป็นกลไกสำคัญในการวางแผน ตัดสินใจ และติดตามผลการดำเนินงาน

๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

	การสร้างเครือข่ายที่มีการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานราชการเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมมีความยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน เครือข่ายดังกล่าวยังเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมและสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่น
	ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๖ พระวัดชำปอกง^{๖๓} ๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดอุภัยภาติการาม หรือที่รู้จักกันในชื่อวัดชำปอกง ตั้งอยู่บริเวณตลาดล่างของตลาดบ้านใหม่ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่โดดเด่น โดยมีความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนที่บริจาคที่ดินเพื่อสร้างวัด ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) ทรงพระราชทานนามว่า "วัดอุภัยภาติการาม" และพระราชทานนามพระพุทธรูปชำปอกงว่า "พระพุทธรไตรรัตนนายก" ซึ่งมีชื่อเดียวกับหลวงพ่โต วัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อไม่นานมานี้ วัดได้ดำเนินการบูรณะจนแล้วเสร็จสมบูรณ์ โดยเจ้าอาวาสได้วางแผนพัฒนาและเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ในวัดอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการจัดสถานที่และการให้บริการข้อมูลแก่ผู้เยี่ยมชม ๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดได้จัดพื้นที่ให้เป็นระเบียบ และออกแบบการใช้งานให้รองรับผู้เข้ามาราบไหว้และศึกษาแหล่งเรียนรู้ เช่น การจัดมุมข้อมูลประวัติศาสตร์ การจัดแสดงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และพื้นที่สำหรับการประกอบพิธีกรรม และมีการจัดเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครเพื่ออำนวยความสะดวกและให้ข้อมูลที่ครบถ้วนแก่ผู้มาเยือน ไม่ว่าจะเป็นประวัติความเป็นมาของวัด ความสำคัญของพระพุทธรูปชำ

^{๖๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๘.

	ปออง ตลอดจนวิธีการสักการะและกราบไหว้เทพเจ้า พร้อมทั้งมีการดูแลและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับวัดในลักษณะของแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมช่วยเพิ่มการเข้าถึงและสร้างความสนใจจากทั้งนักท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศ ๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในปัจจุบันดำเนินการผ่านกลไก คณะกรรมการร่วม ซึ่งทำหน้าที่สำคัญในการวางแผน ตัดสินใจ และติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นกระบวนการดำเนินการจัดการของเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างการท่องเที่ยว โดยมีเจ้าอาวาสทำหน้าที่กำกับดูแลและเป็นผู้ดำเนินการประสานงาน ๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ให้คนในชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนกิจกรรมของวัด โดยช่วยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างวัดกับชุมชนผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมและการให้ข้อมูลเชิงวัฒนธรรม และให้หน่วยงานราชการเข้ามามีบทบาทในเชิงนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรที่จำเป็น เช่น การสนับสนุนงบประมาณ การประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
	ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๗ ประธานชมรมตลาด^{๖๔} ๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลาดบ้านใหม่ เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น โดยพื้นที่ดังกล่าวประกอบไปด้วยสิ่งที่น่าสนใจถึงความเป็นตลาดเก่าแก่ ได้แก่ ขนมพื้นบ้าน อาหารท้องถิ่น และบ้านเรือนทรงโบราณ ซึ่งเหมาะสมสำหรับการศึกษาวินิทัศน์ในอดีตของชุมชน ซึ่งการจัดการแหล่งเรียนรู้ของตลาดบ้านใหม่ดำเนินการผ่าน คณะกรรมการในรูปแบบชมรม ซึ่งมีหน้าที่ดูแล

^{๖๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๘.

	และบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกวัฒนธรรม โดยพื้นที่ตลาดบ้านใหม่ที่เรียกว่าตลาดล่างครอบคลุมถึงวัดชำปอกง ซึ่งเป็นศูนย์กลางเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อยกระดับตลาดบ้านใหม่เป็นตัวอย่างของการบูรณาการระหว่างการรักษาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรส่งเสริมการดำเนินงานโดยชุมชนและคณะกรรมการชมรมช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของแหล่งเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาอัตลักษณ์และสร้างรายได้ให้กับชุมชนในระยะยาว. ๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตลาดบ้านใหม่เป็นผลจากความร่วมมือของหลายหน่วยงานในลักษณะของ ภาคิเครือข่าย ที่ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทสำคัญ ได้แก่ เทศบาลมหาวิทยาลัยในพื้นที่ และเครือข่ายชุมชน ๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เครือข่ายความร่วมมือระหว่างเทศบาล มหาวิทยาลัย และชุมชนในตลาดบ้านใหม่ ควรส่งเสริมสนับสนุนการบูรณาการทรัพยากรและองค์ความรู้เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดแห่งนี้ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและรักษามรดกวัฒนธรรมคนในชุมชนได้ร่วมกันรักษาไว้ให้คงอยู่ต่อไปในอนาคต ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๘^{๖๕}
--	---

^{๖๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๘.

๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เป็นตลาดลักษณะบ้านเรือนทรงโบราณในตลาดส่วนใหญ่ถูกเช่าเพื่ออยู่อาศัย และเปิดเป็นตลาดในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ เพื่อให้ผู้เยี่ยมชมสามารถสัมผัสบรรยากาศแบบดั้งเดิมและเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งมีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ของตลาดบ้านใหม่ รวมถึงการใช้สื่อออนไลน์ เพื่อสร้างการรับรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชม

๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การปลูกฝังให้คนในชุมชนตระหนักถึงบทบาทที่สำคัญในการดูแลรักษาตลาดและสิ่งปลูกสร้างให้คงอยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด ซึ่งช่วยสร้างจุดขายที่เป็นเอกลักษณ์และเพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรมให้กับตลาดบ้านใหม่

๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ตลาดบ้านใหม่แบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ตลาดบนและตลาดล่าง โดยมีสะพานเป็นตัวเชื่อมระหว่างสองพื้นที่ ชุมชนทั้งสองส่วนได้ร่วมมือกันสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งผ่านการจัดตั้งชมรมรักตลาดบ้านใหม่ ซึ่งมีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการดูแลรักษาวัฒนธรรมในพื้นที่

๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แนวทางการพัฒนาภายใต้เครือข่ายความร่วมมือ โดยใช้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นฐานในการส่งเสริมการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์โดยมหาวิทยาลัยในพื้นที่ ร่วมกับการสนับสนุนจากเทศบาลและเครือข่ายชุมชน รวมไปถึงต้องร่วมกันสร้างอัตลักษณ์พื้นที่โดยชุมชนร่วมกันอนุรักษ์และปรับปรุงพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

	ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๙ กรรมการชุมชน^{๖๖} ๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลาดบ้านใหม่ ได้พัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ โดยเฉพาะในด้านการอนุรักษ์และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น การรื้อฟื้นบ้าน ซึ่งจัดตั้งในรูปแบบของชมรมรักษาร่างมาตรฐานรื้อฟื้นบ้าน เพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ชมรมและชุมชนดำเนินการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลายมากขึ้น รวมถึงเพิ่มจุดประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ของตลาดที่มากขึ้น เพื่อสร้างการรับรู้ในวงกว้างเกี่ยวกับกิจกรรมการแสดงรื้อฟื้นบ้าน และเชิญชวนนักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม ๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สภาพปัจจุบันมีการดำเนินงานในพื้นที่ เป็นระบบคณะกรรมการชมรมซึ่งเป็นกลไกหลัก โดยมีการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการ และการติดตามผลผ่านการประชุมและการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการมีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพและเสริมสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง ๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าในด้านวัฒนธรรม ให้ผู้คนทราบถึงเรื่องประเพณีวัฒนธรรมมากกว่าของกิน และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบจะช่วยให้ตลาดบ้านใหม่กลายเป็นจุดหมายปลายทางที่
--	--

^{๖๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๘.

	สำคัญในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและแหล่งเรียนรู้ที่มีศักยภาพในระดับท้องถิ่น
	ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๐^{๖๗} ๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีแหล่งเรียนรู้ที่ เรียกว่า “ชมรมรักษ์รางวัลพื้นบ้าน” ซึ่งได้รับการดูแลและสนับสนุนจากสองชุมชนในพื้นที่ โดยมีการจัดตั้งสถานที่สำหรับการแสดงอย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีผู้ดูแลที่คอยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม และการจัดแสดงรางวัลพื้นบ้านในตลาดบ้านใหม่จัดขึ้นในพื้นที่ริมแม่น้ำที่มีบรรยากาศสวยงาม นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมการแสดงได้ในพื้นที่ที่จัดเตรียมไว้โดยเฉพาะ ซึ่งช่วยเพิ่มความน่าสนใจและสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้เยี่ยมชม ๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรส่งเสริมให้ตลาดบ้านใหม่สร้างเส้นทางแหล่งเรียนรู้ที่เชื่อมโยงศิลปะ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว เข้าด้วยกันได้อย่างชัดเจน ซึ่งการทำงานร่วมกันระหว่างชมรม ชุมชน และนักท่องเที่ยว จะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และส่งเสริมความยั่งยืนให้กับชุมชนในระยะยาว ๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สภาพปัจจุบันตลาดบ้านใหม่ เป็นพื้นที่สำคัญในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการดำเนินงานเครือข่ายเพื่อการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอยู่ภายใต้ความร่วมมือของสองชุมชน ได้แก่ ชุมชนตลาดบ้านใหม่ และ ชุมชนตลาดบน ซึ่งได้จัดตั้งภาคีเครือข่ายในรูปแบบของ ชมรมรักตลาดบ้านใหม่ เพื่อดูแลและ

^{๖๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๘.

	บริหารจัดการพื้นที่ให้มีความเป็นระเบียบและตอบสนองต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ต้องเข้ามามีเพิ่มบทบาทในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในตลาดบ้านใหม่ให้ต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี
	ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๑^{๖๘} ๑) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลาดบ้านใหม่ ถือเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และคุณค่าโดดเด่น โดยเฉพาะความเป็นตลาดเก่าแก่ที่ยังคงรักษาสภาพดั้งเดิมตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งมีความดั้งเดิมของอาคารเป็นห้องแถวเรือนไม้เรียงราย มีรูปแบบที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและสถาปัตยกรรมในอดีตของชุมชนชาวไทย-จีน ๒) ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เน้นการดูแลรักษาโครงสร้างบ้านเรือนดั้งเดิม และส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรมผ่านการจัดกิจกรรมและการประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบการจัดตั้งชมรมและหรือนำเครือข่ายภายนอกมาร่วมกิจกรรมแนะนำให้ความรู้ในลักษณะมัคคุเทศก์น้อย เพื่อสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ๓) ด้านสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีลักษณะของชุมชนที่ชาวชุมชนตลาดบ้านใหม่ร่วมกับชุมชนตลาดบนได้แสดงความห่วงใยในมรดกทางวัฒนธรรมผ่านการจัดตั้ง ชมรมรักตลาดบ้านใหม่ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดูแลและ

^{๖๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๘.

	พัฒนาแหล่งเรียนรู้ และร่วมกันดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ใช้ระบบคณะกรรมการชมรม โดยมีการวางแผนการบริหารจัดการที่เป็นระบบ เช่น การจัดประชุม วางแผนการอนุรักษ์ และการดูแลพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ๔) ด้านแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ชมรมและชุมชนสร้างเครือข่ายภายนอกเพื่อช่วยดำเนินการประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะข้อมูลประวัติหรือสิ่งที่น่าสนใจของตลาดโดยผ่านสื่อที่เป็นตัวบุคคล
--	---

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นไปในแนวทางเดียวกัน สรุปได้ดังนี้

๔.๓.๑ สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า พื้นที่วัดและตลาดบ้านใหม่ในบริเวณดังกล่าวถือเป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย โดยเน้นการผสมผสานศาสนา ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตท้องถิ่น และทรัพยากรทางธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้สำคัญประกอบด้วยวัดโสธร วัดสมาน และตลาดบ้านใหม่ ซึ่งมุ่งเน้นการส่งเสริมความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การศึกษาศิลปกรรม การอนุรักษ์ศาสนสถาน การจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ การแสดงศิลปะพื้นบ้าน และการสืบสานประเพณีสำคัญ เช่น พิธีอัญเชิญหลวงพ่อโสธรและเทศกาลกินเจ นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนผ่านการจำหน่ายสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน การจัดกิจกรรมและการแสดงเชิงวัฒนธรรม เช่น รำวงพื้นบ้านและการแสดงละครลำก้าน รวมถึงการจัดแสดงสินค้าราคาถูกเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่น อีกทั้งมีการวางแผนพัฒนาสถานที่อย่างเป็นระบบ เช่น การจัดทำป้ายข้อมูล การบูรณะศาสนสถาน และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใหม่ๆ และแหล่งเรียนรู้เชิงลึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัด เช่น การประชาสัมพันธ์ไม่เพียงพอ ขาดแคลนบุคลากรเฉพาะทาง และระบบจัดการข้อมูลที่ยังต้องพัฒนาเพิ่มเติม การแก้ไขปัญหาเหล่านี้อาจช่วยเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้และการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๔.๓.๒ แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า การเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราสามารถดำเนินการได้ผ่านแนวทางการพัฒนาสื่อความรู้ โดยจัดทำสื่อความรู้ที่ทันสมัย เช่น อินโฟกราฟิก แผ่นพับ ป้ายข้อมูล และแอปพลิเคชันที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์

และวัฒนธรรมของแหล่งเรียนรู้ พร้อมทั้งเพิ่มการเผยแพร่ข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ และ QR Code เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย และจำเป็นต้องจัดตั้งจุดประชาสัมพันธ์ เช่น ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวในบริเวณแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้บริการข้อมูลเชิงลึกและตอบข้อสงสัยของผู้มาเยือน และพัฒนาพื้นที่ในแหล่งเรียนรู้ เช่น การจัดมุมข้อมูลประวัติศาสตร์ การจัดแสดงนิทรรศการ และพื้นที่สำหรับกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการเรียนรู้และสร้างมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

๔.๓.๓ สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า จังหวัดฉะเชิงเทรามีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างมาก โดยเฉพาะพื้นที่สำคัญ เช่น วัดโสธรวรารามวรวิหาร วัดสมาน และ ตลาดบ้านใหม่ ซึ่งได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งใน ด้านศาสนา ประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังพบปัญหาและข้อจำกัดที่สำคัญในด้านการเสริมสร้างเครือข่าย การบริหารจัดการ และการประชาสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งขาดการเชื่อมโยงที่มีประสิทธิภาพระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในด้านทรัพยากร งบประมาณ และการส่งเสริมกิจกรรม ตัวอย่างเช่น ขาดการฝึกอบรมบุคลากรในพื้นที่เพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์กิจกรรมยังเน้นเฉพาะข้อมูลทั่วไป แต่ไม่ได้นำเสนอเนื้อหาที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้สำคัญภายในพื้นที่ นอกจากนี้ การเผยแพร่ข้อมูลยังขาดความครอบคลุม เช่น การจัดทำศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวหรือการพัฒนาเนื้อหาบนสื่อออนไลน์ที่เน้นการเรียนรู้เชิงโต้ตอบ มีการรวมตัวของชุมชนที่เน้นความร่วมมือในลักษณะ ภาคิเครือข่าย ระหว่างชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมหาวิทยาลัยในพื้นที่ โดยเน้นการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่ครอบคลุม และสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าและยั่งยืนแก่นักท่องเที่ยว

๔.๓.๔ แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า การพัฒนาเครือข่ายระหว่างหน่วยงานท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และภาครัฐ มีความสำคัญต่อการสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวในพื้นที่ และต้องมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพและการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ โดยการใช้เทคโนโลยีและเครือข่ายดิจิทัล เช่น QR Code และสื่อออนไลน์ เพื่อเพิ่มการเข้าถึงข้อมูลและกิจกรรมที่น่าสนใจ ในขณะเดียวกัน ควรเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมและการพัฒนาพื้นที่ เช่น การสร้างทางเดินและจุดบริการนักท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งเรียนรู้ในพื้นที่มีความยั่งยืน พร้อมทั้งมีการบูรณาการทรัพยากรและองค์ความรู้จากภาครัฐ มหาวิทยาลัย และชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างอัตลักษณ์พื้นที่ผ่านการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัย และการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป และท้ายสุดการสร้างเครือข่ายร่วมมือในระดับท้องถิ่น เช่น ระหว่างหน่วยงานราชการและชุมชน ถือ

เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพ โดยการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณี ผ่านเครือข่ายภายนอกก็จะช่วยให้การท่องเที่ยวในจังหวัดฉะเชิงเทราเติบโตอย่างยั่งยืนและเป็นไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการ ส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีศักยภาพในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเน้นการผสมผสานศาสนา ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น วัดโสธร วัดสมาน และตลาดบ้านใหม่ ปัจจุบันมีการส่งเสริมผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรม การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก แต่ยังมีข้อจำกัดด้านการประชาสัมพันธ์ บุคลากร และระบบข้อมูลแนวทางพัฒนานั้นการสร้างสื่อความรู้ที่ทันสมัย การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นที่ให้รองรับกิจกรรมวัฒนธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน รัฐ และเอกชน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและมีคุณค่า

๔.๒ ผลการศึกษาการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณนั้น ทำการเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามจากประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๑๒๐ คน และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ ตัวแทนกลุ่มภาครัฐ ตัวแทนกลุ่มภาคเอกชนและผู้นำชุมชนหรือประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา พื้นที่ละ ๗ รูป/คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๒๑ คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า และสังเคราะห์ บูรณาการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ กับเชิงปริมาณเพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ผลการวิจัยดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ การเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๑.๑ การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจความต้องการ โดยใช้เครื่องมือในการแจกแบบสอบถามในแต่ละพื้นที่ และสัมภาษณ์ผู้ที่ให้ข้อมูลในเขตพื้นที่ ๓ แห่งด้วยกันสรุปได้ดังนี้

๑.๑.๑ วัดโสธรวรารามวรวิหาร ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ควรรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัด ความสำคัญทางศาสนา และตำนานหลวงพ่อโสธรที่ลอยน้ำมาเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้ศึกษา^{๖๙} สักการะหลวงพ่อโสธร เพื่อขอพรเสริมสิริมงคลในชีวิต ทั้งในเรื่องสุขภาพ การงาน การเงิน และครอบครัว อีกทั้งเพื่อให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้รับความรู้ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว ภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น นิทรรศการ และสื่อดิจิทัล เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดียิ่งขึ้นแก่ผู้มาเยือน^{๗๐}

ภาพที่ ๔.๑ การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และสำรวจความต้องการการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้

ภาพที่ ๔.๒ การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และสำรวจความต้องการการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้

^{๖๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ และ ๓, ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๗๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

๑.๑.๒ ตลาดบ้านใหม่ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ควรมีแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมสำหรับคนมาเยือนทุกระดับวัย ตลาดบ้านใหม่ ๑๐๐ ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นตลาดเก่าแก่ที่สะท้อนวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนริมน้ำ มีสถาปัตยกรรมบ้านเรือนไม้แบบโบราณที่ยังคงอนุรักษ์ไว้ นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสบรรยากาศย้อนยุค ชิมขนมไทยและอาหารพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงเลือกซื้อสินค้าท้องถิ่น ท่ามกลางบรรยากาศที่เต็มไปด้วยเสน่ห์ของอดีต ดังนั้นควรมีแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบที่ทันสมัย เช่น จุดให้ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ป้ายแสดง และสื่อวีดีโอภาพต่างๆ^{๗๑}

ภาพที่ ๔.๓ การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และสำรวจความต้องการการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้

^{๗๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑-๑๓, ๒ มกราคม ๒๕๖๘.

๑.๑.๓ วัดสมานรัตนาราม ตำบลบางแก้ว อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา แหล่งเรียนรู้มากมาย ควรเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับตำนานเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ นำเสนอจุดเด่นที่สะท้อนถึงความเชื่อและศิลปะไทย-เพื่อเป็นมรดกทาง อย่างเช่น สักการะพระพิฆเนศ องค์ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยเพื่อขอพรเรื่องความสำเร็จในหน้าที่การงาน การเรียน และชีวิตส่วนตัว เสริมสิริมงคลด้วยการไหว้พระและสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์หลายองค์ เช่น พระโพธิสัตว์กวนอิม พระศรีอริยเมตไตรย และเทพเจ้าต่าง ๆ ที่ประดิษฐานอยู่ภายในวัดศึกษาและชมศิลปะ วัฒนธรรมทั้งรูปแบบ ไทย-จีน และความงดงามของงานประติมากรรมรอบวัด พักผ่อนและทำกิจกรรมครอบครัวเนื่องจาก วัดมีบรรยากาศร่มรื่น กว้างขวาง และมีมุมถ่ายรูปที่สวยงามมากมาย^{๗๒}

ภาพที่ ๔.๔ การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และสำรวจความต้องการการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้

ภาพที่ ๔.๔ การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และสำรวจความต้องการการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ (ต่อ)

^{๗๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕-๑๘, ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๘.

๑.๒ กระบวนการสร้างแหล่งการเรียนรู้คู่มืออบรมแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้

๑. รับสมัครอาสาสมัครในการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๒๕ คน

๒. จัดทำคู่มืออบรมการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการให้แก่เยาวชนและประชาชนเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๓. พัฒนาแหล่งการเรียนรู้โดยให้เด็กเยาวชนได้ทดลองเป็นไกด์สถานการณ์จำลองเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา

๔. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสำรวจพื้นที่สภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๕. ผู้วิจัยร่วมกับอาสาสมัครลงพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๖. นำเสนอการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อร่วมกันให้ข้อคิดเห็นในการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายให้ได้มาตรฐาน

๗. แก่ไขกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อให้สมบูรณ์

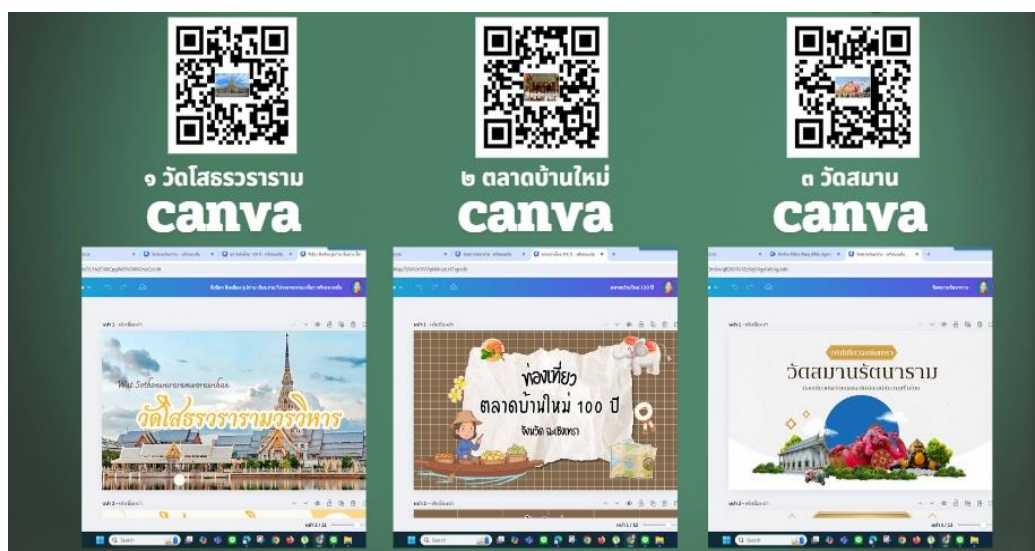
ภาพที่ ๔.๕ รับสมัครเยาวชนยังไก่อ่ และเครือข่าย

ภาพที่ ๔.๖ จัดทำคู่มือเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม

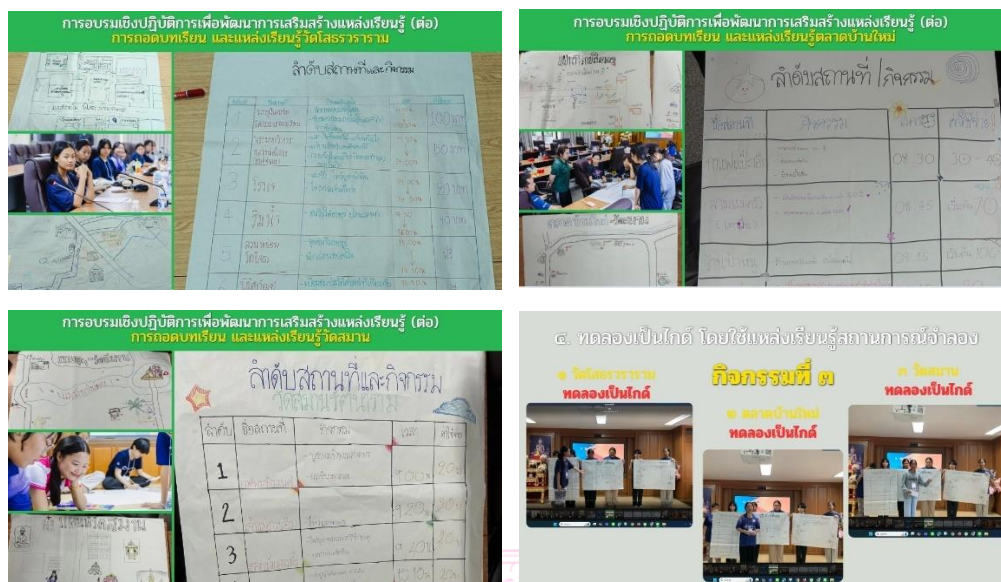
ภาพที่ ๔.๗ เยาวชนลงพื้นที่สำรวจแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม

ภาพที่ ๔.๘ เยาวชนอบรมถอดบทเรียนแหล่งเรียนรู้ canva

ภาพที่ ๔.๙ เยาวชนอบรมถอดบทเรียนแหล่งเรียนรู้

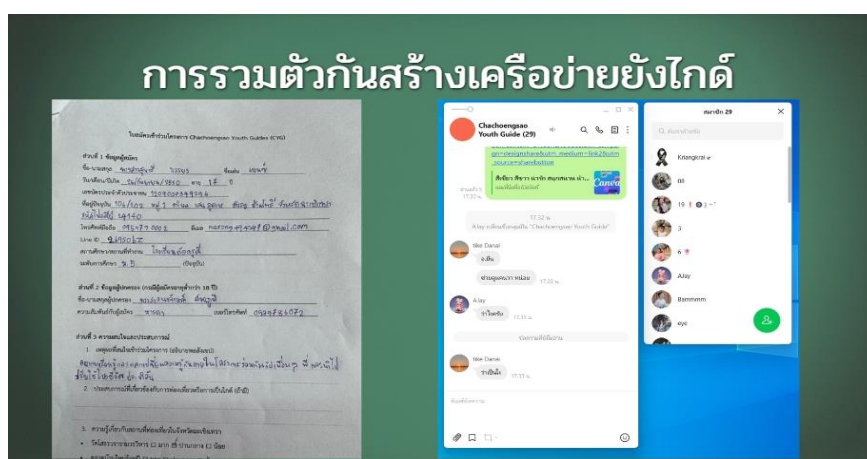
ภาพที่ ๔.๑๐ เยาวชนอบรมถอดบทเรียนแหล่งเรียนรู้ และทดลองการเป็นไกด์ โดยใช้แหล่งเรียนรู้
สถานการณ์จำลอง

ภาพที่ ๔.๑๑ เยาวชนได้สร้างแหล่งเรียนรู้ One Day Trip

ภาพที่ ๔.๑๒ เยาวชนได้สร้างแหล่งเรียนรู้ One Day Trip

ภาพที่ ๔.๑๓ รับเยาวชนสร้างเครือข่ายยังไคต์สำหรับผู้สนใจเข้าร่วมปีถัดไป

๔.๓ นำเสนอกระบวนการการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้จัดประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) มีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๑ ท่าน ในวันศุกร์ที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๘ ณ ห้องประชุม ๔๐๙ วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลเป็นความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งการบรรยายเชิงพรรณนา มีตารางแสดงรายละเอียดตามลำดับดังต่อไปนี้ ผลจากการสัมมนาระดมความคิดเห็นและการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้ได้แนวทางการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพดังนี้

๔.๓.๑ ผลการประเมินความพึงพอใจและตรวจสอบความเหมาะสมของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) สามารถสรุปประเด็นการสนทนากลุ่มได้ดังต่อไปนี้

๑. กระบวนการสำคัญในการระดมความคิดเห็นเชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและมีประสบการณ์ตรงในสาขาที่เกี่ยวข้อง อาทิ ด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยว และการพัฒนาชุมชน พื้นที่เป้าหมายในบริบทของ การสร้างแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม สิ่งอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยว การเดินทาง ที่พัก ร้านอาหาร มั้ยยังไม่ครอบคลุม มันมีเฉพาะจุดเท่านั้นอาทิ เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ สถานที่นั่งพักผ่อน หรือเป็นที่สงบ ๆ สิ่งเหล่านี้ควรได้มีการปรับปรุง และควรมีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแล เพื่อเป็นการบริการนักท่องเที่ยว ผู้ทรงคุณวุฒิยังมีบทบาทในการเสนอแนะแนวทางการจัดการองค์ความรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับวิถีชุมชน และการพัฒนาเครื่องมือหรือสื่อที่เหมาะสมในการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ^{๗๓}

๒. แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผู้ทรงคุณวุฒิขอให้เพิ่มข้อมูลปัจจุบันให้มาก โดยเฉพาะข้อมูลผู้เข้าพื้นที่ที่ดูเหมือนเป็นข้อมูลเก่า ส่วนการจัดทำฐานข้อมูลบนระบบเว็บไซต์สวยงามมาก ๆ ในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม เยาวชนในพื้นที่ได้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ลง

^{๗๓} สนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

พื้นที่สำรวจแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของสถานที่สำคัญในจังหวัดฉะเชิงเทรา อาทิ วัดโสธรวรารามวรวิหาร ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนและมิ่งงานประเพณีนมัสการหลวงพ่อโสธรเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย, ตลาดบ้านใหม่ ๑๐๐ ปี ซึ่งสะท้อนวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนเชื้อสายจีน และ พุทธอุทยานมาฆบูชาอนุสรณ์ (สมานรัตนาราม) ซึ่งมีความโดดเด่นด้านงานประติมากรรมพุทธศิลป์ร่วมสมัยกระบวนการเรียนรู้เริ่มจากการที่เยาวชนลงพื้นที่จริง เพื่อสังเกตการณ์ สัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น รวมถึงใช้ทักษะการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งออนไลน์เพื่อประกอบการเรียนรู้ ได้แผนที่แหล่งเรียนรู้ และ โปสเตอร์นำเสนอด้วย Canva ซึ่งเป็นสื่อสร้างสรรค์ที่ช่วยให้การนำเสนอข้อมูลมีความน่าสนใจและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายยิ่งขึ้น^{๗๔}

๓. วัดโสธรวรารามวรวิหาร แหล่งเรียนรู้ศรัทธา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
วัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา ถือเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ความศรัทธา และความเชื่อเชิงสัญลักษณ์ตามภูมิจิตวิญญาณของชาวไทยเชื้อสายจีน โดยมีการเปรียบเปรยว่าวัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในบริเวณที่เปรียบเสมือน “ท้องมังกร” ซึ่งเป็นจุดรวมพลังแห่งความอุดมสมบูรณ์ เจริญรุ่งเรือง และนำมาซึ่งโชคลาภ อันเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับหลักฮวงจุ้ยและการวางผังศาสนสถานในความเชื่อจีน จากประวัติศาสตร์อันยาวนานของวัดซึ่งมีอายุราว ๒๕๔ ปี ยังปรากฏประเพณีท้องถิ่นที่สืบทอดกันมานับศตวรรษ เช่น พิธีอัญเชิญหลวงพ่อโสธรขึ้นจากแม่น้ำในช่วงเดือนเมษายน ซึ่งเป็นความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับตำนานการลอยน้ำของพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ โดยพิธีดังกล่าวมีมาเกือบ ๑๐๐ ปี และในช่วงเวลาล่าสุดได้มีการจำลองเหตุการณ์ประวัติศาสตร์นี้ในรูปแบบกิจกรรมประจำปี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและปลูกฝังความภาคภูมิใจแก่เยาวชนในท้องถิ่น ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่าการจัดรายการในพิธีควรมีความยาวและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมแนะนำให้ใช้เพลงพื้นเมืองของฉะเชิงเทราในการประกอบพิธีเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน รวมทั้งควรจัดทำข้อมูลประวัติหลวงพ่อโสธรใหม่ในรูปแบบที่เข้าถึงง่าย มีการอ้างอิงข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เช่น ข้อมูลว่าพระพุทธรูปสร้างจากหินทราย และได้รับการบูรณะโดยกรมศิลปากร พร้อมทั้งเสนอให้มีการนำเสนอตำนานควบคู่กับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อเปิดพื้นที่การเรียนรู้ทั้งในมิติความเชื่อและข้อเท็จจริงทางวิชาการ ในด้านการจัดการข้อมูลออนไลน์ ปัจจุบันเว็บไซต์ของวัดแม้เคยมีการจัดทำมาก่อน แต่ยังขาดการพัฒนาและต่อยอดในรูปแบบที่เป็นระบบ เยาวชนในพื้นที่จึงมีแนวคิดที่จะรวบรวมข้อมูล จัดทำเป็นสื่อดิจิทัล รวมถึงนำเสนอผ่านแพลตฟอร์มสร้างสรรค์ เช่น Canva เพื่อเผยแพร่ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ให้เข้าถึงผู้คนในวงกว้างมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เยาวชนยังได้ร่วมกันออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบวันเดียว (One-day Trip) โดยเชื่อมโยงจุดแวะสำคัญระหว่าง วัดโสธร – ตลาดบ้านใหม่ – วัดสมานรัตนาราม

^{๗๔} สนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๖, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

พร้อมแบ่งระยะทางเป็นช่วง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางและการจัดกิจกรรมในแต่ละจุด เช่น การแนะนำสถานที่ที่น่าสนใจรอบวัดโสธร การสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนจีนที่ตลาดบ้านใหม่ และการเยี่ยมชมพุทธศิลป์ร่วมสมัยที่วัดสมานฯ อันเป็นแนวทางที่สะท้อนการเรียนรู้ผ่านการลงพื้นที่จริง การถอดบทเรียน และการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีโดยเยาวชน ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนในอนาคต^{๗๕}

๔. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสายมูหรือที่เรียกกันติดปากว่า “ท่องเที่ยวสายมู” เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ผสมผสานความเชื่อ ความศรัทธา และวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน โดยนักท่องเที่ยวจะเดินทางไปยังสถานที่ที่มีพลังศักดิ์สิทธิ์ หรือมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อทางจิตวิญญาณ เพื่อแสวงหาความเป็นสิริมงคล เสริมดวงชะตา หรือขอพรในเรื่องต่าง ๆ เช่น การงาน การเงิน ความรัก สุขภาพ และโชคลาภ เพื่อพัฒนางานวิจัยและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการประชุมกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญต่อกระบวนการพัฒนาฐานข้อมูลและการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของงานวิจัย การใช้ประโยชน์จากข้อมูล และทิศทางการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

สำนักงานวัฒนธรรมซึ่งมีบทบาทสนับสนุนการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ แต่ยังคงขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านงานวิจัยเชิงลึก แม้มีความต้องการนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายและกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในจังหวัด ทั้งนี้ พื้นที่วิจัยที่ถูกเลือก ล้วนเป็นพื้นที่ที่สำนักงานมีแผนงานส่งเสริมอยู่แล้ว ได้แก่ วัดโสธรวรารามวรวิหาร วัดสมานรัตนาราม และชุมชนตลาดบ้านใหม่ โดยลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีจุดเด่นเฉพาะตัววัดโสธรมีบทบาทเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านศรัทธา ซึ่งได้รับความนิยมจากพลังความเชื่อของประชาชนวัดสมานรัตนารามโดดเด่นในฐานะศูนย์รวมความเชื่อสายมูเตลู ที่มีทฤษฎีรองรับและขยายตัวทางเศรษฐกิจตลาดบ้านใหม่เป็นชุมชนที่ได้รับการประกาศเป็น “ชุมชนยลวิถี” ตามนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม โดยเน้นการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมพื้นที่นี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอว่า ข้อมูลในส่วนของตลาดบ้านใหม่ยังไม่ลงลึกเพียงพอ โดยเฉพาะในมิติของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เครือข่ายวัดใกล้เคียง (เช่น วัดช้างปกง วัดเทพ วัดจีนประชาสโมสร) ตลอดจนข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้ประกอบการในพื้นที่ ซึ่งยังไม่มีมีการบันทึกในระดับฐานข้อมูลเชิงระบบอย่างชัดเจน ทั้งนี้ มีข้อเสนอว่าควรกลับไปพิจารณาข้อมูลเชิงลึกของตลาดบ้านใหม่เพิ่มเติม โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่านการจัดกลุ่มสนทนาเฉพาะประเด็น เพื่อเพิ่มความแม่นยำของข้อมูลในมิติของสถาปัตยกรรม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และศาสนา รวมทั้งควรปรับปรุงการเก็บข้อมูลสถานะของ

^{๗๕} สนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๒, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

นักท่องเที่ยวและข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้นผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านตั้งข้อสังเกตว่า รูปแบบของงานวิจัยยังให้น้ำหนักด้านการประชาสัมพันธ์มากกว่าการพัฒนาฐานข้อมูลเชิงวิชาการ และยังขาดความต่อเนื่องในเชิงระบบ โดยเฉพาะเรื่องงบประมาณในการบริหารจัดการเว็บไซต์ ข้อมูลบนเพจควรมีความถูกต้อง ครบถ้วน และเข้าถึงได้ง่าย รวมถึงควรอัปเดตเป็นระยะเพื่อรองรับการใช้งานในระยะยาวเมื่อเปรียบเทียบกับโครงการในอดีตที่เคยเก็บข้อมูลครอบคลุมทั่วทั้งจังหวัด จะพบว่างานวิจัยในปัจจุบันมีขอบเขตแคบลง โดยเน้นเฉพาะสามแหล่งเท่านั้น ทั้งที่ในอดีตมีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวในระดับจังหวัดอย่างเป็นระบบ จึงมีข้อเสนอให้ดึงข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ หรือจากหน่วยงานภาครัฐมาประกอบเพื่อเสริมความแข็งแกร่งของฐานข้อมูลให้ครอบคลุมยิ่งขึ้นสุดท้ายผู้ทรงคุณวุฒิเน้นย้ำว่างานวิจัยควรตั้งอยู่บนเป้าหมายที่ชัดเจน และต้องเชื่อมโยงกับความต้องการของชุมชนในพื้นที่เป็นหลัก การมีส่วนร่วมของชุมชนจะช่วยให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ทั้งในเชิงวางแผนพัฒนา และในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน^{๒๖}

สรุปผลการประเมินความพึงพอใจและความเหมาะสมของการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา จากการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถสรุปประเด็นหลักได้ ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วม การระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความเชี่ยวชาญในหลากหลายสาขา เช่น วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยว และการพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยสะท้อนบริบทของพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน อาทิ ห้องน้ำ ที่จอดรถ พื้นที่พักผ่อน ซึ่งยังขาดความพร้อมในหลายจุด อีกทั้งมีข้อเสนอให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงแนวทางการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับวิถีชุมชน และการออกแบบสื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ

๒. การมีส่วนร่วมของเยาวชนและการจัดทำสื่อสร้างสรรค์กิจกรรมสำรวจแหล่งเรียนรู้โดยเยาวชนถือเป็นจุดเด่นของโครงการ โดยเยาวชนได้ลงพื้นที่จริง ศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของสถานที่สำคัญ เช่น วัดโสธร ตลาดบ้านใหม่ และวัดสมาน พร้อมออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ด้วยเครื่องมือดิจิทัลอย่าง Canva ซึ่งช่วยเพิ่มความน่าสนใจและเข้าถึงผู้ชมได้ง่าย นอกจากนี้ ยังมีการวางแผนเส้นทางท่องเที่ยวแบบวันเดียว (One-day Trip) เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ

๓. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมวัดโสธรฯ มีบทบาทเป็นแหล่งท่องเที่ยวศรัทธา ที่เชื่อมโยงความเชื่อของชุมชนกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ผ่านประเพณีสำคัญ เช่น พิธีอัญเชิญ

^{๒๖} สนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๓, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

หลวงพ่อโสธรจากแม่น้ำตลาดบ้านใหม่ สะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนโบราณ และได้รับการส่งเสริมเป็นชุมชนยลวิถี แต่ยังคงขาดข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เครือข่ายวัดใกล้เคียง และผู้ประกอบการวัดสมานรัตนารามโดดเด่นด้วยความเชื่อสายมูเตลู และประติมากรรมพุทธศิลป์ร่วมสมัย ซึ่งมีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสัญลักษณ์

๔. ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนางานวิจัยและระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าข้อมูลในปัจจุบันยังให้น้ำหนักด้านการประชาสัมพันธ์มากกว่าการวิจัยเชิงวิชาการ และยังขาดการวางระบบข้อมูลอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการอัปเดตเว็บไซต์ให้ทันสมัยและใช้งานได้จริง ข้อมูลที่นำเสนอควรครบถ้วน ถูกต้อง และเข้าถึงง่าย รวมถึงควรจัดเก็บข้อมูลด้านผู้ประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานะของนักท่องเที่ยวให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้นมีข้อเสนอให้พัฒนางานวิจัยเชิงลึกโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงสถาปัตยกรรม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และศาสนา พร้อมทั้งแนะนำให้ดึงข้อมูลจากหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความครอบคลุม และเปรียบเทียบกับงานในอดีตที่มีการวางแผนเชื่อมโยงทั้งจังหวัดอย่างเป็นระบบ ดังนั้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีจุดเริ่มต้นที่ดี แต่ยังคงต้องปรับปรุงในการพัฒนาฐานข้อมูล การออกแบบกิจกรรมเชิงลึก และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยอย่างแท้จริงในระยะยาว และสามารถพัฒนาเป็นต้นแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนต่อไป^{๗๗}

๔.๓.๑ ผลการปรับปรุงกระบวนการ

ผลการปรับปรุงการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา กระบวนการนี้สามารถแบ่งออกเป็น ๖ ขั้นตอน ดังนี้

๑) การสำรวจและวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ พร้อมทั้งวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคของแต่ละพื้นที่เพื่อประกอบการวางแผนพัฒนาในพื้นที่ วัดโสธรวรารามวรวิหาร ตลาดบ้านใหม่ และวัดสมานรัตนาราม

๒) การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก เช่น วัดโสธรวรารามวรวิหาร ตลาดบ้านใหม่ และวัดสมานรัตนาราม อีกทั้งในชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

^{๗๗} สทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๓, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

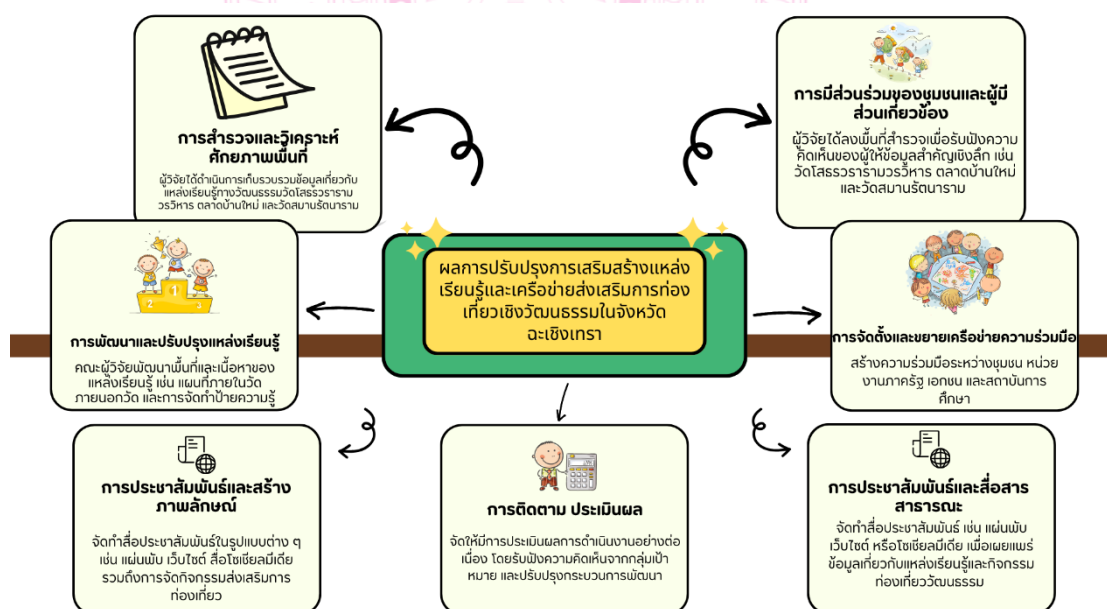
๓) การพัฒนาและปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ คณะผู้วิจัยพัฒนาพื้นที่และเนื้อหาของแหล่งเรียนรู้ เช่น แผนที่ภายในวัด ภายนอกวัด และการจัดทำป้ายความรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ ออกแบบเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรม และการอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรในชุมชน

๔) การจัดตั้งและขยายเครือข่ายความร่วมมือ สร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย ส่งเสริมการจัดกิจกรรมร่วมกัน และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยววัฒนธรรม

๕) การประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ เว็บไซต์ สื่อโซเชียลมีเดีย รวมถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อสร้างการรับรู้ และกระตุ้นความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกพื้นที่

๖) การประชาสัมพันธ์และสื่อสารสาธารณะ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ เว็บไซต์ หรือโซเชียลมีเดีย เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และกิจกรรมท่องเที่ยววัฒนธรรม รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ของพื้นที่

๗) การติดตาม ประเมินผล จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมาย และปรับปรุงกระบวนการพัฒนา รวมถึงวางแผนการดำเนินงานในระยะยาวเพื่อความยั่งยืนของแหล่งเรียนรู้และเครือข่าย

แผนภาพที่ ๔.๑๒ ผลการปรับปรุงการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมในจังหวัดเชียงใหม่

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการการวิจัย

การเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

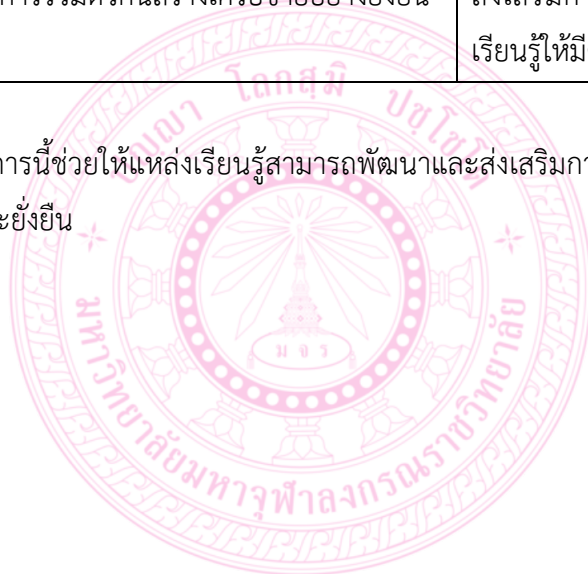
อธิบายได้ดังนี้

กระบวนการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีขั้นตอนดังนี้

ลำดับที่	กิจกรรม	รายละเอียด
๑.	การเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบันของแหล่งเรียนรู้	สำรวจและวิเคราะห์สถานะของแหล่งเรียนรู้ในปัจจุบัน
๒.	การจัดทำคู่มืออบรมเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้	จัดทำแนวทางหรือคู่มือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

ลำดับที่	กิจกรรม	รายละเอียด
๓.	การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้	จัดกิจกรรมอบรมให้กับผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาทักษะในการดูแลและพัฒนาแหล่งเรียนรู้
๔.	การถอดบทเรียนและจัดทำแผนที่แหล่งเรียนรู้	รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์แนวทางพัฒนาโดยสรุปเป็นแผนที่แหล่งเรียนรู้
๕.	การพัฒนาทักษะการเป็นไกด์นำเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ฝึกอบรมบุคลากรหรือชุมชนให้มีความสามารถในการเป็นผู้นำเสนอข้อมูลด้านวัฒนธรรม
๖.	การรวมตัวกันสร้างเครือข่ายอย่างยั่งยืน	ส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

กระบวนการนี้ช่วยให้แหล่งเรียนรู้สามารถพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้
อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดฉะเชิงเทรา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา และเพื่อเสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาทางเยือนจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๑๒๐ คน โดยการแจกแบบสอบถาม และสัมภาษณ์ ตัวแทนกลุ่มภาครัฐ ตัวแทนกลุ่มภาคเอกชน และผู้นำชุมชนหรือประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา พื้นที่ละ ๗ รูป/คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๒๑ รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus group) ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๓ คน ผู้นำชุมชนหรือประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๖ คน ตัวแทนกลุ่มนักวิชาการ จำนวน ๒ คน รวมทั้งสิ้น จำนวน ๑๑ รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดฉะเชิงเทรา สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๑.๑. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมาย ๓ พื้นที่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๑๒๐ คน แยกพิจารณาตามเพศ ช่วงอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือน พื้นที่ชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๗ เป็นเพศชาย จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓ ตามลำดับ อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มียุ่ต่ำกว่า ๒๐ ปี จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๗ รองลงมาคือ ๒๐-๓๐ ปี จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ

๒๖.๗ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘ อายุ ๕๑-๖๐ ปี จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๘ อายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓ และอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๗ ตามลำดับ ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.จำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๒ รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓ ระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓ ระดับประถมศึกษา จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๕ และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๓ ตามลำดับ อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๔๒ คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐ รองลงมาคือ อาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๒๕ คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๘ อาชีพรับจ้าง จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗ อาชีพอื่น ๆ จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐ อาชีพข้าราชการ จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๒ อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๕ อาชีพเกษตรกร จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๓ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕ ตามลำดับ รายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๓.๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๒ รองลงมาคือ รายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๔๐ คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕ รายได้ ๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕ รายได้ ๓๐,๐๐๑ ขึ้นไป จำนวน ๗ คิดเป็นร้อยละ ๕.๘ พื้นที่ชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ชุมชนวัดสมานรัตนาราม จำนวน ๔๖ คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓ รองลงมาคือ ชุมชนตลาดบ้านใหม่ ๑๐๐ ปี จำนวน ๓๙ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๕ และชุมชนวัดโสธรวราราม จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๒ ตามลำดับ

๕.๑.๒ สภาพปัญหาด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ดังต่อไปนี้

สภาพปัจจุบันของแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากการศึกษาพบว่า จังหวัดฉะเชิงเทรามีแหล่งเรียนรู้และสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญได้แก่ วัดโสธรวรารามวรวิหาร ตลาดบ้านใหม่ ๑๐๐ ปี และวัดสมานรัตนาราม ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ขาดจุดประชาสัมพันธ์เฉพาะ ขาดสื่อดิจิทัลที่ทันสมัย และขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังไม่เป็นระบบและต้องการการพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน และชุมชนเพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๕.๑.๓ การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

แนวทางในการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้แหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความยั่งยืน ควรดำเนินการตามแนวทางดังนี้ พัฒนาสื่อการเรียนรู้ จัดทำสื่อดิจิทัล เช่น อินโฟกราฟิก ป้ายข้อมูล และแอปพลิเคชันที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของสถานที่สำคัญจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การเวิร์กช็อปเกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน การสาธิตภูมิปัญญาท้องถิ่น และการบรรยายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชุมชนสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ในแหล่งเรียนรู้ เช่น จุดบริการข้อมูล จุดพักผ่อน และสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว การอบรมด้วยคู่มือ โดยการจัดฝึกอบรมให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยใช้คู่มือที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้และการต้อนรับนักท่องเที่ยว การสร้างแผนที่การท่องเที่ยวแบบ One Day Trip ซึ่งช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ออกแบบมาอย่างเหมาะสม และสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้สำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๑.๔ เสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีดังนี้

กระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกระบวนการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรดำเนินการใน ๕ ขั้นตอนหลัก ได้แก่การวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งเรียนรู้ศึกษาสภาพปัจจุบันของแหล่งเรียนรู้แต่ละแห่ง รวมถึงจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาการกำหนดแนวทางการพัฒนาวางแผนกลยุทธ์และออกแบบแนวทางในการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายการท่องเที่ยว การดำเนินการและพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้และโครงสร้างพื้นฐาน สร้างเครือข่ายความร่วมมือ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และเส้นทางท่องเที่ยวการติดตามและประเมินผลประเมินผลการดำเนินงาน ปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๕.๑.๕ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสัมมนาระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีดังนี้

ผลจากการสัมมนาระดมความคิดเห็นและการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้ได้แนว

ทางการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพดังนี้

๕.๑.๕.๑ กระบวนการสำคัญในการระดมความคิดเห็นเชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและมีประสบการณ์ตรงในสาขาที่เกี่ยวข้อง อาทิ ด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยว และการพัฒนาชุมชน พื้นที่เป้าหมายในบริบทของ การสร้างแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม สิ่งอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยว การเดินทาง ที่พัก ร้านอาหาร มั้ยยังไม่ครอบคลุม มันมีเฉพาะจุดเท่านั้น อาทิ เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ สถานที่นั่งพักผ่อน หรือเป็นที่สงบ ๆ สิ่งเหล่านี้ควรได้มีการปรับปรุง และควรมีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแล เพื่อเป็นการบริการนักท่องเที่ยว ผู้ทรงคุณวุฒิยังมีบทบาทในการเสนอแนะแนวทางการจัดการองค์ความรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับวิถีชุมชน และการพัฒนาเครื่องมือหรือสื่อที่เหมาะสมในการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ^{๗๘}

๕.๑.๕.๒ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผู้ทรงคุณวุฒิขอให้เพิ่มข้อมูลปัจจุบันให้มาก โดยเฉพาะข้อมูลผู้เข้าพื้นที่ที่ดูเหมือนเป็นข้อมูลเก่า ส่วนการจัดทำฐานข้อมูลบนระบบเว็บไซต์สวยงามมาก ๆ ในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม เยาวชนในพื้นที่ได้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ลงพื้นที่สำรวจแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของสถานที่สำคัญในจังหวัดฉะเชิงเทรา อาทิ วัดโสธรวรารามวรวิหาร ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนและมีงานประเพณีมัสการหลวงพ่อโสธรเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย, ตลาดบ้านใหม่ ๑๐๐ ปี ซึ่งสะท้อนวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนเชื้อสายจีน และ พุทธอุทยานมาฆบูชาอนุสรณ์ (สมานรัตนาราม) ซึ่งมีความโดดเด่นด้านงานประติมากรรมพุทธศิลป์ร่วมสมัยกระบวนการเรียนรู้เริ่มจากการที่เยาวชนลงพื้นที่จริง เพื่อสังเกตการณ์ สัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น รวมถึงใช้ทักษะการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งออนไลน์เพื่อประกอบการเรียนรู้ ได้แผนที่แหล่งเรียนรู้ และ โปสเตอร์นำเสนอด้วย Canva ซึ่งเป็นสื่อสร้างสรรค์ที่ช่วยให้การนำเสนอข้อมูลมีความน่าสนใจและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายยิ่งขึ้น^{๗๙}

๕.๑.๕.๓ วัดโสธรวรารามวรวิหาร แหล่งเรียนรู้ศรัทธา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น วัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา ถือเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ความศรัทธา และความเชื่อเชิงสัญลักษณ์ตามภูมิจิตวิญญาณของชาวไทยเชื้อสายจีน โดยมีการเปรียบเปรยว่าวัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในบริเวณที่เปรียบเสมือน “ท้องมังกร” ซึ่งเป็นจุดรวมพลังแห่งความอุดมสมบูรณ์ เจริญรุ่งเรือง และนำมาซึ่งโชคลาภ อันเป็นแนวคิดที่

^{๗๘} สนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๗๙} สนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๖, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

สอดคล้องกับหลักฮวงจุ้ยและการวางผังศาสนสถานในความเชื่อจีน จากประวัติศาสตร์อันยาวนานของวัดซึ่งมีอายุราว ๒๕๔ ปี ยังปรากฏประเพณีท้องถิ่นที่สืบทอดกันมานับศตวรรษ เช่น พิธีอัญเชิญหลวงพ่อโสธรขึ้นจากแม่น้ำในช่วงเดือนเมษายน ซึ่งเป็นความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับตำนานการลอยน้ำของพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ โดยพิธีดังกล่าวมีมาเกือบ ๑๐๐ ปี และในช่วงเวลาล่าสุดได้มีการจำลองเหตุการณ์ประวัติศาสตร์นี้ในรูปแบบกิจกรรมประจำปี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและปลูกฝังความภาคภูมิใจแก่เยาวชนในท้องถิ่น ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่าการจัดร่ำถวายในพิธีควรมีความยาวและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมแนะนำให้ใช้เพลงพื้นเมืองของฉะเชิงเทราในการประกอบพิธีเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน รวมทั้งควรจัดทำข้อมูลประวัติหลวงพ่อโสธรใหม่ในรูปแบบที่เข้าถึงง่าย มีการอ้างอิงข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เช่น ข้อมูลว่าพระพุทธรูปสร้างจากหินทราย และได้รับการบูรณะโดยกรมศิลปากร พร้อมทั้งเสนอให้มีการนำเสนอตำนานควบคู่กับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อเปิดพื้นที่การเรียนรู้ทั้งในมิติความเชื่อและข้อเท็จจริงทางวิชาการ ในด้านการจัดการข้อมูลออนไลน์ ปัจจุบันเว็บไซต์ของวัดแม่เคยมีการจัดทำมาก่อน แต่ยังขาดการพัฒนาและต่อยอดในรูปแบบที่เป็นระบบ เยาวชนในพื้นที่จึงมีแนวคิดที่จะรวบรวมข้อมูล จัดทำเป็นสื่อดิจิทัล รวมถึงนำเสนอผ่านแพลตฟอร์มสร้างสรรค์ เช่น Canva เพื่อเผยแพร่ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ให้เข้าถึงผู้คนในวงกว้างมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เยาวชนยังได้ร่วมกันออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบวันเดียว (One-day Trip) โดยเชื่อมโยงจุดแวะสำคัญระหว่าง วัดโสธร – ตลาดบ้านใหม่ – วัดสมานรัตนาราม พร้อมแบ่งระยะทางเป็นช่วง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางและการจัดกิจกรรมในแต่ละจุด เช่น การแนะนำสถานที่น่าสนใจรอบวัดโสธร การสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนจีนที่ตลาดบ้านใหม่ และการเยี่ยมชมพุทธศิลป์ร่วมสมัยที่วัดสมานฯ อันเป็นแนวทางที่สะท้อนการเรียนรู้ผ่านการลงพื้นที่จริง การถอดบทเรียน และการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีโดยเยาวชน ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนในอนาคต^{๘๐}

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสายมู หรือที่เรียกกันติดปากว่า “ท่องเที่ยวสายมู” เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ผสมผสานความเชื่อ ความศรัทธา และวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน โดยนักท่องเที่ยวจะเดินทางไปยังสถานที่ที่มีพลังศักดิ์สิทธิ์ หรือมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อทางจิตวิญญาณ เพื่อแสวงหาความเป็นสิริมงคล เสริมดวงชะตา หรือขอพรในเรื่องต่าง ๆ เช่น การงาน การเงิน ความรัก สุขภาพ และโชคลาภ เพื่อพัฒนางานวิจัยและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการประชุมกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญต่อกระบวนการพัฒนาฐานข้อมูลและการส่งเสริมการท่องเที่ยว

^{๘๐} สนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๒, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

ในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของงานวิจัย การใช้ประโยชน์จากข้อมูล และทิศทางการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

สำนักงานวัฒนธรรมซึ่งมีบทบาทสนับสนุนการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ แต่ยังคงขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านงานวิจัยเชิงลึก แม้มีความต้องการนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายและกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในจังหวัด ทั้งนี้ พื้นที่วิจัยที่ถูกเลือก ล้วนเป็นพื้นที่ที่สำนักงานมีแผนงานส่งเสริมอยู่แล้ว ได้แก่ วัดโสธรวรารามวรวิหาร วัดสมานรัตนาราม และชุมชนตลาดบ้านใหม่ โดยลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีจุดเด่นเฉพาะตัววัดโสธรมีบทบาทเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านศรัทธา ซึ่งได้รับความนิยมจากพลังความเชื่อของประชาชนวัดสมานรัตนารามโดดเด่นในฐานะศูนย์รวมความเชื่อสายมูเตลู ที่มีทฤษฎีรองรับและขยายตัวทางเศรษฐกิจตลาดบ้านใหม่เป็นชุมชนที่ได้รับการประกาศเป็น “ชุมชนยลวิถี” ตามนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม โดยเน้นการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมพื้นถิ่นผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอว่า ข้อมูลในส่วนของตลาดบ้านใหม่ยังไม่ลงลึกเพียงพอ โดยเฉพาะในมิติของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เครือข่ายวัดใกล้เคียง (เช่น วัดชำปอก วัดเทพ วัดจีนประชาสโมสร) ตลอดจนข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้ประกอบการในพื้นที่ ซึ่งยังไม่มีมีการบันทึกในระดับฐานข้อมูลเชิงระบบอย่างชัดเจน ทั้งนี้ มีข้อเสนอว่าควรกลับไปพิจารณาข้อมูลเชิงลึกของตลาดบ้านใหม่เพิ่มเติม โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่านการจัดกลุ่มสนทนาเฉพาะประเด็น เพื่อเพิ่มความแม่นยำของข้อมูลในมิติของสถาปัตยกรรม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และศาสนา รวมทั้งควรปรับปรุงการเก็บข้อมูลสถานะของนักท่องเที่ยวและข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้นผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านตั้งข้อสังเกตว่ารูปแบบของงานวิจัยยังให้น้ำหนักด้านการประชาสัมพันธ์มากกว่าการพัฒนาฐานข้อมูลเชิงวิชาการและยังขาดความต่อเนื่องในเชิงระบบ โดยเฉพาะเรื่องงบประมาณในการบริหารจัดการเว็บไซต์ ข้อมูลบนเพจควรมีความถูกต้อง ครบถ้วน และเข้าถึงได้ง่าย รวมถึงควรอัปเดตเป็นระยะเพื่อรองรับการใช้งานในระยะยาวเมื่อเปรียบเทียบกับโครงการในอดีตที่เคยเก็บข้อมูลครอบคลุมทั่วทั้งจังหวัด จะพบว่างานวิจัยในปัจจุบันมีขอบเขตแคบลง โดยเน้นเฉพาะสามแหล่งเท่านั้น ทั้งที่ในอดีตมีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวในระดับจังหวัดอย่างเป็นระบบ จึงมีข้อเสนอให้ดึงข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ หรือจากหน่วยงานภาครัฐมาประกอบเพื่อเสริมความแข็งแกร่งของฐานข้อมูลให้ครอบคลุมยิ่งขึ้นสุดท้ายผู้ทรงคุณวุฒิเน้นย้ำว่างานวิจัยควรตั้งอยู่บนเป้าหมายที่ชัดเจน และต้องเชื่อมโยงกับความต้องการของชุมชนในพื้นที่เป็นหลัก การมีส่วนร่วมของชุมชนจะช่วยให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ทั้งในเชิงวางแผนพัฒนา และในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน^{๘๑}

^{๘๑} สนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๓, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

สรุปผลการประเมินความพึงพอใจและความเหมาะสมของการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา จากการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถสรุปประเด็นหลักได้ ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วม การระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในหลากหลายสาขา เช่น วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยว และการพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยสะท้อนบริบทของพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน อาทิ ห้องน้ำ ที่จอดรถ พื้นที่พักผ่อน ซึ่งยังขาดความพร้อมในหลายจุด อีกทั้งมีข้อเสนอให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงแนวทางการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับวิถีชุมชน และการออกแบบสื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ

๒. การมีส่วนร่วมของเยาวชนและการจัดทำสื่อสร้างสรรค์กิจกรรมสำรวจแหล่งเรียนรู้โดยเยาวชนถือเป็นจุดเด่นของโครงการ โดยเยาวชนได้ลงพื้นที่จริง ศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของสถานที่สำคัญ เช่น วัดโสธร ตลาดบ้านใหม่ และวัดสมาน พร้อมออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ด้วยเครื่องมือดิจิทัลอย่าง Canva ซึ่งช่วยเพิ่มความน่าสนใจและเข้าถึงผู้ชมได้ง่าย นอกจากนี้ ยังมีการวางแผนเส้นทางท่องเที่ยวแบบวันเดียว (One-day Trip) เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ

๓. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมวัดโสธรฯ มีบทบาทเป็นแหล่งท่องเที่ยวศรัทธา ที่เชื่อมโยงความเชื่อของชุมชนกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ผ่านประเพณีสำคัญ เช่น พิธีอัญเชิญหลวงพ่อโสธรจากแม่น้ำตลาดบ้านใหม่ สะท้อนวิถีชีวิตชาวฉะเชิงเทรา และได้รับการส่งเสริมเป็นชุมชนยลวิถี แต่ยังคงขาดข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เครือข่ายวัดใกล้เคียง และผู้ประกอบการวัดสมานรัตนารามโดดเด่นด้วยความเชื่อสายมูเตลู และประติมากรรมพุทธศิลป์ร่วมสมัย ซึ่งมีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสัญลักษณ์

๔. ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนางานวิจัยและระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าข้อมูลในปัจจุบันยังให้น้ำหนักด้านการประชาสัมพันธ์มากกว่าการวิจัยเชิงวิชาการ และยังขาดการวางระบบข้อมูลอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการอัปเดตเว็บไซต์ให้ทันสมัยและใช้งานได้จริง ข้อมูลที่นำเสนอควรครบถ้วน ถูกต้อง และเข้าถึงง่าย รวมถึงควรจัดเก็บข้อมูลด้านผู้ประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานะของนักท่องเที่ยวให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น มีข้อเสนอให้พัฒนางานวิจัยเชิงลึกโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงสถาปัตยกรรม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และศาสนา พร้อมทั้งแนะนำให้ดึงข้อมูลจากหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความครอบคลุม และเปรียบเทียบกับงานในอดีตที่มีการวางแผนเชื่อมโยงทั้งจังหวัดอย่างเป็นระบบดังนั้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีจุดเริ่มต้นที่ดี แต่ยังคงต้องปรับปรุงในด้านการพัฒนา

ฐานข้อมูล การออกแบบกิจกรรมเชิงลึก และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยอย่างแท้จริงในระยะยาว และสามารถพัฒนาเป็นต้นแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนต่อไป^{๔๒}

๕.๑.๖ ผลการปรับปรุงกระบวนการ

ผลการปรับปรุงการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา กระบวนการนี้สามารถแบ่งออกเป็น ๖ ขั้นตอน ดังนี้

๑) การสำรวจและวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ พร้อมทั้งวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคของแต่ละพื้นที่เพื่อประกอบการวางแผนพัฒนาในพื้นที่ วัดโสธรวรารามวรวิหาร ตลาดบ้านใหม่ และวัดสมานรัตนาราม

๒) การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก เช่น วัดโสธรวรารามวรวิหาร ตลาดบ้านใหม่ และวัดสมานรัตนาราม อีกทั้งในชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

๓) การพัฒนาและปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ คณะผู้วิจัยพัฒนาพื้นที่และเนื้อหาของแหล่งเรียนรู้ เช่น แผนที่ภายในวัด ภายนอกวัด และการจัดทำป้ายความรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรม และการอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรในชุมชน

๔) การจัดตั้งและขยายเครือข่ายความร่วมมือ สร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย ส่งเสริมการจัดกิจกรรมร่วมกัน และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๕) การประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ เว็บไซต์ สื่อโซเชียลมีเดีย รวมถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อสร้างการรับรู้และกระตุ้นความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกพื้นที่

๖) การประชาสัมพันธ์และสื่อสารสาธารณะ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ เว็บไซต์ หรือโซเชียลมีเดีย เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และกิจกรรมท่องเที่ยววัฒนธรรม รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ของพื้นที่

^{๔๒} สนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๓, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

๗) การติดตาม ประเมินผล จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมาย และปรับปรุงกระบวนการพัฒนา รวมถึงวางแผนการดำเนินงานในระยะยาวเพื่อความยั่งยืนของแหล่งเรียนรู้และเครือข่าย

๕.๒ อภิปรายผล

ในการวิจัยความคิดเห็นของการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเยือนวัดโสธรวรารามมักมีเป้าหมายหลักเพื่อขอพรหลวงพ่อโสธรและชื่นชมความงามของพระอุโบสถ อย่างไรก็ตาม บริเวณพื้นที่ยังไม่มีการจัดทำข้อมูลหรือสื่อที่เพียงพอเพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม หรือความสำคัญของสถานที่ดังกล่าว นอกจากนี้ การขาดจุดประชาสัมพันธ์เฉพาะที่มุ่งเน้นการเผยแพร่ความรู้เชิงวัฒนธรรมยังเป็นข้อจำกัดที่ควรได้รับการแก้ไข ถึงได้เปิดรับเยาวชนและประชาชน อาสาสมัครและประชาชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๒๕ คน จัดกลุ่มและจับคู่เพื่อ สํารวจและวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ลักษณะของแหล่งเรียนรู้ที่สำรวจเป็นแหล่งที่สะท้อน ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ และวิถีชีวิตของชุมชน นำเสนอผ่าน สถาปัตยกรรม ศิลปะ และกิจกรรมทางสังคมส่งเสริมให้เยาวชนศึกษา สภาพของจริง และนำข้อมูลมาใช้ในการออกแบบพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสม และข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับพระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกโร), พระสิทธินิติธาดา (ชลัช โชติทตฺโต), อุดลย์ คนแรง, สมบัติ อรรถพิมล ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องสภาพปัญหาในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ.๒๕๖๗^{๘๓} ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ๑) มีโบราณสถานที่สวยงาม สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ทั่วโลก ๒) เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม มีความหลากหลายทางด้านศาสนา และเป็นเมืองแห่งสันติสุข ๓) มีวัดจำนวนมากที่สวยงาม เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทั้งของคนไทยและชาวต่างประเทศ

๕.๒.๒ ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจความต้องการ โดยใช้

^{๘๓} พระอุดมสิทธินายก (กำพลคุณ งกโร), et al. "สภาพปัญหาในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา." วารสารสห วิทยาการ นวัตกรรม บริหารศน์ ๗.๑ พ.ศ. ๒๕๖๖ หน้า ๒๖๐-๒๖๙.

เครื่องมือในการแจกแบบสอบถามในแต่ละพื้นที่ และสัมภาษณ์ผู้ที่ให้ข้อมูลในเขตพื้นที่ ๓ แห่งด้วยกัน ควรรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัด ความสำคัญทางศาสนา และตำนานหลวงพ่อโสธรที่ลอยน้ำมาเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้ศึกษาการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่วัดโสธรวรารามวรวิหารมุ่งเน้นการอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย โดยมีการพัฒนาแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑสถาน และศูนย์เรียนรู้ เพื่อให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้รับความรู้ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว ภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น นิทรรศการ และสื่อดิจิทัล เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดียิ่งขึ้นแก่ผู้มาเยือน ผู้วิจัยได้จัดสร้างคู่มือการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดฉะเชิงเทรา และพัฒนาอบรมเยาวชนได้ถอดบทเรียนแหล่งการเรียนรู้ที่สามารถสะท้อนประวัติศาสตร์ความเชื่อและวิถีชีวิตของชุมชน ผ่านสถาปัตยกรรม ศิลปะ และกิจกรรมทางวัฒนธรรม และจัดทำแผนที่แหล่งเรียนรู้ผ่าน Canva เพื่อให้เยาวชนได้การพัฒนาทักษะการออกแบบแผนที่แหล่งเรียนรู้แปดริ้ว (One Day Trip) จนมีการรวมตัวกันสร้างเครือข่ายยังเกิดโดยการรับสมัครเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมต่อมีการสร้างกลุ่ม Line เครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับพัชราภา สิงห์ธนสาร และกฤษฎ์ดิณณ์ พันธุ์ ไพโรจน์ ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงพ่อดิม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต พ.ศ. ๒๕๖๖^{๔๔} ผลการวิจัยพบว่า มีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะด้านมัคคุเทศก์ให้กับเยาวชน จำนวน ๙๖ คน ฝึกหัดครูให้เป็นผู้ช่วยวิทยากร จำนวน ๒๗ คน และประชุมกลุ่มเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้นำชุมชนและชาวบ้าน จำนวน ๙๒ คน

๕.๒.๓ ด้านการเสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอด ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์และการนำเสนอที่เหมาะสมกับผู้เรียนและนักท่องเที่ยวการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน และสถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวการบูรณาการแหล่งเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่สามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ทันสมัยและเข้าถึงได้ง่าย การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น AR/VR แอป

^{๔๔} พัทธราภา สิงห์ธนสาร, and กฤษฎ์ดิณณ์ พันธุ์ ไพโรจน์. "การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาและวัฒนธรรมตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงพ่อดิมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต." วารสาร มนุษยศาสตร์ และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม พ.ศ. ๒๕๖๖ หน้า ๕๔๘-๕๖๕.

พลิเคชัน และแพลตฟอร์มออนไลน์ ช่วยให้การเรียนรู้และการท่องเที่ยวมีความน่าสนใจมากขึ้นควรมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม รวมถึงผู้พิการและผู้สูงอายุ บทบาทของเยาวชนและชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้การมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชนในการศึกษาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ช่วยสร้าง ความตระหนักรู้และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นกิจกรรมการเรียนรู้ภาคสนาม เช่น การสำรวจพื้นที่จริง การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ และการถ่ายทอดองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพ แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนควรเน้นการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกับวัฒนธรรมท้องถิ่นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต้องคำนึงถึง ความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราให้มีประสิทธิภาพและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับทัศนีย์ ดอนเนตร์ ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ยลวิถี สู่ความยั่งยืนในชุมชนท่ามะโอ พ.ศ. ๒๕๖๖^{๔๕} ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนท่ามะโอมีวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ การเยี่ยมชมสถานที่สำคัญ ธรรมชาติสวยงาม อาหารท้องถิ่นอร่อย ชุมชนอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอย่างดี และพัฒนาสมรรถนะที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ ๒) ผลการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ยลวิถี สู่ความยั่งยืนในชุมชนท่ามะโอพบว่า ประชาชนและหน่วยงานร่วมกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว ส่งเสริมการตลาดผ่าน Soft power และกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม มุ่งสร้างธุรกิจและผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มรายได้ให้ชุมชน ๓) ผลนำเสนอกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ยลวิถี สู่ความยั่งยืนในชุมชนท่ามะโอ พบว่า แนวทางการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน เน้นการสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น พัฒนาการศึกษา ส่งเสริมความสะอาด อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน พร้อมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การเข้าถึงสิทธิอย่างเท่าเทียม และการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาชุมชน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถสรุปข้อเสนอแนะได้ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

^{๔๕} ทัศนีย์ ดอนเนตร์. "กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนยลวิถีสู่ความยั่งยืนในชุมชนท่ามะโอ."

๕.๓.๑.๑ ควรมีการจัดทำนิทรรศการถาวรและหมุนเวียน ที่นำเสนอข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน

๕.๓.๑.๒ ควรมีความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และสถาบันการศึกษา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

๕.๓.๑.๓ ควรมีแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ระยะยาวที่ ส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๓.๒.๑ ควรศึกษาสภาพแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมต่อเศรษฐกิจและชุมชน

๕.๓.๒.๒ ควรศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ร่วมกับดิจิทัล

๕.๓.๒.๓ ควรดำเนินการต่อเนื่องของเครือข่ายแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กาญจน การุณ, การบริหารการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของ
ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต
๒ สาขาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๗.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูป
การศึกษา, กรุงเทพมหานคร : บริษัทซัคเซสมีเดีย จำกัด, ๒๕๕๓. หน้า ๓๒.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูป
การศึกษา, กรุงเทพมหานคร : บริษัทซัคเซสมีเดีย จำกัด, ๒๕๕๓, หน้า ๒๘.

การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว, กรุงเทพมหานคร : บริษัทโอ เอสพรีนติ้ง
เฮาส์, ๒๕๕๔.

กรณี์ ฌอนอมกุล, “พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดสกลนคร”,
รายงานการศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๘.

การเรียนรู้แนวใหม่, กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖, หน้า ๑๔๔.

คิมเบล Kimble อังในทิตินา แคมมณี และคณะ, กระบวนการเรียนรู้: ความหมาย แนวทางการ
พัฒนา และปัญหาข้อข้องใจ, พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ จำกัด.
๒๕๕๕, หน้า ๒๑ - ๒๒.

จิตวิทยาการเรียนรู้(ออนไลน์), จาก<http://www.baanjommyut.com>, สืบค้นเมื่อ ๒๐ เมษายน, ๒๕๖๐.
บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, กรุงเทพมหานคร: เพรส แอนด์ ดีไซน์, ๒๕๕๘,
หน้า ๒๗.

บุษบา ช่วยแสง, การพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนบ้านหนองอ้นน้อยอำเภอนอง
วัวขอ จังหวัดอุดรธานี, ๒๕๕๓, หน้า ๑๐.

พระมหาวิชาญ เลี้ยวเส็ง, “พุทธศิลป์กับการท่องเที่ยว : ศึกษาบทบาทของวัดในการอนุรักษ์พุทธ
ศิลป์เพื่อการท่องเที่ยว”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๔.

ประเวศ วะสี. แนวคิดเกี่ยวกับระบบพัฒนาการเรียนรู้, สานปฏิรูป ๒, ๒๕๔๒ หน้า ๓๑.

มนต์ชัย เทียนทอง, เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ Mentor Coached ThinkPair-Share เพื่อ

เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการเรียนรู้ออนไลน์, วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนคร
เหนือ, ๑๘, ๑, ๒๕๕๑, ม.ค. - เม.ย, หน้า ๑๐๐.

พจนานุกรมของเว็บสเตอร์ (Webster 's Third New International Dictionary) อ้างในทิตินา แคม
มณี และคณะ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑ - ๒๒.

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ, กรุงเทพมหานคร :

โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, ๒๕๔๙. หน้า ๖.

คอนบาค (Cronbach) อ้างในทิตินา แคมมณี และคณะ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑ - ๒๒.

ธนา ประมุขกุล. เครือข่าย. วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๓ กค -
กย ๒๕๔๔.

ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์
๒๕๔๖, หน้า ๙๖๗.

รัฐเขต ศรีเกื้อกูล, บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ใน
พระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๖๔. บทคัดย่อหน้า ๑๕.

ประดินันท์ อุปรมัย, เอกสารการสอนชุดวิชาพื้นฐานการศึกษา หน่วยที่ ๔ มนุษย์กับการเรียนรู้, พิมพ์
ครั้งที่ ๑๕, นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๐, หน้า ๑๒๑.

วีระพล ทองมา, ประเจต อำนวย. ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อประชาชนใน
พื้นที่ ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร
มหาวิทยาลัยแม่โจ้: เชียงใหม่, ๒๕๔๗. หน้า ๒๔.

นฤมล นิราทร, การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ, กรุงเทพมหานคร สาขา
พัฒนาแรงงานและสวัสดิการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๔. หน้า ๖.

ภัทรสุภา สีสานภาพรรณ, “การท่องเที่ยวเชิงพุทธ : ศึกษาเฉพาะกรณีแหล่งวัฒนธรรมใน
กรุงเทพมหานคร”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

ศิรินันท์ สามัญ, การเรียนรู้ด้วยตนเอง, ๒๕๔๑, หน้า ๒๑.

วันขพร จันทรักษา, “ปัจจัยและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง
ศาสนา กรณีศึกษา เขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๒.

เศกสรรค์ ยวงนิษฐ์, ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว, (พิมพ์ครั้งที่ ๒). ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑.

อภิรักษ์ ไพบูลย์, “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวประเภทวัด : กรณีศึกษา วัดใหม่ทุ่งคา

ต.กำแพงเพชร อ.รัตภูมิ จ.สงขลา”, รายงานการค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรังสิต, ๒๕๕๑.

อัญชลี สมใจ, “ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา : กรณีศึกษาวัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัด
ฉะเชิงเทรา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร,
๒๕๕๒.

อภิษฎา ศรีเครือตอง และคณะ , การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรี,คณะ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๘,
หน้า ๑๕-๑๖.

ฮิลการ์ด และ เบาเวอร์ (Hilgard & Bower) อ้างในทิสนา แคมมณี และคณะ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑
- ๒๒.

ภาษาอังกฤษ

Aronson, E., Blaney, N., Stephin, C., Sikes, J., & Snapp, The jigsaw classroom. Beverly
Hills, CA: Sage Publishing, 1978, pp.22-25.

Barkley, E. F., Cross, K. P. & Major, C. H, Collaborative Learning Technique :
A handbook for college faculty, San Francisco, CA: Jossey-Bass, 2005, p.9

Bloom, B., Englehart, M., Furst, E., Hill, W., & Krathwohl, Taxonomy of educational
objectives: The classification of educational goals, Handbook: Cognitive
Domain, New York : Longmans Green, 1956.

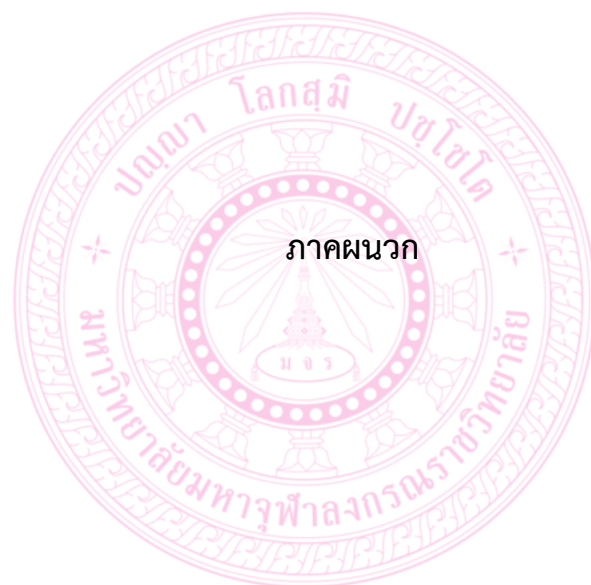
Johnson, D. & Johnson, R, Learning Together and Alone, New Jersey: Prentice Hall,
1983.

Boissevain, Jeremy, Friends of Friends : Network, Manipulators and Coalitions,
Oxford : Basil Blackwell, 1974.

Gee, C. Y. and Choy. J. L. **The Travel Industry**. New York: Van Nostrand. 1989.

Slavin, R. E. Student Teams and Achievement Divisions, **Journal of Research and
Development in Education**, 12, 1, 1978, Fall), p.39 - 49.

Paul Starkey, Networking for Development, London: International Forum for Rural
Transport and Development, 1997.

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและไบนินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย ว.๒๖๗/๒๕๖๗

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายงานการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อข้อเสนอการวิจัย: กระบวนการพัฒนารฐานข้อมูลและศักยภาพการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

(The Process of Development a Database and the Potential to Promote Cultural Tourism in Chachoengsao Province)

รหัสข้อเสนอการวิจัย: MCU RS 800767019

สถาบันที่สังกัด: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร

ผู้วิจัยหลัก: นายพรภิรมย์ ยอดบุญ

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

๑. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๗
๒. เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๗
๓. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๗
๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	ฉบับที่ วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๗

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๗

หมายเลขใบรับรอง: ว.๒๖๗/๒๕๖๗

วันที่ให้การรับรอง: ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๗

วันหมดอายุใบรับรอง: ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๘

ที่ อว ๘๐๐๗/ว.๒๖๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๗

เรื่อง รับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

เจริญพร นายพรภิรมย์ ยอดบุญ / นักวิจัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย เพื่อทำการวิจัยในเรื่อง “กระบวนการการพัฒนาฐานข้อมูลและศักยภาพการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา” มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ได้พิจารณาเครื่องมือการวิจัยของท่าน โดยให้มีการแก้ไขปรับปรุง/เพิ่มเติมเอกสาร ตามเอกสารแนบ

จึงเจริญพรมาทราบและดำเนินการต่อไป.

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

โครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิจัยและเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๒. แบบสอบถามแบ่งเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ สภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๓. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ คนในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๔. การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ในภาพรวม จึงไม่มีผลใดๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถาม

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ท่านเลือกให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. เพศ

() ชาย () หญิง

๒. อายุ

() ต่ำกว่า ๒๐ ปี () ๒๐-๓๐ ปี
() ๓๑-๔๐ ปี () ๔๑-๕๐ ปี
() ๕๑-๖๐ ปี () ๖๑ ปี ขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

() ประถมศึกษา () มัธยมศึกษาตอนต้น
() มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. () อนุปริญญา/ปวส.
() ปริญญาตรี () สูงกว่าปริญญาตรี

๓. อาชีพ

() เกษตรกร () รับจ้าง () ธุรกิจส่วนตัว
() ข้าราชการ () พนักงานรัฐวิสาหกิจ () พนักงานบริษัทเอกชน
() นักเรียน/นักศึกษา () อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

๔. รายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือน

() ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท () ๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท
() ๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท () ๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท
() มากกว่า ๓๐,๐๐๑ บาท

๕. พื้นที่ชุมชน

() ชุมชนวัดโสธรวราราม วรวิหาร () ชุมชนตลาดบ้านใหม่ ๑๐๐ ปี
() ชุมชนวัดสมานรัตนาราม

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง

โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อโดยละเอียดแล้วพิจารณาว่าแต่ละข้อเป็นสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา มากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับสภาพการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามความเป็นจริงที่ปฏิบัติอยู่ในขณะนี้ เพียงข้อละ ๑ เครื่องหมาย และโปรดตอบให้ครบทุกข้อ ซึ่งตัวเลขระดับสภาพการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีเกณฑ์การพิจารณา มีดังนี้

- ระดับ ๕ หมายถึง ความพึงพอใจระดับอยู่ในระดับมากที่สุด
 ระดับ ๔ หมายถึง ความพึงพอใจระดับอยู่ในระดับมาก
 ระดับ ๓ หมายถึง ความพึงพอใจระดับอยู่ในระดับปานกลาง
 ระดับ ๒ หมายถึง ความพึงพอใจระดับอยู่ในระดับน้อย
 ระดับ ๑ หมายถึง ความพึงพอใจระดับอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่มีข้อความตรงกับความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่าน

สภาพปัจจุบันด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๑. มีนโยบายการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน					
๒. มีนโยบายการอนุรักษ์และสืบทอดแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน					
๓. มีนโยบายการเพิ่มมูลค่าเชิงเศรษฐกิจแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน					

สภาพปัจจุบันด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๔. มีแผนยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมสนับสนุนการใช้ แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน					
๕. มีแผนปฏิบัติการที่ส่งเสริมสนับสนุนการใช้ แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน					
๖. มีมาตรการการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมใน ชุมชน					
๗. มีการรณรงค์การบูรณาการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน					
๘. มีการสนับสนุนให้ครู บุคลากรไปทัศนศึกษาแหล่ง เรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาการ จัดการเรียนการสอน					
๙. มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการใช้แหล่ง เรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน					
๑๐. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการใช้ แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน					
๑๑. มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามี ส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้เชิง วัฒนธรรมในชุมชน					
๑๒. มีการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงความสำคัญของ การใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน					
๑๓. มีการจัดประชุม อบรม และรับฟังความ คิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้แหล่งเรียนรู้ เชิงวัฒนธรรมในชุมชน					
๑๔. มีการบูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้เชิง วัฒนธรรมในชุมชนกับการจัดการเรียนการสอน					

สภาพปัจจุบันด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๑๕. มีการนิเทศ กำกับ และติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน					
๑๖. มีการประเมินผลการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน					
๑๗. มีการรายงานผลการดำเนินงานให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน					
๑๘. มีการนำผลการประเมินมาใช้วางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน					
๑๙. มีการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชนในการจัดการเรียนการสอนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่กำหนด					
๒๐. มีการจัดการเรียนการสอนได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลและองค์กรในชุมชน เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น					
๒๑. มีการจัดการเรียนการสอนได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น วิถีชีวิตริมคลอง ตลาดน้ำ					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง

๑. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัย เรื่อง “การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา” ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา”

๒. แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น ๗ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลผู้ตอบแบบสำรวจ

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผู้วิจัยหวังว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสำรวจด้วยดีและขอขอบคุณให้ความร่วมมือ

ขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

นายदनัย ทองบุญมา

หัวหน้าโครงการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์นี้ แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลผู้ตอบแบบสำรวจ

ชื่อ..... ฉายา/นามสกุล..... อายุ..... ปี

ตำแหน่ง..... เบอร์โทรศัพท์.....

ที่อยู่ / สถานที่ทำงาน.....

.....

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์ สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และ เครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๒.๑ สภาพปัจจุบันของการการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม

๑) ทรัพยากรการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

๒) การวางแผนการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็น
อย่างไร

.....

.....

.....

๓) บุคลากรและบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๔) งบประมาณสำหรับการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๕) อาคารและสถานที่ในการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๖) การเผยแพร่ความรู้ของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๗) การบริการและการอำนวยความสะดวกของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๘) การประชาสัมพันธ์ของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๙) การดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๑๐) ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๒.๒ แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑) แนวทางการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

๒) แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เกิดความเข้มแข็งควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

๒.๓ สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑) ปัจจุบันการดำเนินงานของเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ของท่านมีลักษณะเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๒) ภาคิเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประกอบไปด้วยใครบ้าง? (เครือข่ายภายในชุมชน และเครือข่ายนอกชุมชน)

๓) เกิดการรวมตัวของเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเหล่านี้ได้อย่างไร ?

๔) มีกระบวนการดำเนินการจัดการของเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างไร?

- การวางแผน
- การตัดสินใจ
- การดำเนินการ
- การติดตามประเมินผล

๕) มีปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอะไรบ้าง ?

๒.๔ แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑) แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรเป็นอย่างไร?

๒) แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายให้เกิดความเข้มแข็งควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

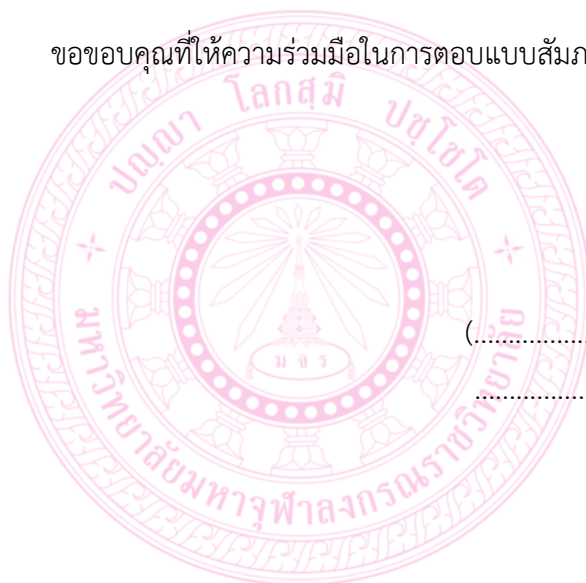
.....

๓. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ของท่าน

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

ผู้สัมภาษณ์

(.....)

...../...../.....

ภาคผนวก ง
หนังสือนำ

ที่ พิเศษ/๒๕๖๗

วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มจร
๑๕๘ ถ.ศรีโสธร ต.หน้าเมือง
อ.เมืองฉะเชิงเทรา จ.ฉะเชิงเทรา
๒๔๐๐๐

๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตตรวจเครื่องมือ

เรียน นายกฤษ วิชาญสิน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารการวิจัย ๓ บท จำนวน ๑ ฉบับ

๒. แบบหาคุนภาพเครื่องมือ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยข้าพเจ้า นายดนัย ทองบุญมาและคณะ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดทำโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา” ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา” โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยในหัวข้อดังกล่าว

ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถาม และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีและขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(นายดนัย ทองบุญมา)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

ติดต่อประสานงาน

มือถือ ๐๙ ๔๐๐๙ ๖๔๘๙

ที่ พิเศษ/๒๕๖๗

วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มจร
๑๕๘ ถ.ศรีโสธร ต.หน้าเมือง
อ.เมืองฉะเชิงเทรา จ.ฉะเชิงเทรา
๒๔๐๐๐

๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตตรวจเครื่องมือ

เรียน อาจารย์วรวิทย์ มณีนันทวัฒน์ รองผู้อำนวยการศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารการวิจัย ๓ บท จำนวน ๑ ฉบับ

๒. แบบหาคคุณภาพเครื่องมือ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยข้าพเจ้า นายดนัย ทองบุญมาและคณะ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดทำโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา” ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา” โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยในหัวข้อดังกล่าว

ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถาม และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีและขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(นายดนัย ทองบุญมา)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

ติดต่อประสานงาน

มือถือ ๐๙ ๔๐๐๙ ๖๔๘๙

ที่ พิเศษ/๒๕๖๗

วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มจร
๑๕๘ ถ.ศรีโสธร ต.หน้าเมือง
อ.เมืองฉะเชิงเทรา จ.ฉะเชิงเทรา
๒๔๐๐๐

๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตตรวจเครื่องมือ

เรียน อาจารย์ณัฐ สบายสุข

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารการวิจัย ๓ บท จำนวน ๑ ฉบับ

๒. แบบหาคคุณภาพเครื่องมือ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยข้าพเจ้า นายดนัย ทองบุญมาและคณะ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดทำโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา” ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา” โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยในหัวข้อดังกล่าว

ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถาม และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีและขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(นายดนัย ทองบุญมา)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

ติดต่อประสานงาน

มือถือ ๐๙ ๔๐๐๙ ๖๔๘๙

ที่ พิเศษ/๒๕๖๘

วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มจร
๑๕๘ ถ.ศรีโสธร ต.หน้าเมือง
อ.เมืองฉะเชิงเทรา จ.ฉะเชิงเทรา
๒๕๐๐๐

๒๓ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตประชาสัมพันธ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยข้าพเจ้า นายดนัย ทองบุญมา และคณะ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดทำโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา” ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเยาวชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา” โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยในหัวข้อดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ฉันทวิมลพรศิริมาศกุล

Punthi P.

เรียนมาด้วยความนับถือ

(นายดนัย ทองบุญมา)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

ติดต่oprasanงาน

มือถือ ๐๘ ๓๕๑๙ ๙๖๑๕

ที่ พิเศษ/๒๕๖๘

วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มจร
๑๕๘ ถ.ศรีโสธร ต.หน้าเมือง
อ.เมืองฉะเชิงเทรา จ.ฉะเชิงเทรา
๒๔๐๐๐

๒๓ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ดร. ศิริกมล งามน้อยบุรุษ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยข้าพเจ้า นายดนัย ทองบุญมา และคณะ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดทำโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา” ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเยาวชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา” โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยในหัวข้อดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(นายดนัย ทองบุญมา)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

๑๖๐๔

ดร. ศิริกมล งามน้อยบุรุษ

ติดต่อประสานงาน

มือถือ ๐๘ ๓๕๑๓๙ ๙๖๑๕

ที่ พิเศษ/๒๕๖๘

วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มจร
๑๕๘ ถ.ศรีโสธร ต.หน้าเมือง
อ.เมืองฉะเชิงเทรา จ.ฉะเชิงเทรา
๒๕๐๐๐

๒๓ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายวิฑิต วัฒนวิทย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยข้าพเจ้า นายดนัย ทองบุญมา และคณะ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดทำโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา” ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเยาวชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา” โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยในหัวข้อดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(นายดนัย ทองบุญมา)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

ติดต่อประสานงาน

มือถือ ๐๘ ๓๕๑๙ ๙๖๑๕

วิฑิต

 นายวิฑิต วัฒนวิทย์

ที่ พิเศษ/๒๕๖๘

วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มจร
๑๕๘ ถ.ศรีโสธร ต.หน้าเมือง
อ.เมืองฉะเชิงเทรา จ.ฉะเชิงเทรา
๒๔๐๐๐

๒๒ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยข้าพเจ้า นายดนัย ทองบุญมา และคณะ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดทำโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง
“การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา”
ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเยาวชนใน
จังหวัดฉะเชิงเทรา” โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth
Interview) เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยในหัวข้อดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ
ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทาง
วิชาการต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

ผู้ใด ทิศาทัษ

(นายดนัย ทองบุญมา)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

ที่ พิเศษ/๒๕๖๘

วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มจร
๑๕๘ ถ.ศรีโสธร ต.หน้าเมือง
อ.เมืองฉะเชิงเทรา จ.ฉะเชิงเทรา
๒๔๐๐๐

๒๒ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน คุณพิฑิม กักสุวรรณ ประธานชุมชนตลาดบ้านใหม่
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยข้าพเจ้า นายดนัย ทองบุญมา และคณะ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดทำโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง
“การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา”
ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเยาวชนใน
จังหวัดฉะเชิงเทรา” โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth
Interview) เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยในหัวข้อดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ
ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งจะประโยชน์ในทาง
วิชาการต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

อ.ดนัย ทองบุญมา
ท.ก.ก.สุวรรณ

(นายดนัย ทองบุญมา)
หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

ติดต่อประสานงาน

มือถือ ๐๘ ๓๕๑๙ ๙๖๑๕

ที่ พิเศษ/๒๕๖๘

วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มจร
๑๕๘ ถ.ศรีโสธร ต.หน้าเมือง
อ.เมืองฉะเชิงเทรา จ.ฉะเชิงเทรา
๒๔๐๐๐

๒๒ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

นมัสการ อังปัสสราวุธ เพือกแดง (จันทนะ), ดร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยข้าพเจ้า นายดนัย ทองบุญมา และคณะ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดทำโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา” ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเยาวชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา” โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยในหัวข้อดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความเคารพ

(นายดนัย ทองบุญมา)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

ติดต่อประสานงาน

มือถือ ๐๘ ๓๕๑๙ ๙๖๑๕

ที่ พิเศษ/๒๕๖๘

วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มจร
๑๕๘ ถ.ศรีโสธร ต.หน้าเมือง
อ.เมืองฉะเชิงเทรา จ.ฉะเชิงเทรา
๒๔๐๐๐

๒๒ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน คุณธัญชยา ภริรักษ์จิรบูรณ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยข้าพเจ้า นายดนัย ทองบุญมา และคณะ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดทำโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา” ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเยาวชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา” โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยในหัวข้อดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

เรียนด้วยความเคารพ

ธัญชยา ภริรักษ์จิรบูรณ์

(นายดนัย ทองบุญมา)
หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

ติดต่อประสานงาน
มือถือ ๐๘ ๓๕๑๙ ๙๖๑๕

ที่ พิเศษ/๒๕๖๘

วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มจร
๑๕๘ ถ.ศรีโสธร ต.หน้าเมือง
อ.เมืองฉะเชิงเทรา จ.ฉะเชิงเทรา
๒๔๐๐๐

๒๒ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยข้าพเจ้า นายดนัย ทองบุญมา และคณะ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดทำโครงการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง “การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา” ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเยาวชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา” โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยในหัวข้อดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

กัณฐก กนกทิพย์พรชัย

(นายดนัย ทองบุญมา)
หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

ติดต่อประสานงาน

มือถือ ๐๘ ๓๕๑๙ ๙๖๑๕

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
 โครงการวิจัยย่อยที่ ๑ เรื่อง กระบวนการพัฒนาฐานข้อมูลและศักยภาพการส่งเสริมการท่องเที่ยว
 เชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา
 ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเยาวชน
 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา
 วันศุกร์ที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป
 ณ ห้องประชุม ๔๐๙ วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ที่	ชื่อ นามสกุล	ตำแหน่ง	ลายเซ็น
๑	พระครูสุตธรรมาภรณ์, ผศ.ดร.	รองเจ้าคณะจังหวัดฉะเชิงเทรา	
๒	พระครูสิริวิริยธาดา	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโสธรวราราม วรวิหาร	
๓	นางพวงผกา วัฒนภักตร์	ผู้แทนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ฉะเชิงเทรา	
๔	นางสาวสุนทรี เจียสุวรรณ	ผู้แทนสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดฉะเชิงเทรา	
๕	อาจารย์ธนเทพ ศิริพัลลภ	รองคณบดี ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	
๖	อาจารย์วชิรพงศ์ มณีนันทวัฒน์	รองผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม และท้องถิ่น	
๗	นางนุชนาด ธงทองทิพย์	วัดโสธรวราราม วรวิหาร	
๘	นายสรพงษ์ สุรพิพิธ	คณะกรรมการชมรมรักษตลาดบ้านใหม่ ฝ่ายประชาสัมพันธ์	
๙	นายวิทยาพล เป้าเปี่ยมทรัพย์	กรรมการมูลนิธิโรงพยาบาลวัดสมาน รัตนาราม	
๑๐	นายมานิช เถาว์เพ็ง	กรรมการมูลนิธิโรงพยาบาลวัดสมาน รัตนาราม	
๑๑	คุณธารทิพย์ สุปิน	ตัวแทนจากตลาดบ้านใหม่	
๑๒	คุณสุภัทสร ประภาเลิศ	นอว.อ.ฉะเชิงเทรา	
๑๓			
๑๔			

สรุปแบบหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณาคำถามว่า ข้อคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงตามสิ่งที่ต้องการวัด เนื้อหา หรือ วัตถุประสงค์ มากน้อยเพียงใด โดยใช้เกณฑ์การประเมินดังนี้

ให้คะแนน	+๑	หมายถึง	แน่ใจว่าคำถามนั้นวัดตามจุดประสงค์การวิจัย
ให้คะแนน	๐	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นวัดตามจุดประสงค์การวิจัย
ให้คะแนน	-๑	หมายถึง	แน่ใจว่าคำถามนั้นไม่วัดตามจุดประสงค์การวิจัย

แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ หาค่า ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ หรือเนื้อหา (หรือ IOC) จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เรียนรู้	เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การ
	เมื่อ	$\frac{\sum R}{N}$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
		N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .๕๐ ขึ้นไป เป็นข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ท่านเลือกให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. เพศ

() ชาย () หญิง

๒. อายุ

() ต่ำกว่า ๒๐ ปี () ๒๐-๓๐ ปี
() ๓๑-๔๐ ปี () ๔๑-๕๐ ปี
() ๕๑-๖๐ ปี () ๖๑ ปี ขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

() ประถมศึกษา () มัธยมศึกษาตอนต้น
() มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. () อนุปริญญา/ปวส.
() ปริญญาตรี () สูงกว่าปริญญาตรี

๓. อาชีพ

() เกษตรกร () รับจ้าง () ธุรกิจส่วนตัว
() ข้าราชการ () พนักงานรัฐวิสาหกิจ () พนักงานบริษัทเอกชน
() นักเรียน/นักศึกษา () อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

๔. รายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือน

() ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท () ๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท
() ๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท () ๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท
() มากกว่า ๓๐,๐๐๑ บาท

๕. พื้นที่ชุมชน

() ชุมชนวัดโสธรวราราม วรวิหาร () ชุมชนตลาดบ้านใหม่ ๑๐๐ ปี
() ชุมชนวัดสมานรัตนาราม

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง

โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อโดยละเอียดแล้วพิจารณาว่าแต่ละข้อเป็นสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา มากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับสภาพการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามความเป็นจริงที่ปฏิบัติอยู่ในขณะนี้ เพียงข้อละ ๑ เครื่องหมาย และโปรดตอบให้ครบทุกข้อ ซึ่งตัวเลขระดับสภาพการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีเกณฑ์การพิจารณา มีดังนี้

- ระดับ ๕ หมายถึง ความพึงพอใจระดับอยู่ในระดับมากที่สุด
 ระดับ ๔ หมายถึง ความพึงพอใจระดับอยู่ในระดับมาก
 ระดับ ๓ หมายถึง ความพึงพอใจระดับอยู่ในระดับปานกลาง
 ระดับ ๒ หมายถึง ความพึงพอใจระดับอยู่ในระดับน้อย
 ระดับ ๑ หมายถึง ความพึงพอใจระดับอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่มีข้อความตรงกับความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่าน

สภาพปัจจุบันด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่			สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	รวม	ค่าIOC	แปลผล
๑. มีนโยบายการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
๒. มีนโยบายการอนุรักษ์และสืบทอดแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
๓. มีนโยบายการเพิ่มมูลค่าเชิงเศรษฐกิจแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
๔. มีแผนยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้

สภาพปัจจุบันด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่			สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	รวม	ค่าIOC	แปลผล
๕. มีแผนปฏิบัติการที่ส่งเสริมสนับสนุนการใช้ แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
๖. มีมาตรการการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม ในชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
๗. มีการรณรงค์การบูรณาการการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
๘. มีการสนับสนุนให้ครู บุคลากรไปทัศนศึกษา แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชนเพื่อนำมา พัฒนาการจัดการเรียนการสอน	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
๙. มีการจัดระบบประมาณสำหรับการใช้แหล่ง เรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
๑๐. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการ ใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
๑๑. มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามี ส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้เชิง วัฒนธรรมในชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
๑๒. มีการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงความสำคัญ ของการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
๑๓. มีการจัดประชุม อบรม และรับฟังความ คิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้แหล่ง เรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
๑๔. มีการบูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้เชิง วัฒนธรรมในชุมชนกับการจัดการเรียนการสอน	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
๑๕. มีการนิเทศ กำกับ และติดตามผลการ ดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการการใช้แหล่ง เรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
๑๖. มีการประเมินผลการดำเนินงานการใช้แหล่ง เรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
๑๗. มีการรายงานผลการดำเนินงานให้กับผู้ที่ เกี่ยวข้องได้รับทราบเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้

สภาพปัจจุบันด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่			สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	รวม	ค่าIOC	แปลผล
๑๘. มีการนำผลการประเมินมาใช้วางแผนเพื่อ ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานการใช้แหล่ง เรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
๑๙. มีการใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชน ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนตามที่ ตั้งเป้าหมายไว้	๑	๑	๐	๒	๑.๕	ใช้ได้
๒๐. มีการนำปราชญ์ท้องถิ่น ผู้ทรงความรู้ ทรงคุณวุฒิ มาส่งเสริมการจัดการแหล่งเรียนรู้	๑	๑	-๑	๑	๓	ใช้ได้
๒๑. มีการจัดการเรียนการสอนได้ใช้ประโยชน์ จากแหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น วิถีชีวิตริม คลอง ตลาดน้ำ	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

.....

.....

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง

๑. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัย เรื่อง “ การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ” ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง “ การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ”

๒. แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น ๗ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลผู้ตอบแบบสำรวจ

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผู้วิจัยหวังว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสำรวจด้วยดีและขอขอบคุณให้ความร่วมมือ

ขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

นายดนัย ทองบุญมา

หัวหน้าโครงการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์นี้ แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลผู้ตอบแบบสำรวจ

ชื่อ..... ฉายา/นามสกุล..... อายุ..... ปี

ตำแหน่ง..... เบอร์โทรศัพท์.....

ที่อยู่ / สถานที่ทำงาน.....

.....

.....

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์ สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้ และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๒.๑ สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑) ทรัพยากรการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมี
อะไรบ้าง

.....

.....

.....

๒) การวางแผนการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๓) บุคลากรและบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๔) งบประมาณสำหรับการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๕) อาคารและสถานที่ในการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๖) การเผยแพร่ความรู้ของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๗) การบริการและการอำนวยความสะดวกของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๘) การประชาสัมพันธ์ของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๙) การดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๑๐) ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๒.๒ แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑) แนวทางการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

๒) แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เกิดความเข้มแข็งควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

๒.๓ สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑) ปัจจุบันการดำเนินงานของเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ของท่านมีลักษณะเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๒) ภาควิชาเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประกอบไปด้วยใครบ้าง?
(เครือข่ายภายในชุมชน และเครือข่ายนอกชุมชน)

.....

.....

.....

๓) เกิดการรวมตัวของเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเหล่านี้ได้อย่างไร ?

.....

.....

.....

๔) มีกระบวนการดำเนินการจัดการของเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างไร?

- การวางแผน
- การตัดสินใจ
- การดำเนินการ
- การติดตามประเมินผล

.....

.....

.....

๕) มีปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอะไรบ้าง ?

.....

.....

.....

๒.๔ แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑) แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

๒) แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายให้เกิดความเข้มแข็งควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

๓. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ของท่าน

.....

.....

Case Processing Summary

	N	%
Valid	30	100.0
Cases Excluded ^a	0	.0
Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.758	27

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
G1	3.37	.490	30
G2	3.53	.507	30
G3	3.47	.571	30
G4	3.50	.572	30
G5	3.30	.466	30
G6	3.37	.490	30
G7	3.43	.626	30
G8	3.37	.669	30
G9	3.33	.606	30
G10	3.33	.479	30
G11	3.37	.669	30
G12	3.43	.774	30
G13	3.17	.531	30
G14	3.20	.610	30
G15	3.07	.868	30
G16	3.03	.850	30

G17	3.17	.747	30
G18	3.33	.606	30
G19	3.27	.583	30
G20	3.40	.563	30
G21	3.43	.504	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
G1	84.70	60.907	.589	.741
G2	84.53	63.292	.260	.753
G3	84.60	63.697	.178	.756
G4	84.57	60.116	.587	.739
G5	84.77	61.633	.519	.744
G6	84.70	62.769	.340	.750
G7	84.63	58.723	.681	.733
G8	84.70	63.597	.151	.757
G9	84.73	63.651	.169	.756
G10	84.73	62.478	.388	.748
G11	84.70	58.010	.706	.730
G12	84.63	57.757	.620	.731
G13	84.90	62.093	.392	.748
G14	84.87	60.395	.515	.741
G15	85.00	58.000	.521	.735
G16	85.03	59.413	.421	.742
G17	84.90	59.128	.520	.738
G18	84.73	58.961	.679	.733
G19	84.80	59.476	.649	.736
G20	84.67	61.057	.486	.743
G21	84.63	63.826	.195	.755

รับสมัคร

เยาวชนเสริมสร้าง

แหล่งการเรียนรู้
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สมัครได้ตั้งแต่วันที่ - 15 พฤศจิกายน 2567

คุณสมบัติผู้สมัคร

อายุระหว่าง 15-25 ปี

สมัคร : Danai-1987@hotmail.com

kriangkrai.jai@mcu.ac.th

โทร >> พี่ติ๊ก 083-519-9615. พี่บี 088-388-8504

การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากมีประวัติศาสตร์ยาวนาน วัตถุประสงค์ที่เป็นศูนย์กลางทางศาสนา และชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสามารถดำเนินการผ่าน 4 แนวทางหลัก ได้แก่ การพัฒนาพื้นที่จริง กิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อและเทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมของชุมชน

การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากมีประวัติศาสตร์ยาวนาน วัตถุประสงค์ที่เป็นศูนย์กลางทางศาสนา และชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสามารถดำเนินการผ่าน 4 แนวทางหลัก ได้แก่

1. การพัฒนาพื้นที่จริงเป็นแหล่งการเรียนรู้

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญในจังหวัดฉะเชิงเทราสามารถนำมาพัฒนาเป็นสถานที่เรียนรู้สำหรับเยาวชนและผู้สนใจได้แก่ วัดโสธรวราราม วรวิหาร ถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางศาสนาและศรัทธาของชาวไทย เราสามารถพัฒนาเป็นพื้นที่เพื่อการศึกษาด้านศาสนาและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตลาดบ้านใหม่ 100 ปี เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมการค้า และสถาปัตยกรรมไม้เก่าแก่ และ วัดสมานรัตนาราม ด้วยความเชื่อที่หลากหลายส่งผลให้มีความโดดเด่น ได้แก่ พระพินเขนองค์ใหญ่ รวมไปถึงศิลปะพุทธ-ฮินดูที่ผสมผสานกัน

แนวทางพัฒนา

- จัดให้มีป้ายข้อมูล ประวัติศาสตร์ และแผนที่เส้นทางท่องเที่ยว
- สร้างศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ เช่น ศูนย์ข้อมูล วัฒนธรรม หรือพิพิธภัณฑ์ชุมชน
- ส่งเสริมให้สถานที่เหล่านี้เป็นศูนย์กลางการอบรม ใกล้เคียงถิ่นและการศึกษาวัฒนธรรม

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม

กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้ฝึกฝนและลงมือปฏิบัติจริงจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่

2.1 การทำ Work Shop ผูกอบรมโกศท้องถิ่น โดยการเล่าเรื่องเชิงวัฒนธรรม (Cultural Storytelling) ผูกการสื่อสารและบุคลิกภาพสำหรับโคศุภเทห์ และวางแผนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.2 กิจกรรมศึกษาภาคสนาม โดยลงพื้นที่สำรวจแหล่งท่องเที่ยว และสัมภาษณ์ผู้รู้ท้องถิ่น ทดลองเป็นไกด์นำชมให้กับนักท่องเที่ยวจริง และกิจกรรมเรียนรู้วัฒนธรรม เช่น การทำอาหารพื้นบ้าน การเรียนรู้ดนตรีไทยพื้นถิ่น หรือการฝึกทำหัตถกรรม

2.3 กิจกรรมเยาวชนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน โดยจัดกิจกรรมให้เยาวชนร่วมออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน เชื่อมโยง โรงเรียน มหาวิทยาลัย และองค์กรท้องถิ่น ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

แนวทางการพัฒนา

- สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- เชื่อมโยงภาคการศึกษาให้เข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรม

3. การใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้

สื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีสามารถช่วยให้การเรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอะเจียงเทรามีประสิทธิภาพมากขึ้น

ได้แก่ **คู่มือและแผนที่ดิจิทัล** - จัดทำคู่มือไกด์ท้องถิ่นและแผนที่เส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมออนไลน์ **แอปพลิเคชันท่องเที่ยวอะเจียงเทร่า** - พัฒนาแอปฯ ที่ให้ข้อมูลสถานที่ ประวัติศาสตร์ และแนะนำเส้นทางท่องเที่ยว VR & AR **ท่องเที่ยวเสมือนจริง** - ใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงช่วยนำเสนอวัฒนธรรมในรูปแบบที่น่าสนใจ รวมไปถึง **วีดิโอและพอดแคสต์การท่องเที่ยว** - สร้างเนื้อหาสื่อสารเรื่องราวท้องถิ่นผ่านช่องทางออนไลน์

แนวทางการพัฒนา

- ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยหรือสตาร์ทอัพเพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการเรียนรู้
- ส่งเสริมให้มีการผลิตเนื้อหาออนไลน์ที่ดึงดูดใจกลุ่มเยาวชน

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งข้อมูลและสนับสนุนการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม ทั้งในการเรียนรู้จากปราชญ์ท้องถิ่น โดยให้ผู้สูงอายุหรือผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ถ่ายทอดความรู้แก่เยาวชน การสร้างเครือข่ายชุมชนท่องเที่ยว ควรส่งเสริมให้ชุมชนร่วมออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการเรียนรู้ และการทำงานร่วมกับองค์กรภาครัฐและเอกชน ใน

การทำความร่วมมือกับหน่วยงานท่องเที่ยว วัฒนธรรม และการศึกษาในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

แนวทางการพัฒนา

- สนับสนุนให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- เปิดโอกาสให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมในจังหวัดอะเจียงเทร่าสามารถดำเนินการผ่าน 4 แนวทางหลัก ได้แก่ 1. พัฒนาพื้นที่จริง ให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม 2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้ฝึกฝนและปฏิบัติจริง 3. ใช้สื่อและเทคโนโลยี เพื่อสร้างเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ และ 4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้วัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับการสืบทอดและพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งการดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยให้จังหวัดอะเจียงเทร่ากลายเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ทั้งในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไปในอนาคต

แหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แหล่งการเรียนรู้ในบริบทของการส่งเสริมให้เยาวชนศึกษาและพัฒนาทักษะด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการอนุรักษ์และถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นไปสู่รุ่นต่อไป โดยองค์ประกอบสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 4 ส่วนหลัก ได้แก่

1. **พื้นที่จริง** เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้สัมผัสกับมรดกทางวัฒนธรรมโดยตรงผ่านการลงพื้นที่ ศึกษา สำรวจ และสังเกตการณ์ ซึ่งช่วยให้พวกเขาเข้าใจเรื่องราว ประวัติศาสตร์ และความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง ตัวอย่างของพื้นที่จริง ได้แก่ **สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม** เช่น วัดวาอาราม โบราณสถาน ศิลปะสถาน **พิพิธภัณฑ์และศูนย์วัฒนธรรม** ที่จัดแสดงข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของพื้นที่ **ชุมชนท้องถิ่น** ที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และงานหัตถกรรม และ **แหล่งประวัติศาสตร์** เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ หรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่มีเรื่องราวและเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น

2. **กิจกรรมการเรียนรู้** ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนได้ลงมือปฏิบัติจริงและพัฒนาทักษะการเป็นโคตที่ท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจประกอบด้วย**วิธีทำข้อสอบและการฝึกอบรม** เช่น การอบรมเทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling) การพัฒนาบุคลิกภาพของมีคฤหคค์ และการนำชมแหล่งท่องเที่ยว **การลงพื้นที่ปฏิบัติจริง** โดยเยาวชนได้รับโอกาสฝึกการเป็นโคตที่ท้องถิ่นในสถานที่จริง **การจัดตั้งสถานการณ์** เช่น การจัดทัวร์ทดลองให้เพื่อนร่วมโครงการหรือนักท่องเที่ยว กลุ่มเป้าหมาย **กิจกรรมเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น** เช่น การทดลองทำอาหารพื้นเมือง งานหัตถกรรม หรือการแสดง **ศิลปะวัฒนธรรม**

3. **สื่อและเครื่องมือ**. การใช้เทคโนโลยีและสื่อการเรียนรู้ช่วยให้เยาวชนเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้นและพัฒนาทักษะการเป็นมีคฤหคค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างสื่อและเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ ได้แก่ **คู่มือการเป็นโคตท้องถิ่น** ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการนำชมและแนวทางปฏิบัติ **แผนที่แหล่งท่องเที่ยว** ที่ช่วยให้เยาวชนสามารถวางแผนเส้นทางท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม **วิดีโอสอนทักษะมีคฤหคค์** เช่น เทคนิคการสื่อสาร การบริหารจัดการกลุ่มนักท่องเที่ยว และแอปพลิเคชันช่วยวางแผนการ

ท่องเที่ยว ที่สามารถใช้ค้นหาข้อมูลและจัดการเส้นทางท่องเที่ยวได้สะดวกยิ่งขึ้น

4. **การมีส่วนร่วมของชุมชน** การเรียนรู้จากชุมชนเป็นอีกหนึ่งแนวทางสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนเข้าใจวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง ผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับบุคคลในชุมชน เช่น **การเรียนรู้จากปราชญ์ท้องถิ่น** ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาพื้นบ้าน **การทำงานร่วมกับชุมชน** เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ตอบโจทย์นักท่องเที่ยวและสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น และพัฒนา**โครงการเยาวชนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน** ซึ่งเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ร่วมออกแบบกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยว

ดังนั้นแหล่งการเรียนรู้ในบริบทของการพัฒนาเยาวชนให้เป็นโคตที่ท้องถิ่นในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องประกอบด้วย**พื้นที่จริง** สำหรับการศึกษาเชิงประสบการณ์, **กิจกรรมการเรียนรู้** ที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้ฝึกฝน, **สื่อและเครื่องมือ** ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ และ **การมีส่วนร่วมของชุมชน** ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์อย่างลึกซึ้ง เมื่อนำองค์ประกอบเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ร่วมกัน จะช่วยให้เยาวชน

สามารถสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและฝึกปฏิบัติการเป็นโคตที่ท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

องค์ประกอบสำคัญของแหล่งการเรียนรู้
ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แหล่งการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนผ่านกระบวนการศึกษาที่ผสมผสานทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต (Falk & Dierking, 2013) โดยองค์ประกอบสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ ด้านนี้ประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก ได้แก่

1. การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

หนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญคือการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของท้องถิ่น เยาวชนจะได้ฝึกฝนการออกแบบเส้นทางที่คำนึงถึงความเป็นมาและคุณค่าของแต่ละสถานที่ (Timothy & Boyd, 2014) โดยเริ่มจากการสำรวจข้อมูลการวิเคราะห์จุดเด่น และการนำเสนอเส้นทางที่น่าสนใจ

กระบวนการเรียนรู้ในส่วนนี้ช่วยให้เยาวชนได้ฝึกทักษะการค้นคว้าข้อมูล การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของสถานที่ และการจัดทำแผนที่หรือเอกสารนำเสนอเส้นทาง เพื่อให้สามารถถ่ายทอดข้อมูลแก่ผู้ที่สนใจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Garrod & Exall, 2000) นอกจากนี้ ยังเป็นโอกาสให้เยาวชนได้สัมผัสการทำงานจริงโดยการออกภาคสนามและพูดคุยกับชุมชนเพื่อรวบรวมเรื่องราวและความรู้เชิงลึก

2. ฝึกทดลองการเป็นโคตที่ท้องถิ่น

นอกเหนือจากการเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวแล้ว การฝึกทักษะด้านการเป็นโคตที่ท้องถิ่นก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน เยาวชนจะได้พัฒนาทักษะการสื่อสาร การเล่าเรื่อง (Storytelling) และการสร้างบรรยากาศที่น่าสนใจระหว่างการเดินทาง ซึ่งเน้นหัวใจหลักของการเป็นมีคฤหคค์ที่ดี (Weiler & Black, 2015)

กิจกรรมในส่วนนี้จะช่วยให้เยาวชนมีความมั่นใจในการพูดต่อหน้าสาธารณชน รวมถึงเรียนรู้เทคนิคการจัดการกลุ่มนักท่องเที่ยว การตอบคำถาม และการสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจให้กับผู้เยี่ยมชม (Cohen, 1985) ผ่านการจัดสถานการณ์หรือการฝึกภาคปฏิบัติในสถานที่จริง การเรียนรู้แบบนี้ไม่เพียงช่วยพัฒนาทักษะด้านการท่องเที่ยว แต่ยังเสริมสร้าง

ความสามารถด้านการสื่อสารและการบริหารจัดการที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและอาชีพในอนาคตได้

3. การบูรณาการความรู้

แหล่งการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะการเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่เพียงอย่างเดียว แต่ยังส่งเสริมให้เยาวชนสามารถบูรณาการความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศาสตร์ด้านการจัดการท่องเที่ยว (Moscardo, 1996) การเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยให้เยาวชนสามารถนำข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น การเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเข้ากับแนวคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หรือการใช้ศิลปะและเทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อเพิ่มเสน่ห์ให้กับการนำเสนอข้อมูลทางวัฒนธรรม

4. การลงมือปฏิบัติ

การเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดขึ้นจากการลงมือทำ เยาวชนจะได้ทดลองนำความรู้ที่ได้ศึกษามาใช้ในสถานการณ์จริง โดยการเป็นไกด์ท้องถิ่นในพื้นที่จริงหรือการจำลองการนำเที่ยว ซึ่งจะเปิดโอกาสให้พวกเขาได้รับคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญในสายงานหรือบุคคลในชุมชน (Kolb, 1984)

กระบวนการฝึกปฏิบัตินี้มีไม่เพียงช่วยให้เยาวชนสามารถประเมินตนเองและปรับปรุงทักษะการนำเสนอของตนเองให้ดียิ่งขึ้น แต่ยังทำให้พวกเขามองเห็นความสำคัญของการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Packer & Ballantyne, 2016) การลงพื้นที่จริงจะช่วยให้เยาวชนเข้าใจปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการนำเที่ยว และสามารถแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นแหล่งการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำจริง ซึ่งช่วยให้พวกเขาได้รับความรู้และทักษะที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การบูรณาการความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ และการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง องค์ประกอบเหล่านี้ช่วยพัฒนาเยาวชนให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในอนาคต ทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

ตัวอย่างกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้

- การสำรวจชุมชน โดยเยาวชนออกสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นและรวบรวมข้อมูล
- การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว ฝึกวางแผนเส้นทางและกิจกรรมที่เหมาะสมโดยเยาวชน

- การฝึกเป็นไกด์ ทดลองนำเที่ยวจริงหรือจำลองสถานการณ์โดยเยาวชน
- การนำเสนอผลงาน เยาวชนนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวและประสบการณ์การเป็นไกด์ต่อชุมชน

แนวคิดที่สำคัญ

1. การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills)¹

ในศตวรรษที่ 21 โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากปัจจัยทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลให้ทักษะที่จำเป็น สำหรับการดำรงชีวิต และการทำงานเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ทักษะในศตวรรษที่ 21 ไม่ได้มีเพียงแค่ความรู้ทางวิชาการ แต่รวมถึงทักษะที่จำเป็นต่อการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์การด้านการศึกษาหลายแห่ง เช่น Partnership for 21st Century Learning (P21) และ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ได้กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทักษะที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้และการทำงานในยุคปัจจุบัน โดยทั่วไป ทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถ

¹ Partnership for 21st Century Skills (2009). *Framework for 21st Century Learning*

แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills), (2) ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media, and Technology Skills), และ (3) ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills) (P21, 2019)

1. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills)

ทักษะกลุ่มนี้เป็นหัวใจสำคัญของการสร้างสรรค์และพัฒนาความสามารถในการปรับตัวและแก้ไขปัญหายุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

1.1 การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) การคิดเชิงวิพากษ์หมายถึงความสามารถในการวิเคราะห์ ประเมิน และแก้ปัญหาดตามหลักเหตุผล รวมถึงสามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักฐานและข้อมูลที่ถูกต้อง (Ennis, 2011)

1.2 ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวข้องับความสามารถในการคิดนอกกรอบ คิดริเริ่ม และพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ รวมถึงการใช้จินตนาการเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีคุณค่า (Robinson, 2011)

1.3 การสื่อสารและความร่วมมือ (Communication and Collaboration) ในยุคดิจิทัล การสื่อสารไม่ได้จำกัดเพียงการพูด

และเขียน แต่ยังสามารถสื่อสารในรูปแบบดิจิทัล การทำงานร่วมกันในทีม และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นผ่านทางออนไลน์ (Trilling & Fadel, 2009)

2. ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media, and Technology Skills)

ทักษะกลุ่มนี้เน้นความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สื่อ และข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพและมีจริยธรรม

2.1 การรู้เท่าทันสารสนเทศ (Information Literacy) ทักษะนี้เกี่ยวข้องกับความสามารถในการค้นหา วิเคราะห์ และประเมินข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย รวมถึงการเลือกใช้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ (Zhang, 2013)

2.2 การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เป็นความสามารถในการเข้าใจและวิเคราะห์เนื้อหาสื่อ รวมถึงการรับรู้ถึงอิทธิพลของสื่อในสังคม และการสร้างเนื้อหาสื่ออย่างรับผิดชอบ (Hobbs, 2010)

2.3 การรู้เท่าทันเทคโนโลยีและดิจิทัล (ICT Literacy & Digital Literacy) ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในทุกภาคส่วนของสังคม ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัยจึงเป็นสิ่งสำคัญ (Jenkins et al., 2009)

3. ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills)

ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทักษะชีวิตและอาชีพ เป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวและประสบความสำเร็จได้

3.1 ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) ทักษะนี้ช่วยให้บุคคล สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Duckworth & Peterson, 2007)

3.2 ความเป็นผู้นำและความเป็นผู้นำ (Leadership and Responsibility) ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และสามารถนำทีมไปสู่เป้าหมายที่กำหนดได้ เป็นสิ่งสำคัญในโลกของการทำงาน (Goleman, 1998)

3.3 ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills) ในยุคโลกาภิวัตน์ การทำงานกับคนจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันต้องอาศัยความเข้าใจทางวัฒนธรรมและทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Hofstede, 2001)

3.4 การริเริ่มและการกำกับตนเอง (Initiative and Self-Direction) เป็นความสามารถในการตั้งเป้าหมายและดำเนินการโดยไม่ต้องรอคำสั่ง รวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Dweck, 2006)

ดังนั้นทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนและบุคคลทั่วไปในการเผชิญกับโลกที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ไม่ได้จำกัดเพียงแค่ความรู้ทางวิชาการ แต่ยังต้องพัฒนา ทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี และทักษะชีวิตอย่างสมดุล ทั้งนี้ การศึกษาในยุคใหม่ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาและสร้างคุณค่าให้กับสังคมได้

การประยุกต์ใช้ทักษะในศตวรรษที่ 21 กับกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการสำรวจชุมชน ออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว ฝึกเป็นไกด์ และนำเสนอผลงาน เป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้ในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมดังนี้

1. การสำรวจชุมชนโดยเยาวชน

ทักษะที่ใช้ ได้แก่ **ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา** (Critical Thinking and Problem Solving) โดยเยาวชนต้องวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม เช่น ประวัติความเป็นมา จุดเด่นของสถานที่ และศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ฝึกตั้งคำถามและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลจาก

แหล่งต่าง ๆ **ทักษะการรู้เท่าทันสารสนเทศ** (Information Literacy) โดยเยาวชนต้องฝึกการค้นหาและประเมินแหล่งข้อมูล ทั้งจากเอกสาร บทสัมภาษณ์ และข้อมูลออนไลน์ ใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการบันทึกข้อมูล เช่น แอปพลิเคชันแผนที่ การบันทึกเสียง หรือการถ่ายภาพ รวมไปถึง **ทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ** (Communication and Collaboration) เยาวชนต้องทำงานร่วมกันในทีมเพื่อแบ่งหน้าที่ เช่น สำรวจสถานที่ สัมภาษณ์ชุมชน หรือเก็บข้อมูลภาพถ่าย ฝึกทักษะการสื่อสารกับชุมชน ทั้งการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในพื้นที่

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ ให้เยาวชนแบ่งกลุ่มและเลือกสำรวจแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ พร้อมจัดทำรายการข้อมูลสถานที่ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม และใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น Google Maps, Google Docs หรือแอปพลิเคชันบันทึกข้อมูลภาคสนาม

2. การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อมีความน่าสนใจและกิจกรรมที่เหมาะสม

ทักษะที่ใช้ ได้แก่ **ทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม** (Creativity and Innovation) เยาวชนออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจ โดยคำนึงถึงจุดเด่นของสถานที่และความต้องการของนักท่องเที่ยว คิดค้นกิจกรรมที่ช่วยเพิ่มประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การจัดเวิร์กช็อปทำอาหารท้องถิ่น หรือการ

ทดลองฝึกศิลปะที่บ้าน **ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์** (Analytical Thinking) วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละเส้นทาง เช่น ระยะเวลา ความสะดวกในการเดินทาง และประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ **ทักษะการทำงานเป็นทีม** (Collaboration) ฝึกการทำงานร่วมกันในกลุ่มเพื่อกำหนดเส้นทางที่เหมาะสมและปรับปรุงแนวคิดจากความคิดเห็นของสมาชิกในทีม

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ ให้กลุ่มเยาวชนออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว 2-3 เส้นทาง แล้วนำเสนอให้ทีมงานหรือชุมชนช่วยวิจารณ์และปรับปรุง ฝึกการใช้ซอฟต์แวร์สร้างแผนที่ เช่น Google My Maps หรือ Canva เพื่อกำหนดเส้นทางที่นักท่องเที่ยว

3. การฝึกเป็นโค้ช ทดลองนำเที่ยวจริงหรือจำลองสถานการณ์

ทักษะที่ใช้ ได้แก่ **ทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ** (Communication Skills) ฝึกการพูดให้กระชับ ชัดเจน และน่าสนใจ โดยใช้ภาษากายและน้ำเสียงที่เหมาะสม ฝึกการโต้ตอบและตอบคำถามจากนักท่องเที่ยว **ทักษะความสามารถในการปรับตัว** (Flexibility and Adaptability) เรียนรู้วิธีรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด เช่น นักท่องเที่ยวถามคำถามที่ไม่เคยเตรียมไว้ หรือมีอุปสรรคระหว่างการนำเที่ยว **ทักษะการรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี** (Media & Technology Literacy) ใช้เครื่องมือดิจิทัลในการช่วยนำเสนอ เช่น สไลด์โชว์ รูปภาพ หรือคลิปวิดีโอ

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ ให้เยาวชนสวมบทบาทเป็นโค้ช และนำเสนอสถานที่ต่าง ๆ ผ่านการบรรยายแบบจำลอง และจัดเวิร์กช็อปฝึกเทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling) และการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

4. การนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวและประสบการณ์การเป็นโค้ชต่อชุมชนหรือผู้สนใจ

ทักษะที่ใช้ ได้แก่ **ทักษะการนำเสนอ** (Presentation Skills) ฝึกการใช้สไลด์ที่ดูน่าสนใจ เช่น สไลด์ วิดีโอ หรือโมเดล 3 มิติ สร้างความมั่นใจในการพูดต่อหน้าสาธารณชน **ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์** (Creative Thinking) คิดวิธีนำเสนอให้ดึงดูด เช่น การใช้สื่อแบบอินเทอร์แอคทีฟ หรือการจัดกิจกรรมให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม **ทักษะความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ** (Leadership & Responsibility) ฝึกการแบ่งหน้าที่และบริหารเวลาให้สามารถนำเสนอข้อมูลได้อย่างครบถ้วน

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวผ่านสไลด์วิดีโอหรืออินโฟกราฟิก จัดเวทีนำเสนอแบบ "ประชุมชุมชน" ให้เยาวชนเสนอแผนพัฒนาเส้นทางต่อผู้นำท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว

ดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถนำทักษะในศตวรรษที่ 21 มาประยุกต์ใช้ในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การสำรวจ การออกแบบเส้นทาง การฝึกเป็นโค้ช ไปจนถึงการนำเสนอ โดยเน้นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และเตรียมพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตและการทำงานในโลกยุคใหม่

เอกสารอ้างอิง

- Duckworth, A. L., & Peterson, C. (2007). *Grit Perseverance and passion for long-term goals*. Journal of Personality and Social Psychology, 92(6), 1087.
- Dweck, C. (2006). *Mindset The New Psychology of Success*. Random House.
- Ennis, R. H. (2011). *Critical thinking Reflection and perspective Part I*. Inquiry Critical Thinking Across the Disciplines, 26(1), 4-18.
- Falk, J. H., & Dierking, L. D. (2013). *The Museum Experience Revisited*. Routledge.
- Goleman, D. (1998). *Working with Emotional Intelligence*. Bantam.

- Hobbs, R. (2010). *Digital and media literacy A plan of action*. Aspen Institute.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences Comparing values, behaviors, institutions and organizations across nations*. Sage publications.
- Jenkins, H., Clinton, K., ~~Rumshotto~~, R., Robison, A. J., & Weigel, M. (2009). *Confronting the challenges of participatory culture Media education for the 21st century*. MIT Press.
- P21. (2019). *Framework for 21st Century Learning*. Partnership for 21st Century Learning.
- Partnership for 21st Century Learning (P21). (2019). *Framework for 21st Century Learning*.
- Robinson, K. (2011). *Out of Our Minds Learning to Be Creative*. Capstone.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st Century Skills Learning for Life in Our Times*. Jossey-Bass.
- Zhang, W. (2013). *Information literacy and lifelong learning*. Springer.

หลักการการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Experiential Learning)

การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Experiential Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จริง มีการสะท้อนผลสิ่งที่เกิดขึ้น และสามารถนำความรู้หรือประสบการณ์ไปปรับใช้ในอนาคต (Kolb, 1984) หลักการนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งผ่านการลงมือทำและพัฒนาทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

แนวคิดการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติได้รับการพัฒนาโดย

David Kolb ซึ่งได้เสนอ Experiential Learning Theory (ELT) ซึ่งอธิบายว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและวนรอบ โดยมีการเปลี่ยนแปลงผ่านประสบการณ์ตรง ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจมากขึ้นจากการสะท้อน (reflection) และทดลองใช้แนวคิดในสถานการณ์ใหม่ (Kolb & Fry, 1975)

วงจรการเรียนรู้ของ Kolb (Kolb's Experiential Learning Cycle)

Kolb (1984) ได้นำเสนอวงจรการเรียนรู้แบบ 4 ขั้นตอน ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ได้แก่

1. **Concrete Experience (ประสบการณ์ตรง)** – การลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์จริงจากการลงมือทำ อาจเป็นการทดลอง ปฏิบัติภาคสนาม การฝึกงาน หรือการเล่นบทบาท

สมมติ ตัวอย่างนักศึกษาที่เรียนการท่องเที่ยวไปสำรวจชุมชนและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ทางวัฒนธรรม

2. **Reflective Observation (การสังเกตและสะท้อนประสบการณ์)** – วิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้น วิเคราะห์และไตร่ตรองเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น ตั้งคำถามว่าเกิดอะไรขึ้น ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น และผลลัพธ์ที่ได้รับเป็นอย่างไร ตัวอย่างนักศึกษาสรุปข้อค้นพบจากการสำรวจชุมชนและอภิปรายว่าข้อมูลที่ได้รับมีความถูกต้องและสมบูรณ์เพียงใด

3. **Abstract Conceptualization (การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรม)** – เชื่อมโยงประสบการณ์กับแนวคิดทฤษฎี โดยเชื่อมโยงประสบการณ์ที่ได้รับกับแนวคิด ทฤษฎี หรือหลักการทางวิชาการ ผู้เรียนพัฒนาความเข้าใจใหม่หรือปรับเปลี่ยนแนวคิดที่เคยมี ตัวอย่าง นักศึกษานำข้อมูลจากการสำรวจมาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

4. **Active Experimentation (การทดลองใช้แนวคิดในสถานการณ์ใหม่)** – นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ผู้เรียนนำแนวคิดหรือบทเรียนที่ได้จากประสบการณ์ไปทดลองใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ เป็นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาแนวทางที่ดีกว่า ตัวอย่าง นักศึกษาออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวใหม่และนำไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย

หลักการสำคัญของการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ

การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติมีหลักการสำคัญหลายประการที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่

1. **การมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Learner Engagement)** ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ไม่ใช่เพียงแค่รับข้อมูลแบบ passive และการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีโอกาสดลงมือทำและตัดสินใจด้วยตนเอง (Dewey, 1938)
2. **การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Learning from Real-World Experience)** ผู้เรียนได้สัมผัสสถานการณ์จริงหรือจำลองสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับโลกแห่งความเป็นจริงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาในบริบทจริง และฝึกฝนทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริง (Kolb, 1984)
3. **การสะท้อนผล (Reflection)** ผู้เรียนต้องสามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง วิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้น และตั้งคำถามเพื่อพัฒนาแนวคิดใหม่ (Schon, 1983) นอกจากนี้ควรเขียนบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Journal) เพราะเป็นเทคนิคที่ช่วยส่งเสริมการไตร่ตรอง
4. **การนำไปประยุกต์ใช้ (Application of Learning)** ผู้เรียนสามารถนำความรู้หรือทักษะที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์

อื่น ๆ กระบวนการนี้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและสามารถพัฒนาต่อยอดได้ (Moon, 2004)

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ

1. ในการศึกษา ได้แก่ กิจกรรมสำรวจชุมชน นักศึกษาสาขาการท่องเที่ยวออกสำรวจพื้นที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นและจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว การฝึกเป็นไกด์ท่องเที่ยว ให้นักศึกษาได้ทดลองเป็นไกด์ในสถานการณ์จำลองหรือในสถานที่จริง
2. ในโลกของการทำงาน ได้แก่ การฝึกงาน (Internship) ให้นักศึกษามีโอกาสได้ลงมือทำงานจริงในองค์กร การเรียนรู้ด้วยโครงการ (Project-Based Learning) ให้นักศึกษาแก้ปัญหาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการจริง
3. ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเรียนรู้จากความล้มเหลว นำบทเรียนจากความผิดพลาดไปปรับปรุงตนเอง การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมอาสาสมัคร การทำงานร่วมกับชุมชนช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมและการแก้ปัญหา

ดังนั้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Experiential Learning) เป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งผ่านการลงมือทำ สะท้อนผล และนำไปประยุกต์ใช้ วงจรการเรียนรู้ของ Kolb (1984) ช่วยให้เห็นภาพกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบและสามารถนำไปใช้ในหลายบริบท การประยุกต์ใช้แนวทางนี้ในระบบ

การศึกษาและการทำงานช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การประยุกต์ใช้หลักการการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Experiential Learning) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจชุมชน ออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว ผิกเป็นไกด์ และนำเสนอผลงาน สามารถนำ หลักการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Experiential Learning) มาใช้เพื่อให้เยาวชนได้รับประสบการณ์ตรง เรียนรู้จากการลงมือทำ และนำความรู้ไปปรับใช้ในสถานการณ์จริง โดยสามารถประยุกต์ใช้ตาม วงจรการเรียนรู้ของ Kolb (1984) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ประสบการณ์ตรง (Concrete Experience), การสะท้อนประสบการณ์ (Reflective Observation), การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรม (Abstract Conceptualization), และการทดลองใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Active Experimentation)

1. การสำรวจชุมชน เยาวชนออกไปสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นและรวบรวมข้อมูล

การประยุกต์ใช้วงจรการเรียนรู้ของ Kolb
1.1 ประสบการณ์ตรง (Concrete Experience)

- 1.1.1 เยาวชนลงพื้นที่สำรวจสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน เช่น วัด ตลาดเก่า หรือแหล่งวัฒนธรรม
- 1.1.2 เก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ชุมชน การถ่ายภาพ และบันทึกวิดีโอ
- 1.2 การสะท้อนประสบการณ์ (Reflective Observation)
 - 1.2.1 วิเคราะห์ว่าข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วนหรือไม่
 - 1.2.2 อภิปรายปัญหาหรืออุปสรรคที่พบระหว่างการสำรวจ
- 1.3 การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรม (Abstract Conceptualization)
 - 1.3.1 นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาสรุปเป็นข้อค้นพบเกี่ยวกับศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยว;
 - 1.3.2 เปรียบเทียบข้อมูลกับแนวคิดทางการท่องเที่ยว เช่น แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือ การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์
- 1.4 การทดลองใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Active Experimentation)
 - 1.4.1 นำข้อมูลที่ได้นำไปออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่เหมาะสม

2. วางแผนการจัดกิจกรรมข้อมูลเพื่อใช้ในการนำเสนอและฝึกเป็นไกด์
ตัวอย่างการประยุกต์ใช้

- 2.1 เยาวชนแบ่งกลุ่มและสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน แล้วนำข้อมูลมาร่วมกันวิเคราะห์เพื่อเลือกสถานที่ที่น่าสนใจที่สุด
- 2.2 ใช้เทคโนโลยี เช่น Google Maps หรือ Google Docs เพื่อบันทึกข้อมูล

3. การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว มีวางแผนเส้นทางและกิจกรรมที่เหมาะสม

- 3.1 ประสบการณ์ตรง (Concrete Experience)
 - 3.1.1 เยาวชนใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาสร้างแผนที่เส้นทางท่องเที่ยว
 - 3.1.2 คิดกิจกรรมที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดี เช่น การทดลองทำอาหารพื้นบ้าน หรือรู้จักศิลปะท้องถิ่น
- 3.2 การสะท้อนประสบการณ์ (Reflective Observation)
 - 3.2.1 อภิปรายว่าเส้นทางที่ออกแบบมามีจุดแข็ง-จุดอ่อนอย่างไร
 - 3.2.2 รับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มอื่นหรือจากผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว
- 3.3 การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรม (Abstract Conceptualization)
 - 3.3.1 เชื่อมโยงแนวคิดกับ หลักการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
 - 3.3.2 วิเคราะห์ว่าเส้นทางนี้จะมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างไร
- 3.4 การทดลองใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Active Experimentation)

- 3.4.1 นำเส้นทางไปทดลองใช้ในพื้นที่จริง
- 3.4.2 ทำการทดสอบโดยให้กลุ่มเยาวชนจำลองบทบาทเป็นนักท่องเที่ยวและให้ข้อเสนอแนะ
- ตัวอย่างการประยุกต์ใช้
- ใช้ Google My Maps หรือ Canva ออกแบบเส้นทาง
 - เชิญไกด์ท้องถิ่นมาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการออกแบบเส้นทาง

4. การฝึกเป็นไกด์ทดลองนำเที่ยวจริงหรือจำลองสถานการณ์

การประยุกต์ใช้วงจรการเรียนรู้ของ Kolb

- 4.1 ประสบการณ์ตรง (Concrete Experience)
- 4.1.1 เยาวชนสวมบทบาทเป็นไกด์และนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่จริง
- 4.1.2 ฝึกการพูด สื่อสาร และเล่าเรื่องเพื่อให้ข้อมูลน่าสนใจ
- 4.2 การสะท้อนประสบการณ์ (Reflective Observation)
- 4.2.1 ถามตัวเองว่า "ฉันสามารถสื่อสารข้อมูลได้ดีแค่ไหน"
- 4.2.2 พิจารณาความคิดเห็นจากเพื่อนร่วมกลุ่มและอาจารย์
- 4.3 การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรม (Abstract Conceptualization)
- 4.3.1 ศึกษาหลักการเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี เช่น เทคนิคการพูด การตอบคำถาม และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยว
- 4.4 การทดลองใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Active Experimentation)
- 4.4.1 นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงการเป็นไกด์
- 4.4.2 ฝึกซ้ำจนสามารถนำเที่ยวได้อย่างมั่นใจ

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้

- ใช้ Storytelling Techniques เพื่อทำให้ข้อมูลน่าสนใจ

- ให้เยาวชนอัปเดตตัวเองขณะนำเที่ยวแล้วนำกลับมาดูเพื่อปรับปรุง

5. การนำเสนอผลงาน นำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวและประสบการณ์การเป็นไกด์ต่อชุมชนหรือผู้สนใจ

- 5.1 ประสบการณ์ตรง (Concrete Experience)
- 5.1.1 เยาวชนจัดทำ สไลด์นำเสนอ หรือวิดีโอ เพื่อนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวของตนเอง
- 5.2 การสะท้อนประสบการณ์ (Reflective Observation)
- 5.2.1 วิเคราะห์ว่าการนำเสนอของตนเองน่าสนใจและเข้าใจง่ายเพียงใด
- 5.2.2 พิจารณาข้อเสนอแนะจากผู้ชม
- 5.3 การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรม (Abstract Conceptualization)
- 5.3.1 ศึกษาเทคนิคการนำเสนอ เช่น Infographic Design, Public Speaking และการใช้ Visual Aids

- 5.4 การทดลองใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Active Experimentation)
- 5.4.1 นำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงการนำเสนอครั้งถัดไป
- 5.4.2 ฝึกพูดให้มั่นใจขึ้น และปรับปรุงโครงสร้างเนื้อหาให้กระชับและดึงดูด

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้

- ใช้ Canva, PowerPoint สร้างสื่อการนำเสนอ
- จัดเวทีให้เยาวชนได้นำเสนอจริง และบันทึกวิดีโอเพื่อนำไปใช้พัฒนา

ดังนั้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Experiential Learning) ช่วยให้เยาวชนได้รับประสบการณ์ตรงจากกิจกรรม การสำรวจ ออกแบบเส้นทาง ฝึกเป็นไกด์ และนำเสนอผลงาน โดยทุกขั้นตอนสามารถประยุกต์ใช้ วงจรการเรียนรู้ของ Kolb เพื่อให้ผู้เรียนสามารถไตร่ตรองประสบการณ์ สร้างความเข้าใจเชิงลึก และนำไปปรับใช้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. Macmillan.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning Experience as the source of learning and development*. Prentice-Hall.

- Kolb, D. A., & Fry, R. (1975). *Toward an applied theory of experiential learning*. MIT Press.
- Moon, J. (2004). *A Handbook of Reflective and Experiential Learning Theory and Practice*. Routledge.
- Schon, D. A. (1983). *The Reflective Practitioner How Professionals Think in Action*. Basic Books.

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ²

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และสัมผัสวัฒนธรรมของสถานที่ท่องเที่ยว โดยครอบคลุมถึง ประวัติศาสตร์ ศิลปะ ประเพณี ภาษา วิถีชีวิต และวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น (Richards, 2001) นักท่องเที่ยวที่เดินทางในรูปแบบนี้ไปหาหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่เยี่ยมชม

องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UNWTO) ได้ให้คำนิยามการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่า “กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ สัมผัส และมีส่วนร่วมกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมถึงแง่มุมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ของมรดกทาง

² Richards, G. (1996). *Cultural Tourism in Europe*. CAB International.

วัฒนธรรม” (UNWTO, 2017) ซึ่งหมายถึงการท่องเที่ยวที่ไม่เพียงแต่ชมสถานที่ทางวัฒนธรรม เช่น วัด โบราณสถาน หรือพิพิธภัณฑ์ แต่ยังรวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การทำอาหารพื้นเมือง หรือการเรียนรู้ศิลปะพื้นบ้าน

องค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

McKercher & du Cros (2002) ได้เสนอ 5 องค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่

1. มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage)
 - โบราณสถาน วัดเจดีย์ พิพิธภัณฑ์ สถาปัตยกรรมโบราณ
 - ตัวอย่าง นครวัด (กัมพูชา), พระบรมมหาราชวัง (ไทย)
2. มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage)
 - ขบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ดนตรีพื้นบ้าน อาหาร วรรณกรรม
 - ตัวอย่าง สะคริซัน (ไทย), ฟลามังโก (สเปน)
3. วิถีชีวิตและชุมชน (Living Culture & Local Community)

- นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น เช่น การใช้ชีวิตในหมู่บ้านชาวประมง
 - ตัวอย่าง หมู่บ้านชาวเขาในภาคเหนือของไทย
4. กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activities & Events)
- งานเทศกาล ศิลปะการแสดง เวิร์กช็อปงานฝีมือ
 - ตัวอย่าง เทศกาลสงกรานต์ (ไทย), เทศกาลโคมไฟ (จีน)
5. การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและการอนุรักษ์ (Sustainable Cultural Tourism)
- การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
 - ตัวอย่าง การกำหนดจำนวนผู้เข้าชมในโบราณสถานเพื่อลดผลกระทบต่อนักท่องเที่ยว

ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Richards (2018) ได้แบ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกเป็นหลายประเภทตามลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม เช่น

1. การท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรม (i Heritage Tourism)
 - มุ่งเน้นการเยี่ยมชมสถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

- ตัวอย่าง มรดกโลกของ UNESCO เช่น เมืองเก่าอยุธยา
2. การท่องเที่ยวเชิงศิลปะ (Arts Tourism)
- เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดงและศิลปะแขนงต่าง ๆ
 - ตัวอย่าง เทศกาลดนตรีและศิลปะ เช่น เทศกาลเอดินบะระ (สกอตแลนด์)
3. การท่องเที่ยวเชิงศาสนาและความเชื่อ (Religious Tourism)
- เยี่ยมชมสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา
 - ตัวอย่าง การแสวงบุญที่เมืองเมกกะ (ซาอุดีอาระเบีย)
4. การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต (Community-Based Cultural Tourism)
- เรียนรู้และใช้ชีวิตร่วมกับชุมชนท้องถิ่น
 - ตัวอย่าง การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวมางหรือกะเหรี่ยงในภาคเหนือของไทย
5. การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomic Tourism)
- นักท่องเที่ยวเดินทางเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมผ่านอาหารพื้นเมือง

- ๑ ตัวอย่าง ทิวทัศน์อาหารในอิตาลี หรือถนนเยาวราช (ไทย)

ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1. ส่งเสริมการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม
2. นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับ วัฒนธรรมนิยม ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่น

- สนับสนุนให้เกิดความเข้าใจและความเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Smith, 2003)
- 3. สร้างรายได้ให้กับชุมชนและเศรษฐกิจท้องถิ่น
 - สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ เช่น อาชีพไกด์ท่องเที่ยว งานฝีมือ และร้านอาหารพื้นเมือง (OECD, 2009)
 - ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 4. อนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรม
 - การจัดการที่เหมาะสมช่วยป้องกันการสูญเสียทางวัฒนธรรมและส่งเสริมการฟื้นฟูโบราณสถาน
 - ตัวอย่าง การใช้จ่ายจากการท่องเที่ยวบูรณะโบราณสถานในเมืองเกอูยูชยา
- 5. สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
 - ลดผลกระทบเชิงลบต่อชุมชนโดยการจัดจำนวนนักท่องเที่ยวและส่งเสริมจริยธรรมในการท่องเที่ยว (UNESCO, 2020)

ความท้าทายและแนวทางแก้ไขของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ปัญหาที่พบ

1. ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว – โบราณสถานบางแห่งได้รับความเสียหายจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มากเกินไป

2. ความขัดแย้งทางวัฒนธรรม – การท่องเที่ยวที่มากเกินไปอาจทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงหรือถูกดัดแปลง
3. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม – มลพิษและขยะจากนักท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว

แนวทางแก้ไข

1. การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในบางพื้นที่ เช่น มัคคุเทศก์นำชมเป็นรอบเพื่อควบคุมจำนวนคน
2. การพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์
3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์และสามารถควบคุมผลกระทบจากการท่องเที่ยวได้

กล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ในขณะที่เราก็ยังเห็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ การจัดการที่ดีจะช่วยให้การท่องเที่ยวในลักษณะนี้เป็นไปอย่างยั่งยืน

การประยุกต์ใช้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ในกิจกรรมการเรียนรู้ของเยาวชน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจชุมชน ออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว ผูกเป็นโหนด และนำเสนอผลงาน สามารถ

ประยุกต์ใช้แนวคิดของ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น และพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 รวมถึงเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อชุมชนและการอนุรักษ์วัฒนธรรม

1. การสำรวจชุมชน เยาวชนออกไปสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นและรวบรวมข้อมูล

การประยุกต์ใช้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

- 1.1 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage)
 - 1.1.1 เยาวชนสามารถ ลงพื้นที่สำรวจ โบราณสถาน วัด ตลาดเก่า และพิพิธภัณฑ์ เพื่อเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์
 - 1.1.2 ใช้แนวคิดจาก การท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรม (Heritage Tourism) ในการวิเคราะห์คุณค่าของสถานที่
- 1.2 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage)
 - 1.2.1 สัมภาษณ์ผู้สูงอายุในชุมชนเกี่ยวกับตำนานท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน และประเพณี

1.2.2 บันทึกวิดีโอเกี่ยวกับ การแสดงศิลปะพื้นบ้าน เช่น โขน มโนราห์ หรือเพลงพื้นเมืองวิถีชีวิตและชุมชน (Living Culture & Local Community) 1.2.3 สํารวจ วิถีชีวิตของชาวบ้าน เช่น การทำอาหารพื้นเมือง หรือหัตถกรรมพื้นบ้าน 1.2.4 จัดทำสารคดีสั้นเกี่ยวกับ อาชีพดั้งเดิมของชุมชน ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ ○ เยวชนแบ่งกลุ่มสำรวจสถานที่ต่าง ๆ เช่น วัดเก่า หมู่บ้านชาวประมง ตลาดร้อยปี แล้วนำข้อมูลมาร่วมกันวิเคราะห์ ○ ใช้ Google Maps หรือแอปพลิเคชันบันทึกข้อมูลภาคสนาม เพื่อจัดเก็บข้อมูล 2. การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว ฝึกวางแผนเส้นทางและกิจกรรมที่เหมาะสม การประยุกต์ใช้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2.1 การออกแบบเส้นทางที่เชื่อมโยงมรดกวัฒนธรรม (Cultural Heritage Route Design) 2.1.1 เลือกสถานที่ที่สำรวจมาเชื่อมโยงเป็นเส้นทาง เช่น "เส้นทางศรีทรา เขื่อนขันธ์วัด	เก่า 3 แห่ง" หรือ "เส้นทางวิถีชุมชน ตลาดร้อยปีและการทำอาหารพื้นเมือง" 2.1.2 การสร้างกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม (Cultural Experiences & Activities) 2.1.3 เพิ่มกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วม เช่น ทดลองทำเครื่องปั้นดินเผา เรียนรู้การทำผ้าพื้นเมือง และชิมอาหารพื้นบ้านและเรียนรู้กรรมวิธีการปรุง 2.2 แนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Cultural Tourism Development) 2.2.1 พิจารณา ผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ของเส้นทางท่องเที่ยว 2.2.2 ออกแบบเส้นทางที่ไม่ก่อให้เกิดความแออัดและช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ ○ ให้แต่ละกลุ่มออกแบบ เส้นทางท่องเที่ยว แล้วนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยวิพากษ์ ○ ใช้ Google My Maps หรือ Canva ในการออกแบบแผนที่เส้นทาง
3. การฝึกเป็นไกด์ ทดลองนำเที่ยวจริงหรือจำลองสถานการณ์ การประยุกต์ใช้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3.1 การใช้เทคนิค Storytelling เพื่อดำเนินการวัฒนธรรม 3.1.1 ฝึกการ เล่าเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เช่น ตำนานของวัด หรือเรื่องเล่าของตลาดเก่า 3.1.2 ใช้เทคนิค การเล่าเรื่องแบบอินเทอร์แอคทีฟ เพื่อให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม เช่น การถามคำถาม 3.1.3 การฝึกการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross-Cultural Communication) 3.1.4 ฝึกการใช้ ภาษาถิ่นหรือภาษาต่างประเทศ เพื่ออธิบายสถานที่แก่นักท่องเที่ยว 3.1.5 ทำแบบจำลอง การนำเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว 3.1.6 การใช้เทคโนโลยีในการนำเที่ยว 3.1.7 ฝึก ใช้แอปพลิเคชันเสียงนำเที่ยว หรือ QR Code เพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติม ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ ● ให้เยาวชนจับคู่กันเป็นไกด์และนักท่องเที่ยว ทดลองนำเที่ยวภายในมหาวิทยาลัยหรือชุมชน	● ใช้ Youtube หรือ TikTok ในการเผยแพร่วิดีโอ นำเที่ยว 4. การนำเสนอผลงาน นำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวและประสบการณ์การเป็นไกด์ต่อชุมชนหรือผู้สนใจ การประยุกต์ใช้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

4.1 การออกแบบสื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

4.1.1 จัดทำเส้นทางท่องเที่ยว

4.1.2 ทำวิดีโอสารคดีสั้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน

4.2 การนำเสนอแบบมีส่วนร่วม (Interactive Presentation)

4.2.1 จัดเวทีให้ชุมชน ร่วมให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยว

4.2.2 จัดแสดงงาน “นิทรรศการท่องเที่ยวชุมชน” ที่เยาวชนสามารถอธิบายแนวคิดของเส้นทางท่องเที่ยวได้

4.2.3 การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการเผยแพร่ข้อมูล ได้แก่ Facebook, YouTube หรือเว็บไซต์ ในการประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยว จัดทำเพจท่องเที่ยวของนักเรียน ที่แชร์ข้อมูลและเรื่องราวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้

- จัดงาน “Pitching Day” ที่เยาวชนได้นำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวต่อผู้ประกอบการและชุมชน

- สร้าง Mini Travel Vlog เพื่อนำเสนอวิดีโอที่น่าสนใจที่เยาวชนเป็นคนผลิตเอง

การนำแนวคิด การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมของเยาวชนช่วยให้พวกเขา ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านประสบการณ์จริง พร้อมพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และการใช้เทคโนโลยีในการนำเสนอ

กิจกรรมที่ออกแบบโดยใช้แนวคิดนี้ไม่เพียงแต่สร้างนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่มีความรับผิดชอบ แต่ยังช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- McKercher, B., & du Cros, H. (2002). *Cultural tourism The partnership between tourism and cultural heritage management*. Haworth Press.
- OECD. (2009). *The Impact of Culture on Tourism*. OECD Publishing.
- Richards, G. (2001). *Cultural Attractions and European Tourism*. CABI Publishing.

- Richards, G. (2018). *Cultural tourism A review of recent research and trends*. Journal of Tourism and Cultural Change, 16(2), 119-137.
- UNWTO. (2017). *Tourism and Culture Synergies for Development*. United Nations World Tourism Organization.
- UNESCO. (2020). *Sustainable Tourism and Cultural Heritage*. UNESCO.

บทบาทของเยาวชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว³

ความสำคัญของเยาวชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

เยาวชนเป็นกลุ่มประชากรที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากพวกเขามี ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านเทคโนโลยี และความกระตือรือร้นด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและมีผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชน (UNWTO, 2017)

องค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ได้เน้นย้ำว่า เยาวชนเป็นผู้นำแห่งอนาคตของการท่องเที่ยว โดยสามารถมีบทบาทใน

³ UNWTO (2020). *Global Guidelines for the Restart of Tourism*. United Nations World Tourism Organization.

ฐานะ นักท่องเที่ยว ผู้สร้างสรรค์เนื้อหา ผู้ประกอบการ และนักอนุรักษ์วัฒนธรรม (UNWTO, 2022) ซึ่งช่วยให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันในยุคดิจิทัลได้

บทบาทสำคัญของเยาวชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

1. เป็นผู้สร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการท่องเที่ยว (Innovators in Tourism Technology)

เยาวชนมักเป็นกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและสามารถใช้ แพลตฟอร์มดิจิทัลและสื่อออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Dubal & Law, 2008)

เช่น การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยใช้ Social Media เช่น Facebook, Instagram, TikTok และ YouTube เพื่อประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว รวมไปถึงการสร้างแอปพลิเคชันท่องเที่ยวที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น แผนที่ดิจิทัล ระบบนำทาง และวีรูลสถานที่ และอาจพัฒนาไปถึงการที่เยาวชนสามารถพัฒนา Virtual Tours หรือใช้ Augmented Reality (AR) เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบที่นำเสนอและอินเตอร์แอคทีฟ (Gretzel et al., 2000)

ตัวอย่าง เช่น เยาวชนในประเทศญี่ปุ่นได้พัฒนาแอปพลิเคชัน AR Guidebook ที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถสแกนโบราณสถานเพื่อดูข้อมูลเชิงลึกผ่านเทคโนโลยี AR

2. เป็นผู้อนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น (Cultural Heritage Preservers & Promoters)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องอาศัยการอนุรักษ์และถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ชาวชนสามารถช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมของชุมชนผ่านการนำเสนอในรูปแบบใหม่ที่เข้าถึงได้ง่าย (McKercher & du Cros, 2002) ได้แก่ การอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว จัดกิจกรรม “Living Heritage” ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การทำอาหารพื้นเมือง การทอผ้า และการแสดงศิลปะพื้นบ้าน และการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น โดยเยาวชนสามารถฝึกเป็น ไกด์นำเที่ยว ในชุมชนของตนเองเพื่อแนะนำสถานที่ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ตัวอย่าง เช่น เยาวชนในเชียงใหม่จัดกิจกรรม ไกด์นำเที่ยววัดเก่าและตลาดร้อยปี เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมของเมือง

3. เป็นนักพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Advocates)

เยาวชนสามารถช่วยสร้าง แนวทางการท่องเที่ยวที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่น (Weaver, 2006) ได้แก่ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Eco-Tourism & Sustainable Tourism)

ด้วยการสนับสนุนการใช้ พลังงานสะอาด ลดขยะ และลดการใช้พลาสติกในสถานที่ท่องเที่ยว การณรงค์เรื่องการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อ (Responsible Tourism Campaigns) การใช้สื่อออนไลน์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับ จริยธรรมในการท่องเที่ยวและแนวทางลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ตัวอย่างเช่น เยาวชนในอินโดนีเซียริเริ่มโครงการ “Green Tourism Challenge” เพื่อรณรงค์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและการลดขยะพลาสติกในสถานที่ท่องเที่ยว

4. เป็นนักสื่อสารและนักประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว (Tourism Content Creators & Influencers) ได้แก่ การสร้างคอนเทนต์ท่องเที่ยวออนไลน์ การที่เยาวชนสามารถผลิต Vlogs, Blogs หรือ Podcasts เพื่อวิพากษ์สถานที่ท่องเที่ยว การใช้ Storytelling & Digital Marketing ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (Getz et al., 2000) รวมไปถึงการเป็น “Young Tourism Ambassadors” ซึ่งเยาวชนสามารถเป็นตัวแทนของชุมชนในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในระดับประเทศและนานาชาติ

ตัวอย่างเช่น เยาวชนในฝรั่งเศสริเริ่มแคมเปญ #ExploreFrance บน Instagram และ TikTok เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเมืองรอง

ดังนั้นเยาวชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็น การใช้เทคโนโลยี การอนุรักษ์วัฒนธรรม การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการเป็นนักสื่อสารด้านการท่องเที่ยว หากได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสม พวกเขาสามารถเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เติบโตในแนวทางที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- Buhalis, D., & Law, R. (2008). Progress in information technology and tourism management 20 years on and 10 years after the Internet. *Tourism Management*, 29(4), 609-623.
- McKercher, B., & du Cros, H. (2002). *Cultural tourism The partnership between tourism and cultural heritage management*. Haworth Press.
- Weaver, D. B. (2006). *Sustainable Tourism Theory and Practice*. Routledge.
- Getz, U., Yuan, Y. L., & Fesenmaier, D. R. (2000). Preparing for the new economy Advertising strategies and change in destination marketing organizations. *Journal of Travel Research*, 39(2), 146-156.

พระราชทานเขตวิสคามสีมาใหม่อีกครั้ง โดยมีขนาดกว้าง ๕๕ เมตร และยาว ๑๔๐ เมตร

นอกจากนี้ วัดโอรสวรารามยังเปิดการศึกษาเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม และโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ เปิดสอน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙ โรงเรียนผู้ใหญ่วัด เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒

งานเทศกาลหรือประเพณีที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว

๑. **งานเทศกาลกลางเดือน ๕** ซึ่งถือว่าเป็นงาน “วันเกิด” หลวงพ่อโอรส รวม ๓ วัน ๓ คืน ตั้งแต่วันขึ้น ๑๔ ค่ำ จนถึงวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๕ เทศกาลนี้เรียกว่า มาก่อนงานเทศกาลอื่น ถือว่าเป็นงานสมโภชวันคล้ายวันที่อาราธนาหลวงพ่อบูชาน้ำ และอัญเชิญท่านมาประดิษฐานที่วัดโอรส

ในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๕ ชาวแปดริ้วจะแห่หลวงพ่อบางไปตามหมู่บ้านใกล้ ๆ วัด แล้วอัญเชิญองค์ท่านกลับมายังวิหาร ครั้นตักย่นพระสงฆ์จะเจริญพระพุทธมนต์ ในวันรุ่งขึ้น คือ วันขึ้น ๑๕ ค่ำ จะมีการทำบุญใส่บาตรฉลอง เวียนเทียน และสงฆ์นำหลวงพ่อบรมหารสพทมโขขประจำ คือ ละครหรือลิเก และจั่ว ที่นำส่งเกดก็คืองานเทศกาลนมัสการหลวงพ่อบุญทศรวา จะมีมหรสพไทยและจีนคู่กันเสมอ ไม่เคยเว้นเพราะถือว่าประชาชนทั้งชาวไทยและจีนได้ร่วมใจกันอาราธนาหลวงพ่อบูชาน้ำ

๒. **งานเทศกาลกลางเดือน ๑๒** จัดขึ้น ๕ วัน ๕ คืน ตั้งแต่วันขึ้น ๑๒ ค่ำ ไปจนถึงวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๒ งานเทศกาลนี้จัดมาเนิ่นนานกว่าร้อยปีแล้ว คือ เริ่มมีขึ้นในราว พ.ศ. ๒๔๓๔

ผู้ริเริ่มจัดงานกลางเดือน ๑๒ คือ ได้เฬหทรัพย์ เจ้าของละครคลองโอรส มูลเหตุมีอยู่ว่า ในปีนั้น ประชาชนชาวโอรสประสบทุกข์ภัย ข้าราชการหมากแพง ฝนแล้ง ข้าวและผลหมากรากไม้ไม่ได้ผล โรคห่า (อหิวาต์) และโรคหุอง (มีตาบ) ระบาดทั่วไป ผู้คนและสัตว์เสี่ยงล้มตายเป็นอันมาก ประชาชนทั้งบ้านเรือนร้านค้าเพื่อหนีโรคภัย ผู้เจ็บป่วยไปไม่ไหว ก็รอนันตภัย เพราะหาหมอรักษาได้ยาก บรรดาคนที่ป่วยเหล่านั้น ถึงตนไร้ญาติมิตรป่วย เมื่อถึงคราวเข้าดาจนเช่นนี้ บรรดาพุทธศาสนิกชนจะมีอะไรเป็นที่ยึดโยงกว่าพระ ต่างคนจึงพากันบนบานศาลกล่าวต่อหลวงพ่อบุญทศรวาให้ช่วยลูกช้างด้วย บ้างก็ขออย่าดี

หลวงพ่อบุญทศรวา บ้างก็ขู่ว่า ดอกไม้ที่บูชาบ้าง รับประทานมาทา บ้างก็บนบานว่า ถ้าหายแล้วจะปิดทอง บ้างก็บนบานด้วยละครและมหรสพสมโภช คนไทยบนด้วยลิเกและละครแก่น ก่ายคนจีนก็บนจั่ว ล่อโก๋ ลิงโต ฯลฯ ความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อบุญทศรวาเป็นเรื่องมหัศจรรย์ยิ่งนัก จู่ ๆ ฟ้าฝนซึ่งแห้งแล้งอยู่นานก็ปรายปรายลงมา น้ำฟ้าให้ประชาชนเบิกบานแค้นดินชุ่มชื้นโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ หายเป็นปลิดทิ้ง ชาวบ้านชาวเมืองจึงรวมกันถวายเหรียญจัดงานฉลองสมโภชหลวงพ่อบุญทศรวาใหญ่เพื่อแก่น

แรกทีเดียว งานเทศกาลในเดือนนี้มี ๓ วัน คือวันขึ้น ๑๔ - ๑๕ ค่ำ และวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๒ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ จึงได้จัดเพิ่มอีก ๒ วัน คือ วันขึ้น ๑๒ - ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๒ จึงรวมทั้งสิ้น

เป็น ๕ วัน และถือปฏิบัติสืบเนื่องมาจนทุกวันนี้ ในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ มีการแห่หลวงพ่อบางบ้าน วันขึ้น ๑๕ ค่ำ มีการแห่ทางน้ำ และวันแรม ๑ ค่ำ ซึ่งเป็นงานวันสุดท้าย มีการเวียนเทียนและสงฆ์นำพระ

สำหรับการแห่หลวงพ่อบางเรือนั้น เดิมทีเดียวไม่มีการแห่หลวงพ่อบางเรือลงไปถึงตำบลท่าพลับ (โรงสีล่าง) และที่อำเภอบ้านโพธิ์ แต่เนื่องจากนายทรัพย์ผู้เป็นเจ้าของละครอาชีพดังกล่าว ซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่า “ได้เฬหทรัพย์” ได้นำละครไปแสดงในที่ต่าง ๆ เมื่อประมาณ ๙๐ ปีมาแล้ว ได้นำละครไปแสดงที่โรงบ่อนท้ายตลาดโรงสีล่าง ตำบลท่าพลับ อำเภอบ้านโพธิ์ ขณะที่ลูกสาวได้เฬหทรัพย์กำลังแสดงละครอยู่ ได้มีสมัครพรรคพวกของผู้มีอิทธิพลอยู่ในขณะนั้น อุ้มลูกสาวได้เฬหทรัพย์ไป ทั้งที่มีเครื่องละคร ได้เฬหทรัพย์ไม่มีทางเลือกปฏิบัติเป็นอย่างอื่น นอกจากจะหันเข้าพึ่งบารมีหลวงพ่อบุญทศรวา โดยบนบานว่า ถ้าได้ลูกสาวกลับคืนมาจะแห่หลวงพ่อบรมหารสพทมโขขที่โรงสีล่าง ตำบลท่าพลับ ด้วยบุญญาธิการของหลวงพ่อบุญทศรวาทนตาเห็นได้เฬหทรัพย์ก็ได้ลูกสาวกลับคืนมาภายใน ๓ วัน นับแต่นั้นมา ก็ได้มีการแห่หลวงพ่อบุญทศรวาเข้ามาถึงโรงสีล่าง แล้วแห่ต่อไปถึงอำเภอบ้านโพธิ์ซึ่งเป็นประเพณีสืบมาจนบัดนี้...

๓. **งานเทศกาลตรุษจีน** จัดตามจีนหุดคติของจีน คือตั้งแต่วันขึ้น ๔ ค่ำ ปีใหม่ (ชิวอิก) ไปจนถึงวันขึ้น ๕ ค่ำ (ชิวโหวง) รวม ๕ วัน ๕ คืน ถ้าเทียบเป็นเดือนไทยก็คือราวเดือนยี่หรือเดือน ๓

ในเทศกาลตรุษจีนนี้ มีประชาชนชาวจีนไปนมัสการหลวงพ่อบางกว่าปกติ แรกเริ่มเดิมที ถึงเทศกาลตรุษจีนครั้งใด ชาวจีนจะจัดงานรื่นเริงถวายหลวงพ่อบุญทศรวา มีจั่วล่อโก๋ และเจดิสั่งโต หัวหน้างานก็ทำหน้าที่ต้อนรับบริการเลี้ยงดูและจัดให้มีโรงทาน ต้มข้าวต้ม

ให้เป็นทานตลอดงาน มีอยู่ช่วงหนึ่งทำงานนี้ต่อไปหลายปี จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๐๒ คณะกรรมการจัดงาน มีนายประพันธ์ (หิวน) เจริญรุ่งเรือง เป็นประธานพร้อมด้วยสมาคมชาวจีน พ่อค้า ข้าราชการและประชาชนจึงได้จัดให้มีงานต้อนรับเทศกาลตรุษจีนขึ้นที่วัดโอรสเป็นการเกิดศักราชใหม่ โดยกำหนดให้มีงาน ๕ วัน ๕ คืน มีทั้งการแห่หลวงพ่อบางเพื่อประพรมน้ำพระพุทธมนต์และอวยพรปีใหม่ในวันชิวอิก และจัดแสดงมหรสพทั้งจั่ว ลิเก และการละเล่นอื่นๆ เป็นการสมโภช งานเทศกาลตรุษจีนจึงกลายเป็นงานประจำของหลวงพ่อบุญทศรวาเป็นต้นมา

ตลาดบ้านใหม่

ที่มา <https://www.konlongtang.com/ตลาดบ้านใหม่>

ประวัติความเป็นมา

ตลาดบ้านใหม่⁴ เคยเป็นย่านเศรษฐกิจเก่าที่อายุมากกว่า ๑๕๐ ปี ตั้งแต่มีกเรียกว่า "ตลาดริมน้ำ" ความคับคั่งของตลาดบ้านใหม่ในอดีตมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ระบุว่า ตั้งแต่สมัยกรุง

⁴ อุดม เขยกิจวงศ์, ตลาดเก่า 50-200 ปี, พิมพ์ครั้งที่ 1. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ภูมิปัญญาสร้างสรรค์, 2552), หน้า 179.

ธนบุรี (พ.ศ. ๒๓๑๐-๒๓๒๕) เป็นต้นมา ได้มีชาวจีน โดยเฉพาะจีนแต้จิ๋ว เดินทางเข้ามาบ้านเราเพื่อประกอบอาชีพแบบชาวไทยฝั่งตะวันออกในเมืองต่าง ๆ ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ตรัง จันทบุรี และบางปลาสร้อย จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๓๕๓ เป็นยุคเฟื่องฟูของอุตสาหกรรมน้ำตาล ทำให้มีการทำไร่่อยขนาดใหญ่ ซึ่งสภาพพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์ของที่ราบลุ่มแม่น้ำบางปะกงแห่งนี้เหมาะสมมาก และเส้นทางการคมนาคมทางน้ำที่สะดวกเพื่อการขนถ่ายสินค้า ทำให้เมืองฉะเชิงเทราเป็นแหล่งเพาะปลูกอ้อย และเป็นแหล่งผลิตน้ำตาลขนาดใหญ่ แต่เมื่ออุตสาหกรรมน้ำตาลนั้นสิ้นสุดลง พื้นที่แห่งนี้ก็ปรับเปลี่ยนมาเป็นการปลูกข้าว กรมกรชาวจึงพากันรับจ้างทำงานที่โรงสีข้าว บางส่วนก็ประกอบอาชีพอื่น ๆ ตามความถนัดของแต่ละเชื้อสาย เช่น ชาวจีนแต้จิ๋วทำการค้าขายและทำโรงสี ชาวจีนฮกเกี้ยนทำสวน ชาวจีนแคะค้าขาย และเป็นช่างทองชาวจีนไหหลำ เป็นช่างไม้ และค้าขายอาหาร เป็นต้น

ต่อมา ได้เกิดเพลิงไหม้บริเวณตลาดริมน้ำครั้งใหญ่ เนื่องจากความเบียดเสียดของบ้านเรือนที่มากเกินไปจึงทำให้เพลิงลุกลามอย่างรวดเร็ว ส่วนอาคารที่เป็นปัจจุบันเป็นการสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นมาทดแทนของเดิม โดยลักษณะของตลาด แบ่งออกเป็น 2 ส่วน "ตลาดบน" และ "ตลาดล่าง" กล่าวกันว่า ขุนอินทรภัก เป็นผู้ตั้งตลาดบน ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านเหนือของลำคลอง ช่างวัดเทพนิมิตไปจนถึงวัดจีนประชาสโมสร ส่วนตลาดล่างนั้นจะอยู่บริเวณริมน้ำด้านหน้าของวัดอุภัยภาติการามขุนอัยภูวามุรติ กับ ขุนพิพิธภณิขกรรม คหบดีชาวจีนร่วมกันตั้งขึ้น

ขณะนั้นมีการสัญจรทางน้ำ และเกิดการค้าขายบริเวณตลาดท้องถิ่นเป็นผลให้บริเวณตลาดบ้านใหม่มีการพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ มีการขยายพื้นที่เพิ่มเติมบริเวณริมคลองบ้านใหม่ทางด้านใต้ เรียกว่า "ตลาดกลาง" โดยจะเชื่อมกับตลาดบนด้วยสะพานไม้ ตัวตลาดยาวต่อเนื่องไปจนถึงบริเวณที่เรียกว่า "หัวตลาด"

ตลาดบ้านใหม่ในปัจจุบัน แม้ในช่วงเวลาระยะหนึ่ง ตลาดบ้านใหม่จะเคยเงียบเหงาเขาไปตามวัฏจักรของกาลเวลา เพราะการลดบทบาทของเส้นทางสัญจรทางน้ำทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านเริ่มน้ำค่อยเปลี่ยนแปลงไป ภายหลังเมื่อผู้นำชุมชนได้ใช้ความพยายามในการรวมกลุ่ม เพื่อพลิกฟื้นชีวิตที่เคยรุ่งเรืองของชาวตลาดบ้านใหม่ขึ้นอีกครั้ง ด้วยการสนับสนุนจากเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต ๘ ทำให้ในวันนี้ตลาดบ้านใหม่ได้ฟื้นคืนกลับมา เหมือนเป็นพิพิธภัณฑ์แห่งชีวิตรอให้คนรุ่นเก่าได้รำลึกถึงความหลัง พร้อมกับให้คนรุ่นใหม่ได้มาศึกษาเพื่อร่วมภาคภูมิใจไปกับมรดกแห่งแผ่นดินของชาวตลาดบ้านใหม่ ที่จะสืบทอดต่อ ๆ กัน ไปยังคนรุ่นหลังอีกยาวนาน

วัดสมณรัตนาราม

ที่มา

<https://th.trip.com/moments/detail/chachoengsao-1447109-13279074/>

ประวัติความเป็นมา

วัดสมณรัตนาราม (ใหม่ขุนสมานเพิ่มเติม) เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ตั้งอยู่ริมแม่น้ำบางปะกง

บ้านหมู่ที่ ๑๑ ตำบลบางแก้ว (ตำบลไผ่แสวงเดิม) อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา และใกล้กับโครงการเขื่อนน้ำบางปะกง มีเนื้อที่ตามหน้าโฉนดที่ดินวัด ๒๖ ไร่ ๓ งาน ๕ ตารางวา (ภายหลังปี ๒๕๕๒-๒๕๕๗ พระครูปลัดสุทธูปถัมภ์พรหมจริยคุณ ได้ทำการรวบรวมผู้มีจิตศรัทธาจัดซื้อที่ดินถวายวัดจำนวน ๗๒ ไร่ ๑ งาน ๓๖ ตารางวา)

ตามคำบอกเล่าชานของผู้เฒ่าผู้แก่สมัยนั้น เล่าสืบกันต่อกันมาว่า มีครอบครัวหนึ่งอยู่ในฐานะมันคง เป็นคหบดี มีคนเคารพนับถือ คือ ครอบครัวท่านขุนสมานเงินประชา (เดิมชื่อจ่าย) เมื่อท่านขุนสมานเงินประชาถึงแก่กรรมแล้ว ภรรยาทั้ง ๒ ของท่านขุนสมานเงินประชา นางทิม สิบสมาน และ นางผ่อง สิบสมาน (เพิ่มเติม) พร้อมด้วย นางยี่สุ่น วิริยะพานิช ผู้เป็นน้องสาว (ต่อมาภายหลังได้สร้างพระปางขึ้นหน้าโบสถ์ ปัจจุบันยังปรากฏให้เห็นอยู่) มีความศรัทธาคิดจะสร้างวัดเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้สามีผู้ล่วงลับ จึงได้ดำเนินการสร้างวัด ปรากฏตามหลักฐาน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๒ (ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.๕) ทรงเสด็จทางชลมารคผ่านมาได้ทรงแวะเยี่ยมวัดขุนสมานเงินประชา (หลวงสมาน เต็มนคร) และได้มีชาวบ้านผู้หนึ่งชื่อ นายเหว่า โพนสุวรรณ นำนกกรวกเนื้อถวาย ณ ที่วัดแห่งนี้ด้วย)

เมื่อสร้างวัดเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงได้ตั้งชื่อวัดว่า วัดใหม่ขุนสมานเพิ่มเติม เป็นวัดราษฎร์คณะสงฆ์ปกครองวัดสมัยนั้น เป็นฝ่ายมหานิกาย แต่ปกครองไม่นานนัก ผู้สร้างวัดได้ถวายพระในคณะธรรมยุต มีพระครูวิจิตรปัญญาณี (อ่อน เทวนิโพน) เป็นประธานสงฆ์ในการรับถวายนี้ ชาวบ้านโดยทั่วไปมักเรียกวัดนี้ว่า “วัดนางทิม นาง

ผ่อง เต็มนคร ใหม่ขุนสมาน” ต่อมาสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เสด็จออกตรวจสั่งสมณฑลทางเรือตามลำแม่น้ำบางปะกง พระองค์ได้ขึ้นทรงเยี่ยมวัด ทรงเห็นป้ายชื่อวัดว่าไม่สอดคล้องกับตำบลไผ่แสวง พระองค์จึงทรงพระทานนามวัดเสียใหม่ว่า “วัดไผ่แสวง” เพื่อให้สอดคล้องกับตำบลดังกล่าว ครั้นเวลาล่วงเลยมานานหลายสิบปี ทางราชการได้ยุบตำบลไผ่แสวงไปรวมกับตำบลบางแก้ว เมื่อเป็นเช่นนั้น มีพระเถระผู้ใหญ่พร้อมด้วยภิกษุสามเณรชาวบ้านอุบาสกอุบาสิกาต่างก็มีความเห็นพ้องกันว่า สมควรที่จะเปลี่ยนชื่อวัดเสียใหม่ คือให้มีคำว่า “สมาน” เพราะเป็นตระกูลที่สร้างวัด และคำว่า “แก้ว” เพื่อให้สอดคล้องกับตำบล จึงขออนุญาตทางราชการตั้งชื่อวัดเสียใหม่ว่า “วัดสมณรัตนาราม” มาจนทุกวันนี้

บรรณานุกรม

- Cohen, E. (1985). The tourist [guide](#) The origins, structure and dynamics of a role. *Annals of Tourism Research*, 12(1), 5-29.
- Falk, J. H., & Dierking, L. D. (2013). *The Museum Experience Revisited*. Routledge.
- Garrod, B., & [Fyall](#), A. (2000). Managing heritage tourism. *Annals of Tourism Research*, 27(3), 682-708.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning Experience as the source of learning and development*. Prentice-Hall.
- [Mossacko](#), G. (1996). Mindful visitors Heritage and tourism. *Annals of Tourism Research*, 23(2), 376-397.
- Packer, J., & Ballantyne, R. (2016). Learning for fun [The](#) unique contribution of educational tourism experiences. *International Journal of Tourism Research*, 18(1), 23-36.
- Timothy, D. J., & Boyd, S. W. (2014). *Heritage Tourism*. Routledge.
- Weiler, B., & Black, R. (2015). *Tour guiding research Insights, Issues and Implications*. Channel View Publications.

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์:

- ☐ ด้านวิชาการ
- ☐ ด้านเศรษฐกิจ/พาณิชย์/อุตสาหกรรม
- ☒ ด้านสังคม/ชุมชน
- ☐ ด้านนโยบาย

หน่วยงานร่วมดำเนินการและการบริหารจัดการ:

ประเภท	ชื่อหน่วยงาน	โทรศัพท์	หนังสือยินยอม	จัดการ
-	-	-	-	-

ประโยชน์ที่ได้จากการร่วมมือกับภาคเอกชน:

- ☐ พัฒนาบุคลากร
- ☐ ถ่ายทอดองค์ความรู้
- ☐ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และถ่ายทอดเทคโนโลยี
- ☐ อื่น ๆ (กรุณาระบุ)

หน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์:

- ๑) วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๒) วัดโสธรวราราม วรวิหาร
- ๓)
- ๔)

รายละเอียดการใช้ประโยชน์:

๑. วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร สามารถนำกระบวนการและผลการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาสังคมศึกษา ในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง นำผลการศึกษาไปสะท้อนข้อมูลในพื้นที่ศึกษา เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาฐานข้อมูลและศักยภาพส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา
๒. วัดโสธรวราราม วรวิหาร นำฐานข้อมูลและศักยภาพส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ได้จากการวิจัยมาเป็นแหล่งข้อมูลความรู้เพื่อประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวผ่านเพจ Facebook ของทางวัดโสธรวราราม วรวิหาร และนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและศักยภาพการท่องเที่ยวภายในวัด

การเสริมสร้างการเรียนรู้และเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน จังหวัดฉะเชิงเทรา

The Strengthening Learning And Cultural Tourism Networks In Chachoengsao Province

¹นายดนัย ทองบุญมา²พระมหาเกรียงไกร กิตติปัญโญ (ใจสว่าง) และ ⁴นายปัญญา โพธิ์ทอง
¹ Danai Tongbunma ² PhramahaKriangkrai Kittipunyo (Jaisawang) ³ and ⁴ Panya
Photong

วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buddhasothorn Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Thailand.

¹E-mail: danai.dhi@mcu.ac.th, ² kriangkrai.jai@mcu.ac.th ³ panya.pho@mcu.ac.th
Tel. 088-7975326

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อเสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) 1) สัมภาษณ์เชิงลึก ใช้แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวม 21 คน พร้อมทั้งสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 11 คน 2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามแจกนักท่องเที่ยว 120 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรค พบว่า พื้นที่วัดและตลาดบ้านใหม่เป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ โดยผสมผสานศาสนา ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตท้องถิ่น เช่น วัดโสธรวราราม วัดสมานรัตนาราม และตลาดบ้านใหม่ ที่ส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งยังมีปัญหาการจราจรติดขัด และการพัฒนาบุคลากรให้เป็นมัคคุเทศก์

2. การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ได้แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม โดยจัดทำแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย เช่น คู่มืออบรม แหล่ง

เรียนรู้การใช้ canva ทำสื่อ แผ่นพับ แผนที่อินโฟกราฟิกบอกจุดต่าง ๆ ภายในวัดและภายนอกพร้อมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดียเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย

3. กระบวนการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่าย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบันของแหล่งเรียนรู้ การจัดทำคู่มืออบรมเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การถอดบทเรียนและจัดทำแผนที่แหล่งเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการเป็นไกด์นำเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การรวมตัวกันสร้างเครือข่ายอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้, เครือข่ายการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Abstract

This research aims to study the current situation of strengthening learning resources and cultural tourism promotion networks in order to strengthen learning resources and cultural tourism promotion networks in order to propose a process for strengthening learning resources and cultural tourism promotion networks. The research model is research and development (Research and Development). 1) In-depth interviews using a questionnaire to interview 21 key informants and focus group discussions with 11 experts. 2) Quantitative data analysis using a questionnaire tool distributed to 120 tourists.

The research findings reveal that:

1. Strengthening of learning resources and networks for promoting cultural tourism found that the development of cultural learning resources was guided by creating modern learning resources such as training manuals, learning resources for using Canva to create media, pamphlets, infographic maps showing various points inside and outside the temple, and disseminating information via social media to reach a variety of target groups.

2. The development of learning resources and cultural tourism promotion networks in Chachoengsao Province found guidelines for developing cultural learning resources. By creating modern learning resources such as training manuals, learning resources, Canva, brochures, learning resources, infographics, maps showing various points inside and outside the temple, including the 100-year-old market, information signs and applications that provide information about the history and culture of the

learning resources, and increasing the dissemination of information via social media, websites and QR Codes to reach a variety of target groups.

3. The process of strengthening learning resources and networks in 6 steps includes collecting data on the current conditions of learning resources, creating training manuals to strengthen learning resources, conducting workshops to develop learning resources, extracting lessons and creating maps of learning resources, developing skills as cultural tour guides, and joining together to create sustainable networks.

Keywords: Learning resource development, tourism network, cultural tourism

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม "วัด" เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรม และร่องรอยวิถีชีวิตในอดีต ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลายเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศในขณะนี้ โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษกับวัด และแหล่งโบราณสถาน เนื่องจากวัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลาช้านานแล้ว โดยจะเห็นได้ว่า "วัด" เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรม และยังสะท้อนไปถึงร่องรอยวิถีชีวิตในอดีตที่มีลักษณะกลมกลืนระหว่างชุมชน วัด และสิ่งแวดล้อม ที่มีลักษณะการผสมกลมกลืนการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ความเชื่อของท้องถิ่น และยังเป็นแหล่งรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ การศึกษา ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ล้วนมีคุณค่าต่อจิตใจและความศักดิ์สิทธิ์ และงดงามเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของชาวไทย วัดจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง คือเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้น แต่มีความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นประเภทอื่น เนื่องจากมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม รวมถึงความผูกพันทางจิตใจต่อชุมชนรุ่นหลัง ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์จำนวนมาก กระจายอยู่ตามภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย และมีความเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมเฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดดึงดูดที่สำคัญในด้านการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ สำหรับนักท่องเที่ยว

ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศที่มุ่งหวังที่จะได้รับความเพลิดเพลินและได้บุญกุศลไปพร้อมกัน (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา แห่งชาติ ฉบับที่ 3, 2566 – 2570)

จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นจังหวัดหนึ่งในพื้นที่ EEC ในฐานะเมืองท่องเที่ยวทางศาสนาวัฒนธรรม วิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำบางปะกง และการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ซึ่งมีจุดเด่นทางด้านการดำเนินวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำบางปะกง วัฒนธรรมและท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมีประวัติความเป็นมาเก่าแก่ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ประชาชนส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ริมแม่น้ำบางปะกง และตามลำคลองต่าง ๆ มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำ ศาสนาและวัฒนธรรม โดยแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดฉะเชิงเทราส่วนใหญ่มีความโดดเด่นในด้านแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เช่น วัดหลวงพ่อโสธร (วัดโสธรวรารามวรวิหาร) ตลาดบ้านใหม่ และวัดสมานรัตนาราม เป็นต้น ดังนั้นจากอัตลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น จังหวัดฉะเชิงเทรา จึงมีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2565)

บทความวิจัยนี้นำเสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา (2) เสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ (3) นำเสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของจังหวัดฉะเชิงเทราในระดับประเทศและระดับนานาชาติทราบถึงการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อเสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดทฤษฎีเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้

1.1 แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ได้แก่บุคคล สถานที่ สิ่งของต่าง ๆ ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ผู้เรียนเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และ เพลินทิพย์ ตาแก้ว ได้กล่าวว่าแหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้น และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล ที่ผู้สอนสามารถนำมาใช้ประโยชน์เชื่อมโยงกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (รัฐเขต ศรีเกื้อกุล, 2564)

1.2 แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชน ผาหมอน ทำให้องค์ความรู้วิถีการทำนาของชุมชนซึ่งนับวันมีแนวโน้มจะสูญหายไปจากบ้านผาหมอน การ พัฒนาแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้านผาหมอนเพื่อการรวบรวมและเผยแพร่องค์ความรู้วิถีชีวิตชาวบ้านผาหมอน ที่ นำไปสู่การพัฒนา “ศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้านผาหมอน ดอยอินทนนท์” การดำเนินการพัฒนาศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้านผาหมอน ประกอบด้วย กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บข้อมูล เพื่อสร้างองค์ความรู้ วิถีชีวิตที่เป็นระบบ และนำไปสู่การออกแบบแหล่งรวบรวมสื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตรูปแบบต่างๆ (บุญทา พุกษานิพนธ์ และคณะ, 2562)

1.3 แหล่งเรียนรู้ ถือเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารสารสนเทศและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้สนใจได้ใช้เป็นสถานที่แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นผู้คนแห่งการเรียนรู้ ศาสนสถานต่าง ๆ จัดเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ในทางประวัติศาสตร์ นอกจากนั้น ยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ การศึกษา วิถีชีวิต สังคม หรือวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี (สิทธิโชค ปาณะศรี และคณะ, 2565)

1.4 แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ได้แก่บุคคล สถานที่ สิ่งของต่าง ๆ ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ผู้เรียนเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และ เพลินทิพย์ ตาแก้ว ได้กล่าวว่าแหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้น และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล ที่ผู้สอนสามารถนำมาใช้ประโยชน์เชื่อมโยงกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพ (รัฐเขต ศรีเกื้อกุล, 2564) การเรียนรู้ช่วยให้บุคคลได้มีโอกาสเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ช่วยให้ผู้บุคคลและสถาบันในสังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สามารถพัฒนาคุณภาพตนเองได้ตลอดทุกช่วงชีวิต (พระมหาเทวินทร ชินบุตร, 2564) การพัฒนาทักษะและความรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงรุกเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างเต็มที่ในกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการปฏิบัติจริง การแก้ปัญหา และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น แนวทางนี้ไม่เพียงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้

ดีขึ้น แต่ยังช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (รินทร์ลัส ศรีเลิศนิกุล, 2567)

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ การกำหนดนโยบาย การวางแผน การสนับสนุนส่งเสริม การประสานงาน การเตรียมการ การใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม การบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอน และการติดตาม ประเมินผล และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประกอบไปด้วย ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านการตรวจสอบ ด้านการสรุปและรายงานผล

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.1 การจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อเป็นแหล่งการศึกษาตลอดชีวิตที่ประชาชนสามารถแสวงหาความรู้ต่างๆ ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา ถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่อท้องถิ่น เพราะช่วยส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถเรียนรู้ได้ตามอัธยาศัย และเป็นเครื่องมือสำคัญของบุคคลแห่งการเรียนรู้ ในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ วัด ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษา สถานประกอบการ ครอบครัว ชุมชน องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น (สิทธิโชค ปาณะศรี และคณะ, 2565)

2.2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคือการท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น โบราณสถาน วัด ปราสาท พระราชวัง ประเพณี วิถีดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคล ในแต่ละยุคแต่ละสมัย นักท่องเที่ยวจะได้ทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมองความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลสมัยอดีตที่ถ่ายทอด มาถึงคนรุ่นหลังผ่านสิ่งเหล่านี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และนำมาศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้นอกเหนือจากการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว (พระมหากวินท์ ยสินทวิโส, 2561)

2.3 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นกระแสการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมและได้รับการยอมรับเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบัน เหตุเพราะความเจริญเติบโตและก้าวหน้าทางวัตถุและเทคโนโลยีกลายเป็นสิ่งปกติธรรมดาที่ทุกคนสามารถพบเห็นได้ทั่วไปสำหรับพื้นถิ่นสำหรับโลกตะวันตกโลกตะวันออกโดยพื้นฐานจากต่างประเทศในส่วนของประสบการณ์ในประสบการณ์ผ่านโลกออนไลน์ในลักษณะนี้ในภาวะหลังโควิดถูกจักรพรรดิก้าวขึ้นไปเป็นผู้นำในการแสดงศิลปวัฒนธรรมยุคแรกเริ่มที่จะเกิดขึ้นของหายากเฉพาะเพียงวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นเท่านั้นที่จะช่วยวิจัย ตรวจสอบในบางครั้งแต่ก็ฉาบฉวยและมีใช้ของแท้ที่เป็นเป้าหมายหลักๆ เชิงเชิงวัฒนธรรมเป็นครั้งแรกที่องค์กรเชิงกลยุทธ์

จำนวนมากพยายามเสาะ ค้นหาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยังคงรักษาสภาพอัตลักษณ์ของพื้นที่โดยแท้โดยมิใช่เป็นเพียงวัฒนธรรมประดิษฐ์อันฉาบฉวยที่จุดท่องเที่ยวขึ้นเฉพาะเพื่อแลกรมาซึ่งการค้นหากการท่องเที่ยวของบางที่อาจจะแต่พากพื้นที่ที่จะรักษาความเป็นอัตลักษณ์ไว้ได้ แหล่งกำเนิดนั้นแกนหลักของชุมชนที่เข้มแข็งอย่างรอบด้านวัฒนธรรมดั้งเดิมเริ่มหายากเนื่องมาจากกระแสอำนาจของสมาชิกที่เติบโตอย่างรวดเร็วในเชิงวัฒนธรรมต้องการสัมผัสอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่แท้จริงคือวัฒนธรรมประดิษฐ์ที่ฉาบฉวยเพื่อดึงดูดระบบสภาของรัฐสภาสามารถรักษาได้ต้องมีชุมชนที่เข้มแข็งและพร้อมอนุรักษ์พัฒนา (กฤติมา อินทะกุล. และณัฐพร ตั้งเจริญชัย, 2563)

สรุปแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นคือสถานที่หรือพื้นที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน เช่น วัด พิพิธภัณฑ์ หอสมุด ชุมชน และแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งช่วยส่งเสริมให้คนในชุมชนแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างอิสระ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ และวิถีชีวิตของชุมชน นักท่องเที่ยวจะได้รับทั้งความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่า และแนวโน้มการท่องเที่ยวปัจจุบันผู้คนมองหาประสบการณ์แท้จริงจากวัฒนธรรมท้องถิ่น แทนการท่องเที่ยวที่ฉาบฉวย ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวที่รักษาอัตลักษณ์ได้อย่างแท้จริงมีความสำคัญมากขึ้นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืน

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว

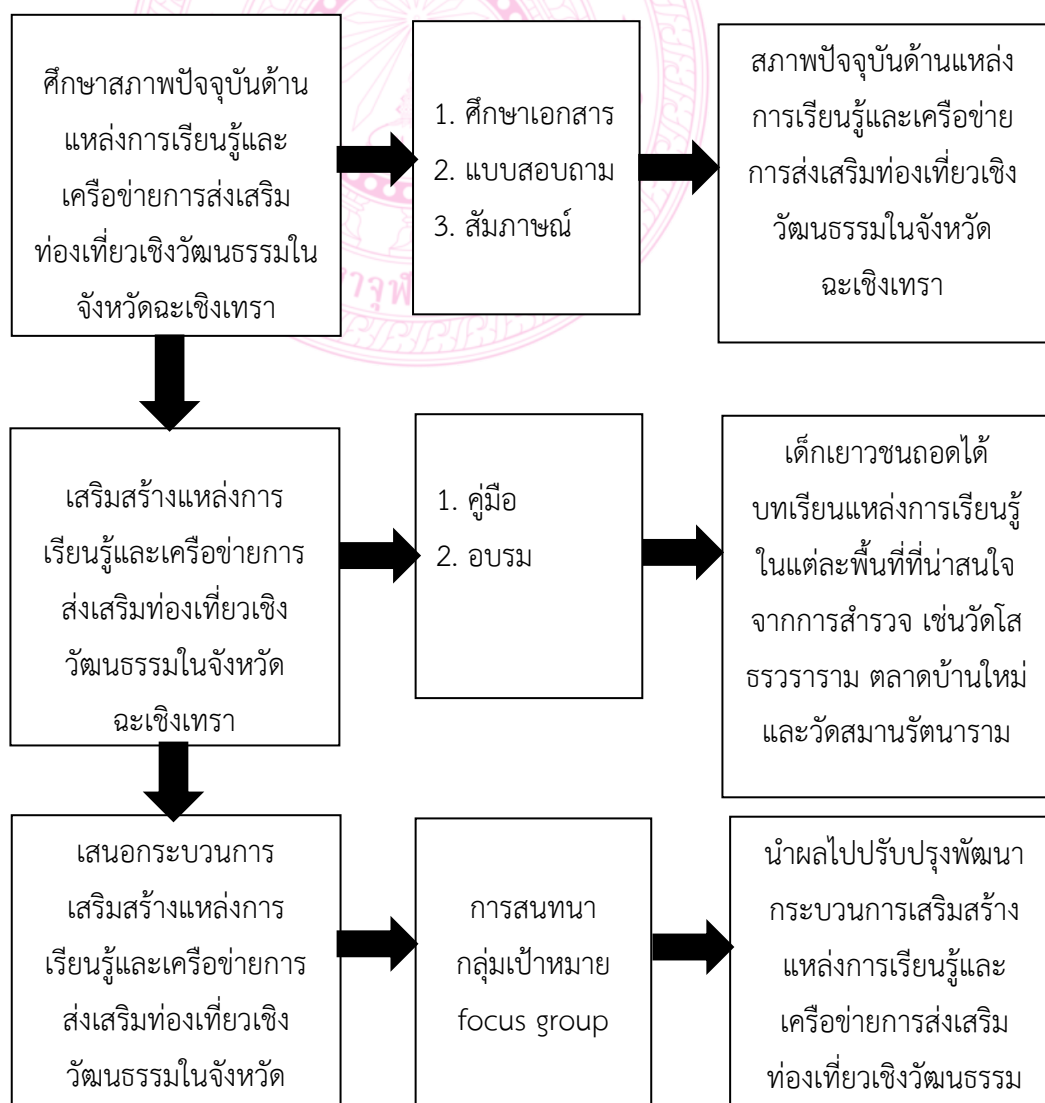
3.1 แนวคิดการจัดการการสื่อสาร เป็นการผสมผสานศาสตร์ทางการสื่อสารและศาสตร์ทางการบริหารเข้าด้วยกัน มุ่งเน้นกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร โดยมองว่า การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกให้เกิดการจัดการองค์กร การจัดระเบียบทางการสื่อสารจึงเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวควรเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างหน่วยงาน องค์กร และเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยกำหนดกิจกรรมและขับเคลื่อนห่วงโซ่คุณภาพการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (meriam-webster, 2023)

3.2 การสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการสื่อสารและบริหารจัดการ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างหน่วยงาน องค์กร และเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว โดยการจัดระบบกระบวนการผสมผสานเครือข่ายสามารถกำหนดกิจกรรมที่ขับเคลื่อนห่วงโซ่คุณภาพการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวภายในประเทศ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระดับนานาชาติ (กิจอุตม เสือเจริญ และคณะ, 2567)

สรุปแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว การสร้างเครือข่ายท่องเที่ยวต้องมีการมีส่วนร่วมของชุมชนการสื่อสารและการวางแผนร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน เป็นหัวใจสำคัญในการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน การสร้างเครือข่ายข้ามพื้นที่หรือประเทศช่วยแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเช่น กรณีศึกษาไทย-ลาว แสดงให้เห็นว่าความร่วมมือแบบเครือข่ายสามารถส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยเน้นอัตลักษณ์ท้องถิ่น และวัฒนธรรมเป็นศูนย์กลาง และเทคโนโลยีช่วยขยายเครือข่ายท่องเที่ยวได้กว้างไกลแนวคิด Tourism 4.0 ใช้ AI, IoT และ Big Data มาช่วยจัดการข้อมูล แนะนำแหล่งท่องเที่ยว และเชื่อมโยงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา แล้วนำมาวิเคราะห์ ประมวลองค์ความรู้ ได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) เพื่อประกอบการศึกษาตามโครงสร้าง ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดฉะเชิงเทรา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา และเพื่อเสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการแจกแบบสอบถามให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางเยือนจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 120 คน เป็นแบบสอบถามซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และพื้นที่ชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ตัวแทนกลุ่มภาครัฐ ตัวแทนกลุ่มภาคเอกชน และผู้นำชุมชนหรือประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา พื้นที่ละ 7 รูป/คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 21 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus group) ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 3 คน ผู้นำชุมชนหรือประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 6 คน ตัวแทนกลุ่มนักวิชาการ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 11 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตัวแทนกลุ่ม 3 แห่งด้วยกันดังนี้ 1) ผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่ วัดโสธรวราราม วรวิหาร มีผู้ช่วยเจ้าอาวาส และเจ้าหน้าที่ภายในวัด 2) ผู้ให้ข้อมูลตลาดบ้านใหม่ มีผู้นำชุมชน พ่อค้าแม่ค้า 3) ผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่วัดสมานรัตนาราม มีเจ้าอาวาสผู้ช่วยเจ้าอาวาส ผู้นำชุมชนที่ขายของภายในวัด

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชนเพื่อใช้ในการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราและสภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา แล้วนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อร่วมกันวิเคราะห์และนำเสนอกระบวนการพัฒนาฐานข้อมูลและศักยภาพการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราต่อไป รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างเดือน ตุลาคม 2566 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2568 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หมายเลขการรับรอง ว.267/2567

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดฉะเชิงเทรา” ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาวิเคราะห์ สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้

1.1 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับศักยภาพการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวม

สภาพปัจจุบันด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว		n = 120		
เชิงวัฒนธรรมในชุมชน		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน		4.40	0.943	มาก
รวม		4.40	0.943	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .751) และเมื่อแยกพิจารณาในรายด้าน พบว่า สภาพปัจจุบันด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน อันดับหนึ่ง มีนโยบายการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = .617) รองลงมาคือ มีนโยบายการอนุรักษ์และสืบทอดแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = .830) มีแผนปฏิบัติการที่ส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = .797)

1.2 ผลการวิเคราะห์ สภาพปัญหาด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ดังต่อไปนี้

สภาพปัจจุบันของแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการศึกษาพบว่า จังหวัดฉะเชิงเทรามีแหล่งเรียนรู้และสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่ วัดโสธรวรารามวรวิหาร ตลาดบ้านใหม่ 100 ปี และวัดสมานรัตนาราม ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ขาดจุดประชาสัมพันธ์เฉพาะ ขาดสื่อดิจิทัลที่ทันสมัย และขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังไม่มีระบบและต้องการการพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน และชุมชนเพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ตอนที่ 2 ผลการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

2.1 การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณนั้น ทำการเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามจากประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 120 คน และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ ตัวแทนกลุ่มภาครัฐ ตัวแทนกลุ่มภาคเอกชนและผู้นำชุมชนหรือประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา พื้นที่ละ 7 รูป/คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 21 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเรื่อง การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า และสังเคราะห์ บูรณาการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ กับเชิงปริมาณเพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงกระบวนการส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

2.2 วัดโสธรวรารามวรวิหาร ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ควรรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัด ความสำคัญทางศาสนา และตำนานหลวงพ่อโสธรที่ลอยน้ำมาเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้ศึกษา การเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่วัดโสธรวรารามวรวิหารมุ่งเน้นการอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย โดยมีการพัฒนาแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ และศูนย์เรียนรู้ เพื่อให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้รับความรู้ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว ภายใต้แนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น นิทรรศการ และสื่อดิจิทัล เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดียิ่งขึ้นแก่ผู้มาเยือน

2.3 ตลาดบ้านใหม่ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ควรมีแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมสำหรับคนมาเยือนทุกระดับวัย ตลาดบ้านใหม่ 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นตลาดเก่าแก่ที่สะท้อนวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนริมน้ำ มีสถาปัตยกรรมบ้านเรือนไม้แบบโบราณที่ยังคงอนุรักษ์ไว้ นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสบรรยากาศย้อนยุค ชิมขนมไทยและอาหารพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงเลือกซื้อสินค้าท้องถิ่น ท่ามกลางบรรยากาศที่เต็มไปด้วยเสน่ห์ของอดีต ดังนั้นควรมีแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบที่ทันสมัย เช่น จุดให้ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ป้ายแสดง และสื่อวีดิโอภาพต่าง ๆ

2.4 วัดสมานรัตนาราม ตำบลบางแก้ว อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา แหล่งเรียนรู้มากมาย ควรเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับตำนานเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมที่สำคัญนำเสนอจุดเด่นที่สะท้อนถึงความเชื่อและศิลปะไทย-เพื่อเป็นมรดกทาง อย่างเช่น องค์พระพิฆเนศปางเสวยสุข และสิ่งที่อยู่ภายในวัดที่ผสมผสานกลายเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมเพื่อใช้ในการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบสร้างแหล่งเรียนรู้ ควรนำสื่อที่สร้างเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมแหล่งเรียนรู้

2.5 สร้างแหล่งการเรียนรู้คู่มืออบรมแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้

1. ได้รับสมัครอาสาสมัครในการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 25 คน
2. ได้จัดทำคู่มืออบรมการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการให้แก่เยาวชนและประชาชนเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา
3. ได้พัฒนาแหล่งการเรียนรู้โดยให้เด็กเยาวชนได้ทดลองเป็นไกด์สถานการณ์จำลองเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา
4. ได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสำรวจพื้นที่สภาพปัจจุบันด้านการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา
5. ได้ผู้วิจัยร่วมกับอาสาสมัครลงพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา
6. ได้นำเสนอการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อร่วมกันให้ข้อคิดเห็นในการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายให้ได้มาตรฐาน
7. ได้แก้ไขกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อให้สมบูรณ์

ตอนที่ 3 ผลการนำเสนอกระบวนการการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้จัดประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) มีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 11 ท่าน ในวันศุกร์ที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 ณ ห้องประชุม 409 วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร ตำบลหน้าเมือง อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนาฐานข้อมูลและศักยภาพส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิเคราะห์ความ

เหมาะสมของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลเป็นความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งการบรรยายเชิงพรรณนา มีตารางแสดงรายละเอียดตามลำดับดังต่อไปนี้ ผลจากการสัมมนาระดมความคิดเห็นและการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้ได้แนวทางการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพดังนี้

1. การเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอด ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์และการนำเสนอที่เหมาะสมกับผู้เรียนและนักท่องเที่ยว การเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน และสถาบันการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวการบูรณาการแหล่งเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่สามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

2. กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ทันสมัยและเข้าถึงได้ง่าย การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น AR/VR แอปพลิเคชัน และแพลตฟอร์มออนไลน์ ช่วยให้การเรียนรู้และการท่องเที่ยวมีความน่าสนใจมากขึ้นควรมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม รวมถึงผู้พิการและผู้สูงอายุ บทบาทของเยาวชนและชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้การมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชนในการศึกษาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ช่วยสร้าง ความตระหนักรู้และความภาคภูมิใจในท้องถิ่น กิจกรรมการเรียนรู้ภาคสนาม เช่น การสำรวจพื้นที่จริง การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ และการถ่ายทอดองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพ

3. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนควรเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกับวัฒนธรรมท้องถิ่นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต้องคำนึงถึง ความยั่งยืน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราให้มีประสิทธิภาพและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากศึกษา เรื่อง การเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเยือนวัดโสธรวรารามมักมีเป้าหมายหลักเพื่อขอพรหลวงพ่อบุญรอดและชื่นชมความงามของพระอุโบสถ อย่างไรก็ตาม บริเวณพื้นที่ที่ยังไม่มีการจัดทำข้อมูลหรือสื่อที่เพียงพอเพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม หรือความสำคัญของสถานที่ดังกล่าว นอกจากนี้ การขาดจุดประชาสัมพันธ์เฉพาะที่มุ่งเน้นการเผยแพร่ความรู้เชิงวัฒนธรรมยังเป็นข้อจำกัดที่ควรได้รับการแก้ไข จึงได้เปิดรับเยาวชนและประชาชน อาสาสมัครและประชาชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 25 คน จัดกลุ่มและจับคู่เพื่อ สืบค้นและวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ลักษณะของแหล่งเรียนรู้ที่สำรวจเป็นแหล่งที่สะท้อน ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ และวิถีชีวิตของชุมชน นำเสนอผ่าน สถาปัตยกรรม ศิลปะ และกิจกรรมทางสังคมส่งเสริมให้เยาวชนศึกษา สภาพของจริง และนำข้อมูลมาใช้ในการออกแบบพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม และข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับพระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกโร), พระสิทธินิติธาดา (ชลัช โชติหัตถ์โต), อุดุลย์ คนแรง, สมบัติ อรรถพิมล ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องสภาพปัญหาในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2567 ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1) มีโบราณสถานที่สวยงาม สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ทั่วโลก 2) เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม มีความหลากหลายทางด้านศาสนา และเป็นเมืองแห่งสันติสุข 3) มีวัดจำนวนมากที่สวยงาม เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทั้งของคนไทยและชาวต่างประเทศ

2. ด้านแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพบว่า การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจความต้องการ โดยใช้เครื่องมือในการแจกแบบสอบถามในแต่ละพื้นที่ และสัมภาษณ์ผู้ที่ให้ข้อมูลในเขตพื้นที่ 3 แห่งด้วยกัน ควรรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัด ความสำคัญทางศาสนา และตำนานหลวงพ่อบุญรอดที่ลือนามมาเป็นแหล่งการเรียนรู้กับนักท่องเที่ยวที่มายินได้ศึกษาการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่วัดโสธรวรารามควรเน้นการอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย โดยมีการพัฒนาแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ และศูนย์เรียนรู้เพื่อให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้รับความรู้ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว ภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น นิทรรศการและสื่อดิจิทัล เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดียิ่งขึ้นแก่ผู้มาเยือน ผู้วิจัยได้จัดสร้างคู่มือการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดฉะเชิงเทรา และพัฒนาอบรมเยาวชนได้ถอดบทเรียนแหล่งการเรียนรู้ที่สามารถสะท้อนประวัติศาสตร์ความเชื่อและวิถีชีวิตของชุมชนผ่านสถาปัตยกรรม ศิลปะ และกิจกรรมทางวัฒนธรรม และจัดทำแผนที่แหล่งเรียนรู้ผ่าน Canva

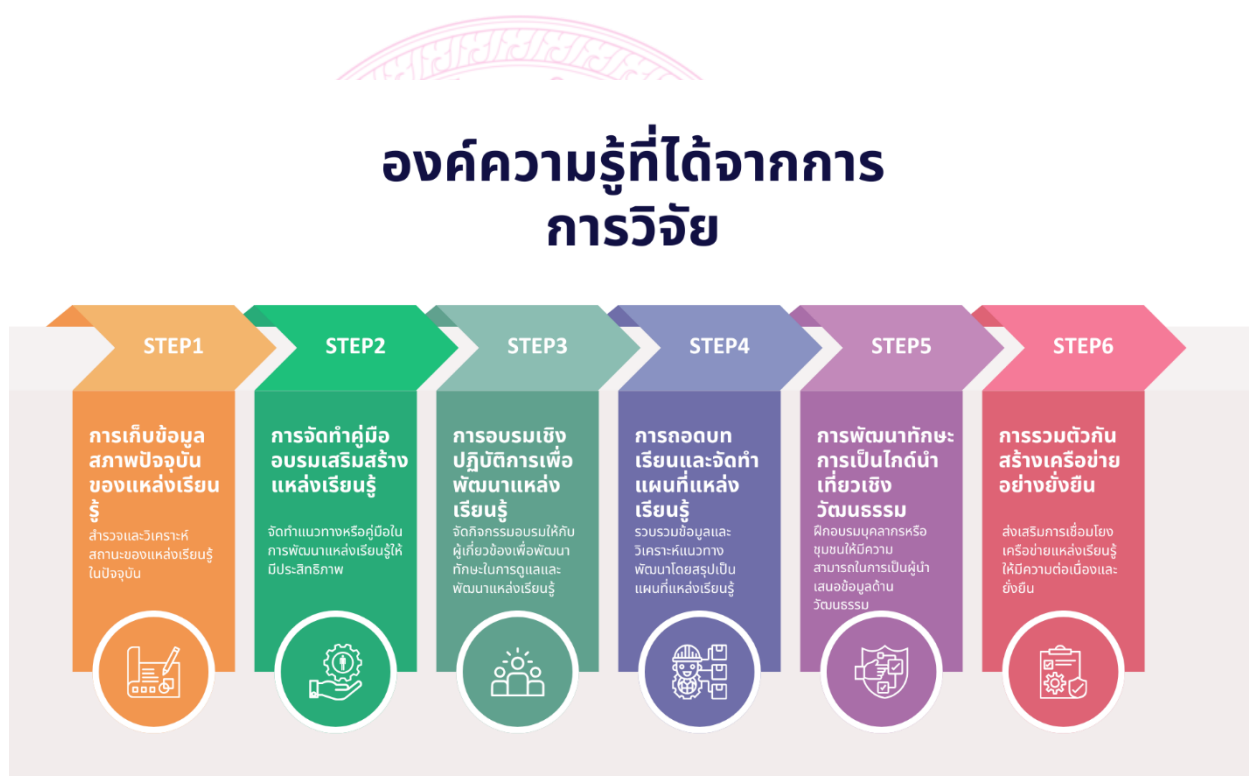
เพื่อให้เยาวชนได้การพัฒนาทักษะการออกแบบแผนที่แหล่งเรียนรู้แปดริ้ว One Day Trip จนมีการรวมตัวกันสร้างเครือข่ายยังไค้โดยการรับสมัครเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมต่อมีการสร้างกลุ่ม Line เครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับพัชราภา สิงห์ธนสาร และกฤษฎีรัตน์ พันธุ์ไพโรจน์ ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามเส้นทาง การเรียนรู้ของหลวงปู่เดิม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต พ.ศ. 2566 ผลการวิจัยพบว่า มีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะด้านมัคคุเทศก์ให้กับเยาวชน จำนวน 96 คน ฝึกหัดครูให้เป็นผู้ช่วยวิทยากร จำนวน 27 คน และประชุมกลุ่มเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้นำชุมชนและชาวบ้าน จำนวน 92 คน

3. ด้านการเสนอกระบวนการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอด ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์และการนำเสนอที่เหมาะสมกับผู้เรียนและนักท่องเที่ยว การเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน และสถาบันการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวบูรณาการแหล่งเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่ที่สามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ทันสมัยและเข้าถึงได้ง่าย การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น AR/VR แอปพลิเคชัน และแพลตฟอร์มออนไลน์ ช่วยให้การเรียนรู้และการท่องเที่ยวมีความน่าสนใจมากขึ้นควรมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม รวมถึงผู้พิการและผู้สูงอายุ บทบาทของเยาวชนและชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้การมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชนในการศึกษาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ช่วยสร้าง ความตระหนักรู้และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นกิจกรรมการเรียนรู้ภาคสนาม เช่น การสำรวจพื้นที่จริง การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ และการถ่ายทอดองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพ แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนควรเน้นการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกับการพัฒนาท้องถิ่นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต้องคำนึงถึง ความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราให้มีประสิทธิภาพและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับทัศนีย์ ดอนเนตร์ ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ยลวิถี สู่ความยั่งยืนในชุมชนท่ามะโอ พ.ศ. 2566 ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนท่ามะโอมีวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ การเยี่ยมชมสถานที่สำคัญ ธรรมชาติสวยงาม อาหารท้องถิ่นอร่อย ชุมชนอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอย่างดี และพัฒนาสมรรถนะที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ 2) ผลการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ยลวิถี สู่ความยั่งยืนในชุมชนท่ามะโอพบว่า ประชาชนและหน่วยงานร่วมกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว

ส่งเสริมการตลาดผ่าน Soft power และกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม มุ่งสร้างธุรกิจและผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มรายได้ให้ชุมชน 3) ผลนำเสนอกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ยลวิถี สู่ความยั่งยืนในชุมชนท่ามะโอ พบว่า แนวทางการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน เน้นการสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น พัฒนาการศึกษา ส่งเสริมความสะอาด อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน พร้อมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การเข้าถึงสิทธิอย่างเท่าเทียม และการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาชุมชน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 แสดงถึงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยสามารถอธิบายโดยสังเขปดังนี้

1. การเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบันของแหล่งเรียนรู้ คือ สำรวจและวิเคราะห์สถานะของแหล่งเรียนรู้ในปัจจุบัน

2. การจัดทำคู่มืออบรมเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ คือ จัดทำแนวทางหรือคู่มือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

3. การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ คือ จัดกิจกรรมอบรมให้กับผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาทักษะในการดูแลและพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4. การถอดบทเรียนและจัดทำแผนที่แหล่งเรียนรู้ รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์แนวทางพัฒนาโดยสรุปเป็นแผนที่แหล่งเรียนรู้

5. การพัฒนาทักษะการเป็นไกด์นำเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ ฝึกอบรมบุคลากรหรือชุมชนให้มีความสามารถในการเป็นผู้นำเสนอข้อมูลด้านวัฒนธรรม

6. การรวมตัวกันสร้างเครือข่ายอย่างยั่งยืน คือ ส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

สรุป

บทความวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาการเสริมสร้างการเรียนรู้และเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีประเด็นสำคัญและแนวคิดหลักความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม "วัด" เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรม และร่องรอยวิถีชีวิตในอดีตปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวไทยการพึ่งพานักท่องเที่ยวต่างชาติมากเกินไปการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวและรายได้ในเมืองท่องเที่ยวหลักภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในแง่ลบ เช่น การเป็นจุดหมายปลายทางราคาถูกความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม สังคม และสิ่งแวดล้อม การขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคที่ไม่ครอบคลุมศักยภาพของจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นจังหวัดหนึ่งในพื้นที่ EEC (Eastern Economic Corridor) ที่มีศักยภาพด้านการเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และอุตสาหกรรมมีทำเลที่ตั้งใกล้กรุงเทพมหานคร และมีศาสนสถานที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายมีความเข้มแข็งด้านอุตสาหกรรม โดยเป็นที่ตั้งของกลุ่มอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศแนวทางการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สามารถสะท้อนประวัติศาสตร์ ความเชื่อ และวิถีชีวิตของชุมชนผ่านสถาปัตยกรรม ศิลปะ และกิจกรรมทางวัฒนธรรมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ เช่น AR/VR แอปพลิเคชัน และแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อให้การเรียนรู้และการท่องเที่ยวมีความน่าสนใจมากขึ้นการจัดทำคู่มือการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราการอบรมและพัฒนาเยาวชนให้เป็นมัคคุเทศก์

ท้องถิ่น (Young Guide) เพื่อถ่ายทอดความรู้และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นความสำคัญของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และสถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวการบูรณาการแหล่งเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่สามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพการสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายกับสื่อมวลชน หน่วยงานท้องถิ่น และภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเพิ่มการประชาสัมพันธ์และเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่ครอบคลุมการมีส่วนร่วมของชุมชนและเยาวชนการให้บทบาทและความสำคัญของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาที่ยั่งยืน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการศึกษาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ช่วยสร้างความตระหนักรู้และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นการสร้างความร่วมมือระหว่างวัดและชุมชนสามารถช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับแหล่งเรียนรู้และการท่องเที่ยวในพื้นที่รูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้การจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมดำเนินการโดยแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่นนโยบายการบริหารทรัพยากรท่องเที่ยวของหน่วยงานท่องเที่ยวในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ นโยบายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับแหล่งท่องเที่ยวการเตรียมการของโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้การวัดความพึงพอใจมีการใช้แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีการใช้เกณฑ์ของเบสต์ (Best) ในการแปรผลคะแนนเฉลี่ยองค์ความรู้ที่ได้รับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ วัดโสธรวรารามวรวิหาร ตลาดบ้านใหม่ และวัดสมานรัตนาราม มีศักยภาพในการสะท้อน ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ และวิถีชีวิตของชุมชน เยาวชนมีบทบาทสำคัญในการลงพื้นที่สำรวจและศึกษาแหล่งเรียนรู้จริง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาให้เหมาะสมกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไปเน้นย้ำถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ชุมชน และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1) ประเมินผลการดำเนินงานและปรับปรุงแนวทางการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 2) วิเคราะห์องค์ความรู้วิถีชีวิตชาวนาเพื่อการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว และพัฒนาระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยววิถีชาวบ้าน

3) นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราให้มีความยั่งยืนและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ในระยะยาว

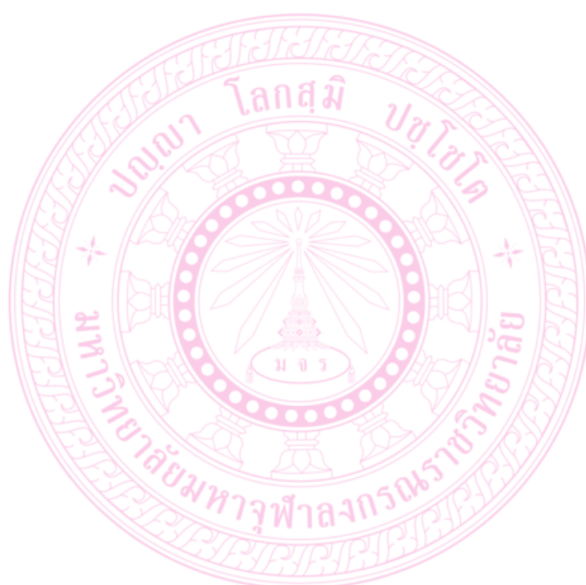
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาสภาพแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมต่อเศรษฐกิจและชุมชน
- 2) ควรศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ร่วมกับดิจิทัล
- 3) ควรดำเนินการต่อเนื่องของเครือข่ายแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กฤติมา อินทะกุล, ญัฐพร ตั้งเจริญชัย. (2563). การศึกษาศักยภาพของชุมชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมกรณีศึกษา ตำบลวังทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก. วารสาร วิทยาลัย สงฆ์นคร ลำปาง.
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). แผนยุทธศาสตร์ กรมการท่องเที่ยว (พ.ศ. 2566–2570). สืบค้นจาก <https://anyflip.com/zuvvt/nzcd/basic>
- บุญทา พุกขาคิมพลี และคณะ. (2562). โครงการการจัดการแหล่งเรียนรู้และพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยววิถีชาวมาชาตีพันธุ์ปากแกละญอ บ้านผาหมอน คอยอินทนนท์ อำเภอจอมทอง จังหวัด เชียงใหม่, สก ว. – ศูนย์ข้อมูลการวิจัย.
- พระมหากวินท์. ยสิน ทวีโส. (2561). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัด พระนครศรีอยุธยา วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 145.
- พระมหาเทวินทร ชินบุตร. (2564). สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา. วารสาร มจร พุทธโสธร บริทรรศน์, 1 (2), 1-9.
- รัฐเขต ศรีเกื้อกุล. (2564). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายใน สถานศึกษา. สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- รัฐเขต ศรีเกื้อกุล. (2564). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายใน สถานศึกษา สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- รินทร์ลภัส ศรีเลิศนิกุล. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ทวีปยุโรปใน สถานการณ์ปัจจุบันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม, วารสาร มจร พุทธโสธรปริทรรศน์, 4 (2), 1–15.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2565). รายงานผลการดำเนินงาน เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC). สืบค้นจาก <https://www.eeco.or.th>

สิทธิโชค ปาณะศรี, และคณะ. (2565). การจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.

ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

๑. ชื่อ (ภาษาไทย) นายดนัย ทองบุญมา
 ชื่อ (ภาษาอังกฤษ) Mr. Danai Thongboonma
 ๒. ตำแหน่งวิชาการ อาจารย์
 ๓. หน่วยงานที่ติดต่อได้ ๑๕๘ วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถนนศรีโสธร ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐ โทรศัพท์/โทรสาร ๐๓๘-๘๒๐๙๑๖

๔. ประวัติการศึกษา

- ๔.๑ ปริญญาตรี พธ.บ.(สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๗
 ๔.๒ ปริญญาโท พธ.ม.(การสอนสังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๖๐
 ๔.๓ ปริญญาโท พธ.ม.(การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๘

๕. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๖๓

ดนัย ทองบุญมา, พระพรหมพิริยะ ถาวโร, พรภิรมย์ ยอดบุญ.
 การเปิดรับข่าวสารและความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมจิตอาสาของวัยรุ่นในจังหวัดฉะเชิงเทรา. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาจุฬาฯ สุรินทร์ ครั้งที่ ๑ the 1 MCUSR National Conference. (วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เมษายน ๒๕๖๓,) รหัส BP3030

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

๑. ชื่อ (ภาษาไทย) พระมหาเกรียงไกร กิตติบุญโญ (ใจสว่าง)
ชื่อ (ภาษาอังกฤษ) PhramahaKriangkrai Kittipunyo (Jaisawang)
๒. ตำแหน่งวิชาการ -
๓. หน่วยงานที่ติดต่อได้ ๑๕๘ วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถนนศรีโสธร ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐ โทรศัพท์/โทรสาร ๐๓๘-๘๒๐๙๑๖ มือถือ ๐๘๘ - ๓๘๘ - ๘๕๐๔ E-mail: kriangkrai.jai@mcu.ac.th
๔. ประวัติการศึกษา
 - ๔.๑ สำเร็จการศึกษา (วุฒิปริญญา) น.ธ. เอก ประโยค ป.ธ ๔
 - ๔.๒ ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (พธ.บ.) วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๖
 - ๔.๓ ปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม (พธ.ม.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๖๐
๕. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๕๕
เป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา

พ.ศ. ๒๕๖๓
งานบุคลากรตำแหน่งปฏิบัติการวิชาชีพ นักวิชาการศึกษา
งานทะเบียนและวัดผล วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

๑. ชื่อ (ภาษาไทย) นายปัญญา โพธิ์ทอง
 ชื่อ (ภาษาอังกฤษ) Mr.Panya Photong
๒. ตำแหน่งวิชาการ -
๓. หน่วยงานที่ติดต่อได้ วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๘๘๒ ๐๙๑๖, มือถือ ๐๘ ๙๒๕๓ ๕๒๗๙
 E-mail: panya.pho@mcu.ac.th

๔. ประวัติการศึกษา

- ๑) ปริญญาตรี ศศ.บ. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 พ.ศ. ๒๕๕๐
- ๒) ปริญญาโท รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 ราชนครินทร์ พ.ศ. ๒๕๖๐

๕. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๖๐

ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานสาร
 บรณของบุคลากร วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาล
 งกรณราชวิทยาลัย โดยทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
 กรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร (BBC 6000601)

พ.ศ. ๒๕๖๔

แนวทางในการพัฒนากิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เหมาะสม
 ต่อการสร้างเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดย
 ทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร MCU RS 801764003

พ.ศ. ๒๕๖๖

บุพปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัด
 ฉะเชิงเทรา โดยทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการ
 ส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.)

MCU RS 800766032